

NTNU
Psykologisk Institutt

WHO DECIDES MATTERS

**En sosialpsykologisk studie av Hamas-regjeringens og Bush-
administrasjonens beslutninger etter valget i de okkuperte palestinske områder
i 2006**

Siri Merethe Neset
Vår 2010

Abstract

This study applies operational code analysis to reveal the rationale behind the Bush administration and Hamas' decision-making. It demonstrates that the Bush administration viewed Hamas as extremely hostile and that a definitive conflictual strategy was preferred, and further that Hamas perceived the Bush administration as very hostile and chose a strategy in-between cooperation and conflict. The results are discussed within Snyder, Bruck, and Sapin's (1962) framework, where images, ideology, and domestic support are identified as factors guiding both actors in their decision-making. Despite the change in situation represented by the national unity government, the actors' schema of the other as an enemy was maintained. This, because it was highly developed and available as illuminated by schema theory.

Abstrakt

Dette studiet anvender operasjonell kode analyse for å avdekke rasjonale bak Bush-administrasjonens og Hamas sin beslutningstagning. Analysen viser at Bush-administrasjonen oppfattet Hamas som ekstremt fiendtlig, og at en definitivt konfliktfull strategi var den beste. Analysen avdekker videre at Hamas oppfattet Bush-administrasjonen som meget fiendtlig, og at en blandet strategi mellom samarbeid og konflikt var den beste. Resultatene diskuteres innenfor Snyder, Bruck og Sapins (1962) rammeverk hvor images, ideologi og innenrikspolitisk oppslutning identifiseres som faktorer av betydning for begge aktørers beslutningstagning. Selv om situasjonen med etableringen av samlingsregjeringen ble endret, ble aktørenes fiendskjema av den andre opprettholdt. Dette, i tråd med skjemateori, fordi disse skjemaene var velutviklet og tilgjengelige.

Forord

Først og fremst vil jeg takke min veileder Professor Arnulf Kolstad for enestående støtte, oppmuntring, veiledning og tro på dette masterprosjektet. Tusen Takk!

Jeg vil også takke Professor Malvern Lumsden som i egenskap av foreleser presenterte meg for politisk psykologi og således inspirerte meg til å gå denne veien innenfor psykologifaget.

Videre ønsker jeg å takke min far, Sveinung Neset, som ved å være en samtalepartner både i forhold til oppgavens tema og i forhold til norskspråklig veiledning samt som korrekturleser har vært en verdifull medvirkning til oppgavens ferdigstillelse.

Jeg ønsker også å takke min mor; Bente Neset, min søster; Birthe Neset samt Reidar Meyer og Randi Opheim som på ulike måter har bidratt med støtte og hjelp gjennom hele denne tiden.

Endelig vil jeg takke min kjære samboer, Per Arne Guvåg, som har vært ved min side i femten år og som har stor ære for at dette prosjektet har kunnet gjennomføres.

Jeg vil dedikere denne oppgaven til tre flotte rollemodeller og inspirasjonskilder; min mormor, Marie Helle, min farmor, Borghild Neset og min grandtante, Dagny Vågdal. Alle har dere på forskjellige måter gitt meg mot til å gå min egen vei.

Oslo, april 2010
Siri Merethe Neset

Prolog

Hamas ble 26.januar erklært vinnere av valget til ny lovgivende forsamling i de palestinske områder¹. Samme dag uttalte EU sine valgobservatører; ”*Open and well-administered parliamentary elections strengthen Palestinian commitment to democratic institutions*” (EU EOM, 2006).

Årsaker til valgseieren

Den overlegne seieren kom overraskende; de fleste observatører hadde forventet at Hamas og Fatah etter valget ville måtte danne en koalisjon (Agha & Malley, 2006; Asser, 2006). Hamas uttalte etter valget at de kun hadde forventet å komme i en sterk opposisjonsposisjon (Asser, 2006; ICG, 2006b). Hamas søkte først å inkludere Fatah i den nye regjeringen, men dette mislyktes. Regjeringen ble derfor dannet av Hamas-representanter, uavhengige og en kristen representant. Den 29.mars 2006 ble regjeringen innsatt og overtok makten (Agha & Malley, 2006; ICG, 2006b). Hamas sin vei mot politisk makt strekker seg tilbake til 2000 og den andre intifadaen hvor de etablerte seg med styrke og popularitet i forhold til Fatah. Videre har Hamas sine selvmordsangrep utgjort en reaksjon mot Israels angrep på den palestinske befolkningen og kan ha skaffet palestinerne en nasjonal projisering av motstandskraft for å gjenopprette deres psykologiske likevekt samt dekket behovet for hevn etter store palestinske tap (Abu-Amr, 2007). En annen årsak til Hamas sin valgseier var den popularitet og sympati de fikk etter Israels dødelige attentat mot Yassin; grunnlegger og leder av Hamas og hans etterfølger; al-Rantisi². Hamas ble, i motsetning til Fatah, oppfattet som en bevegelse som var villig til å ofre sine øverste ledere (Abu-Amr, 2007). Hamas tok også æren for Israels unilaterale tilbaketrekking fra Gaza. For store deler av den palestinske befolkning har Hamas også vært et religiøst, spirituelt og psykologisk tilfluktssted (Abu-Amr, 2007). Hamas har mestret både å yte motstand mot Israel og samtidig gi bistand til den palestinske befolkningen - det siste en oppgave det palestinske lederskap ikke har klart like godt. Den mest nærliggende årsak til Hamas` valgseier har i tillegg til overstående vært deres omdømme som ukorruperte og som en organisasjon med høy integritet. Fatah og det palestinske lederskap hadde et mer negativt omdømme; de ble av mange betraktet både som korruperte og

¹ Hamas vant med 76 plasser foran Fatah med 43 plasser av totalt 132 plasser. 67 plasser behøves for å få majoritet (Erlanger & Myre, 2006).

² Sheikh Ahmed Ismail Yassin og Abdel Aziz al-Rantisi ble drept av israelske attentat i henholdsvis mars og april 2004. Etter disse attentatene har Hamas holdt sin øverste leder hemmelig.

ineffektive. Hamas sitt valgprogram; "Change and Reform"³ speilet åpenbart også befolkningens ønske om endring (Abu-Amr, 2007; Asser, 2006; Siegman, 2006).

Internasjonale reaksjoner

Hamas sin valgseier kom altså som en overraskelse på det internasjonale samfunn. Israel reagerte med å kreve at Hamas anerkjente Israels rett til å eksistere (og å annullerer sitt manifest). Israel krevde også at Hamas avvæpnet, og anerkjente tidligere inngåtte avtaler. Videre igangsatte Israel en diplomatisk offensiv overfor det internasjonale samfunn for å sikre at ingen innledet dialog med Hamas eller det palestinske lederskap (P.A.)⁴ (Israeli Cabinet Secretariat, 2006). Noe senere, 18. februar, iverksatte de sanksjoner som blant annet innebar tilbakeholdelse av skatter innsamlet på vegne av P.A.⁵ (Wilson, 2006). De tre betingelsene satt av Israel ble umiddelbart mer eller mindre adoptert av tre av medlemmene av kvartetten⁶; EU, USA og FN. Russland, derimot, valgte å åpne for en relasjon til den nye palestinske regjeringen og inviterte en Hamas-delegasjon til Moskva (Usher, 2006a). Store deler av det internasjonale samfunn gratulerte det palestinske folk og legitimerte valget som en del av en demokratiseringsprosess hvor det palestinske folk uttrykte sin vilje. Flere internasjonale aktører stilte imidlertid krav til Hamas. Tony Blair, Englands daværende statsminister, uttalte at han anerkjente det mandat Hamas hadde fått og at tiden nå var kommet for å velge mellom demokratisk eller voldelig praksis (Freeman, 2006). Daværende generalsekretær i FN, Kofi Annan, vektla viktigheten av at Hamas nå avvæpnet som en følge av at de nå var deltagende i demokratisk politikk (Freeman, 2006). Frankrikes daværende utenriksminister, Dominique de Villepin, uttrykte bekymring for et fremtidig samarbeid og videre at det nye palestinske lederskap måtte avstå fra vold og fortsette fremdriften mot en fredelig løsning på konflikten med Israel (BBC News, 2006c). Daværende utenrikspolitiske overhode i EU, Javier Solana, uttrykte muligheten for at den økonomiske bistanden nå måtte diskuteres, og Italias statsminister uttalte at Hamas sin valgseier var det verst tenkelige resultat (Freeman, 2006). I den arabiske verden var reaksjonene enten positive eller avventende. Imidlertid krevde generalsekretæren i Den Arabiske Liga at Hamas måtte akseptere fredsinitiativet fremmet av

³ Et utdrag av Hamas sitt valgmanifest kan leses på <http://israelipalestinian.procon.org/view.additional-resource.php?resourceID=646>. Men se også Hroub, 2006 for en mer utfyllende beskrivelse samt Hamas-kapittelet side 46.

⁴ Palestine Authority; heretter også referert til ved forkorting P.A.

⁵ Disse månedlige skatteutbetalinger dekker vanligvis cirka halvparten av P.A.s månedlige lønnsutgifter og bidrag til arbeidsledige.

⁶ Kvartetten: En gruppe bestående av EU, FN, USA og Russland. Stiftet i Madrid i 2002 av den spanske statsministeren; José María Aznar som et resultat av at konflikten eskalerte.

arabiske land på konferansen i Beirut i 2002⁷ (Israeli Cabinet Secretariat, 2006). George W. Bush uttalte samme dag at valgresultatet var; *"a reminder of the power of democracy"* Men samtidig advarte han Hamas; de vil ikke bli betraktet som en partner i fredsprosessen dersom de ikke var villige til å avstå fra vold samt anerkjenne Israel (Freeman, 2006). Forut for valget hadde ulike pressgrupper innad i USA vært negative til Bush-administrasjonens press på P.A. for å gjennomføre valget (Richter, 2006). Disse presset hardt på for en boikott av den nye regjeringen samt for å forsterke bildet av Hamas som en terroristorganisasjon. Kongressen startet i mars 2006 arbeidet med å utforme en ny lov⁸ som ville legge begrensninger på amerikansk kontakt med og hjelp til Hamas-regjeringen (N.a., 2006b). Russlands president Vladimir Putin møtte i mars 2006 Hamas representanter i Moskva. Dette møtet samt frykt for press fra USAs arabiske allierte er nevnt som årsaker til at kongressen og Bush-administrasjonen ble enige om å kutte bistand til den palestinske regjeringen. Videre utformet de en oppfordring til verdenssamfunnet om å avstå fra kontakt med Hamas-regjeringen såfremt de ikke erklærte en anerkjennelse av Israel, et løfte om å avstå fra all vold samt avvæpning⁹. Deretter dro utenriksminister Condoleezza Rice på en rundtur i regionen for å påvirke ulike arabiske land til ikke å gi bistand til Hamas-regjeringen såfremt de ikke møtte kravene som var satt (Mohamad, 2007).

I april innstilte EU og USA bistanden til den Hamas-ledede regjeringen (BBC News, 2006a), men ulike Golfstater lovet støtte, og Den Arabiske Liga lovet å overføre lønnsutbetalinger direkte til statsansatte¹⁰ (ICG, 2006b). På grunn av den økende nøden i de palestinske områder som følge av vestens økonomisk boikott besluttet kvartetten i mai å kanalisere bistand¹¹ via NGOs¹² og altså utenom P.A. (The Quartet, 2006).

Palestinsk innenrikspolitisk maktkamp og konflikten med Israel

Hamas hadde forsøkt å innlemme Fatah i en koalisjonsregjering, noe som ble blankt avslått. Valgresultatet utløste en umiddelbar åpen konfrontasjon mellom bevæpnede Fatah-

⁷ The Arab Peace Initiative: Et dokument utarbeidet på den Arabiske Ligas møte i Beirut i 2002. Hovedtrekkene her er en palestinsk stat etter 1967- grensene med Jerusalem som hovedstad, full israelsk tilbaketrekking fra de okkuperte områder, en løsning for palestinske flyktninger i tråd med FNs resolusjon 194. For full tekst se; <http://www.al-bab.com/arab/docs/league/peace02.htm>

⁸ Denne loven; 'Palestinian Anti-Terrorism Act of 2006' ble signert av Bush, og trådte i kraft 21. desember 2006.

⁹ Kravene om anerkjennelse og å avstå fra vold er gitte betingelser for en gjenopptakelse av "Veikart for fred".

"Veikart for fred" er den fredsprosessen som ble lansert av George W. Bush under en tale i juni 2002 og senere adoptert av Kvartetten som løsningen på konflikten mellom Palestina og Israel. Full tekst kan leses på:

<http://www.state.gov/documents/organization/22622.pdf> .

¹⁰ Ifølge International Monetary Fund ble disse løftene imidlertid ikke gjennomført.

¹¹ Interesserte kan lese International Monetary Fund sin oversikt over Palestinsk økonomi i denne perioden på http://www.imf.org/external/np/wbg/2006/eng/rr/pdf/fis_1006.pdf

¹² Non Governmental Organisation (ikke statlige organisasjon).

militante og tilhengere av Hamas. Stridighetene handlet først og fremst om maktfordelingen mellom Mahmoud Abbas sitt presidentskap og den nyetablerte Hamas-regjeringen. Særlig gjaldt dette Fatahs hegemoni over P.A. og spesielt sikkerhetsstyrkene. Mange av disse var Fatah-militante og 70 % hadde stemt på Fatah i valget (Usher, 2006a). 29. januar erklærte president Abbas at alle sikkerhetsstyrkene i P.A. samt finans- og informasjonsdepartementet skulle underlegges presidentskapet. Hamas protesterte og poengterte, helt korrekt, at finans- og informasjonsdepartementet samt tre av sikkerhetsstyrkene; politi, sivilforsvaret, og `The Preventive Security Force` (PSF)¹³ konstitusjonelt er underlagt regjeringen (statsministeriet). Konflikten eskalerte i april 2006, da Hamas avviste president Abbas sitt veto mot etableringen av en ny sikkerhetsstyrke ledet av Jamal Abu Samhadana¹⁴(ICG, 2006b). Da denne sikkerhetsstyrken på 3000 mann (inkludert fra Qassam Brigads) ble satt inn i mai 2006, medførte det en alvorlig politisk krise og sikkerhetskrise innad i P.A. (Usher, 2006a). Oppbyggingen av styrker intensiverte konflikten mellom Fatah og Hamas, og i mai 2006 ledet dette til voldsomme sammenstøt mellom partenes militante fløyer (BBC News, 2006d). Samtidig med disse indre voldsepisodene eskalerte også voldelige sammenstøt mellom israelere og palestinere, og Israel intensiverte luftangrep mot Gaza; 15 militante og sivile ble drept. 25. mai 2006 gikk president Abbas ut og truet med nasjonalt referendum dersom Hamas ikke undertegnet `The Prisoners Document`¹⁵ (ICG, 2006b). Etter flere uker med intense forhandlinger ble partene enige, referendum ble avblåst og `The Prisoners Document` undertegnet 28. juni 2006 (Knudsen & Ezbidi, 2007).

På tross av dette fortsatte voldelige sammenstøt mellom Hamas og Fatah-tilhengere. Det var fortsatt alvorlige uoverensstemmelser mellom Hamas og president Abbas om hvem som hadde autoritet på ulike områder og hvem som hadde mandat til å utføre ulike oppgaver. Implisitt også hvem som var den mest autentiske representant for det palestinske folk (Knudsen & Ezbidi, 2007).

Den 28. juni reinvaderte Israel Gaza etter kidnappingen av en israelsk soldat (Gilad Shalit). 20 palestinske sivile ble drept. Dette får Hamas til å avblåse en 16-måneders lang selvpålagt våpenhvile (BBC News 2006b). Samtidig med starten på konflikten med Hezbollah

¹³ PFS er det offisielle sikkerhetsapparatet til det palestinske lederskapet (P.A.), etablert i 1994 i samsvar med Oslo-avtalen.

¹⁴ Jamal Abu Samhadana ble i juni-06 drept av et israelsk målrettet luftangrep (Knudsen & Ezbidi, 2007).

¹⁵ The Prisoners Document refererer til et dokument (National Conciliation Document) som ble lansert av de fem mest prominente palestinske fanger i israelske fengsel. Dokumentet inneholder 18 punkt deriblant en forpliktelse til å etablere en palestinsk stat på området okkupert i 1967 og retten til alle former for motstand på dette området, men ikke i pre-1967 Israel. Videre oppfordret de partene til å anerkjenne `The Arab Peace Initiative`

i Libanon utførte Israel razzia, luftangrep og bombetokt i Gaza for å forsøke å stoppe palestinske Qassam-raketter samt oppnå en betingelsesløs frigjøring av Shalit. Israel arresterte flere palestinske regjeringsministre, og nesten alle Hamas-parlamentarikere og regjeringsmedlemmer. Israels ødeleggelser omfattet også kraft- og vannanlegg og dette forverret ytterligere den humanitære krisen (UN Security Council, 2006a). Jan Egeland (FNs daværende visegeneralsekretær for humanitære spørsmål og koordinator for nødhjelp, OCHA), kritiserte Israel for uproporsjonell maktbruk (UN News Centre, 2006). Den internasjonale kritikk førte til en resolusjon fra FNs sikkerhetsråd som innstendig bad Israel instille offensiven i Gaza. USA la imidlertid ned veto mot denne resolusjonen (UN Security Council, 2006b). Israel fortsatte offensiven i de okkuperte områder mens det internasjonale fokuset var rettet mot konflikten i Libanon. FN rapporterte at 200 palestinere, av dem 44 barn, var drept av Israel i tidsrommet 28. juni - 14. august. I samme tidsrom mistet 1 israelsk soldat livet og 26 ble såret (OCHA, 2006).

Utover høsten og vinteren fortsatte voldelighetene mellom Israel og palestinerne samt mellom Fatah og Hamas. Det var ulike initiativ til forhandlinger mellom Fatah og Hamas, men alle mislyktes. Sent i januar 2007 økte volden mellom Fatah og Hamas ytterligere med 30 personer drept. En våpenhvile ble fremforhandlet 30. januar (al-Mughrabi, 2007). Israel overførte en sjettedel av beløpet de hadde tilbakeholdt siden Hamas tok over makten til president Abbas (Myre, 2007). Samtidig drepte den første selvmordsaksjonen på 9 mnd tre mennesker i Eilat (al-Mughrabi, 2007).

Mekka-avtalen

Den 8. februar 2007 klarte president Abbas og Hamas-leder Khalid Mash'al å bli enige om å danne en samlingsregjering. Avtalen¹⁶ ble fremforhandlet i Mekka av kong Abdullah. Hamas-regjeringens statsminister Ismail Haniyeh fikk oppdraget med å forme en samlingsregjering med finans- og utenriksministerposten besatt av uavhengige representanter. Videre skulle Hamas ha 9 ministerposter, Fatah 6, uavhengige 5, og andre 4. (ICG, 2007b). Samlingsregjeringen trådte i kraft 17.mars 2007.

Ehud Olmert, daværende statsminister i Israel, og Bush ble enige om at samlingsregjeringen eksplisitt må anerkjenne Israel for å få økonomisk støtte (Global Security, 2007). Israel forbød all kontakt med P.A.; kun samhandling i forhold til sikkerhet og humanitære forhold. Dette til tross for internasjonale oppfordringer om å fullføre

¹⁶ Avtalen blir referert til som Mekka-avtalen. Full tekst kan leses på <http://www.thewashingtoninstitute.org/documents/45ffeb2faee45.pdf>

fredssamtaler med president Abbas og utenriksminister Rice. Bush-administrasjonen erklærte et ønske om fortsatt å ha kontakt med det palestinske lederskap bortsett fra ministre fra Hamas. Samlet stod Kwartetten fast på at kravene også måtte oppfylles av samlingsregjeringen (The Quartet, 2007). Responsen til de ulike medlemmene var imidlertid mer nyansert; noe som gav inntrykk av en viss uenighet innad i gruppen. Russland hadde allerede forutfor Mekka-avtalen ønsket en gjennomgang av kvartettens politikk. De mente nå at Kwartetten måtte avslutte sanksjonene og gjenoppta normale relasjoner med samlingsregjeringen, og tok imot Mash'al i Moskva 27. februar 2007 (ICG, 2007b). EU tok til orde for at samlingsregjeringen måtte reflektere over kravene; ikke innfri som de hadde krevd tidligere (ICG, 2007b). Enkelte medlemmer av EU var enda mer imøtekommende og kritiserte privat Bush-administrasjonens rigide tilnærming (ICG, 2007b). Norge gikk lengst av alle; de mente at samlingsregjeringen var et positivt skritt mot fred og stabilitet og normaliserte relasjonen til den nye regjeringen (Utenriksdepartementet, 2007). Den Arabiske Liga oppfordret til å støtte samlingsregjeringen og det arabiske fredsinitiativ (CRS, 2007).

Mai 2007 var begynnelsen på slutten for samlingsregjeringen. Våpenhvilen mellom Hamas og Israel fra november 2006 tok slutt på grunn av en eskalering av israelske bombetokter over Gaza; en reaksjon på vedvarende raketangrep mot israelske byer nær Gaza (UN Security Council, 2007). 57 palestinere og en israeler ble drept denne måneden. Samtidig med denne eskaleringen ble også 68 palestinere drept i voldeligheter mellom Hamas og Fatah-tilhengere (UN Security Council, 2007). Voldelighetene fortsatte i juni. Den indre striden mellom Hamas og Fatah splittet Gaza fra Vestbredden. Intense kamper med over 100 drepte fant sted før Hamas tok over kontrollen på Gazastripen (BBC News, 2007b). President Abbas kastet samlingsregjeringen og innsatte en kriseregjering 17. juni (Al-Jazeera, 2007). Bush-administrasjonen og Israels folkevalgte ble enige om å støtte president Abbas sin regjering. Kwartetten åpnet igjen for bistand og Israel lovte å overlevere skattepenger de hadde tilbakeholdt siden 2006 (BBC News, 2007c). 17. juli relanserte Bush-administrasjonen "Veikartet for fred"¹⁷(Cooper, 2007). Israel fortsatte i juli sine operasjoner på Gaza, og EU bekreftet i august at de tilbakeholdt bistand til brennstoff for Gaza. Dette medførte at tusenvis av beboerne på Gaza ble uten elektrisitet (BBC News, 2007a). Utover høsten og over nyttår ble isolasjonen av Gaza forsterket og situasjonen ble forverret. Israel fortsatte sine raid inn i og bombetokt over Gaza (ICG, 2007a).

¹⁷ Denne relanseringen resulterte i Annapolis-konferansen i november 2007.

Innholdsfortegnelse

Prolog	i
1.0 Innledning.....	1
1.1 Faglig diskurs.....	1
1.2 Relevans	2
1.3 Presentasjon av forskningsspørsmål, teoretisk og metodisk fokus	3
2.0 Teori	5
2.1 Snyder, Bruck og Sapin sitt teoretiske rammeverk for analyse av utenrikspolitiske beslutninger	5
2.1.1 Staten som aktør i en utenrikspolitisk situasjon.....	6
<i>Sosiale strukturer og adferd</i>	<i>6</i>
<i>Ytre forhold</i>	<i>7</i>
<i>Indre forhold</i>	<i>7</i>
2.2 Beliefs og beliefssystemer	9
2.2.1 Milton Rokeachs teori	9
<i>Sentrale og perifere beliefs.....</i>	<i>10</i>
2.3 Beliefssystemer og skjema	12
2.4 Endring av beliefs og beliefssystemer ved endring av skjema	13
2.4.1 Modeller for skjemaendring.....	14
2.4.2 Karakteristikk ved skjemaet og den inkongruente informasjon	15
<i>Skjemakarakteristikk</i>	<i>15</i>
<i>Karakteristikk ved informasjonen</i>	<i>16</i>
3.0 Bush-administrasjonen	18
3.1 Påvirkning på Bush-administrasjonen	18
3.1.1 Neokonservativ påvirkning på Bush-administrasjonen	20
<i>Neokonservativ utenrikspolitisk tenkning</i>	<i>21</i>
<i>Koblingen; neokonservative – Israel</i>	<i>24</i>

3.1.2 Det kristne høyres påvirkning på Bush-administrasjonen	25
<i>Det kristne høyres syn på Israel og på konflikten mellom Israel og palestinerne</i>	26
3.1.3 Den israelske lobby.....	26
<i>Påvirkning på den politiske prosess i kongressen</i>	28
<i>Lobbyen og den offentlige diskurs</i>	30
4.0 Hamas	32
4.1 Opprinnelse.....	32
4.1.1 Opprettelsen av Hamas	33
4.1.2 Intifadaen.....	34
4.2 Organisasjonsstruktur	36
4.3 Ideologisk forankring.....	38
4.3.1 Islamsk ideologi	38
4.3.2 Nasjonalisme	38
4.3.3 Militant nasjonalisme.....	39
4.3.4 Hamas sitt demokratiske tankesett	40
<i>Religionens betydning</i>	41
<i>Voldsideologi</i>	42
<i>Hudna</i>	44
4.4 Hamas sine dokumenter	45
4.4.1 Hamas Charter av 1988.....	45
4.4.2 Valgprogrammet: `Change and Reform`	46
4.4.3 `The Proposed National Unity Government Program`	46
4.4.4 Regjeringsplattform.....	47
5.0 Metode	49
5.1 Operasjonell kode analyse.....	49
5.1.2. Verbs in Context System (VICS).....	52
<i>VICS-prosedyren</i>	52
5.2 Utvalgskriterier for datamaterialet	53

5.2.1 Analyser på individuelt versus aggregert nivå.....	53
5.2.2 Offentlig versus privat materiale.....	54
5.2.3 Forberedte versus spontane ytringer	55
5.2.4 Tidsramme, omfang og lengde.	56
5.2.5 Innhold.....	57
6.0 Analyseresultater	58
6.1 Bush-administrasjonen: 1. analyseperiode	58
6.2 Bush-administrasjonen: 2. analyseperiode	59
6.3 Hamas: 1. analyseperiode	60
6.4 Hamas: 2. analyseperiode	61
7.0 Bush-administrasjonen: diskusjon av analyseresultater	64
7.1 Demokratiseringspolitikk	64
7.2 Bush-administrasjonens syn på Hamas forutfor valgseieren	65
7.3 Første analyseperiode	67
7.3.1 Kontekstualisering av analyseresultatene	67
7.3.2 Sosiale strukturer og adferd	68
<i>Fiendebilde</i>	68
<i>Ideologi</i>	73
7.3.3 Indre forhold.....	77
<i>Folkeopinionen</i>	78
<i>Den gjensidige påvirkning mellom media og opinionen</i>	79
7.3.4 Ytre forhold	80
7.4 Andre analyseperiode	83
7.4.1 En skjematisk forklaring på endring i Bush-administrasjonen sin operasjonelle kode	84
8.0 Hamas: diskusjon av analyse- resultater	87
8.1 Mistillit til USA	87
8.2 De tre krav: Hamas sin posisjon.....	88

8.3 Første analyseperiode	90
8.3.1 Kontekstualisering av analyseresultat	90
8.3.2 Sosiale strukturer og adferd	92
<i>Fiendebilde</i>	93
<i>Ideologi</i>	99
8.3.3 Indre forhold.....	105
<i>Folkeopinionen</i>	105
<i>Fatah</i>	109
8.3.4 Ytre forhold	110
8.4 Andre analyseperiode	113
8.4.1 En skjematisk forklaring på endring i Hamas sin operasjonelle kode	116
9.0 Konklusjon	120

Referanseliste

Appendiks I

Appendiks II

Appendiks III

1.0 Innledning

Hendelsene beskrevet i prologen er utgangspunktet for denne masteroppgaven. Paradokset mellom USAs lange engasjement i ulike deler av verden for å fremme demokratiske styresett og Bush-administrasjonens reaksjoner etter at Hamas fikk flertall ved valget i de okkuperte palestinske områder skapte et behov for å forstå. Hvorfor valgte Bush-administrasjonen å stille krav til Hamas om å (1) anerkjenne Israel, (2) avstå fra bruk av vold og (3) anerkjenne tidligere inngåtte avtaler,¹⁸ og hvorfor valgte Hamas å avvise kravene?

1.1 Faglig diskurs

Denne oppgaven besvarer spørsmålene innenfor en vitenskapelig sosialpsykologisk og politisk psykologisk diskurs¹⁹ med særlig vekt på studiet av utenrikspolitisk beslutningstaking.

Interessen for den psykologiske dimensjonen av innenrikspolitikk, utenrikspolitikk og internasjonale relasjoner startet på 1930-tallet. Ulike studier av holdninger til krig og politikk generelt ble presentert på denne tiden (e.g., Allport, 1929; Katz & Braly, 1933; Pihlblad, 1936; Thurstone & Chave, 1929). Den økende interessen for holdninger ledet til studier av holdninger til krig, nasjonalisme (e.g., Allport, 1929; Mead, 1929), personlighet (e.g., Lasswell, 1930), aggresjon (e.g., Dollard, Miller, Doob, Mowrer & Sears, 1939) og aggressive instinkter som årsak til krig (e.g., Durbin & Bowlby, 1939; Einstein & Freud, 1932). Under andre verdenskrig og i etterkrigstiden var forskningen pragmatisk; formålet var å forstå fienden og å skape innenrikspolitisk oppslutning om styresmaktenes (utenriks)politikk (e.g., Cartwright, 1946). Før 1950 var sosialpsykologisk forskning på utenrikspolitikk hovedsakelig deskriptiv, resultat- eller anvendelsesorientert mer enn prosessorientert, og reduksjonistisk i betydning å benytte forskningsresultatene om individer direkte på makronivå uten å ta hensyn til andre faktorer (Kelman, 1965)²⁰. På 1950- og 1960-tallet ble det fokuset på sammenhengen mellom holdninger til politikk og personlighet (e.g., Adorno, Frenkel-Brunswick, Levinson &

¹⁸ Heretter også omtalt som de tre krav.

¹⁹ Politisk psykologi, som er relativt ukjent i Norge, er et interdisiplinært fagområde som anvender psykologisk teori i studiet av politikk. Disiplinen tar utgangspunkt i psykologisk forskning og teori fra personlighetspsykologi, psykopatologi, sosialpsykologi, utviklingspsykologi, kognitiv psykologi og intergrupperelasjoner. De fleste forskere på feltet har sin bakgrunn i psykologi eller statsvitenskap. Politisk psykologi som avgrenset fagfelt kan dateres tilbake til siste del av 1960-tallet. *“The international society of political psychology”* (ISPP) ble grunnlagt i 1978 av Jeanne Knutson. Siden 1980 har ISPP publisert tidsskriftet *“Political Psychology”*. Tre håndbøker har blitt publisert; *The Handbook of Political Psychology* (1973) redigert av Jeanne Knutson, *Political Psychology* (1986) redigert av Margaret G. Hermann, og *Oxford Handbook of Political Psychology* (2003) redigert av David O. Sears, Leonie Huddy og Robert Jervis.

²⁰ Det kan nevnes her at Herbert C. Kelman redigerte boken som kan ansees som et klassisk bidrag til studiet av sosialpsykologi og politikk; *International Behavior: A Social-Psychological Analysis* (1965).

Sanford, 1950; Erikson, 1962; George & George, 1964; Leites, 1953). På 1960-tallet startet også forskningen på individuell persepsjon og valg, og resultatene ble benyttet til å analysere utenrikspolitikk på masse- og elitenivå (e.g., DeRivera & Rosenau, 1968; White, 1968). Den første systematiske analyse av beslutningstagning i utenrikspolitikken ble utført av Snyder, Bruck og Sapin (1962). Disse forskerne ble fort assosiert med "the decision-making approach". Snyder og kollegaer plasserte aktøren (den politiske beslutningstageren) i sentrum for analyse av staters handlinger og påpekte nødvendigheten av å analysere aktørens intellektuelle og politiske prosesser forutfor politiske beslutninger, for å kunne forstå statenes politikk fullt ut (Levy, 2003). Operasjonell kode analyse var et annet forskningsprogram som vokste frem parallelt med analyser av beslutningstagning (e.g., George, 1969, 1979; Holsti, 1970, 1977; Leites, 1953; Walker, 1983, 1990, 2003; Walker, Schafer & Young, 1998; 1999). Den kalde krigen og de ulike krisesituasjoner som oppstod i denne perioden inspirerte flere studier (e.g., Holsti, 1967, 1970, 1972; Holsti & George, 1975; Walker, 1977; Walker, & Falkowski, 1984).

Blant politiske fenomen som studeres innenfor politisk psykologi i dag er effekter av massekommunikasjon, politisk sosialisering, internasjonal konflikter, utenrikspolitisk beslutningstagning, konflikthåndtering, politiske bevegelser, og politisk mobilisering²¹. Innen sosialpsykologi er forskningsfokuset som over, men også mer spesifikt på tema som for eksempel; sosial identitet, forhandlinger, intergruppekonflikt, oppfatning av rettferdighet, attribusjonsfeil, feilpersepsjon, motivasjonelle prosesser, personlighet og politiske preferanser²².

1.2 Relevans

Masteroppgaven har både en metodisk, teoretisk og en anvendt tilnærming. Anvendt, idet den søker å besvare hvorfor Bush-administrasjonen og Hamas fattet sine beslutninger med hensyn til de tre krav i etterkant av valget i de okkuperte palestinske områder i 2006. Teoretisk fordi den analyserer og forklarer empiriske data, og metodisk ved å vise hvordan en spesiell databehandlingsteknikk kan anvendes samt hvordan to forskningsprogram kan integreres²³.

²¹ For en gjennomgang av disse ulike tema se: Sears, D. O., Huddy, L. & Jervis, R.(Eds.) (2003). *The Oxford Handbook of Political Psychology*. New York: Oxford University Press.

²² For en gjennomgang av disse ulike tema se: Tetlock, P. E. (1998). Social Psychology and World Politics. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske & G. Lindzey (Eds.), *The Handbook of Social Psychology 4th ed.* (868-912). Boston: McGraw-Hill.

²³ Disse forskningsprogrammene er operasjonell kode og images. Se side 63 for utfyllende kommentar.

Å studere dette har relevans for å forstå dynamikken i konflikten mellom Israel og palestinerne. Rammene som aktørene fatter sine beslutninger innenfor, har betydning for de beslutninger partene tar og forklarer delvis deres handlingsmønstre. Kelman (1996)²⁴ påpeker viktigheten av at partene i en konflikt samt meglere i konflikten har kunnskap om de bakenforliggende årsaker til motpartens handlingsmønstre for å finne en løsning. Mange har studert Bush-administrasjonens og Hamas` forhold til konflikten mellom Israel og palestinerne, men det finnes få vitenskaplige studier av Bush-administrasjonens syn på Hamas og deres oppfatning av situasjonen etter valget i de okkuperte palestinske områder (men se for eks.: Gunning, 2004; Levy & Shtender-Auerbach, 2006; Mohamad, 2007). Det finnes også flere vitenskaplige studier av organisasjonen Hamas hvor Hamas generelt fremstilles enten som en terroristorganisasjon (e.g., Levitt, 2006) eller som en politisk- og/eller veldedighetsorganisasjon (e.g., Gunning, 2004, 2007b; Malka, 2005; Tamimi, 2007). Vitenskaplig forskning om hvordan Hamas oppfatter den internasjonale arena og sin plass på denne som politisk aktør er mangelfull.

Opgaven har en forklarende og en informerende hensikt. Forklarende ved å bidra til å forstå de historiske hendelser etter valget i 2006 og informerende ved å tilføre ny kunnskap om Hamas; en aktør på den formelle palestinske politiske arena; en aktør som er en reell part i konflikten og løsningen av den.

1.3 Presentasjon av forskningsspørsmål, teoretisk og metodisk fokus

Snyder et al. (1962) sin systematiske analyse av beslutningstagning i utenrikspolitiske spørsmål er benyttet som teoretisk rammeverk. Den tar hensyn til de komplekse forhold, på mikro- og makroanalytisk nivå som foreligger ved utenrikspolitisk beslutningstagning. Tilnærmingen ble benyttet i forskning under første halvdel av den kalde krigen, men "forsvant" fra den akademiske arena etter dette. Ifølge Hudson (2002, 2005) var forskningsfokuset i denne perioden rettet mot forklaringer på systemnivå, på bekostning av å undersøke hvordan og hvorfor beslutningstagere handler som de gjør på den internasjonale arena. Snyder og kollegaer påpekte at: *"those of us interested in understanding foreign policy decisions needed to get inside the "black box" of the decision-making process"* (Snyder et al., 1962 sit in Schafer & Walker, 2006a:25), noe som krevde fokus på aktørene. Ifølge Schafer

²⁴ Herbert C. Kelman er en anerkjent konfliktløser i konflikten mellom Israel og palestinerne og har gjennom flere tiår drevet problemløsningsseminar med palestinske og israelske deltagere basert på sin metode; interaktiv problemløsning, som er utviklet på grunnlag av sosialpsykologisk forskning. Kelman er også en anerkjent forsker innen sosialpsykologi/politisk psykologi.

og Walker (2006a) skyldes tidligere avholdenhet fra å inkorporere individuelle aktører i en kausal analyse av utenrikspolitiske beslutninger vanskeligheten ved å identifisere generaliserbare variabler eller begreper. Dette krever ikke bare kunnskap om psykologi, men også en systematisk fremgangsmåte for å måle psykologiske karakteristikk. Utfordringen er blant annet å måle psykologiske forhold når subjektene som er av interesse, ikke er umiddelbart tilgjengelige (Schafer & Walker, 2006a). Den mest vanlige løsningen på dette problemet, innenfor politisk psykologi, er å benytte ”*at a distance*” metodologi (e.g., Hermann, 1980; Schafer, 2000; Winter, Hermann, Weintraub & Walker, 1991).

Denne oppgaven benytter en slik metode; operasjonell kode analyse, for å komme innenfor ”*the black box*” i beslutningstagningsprosessen hos henholdsvis Bush-administrasjonen og Hamas og således forstå hva som lå til grunn for deres politiske beslutninger etter valget i 2006. På bakgrunn av dette er de spesifikke forskningsspørsmålene formulert slik;

1. *Hvilke oppfatninger av og forestillinger om motparten ligger til grunn for Bush-administrasjonens beslutning om å stille krav til Hamas om å anerkjenne Israel, respektere inngåtte avtaler, og avstå fra vold?*
2. *Hvilke oppfatninger av motparten ligger bak Hamas` beslutning om ikke å etterkomme krav om anerkjennelse av Israel, respektere inngåtte avtaler, og avstå fra vold?*
3. *Endret partenes operasjonelle kode seg i perioden fra Hamas vant valget til etter at samlingsregjeringen ble dannet?*

2.0 Teori

Fire teoretiske tilnæringer ligger til grunn i denne oppgaven. Snyder et al. (1962) sitt teoretiske rammeverk, som det redegjøres for først, benyttes for å organisere diskusjonen, få kontroll over de utallige mulige forklaringsvariabler, og sikre at oppgaven behandler forskningsspørsmålet på mikro- og makroanalytisk nivå. Deretter vil det redegjøres for teorier som kan utdype ulike variabler hovedsaklig på mikronivå, men som også har betydning for det makroanalytiske nivå; beliefssystemteori²⁵, skjemateori, og teori som forklarer endring av beliefs og beliefssystemer ved endring av skjema.

2.1 Snyder, Bruck og Sapin sitt teoretiske rammeverk for analyse av utenrikspolitiske beslutninger

Masteroppgaven har som formål å belyse *hvorfor* Bush-administrasjonen valgte å sette krav til Hamas-regjeringen og *hvorfor* Hamas valgte å ikke etterkomme disse kravene. Snyder et al. (1962:33)²⁶ hevder at dersom man ønsker å besvare ”*hvorfor*”- spørsmålene som ligger til grunn for hendelser, betingelser, og interaksjonsmønstre som oppstår på grunnlag av en stats handlinger, er det nødvendig å fokusere på beslutningstagningsprosesser. Denne tilnærmingen; ”*the decision-making approach*”, fokuserer på eliten i den politiske verden, deres forståelse av nasjonale interesser, deres definisjon av en gitt utenrikspolitisk situasjon, den innenrikspolitiske kontekst eliten opererer innenfor, og den rolle informasjon og kommunikasjon spiller i de prosesser beskrevet over (Levy, 2003).

Utenrikspolitisk beslutningstagning tar utgangspunkt i psykologisk teori om individuell beslutningstagning. Tradisjonelt har teorier på dette området blitt benyttet for å tilbakevise tanken om den rasjonelle aktør og ideen om den rasjonelle beslutning (e.g., Alison, 1971). Teoriutviklingen har gått i retning av å skille mellom makro- og mikro- nivå av beslutningstagning samt se på måten disse integreres og virker sammen. Tetlock og Goldgeier (2000:89) forklarer denne prosessen slik: ”*Micro processes shape our perceptions of macro constraints – of how threatening other states are, of how inherently anarchic the international system is, and of the potential for reaching mutually beneficial agreements*”.

²⁵ Velger å benytte de engelske benevnelsene `beliefs` og `beliefssystem` ettersom det er vanskelig å finne en god norsk oversettelse. `Tro` eller `verdi` brukes på norsk i noen sammenhenger, men er ikke helt dekkende. Dessuten er det ønskelig å tydeliggjøre at det er de metodiske og teoretiske begrepene, beliefs og beliefssystem, det henvises til, noe som ville kunne bli utydelig ved en norsk oversettelse.

²⁶ Ny revidert utgave av denne boken kom i 2002. Det originale innhold fra 1962 er beholdt. I tillegg har boken fått to nye kapitler av Hudson og Chollet & Goldgeier. I oppgaven blir det referert til originalutgaven.

Således mener jeg (i likhet med for eks.: Hudson, 2002; Levy, 2003) at Snyder et al. sitt teoretiske rammeverk fra 1962²⁷ er i tråd med dagens oppfatning av sammenhengen mellom det mikro- og makroanalytiske nivå i analyse av utenrikspolitiske beslutninger.

2.1.1 Staten som aktør i en utenrikspolitisk situasjon

Utenrikspolitisk beslutningstagning er et ledd i utøvelsen av internasjonal politikk definert som: *"processes of state interaction at the governmental level"* (Snyder et al., 1962:66). Snyder erkjente at stater var hovedaktører i internasjonal politikk, men argumenterte for at for å kunne forstå de ulike staters handlinger, måtte en fokusere på beslutningstagere i utenrikspolitikken samt de intellektuelle og politiske prosesser som ledet til beslutninger om utenrikspolitikk (Levy, 2003). Således definerte de staters aksjon og interaksjon som: *"State action is the action taken by those acting in the name of the state. Hence, the state is its decision-makers"* (Snyder et al., 1962:65).

En utenrikspolitisk beslutning vil føre til en handling²⁸ utført av staten og oppfattet av andre stater i det internasjonale samfunn. Ifølge Snyder et al. (1962) vil en utenrikspolitisk handling eksistere når en eller flere aktører, et eller flere mål, en hensikt, og en situasjon kan identifiseres.

Den utenrikspolitiske situasjonen blir definert av aktøren/e i henhold til den måten en ser forbindelser til andre aktører, mulige mål og midler, samt i forhold til hvordan mål og midler inkorporeres i handlingsstrategier i den gitte situasjonen (Snyder et al., 1962). Det å relatere aktøren (beslutningstagerne) i staten til den utenrikspolitiske situasjonen på en slik måte medfører at aktørens beliefssystem får betydning for de beslutninger som fattes i en gitt situasjon og følgelig de utenrikspolitiske handlingene. Å analysere måten beslutningstagere ser den politiske verden på og hvordan de definerer en gitt situasjon, kan bidra til forståelsen av hvordan staten handler og *hvorfor*.

Sosiale strukturer og adferd

På et mikronivå i rammeverket er de faktorer Snyder et al. (1962) betegner som sosiale strukturer og adferd. Faktorene sier noe om beslutningstagerens persepsjon, valg og forventning som vil prege beslutningstagningsprosessen og resultatet. Først og fremst inkluderer sosiale strukturer og adferdsfaktorer hvordan de offisielle beslutningstagerne kategoriserer objekter, ulike betingelser eller forhold, samt andre aktører, og videre hvilke av

²⁷ Det teoretiske rammeverket til Snyder et al; *Staten som aktør i en situasjon*, er delt i tre hoveddeler. Disse er; (1) sosiale strukturer og adferd, (2) indre forhold og (3) ytre forhold.

²⁸ Inkludert her er forståelsen av at en beslutning også kan medføre fravær av handling; ingen handling er også en handling.

disse som oppfattes eller forventes å inngå i en relasjonell sammenheng. Andre faktorer her er hvilke overordnede etablerte mål som vil påvirke beslutningstagernes definisjon av den utenrikspolitiske situasjonen. En tredje faktor er hvilke handlingsalternativer som ansees som relevante for situasjonen ut i fra visse definerte beregningskriterier og en standard for hva som regnes som akseptabelt. Når beslutningstagere definerer en standard for hva som kan aksepteres i en gitt utenrikspolitisk situasjon, vil denne kunne påvirke beslutningstagernes oppfattelse²⁹ av innkommende informasjon. Den vil også kunne legge begrensninger på vurderingen av hvilke motiver som ligger bak den oppståtte situasjonen og hvilket resultat som er ønskelig. Videre vil den kunne redusere beslutningstagernes oppfatning av hva som ansees som mulige handlingsalternativer.

I tillegg til de sosiale strukturer og adferdsfaktorer beskrevet over inngår ulike faktorer på et makronivå i modellen til Snyder et al. (1962). Disse er for eksempel innenrikspolitikk, krysskulturelle og sosiale forhold og gjøres rede for i fortsetningen under punktene *ytre forhold* og *indre forhold*. Ordet *forhold* beskriver i denne sammenhengen et sett med kategorier av potensielle, relevante faktorer og betingelser som kan påvirke handlingene til en hvilken som helst stat (Snyder et al., 1962:67).

Ytre forhold

Ytre forhold vil generelt være faktorer som ligger utenfor de territoriale grensene til en stat. Det kan være andre staters handlinger og reaksjoner. Mer bestemt; handlinger og reaksjoner fra offisielle beslutningstagere og det samfunnet som disse beslutningstagerne tilhører og opererer innenfor. Hvilken relevans bestemte faktorer og betingelser får i ulike situasjoner vil være avhengig av holdninger, oppfatninger, vurderinger og hensikter hos den enkelte stats beslutningstagere (Snyder et al., 1962).

Indre forhold

Indre forhold kan også beskrives som innenrikspolitikk, folkeopinion, og/eller geografisk posisjon. Måten en stat opptrer på internasjonalt må også³⁰ forstås ut ifra hvordan samfunnet er organisert og fungerer samt ut ifra befolkningens karakter og adferd i tillegg til de geografiske forutsetninger (Snyder et al., 1962). Analyser av utenrikspolitikk/ internasjonale relasjoner tar ofte utgangspunkt i indre forhold som pressgrupper, makt,

²⁹ I betydning persepsjon.

³⁰ i tillegg til sosiale strukturer og atferd, og ytre forhold

partipolitikk, og holdninger. (e.g., Little, 2007³¹) Snyder et al. (1962) sin rammemodell påpeker imidlertid at man må gå ut over slike enkeltfaktorer for å besvare *hvorfor- spørsmål*.

En stats handlinger på den internasjonale arena har primært til hensikt å endre faktorer i og/eller adferden til andre stater, eller på ulike måter påvirke betingelsene ved de ytre forhold. Imidlertid kan slike utenrikspolitiske handlinger ifølge Snyder et al. (1962) ha konsekvenser for samfunnet til den handlende stat; en nasjon erfarer sine egne handlinger på den internasjonale arena. I tillegg til den direkte påvirkning på styresmaktene og mulige endringer av ulike strukturer og organisasjoner i samfunnet, kan befolkningen i en stat komme til å oppleve nasjonens utenrikspolitiske handlinger med følelser som tilfredshet, uro, skam, håp eller tvil. Ulike ikke-statlige organisasjoner vil kunne komme til å fortolke statens handlinger på en annen måte enn den offisielle tolkningen. Videre kan slike organisasjoner skape forventninger til fremtidige statlige handlinger som ikke er i tråd med de offisielle forventningene. Dersom det oppstår et betydelig avvik mellom ikke-statlige og statlige tolkninger av og forventninger til utenrikspolitiske handlinger, kan dette få vesentlige konsekvenser ved for eksempel å undergrave støtten staten/regjeringen har i befolkningen (Snyder et al., 1962). Et eksempel på dette er Irak-krigen, som bidro til at Bush-administrasjonen raste nedover på meningsmålingene i USA.

Ytre og indre forhold er også relaterte og kan gjensidig å påvirke hverandre. For eksempel kan protester fra Sverige på utenrikspolitikken til den norske stat føre til at ikke-statlige organisasjoner i Norge også reagerer negativt. Fører denne politikken også til en reduksjon i støtte til regjeringen fra Norges befolkning generelt, kan det medføre at den norske regjering endrer den kritiserte utenrikspolitikken. Under visse forutsetninger kan internasjonale ikke-statlige relasjoner føre til et anliggende mellom beslutningstagere på statlig nivå internasjonalt (Snyder et al., 1962). I Norge og Danmark er saken om Muhammed-karikaturene et eksempel på hvordan ikke-statlige institusjoner (aviser) kan få betydning for Norges internasjonale relasjoner på statlig nivå.

Det er altså aktørens/beslutningstagerens definisjon av en gitt utenrikspolitisk situasjon som legger føringer for hvilke handlinger staten til slutt utfører. Når en aktør definerer en slik situasjon, vil han/hun være påvirket av sitt politiske beliefssystem. I neste avsnitt presenteres Milton Rokeach sin teori om beliefs og beliefssystem. Å forstå hvordan og hvorfor beliefs oppstår og sammen danner et system er viktig for å forstå dannelsen av skjema

³¹ Little har gjort en re-analyse av de klassiske verker av Hans J. Morgenthau *Politics Among Nations* (1948), Hedley Bulls *The Anarchical Society* (1977), Kenneth N. Waltz *Theory of International Politics* (1979) og John J. Mearsheimers *The Tragedy of Great Power Politics* (2001) og utviklet en ny modell for maktbalanse mellom nasjoner.

(Vertzberger, 1990). Metoden ”operasjonell kode analyse” finner dessuten sin teoretiske forankring i blant annet teori om beliefssystemer (George, 1969; Walker & Schafer, 2006).

2.2 Beliefs og beliefssystemer

I gjeldende litteratur om utenrikspolitisk beslutningstaking påpekes det ofte at beliefssystemer nå, etter den kalde krigens slutt, mer enn noen gang er viktige kausale mekanismer med styringseffekt i dagens komplekse verden (e.g., Jervis, 1994; Keohane & Nye, 2001; Keohane, 2002; Goldstein & Keohane, 1993; Walker, 2002). Dette fordi den kalde krigen begrenset både supermaktens valgmuligheter og andre staters handlinger innenfor et bipolart system. I ettertiden har man manglet klare (ytre) fokus for beregning av strategi, noe som har tvunget utenrikspolitiske beslutningstagere til å stole på eget beliefssystem når en handler på den internasjonale arena (Walker & Schafer, 2006).

Innen politisk psykologi generelt er begrepet *politisk beliefssystem* ofte benyttet for å beskrive et individ sin oppfatning av den politiske verden. Innen fagfeltet utenrikspolitisk beslutningstaking benyttes begrepet *elite beliefssystem*. Det refererer til offisielle beslutningstagers oppfatninger av den politiske verden.

2.2.1 Milton Rokeachs teori

Milton Rokeach (1968: 123-24) definerer et beliefssystem som; ”*The total universe of a person`s beliefs about the physical world, the social world, and the self*”. Mennesket benytter seg av tidligere erfaringer og etablert kunnskap for å redusere kompleksitet og for å forstå den verden de lever i (Larson, 1994). Beliefssystemer orienterer individet i det samfunnet det lever i og fungerer som et prisme for å tolke ulike erfaringer (e.g., George, 1969; Holsti, 1962,1967; Walker & Schafer, 2006).

Beliefs varierer langs en sentral – perifer dimensjon. Sentrale beliefs er knyttet til flere og mer varierte beliefs enn perifere. Dess mer sentralt et belief er, dess mer motstandsdyktig er det mot endring. Skjer det en endring i et belief, vil denne medføre en mer omfattende endring i hele beliefssystemet dess mer sentralt det er (Rokeach, 1968; cf. Larson, 1994). Det spesielle med et beliefssystem er at ulike oppfatninger/ ideer på en systematisk måte ”går sammen” og at denne ”grupperingen” av ideer medfører ulike begrensninger i kognisjonen (Converse, 1964) samtidig som det også har en kognisjonsforenkende funksjon.

Sentrale og perifere beliefs³²

Rokeach (1968:6-12) har klassifisert fem typer beliefs langs den sentral – perifere dimensjonen. Fire av disse presenteres fortløpende³³.

Type A; Primitive beliefs med sosial konsensus: Den mest sentrale kategorien er beliefs utledet av direkte erfaringer som samtidig er forsterket av en sosial konsensus blant alle referansepersoner og grupper. Slike beliefs representerer ”grunnleggende sannheter” om verden, den sosiale realitet, og selvet. Med andre ord; objekt- konstans, person- konstans, og selv- konstans. Endring krever en omfattende kognitiv reorganisering av innholdet og de strukturelle relasjoner til andre beliefs i systemet.

Type B; Primitive beliefs uten sosial konsensus: involverer eksistens og selv-identitet og utledes på bakgrunn av direkte erfaring. Opprettholdelsen av disse synes ikke å være avhengig av at de deles med andre eller at de forsterkes av en sosial konsensus blant referansepersoner eller grupper. Som en følge av at de ikke kommuniseres vil slike beliefs være utilgjengelig for debatt, overtalelse eller motargumentasjon fra andre.

Primitive beliefs type A og B oppstår gjerne i barneårene. Senere beliefs og beliefssystemer utledes av A og B beliefskategoriene. Beliefs som ikke er primitive, antas å være utviklet fra type A beliefs og videre å stå i en funksjonell sammenheng med disse. Slike beliefs hjelper individet til å forstå den verden det lever i; rasjonelt og realistisk i den grad det er mulig og irrasjonelt og som forsvarsmekanismer dersom er nødvendig. Ikke -primitive beliefs er ikke av samme karakter som Type A i den forstand at de ikke oppleves som selvfølgelige. Til en viss grad forventes det at slike beliefs, for andre, kan oppleves som kontroversielle og at andre vil inneha andre beliefs om samme objekt/subjekt. Allikevel er de viktige og generelt motstandsdyktige mot endring. Ikke-primitive beliefs kategoriseres under type C, D. De er av størst relevans for denne oppgaven og presenteres i fortsetningen.

Type C; Beliefs som omhandler autoriteter: Ifølge Rokeach (1968) er beliefs som omhandler positive og negative autoriteter, hva sosiologi benevner som referansepersoner og grupper, viktigst av de ikke-primære beliefskategoriene. Slike beliefs gjelder ikke kun overbevisningen om hvilke autoriteter som *kan* ha kunnskap, men også hvilke autoriteter som *har* kunnskap; hvilke autoriteter som kan gis tillit og hvilke som er upålitelige i søken etter

³² I tillegg til denne klassifiseringen identifiserer Rokeach (1968:5-6) fire kategorier/grupperinger av beliefs med høy grad av funksjonelle sammenhenger til andre beliefs; kommuniserte beliefs, eksistensielle beliefs, beliefs basert på egenerfaring og beliefs som omhandler personlig smak

³³ Rokeach presenterte nok en slik type (den femte) ikke-primitivt belief, *beliefs uten sammenheng*, som omhandler egendefinert oppfatning av ”smak”; hva som foretrekkes. De benevnes som uten sammenheng fordi de har få eller ingen sammenhenger med andre beliefs. Dermed vil en endring av denne type beliefs ikke få konsekvenser for opprettholdelse av andre beliefs i beliefssystemet.

informasjon om den verden individet lever i. Hvilke autoriteter som har tillit, vil variere fra person til person og vil være avhengig av hvilke læringserfaringer individet har gjort seg i dets sosial-strukturelle kontekst³⁴. Individet erfarer og aksepterer at noen av dets referansepersoner og grupper deler samme beliefs, mens andre ikke gjør det. Dette gjør at beliefs som omhandler autoriteter stadig er gjenstand for diskusjon.

Type D; Deriverte beliefs: Det å ha tillit til en spesiell autoritet, som nevnt over, impliserer at individet aksepterer andre beliefs autoriteten har. Slike beliefs defineres som deriverte beliefs og er gjenstand for debatt av samme grunn som type C beliefs. Eksempler på type D beliefs er; (1) Ideologiske beliefs med opphav i religiøse eller politiske institusjoner. (2) Beliefs som er deriverte andrehånds fra ulike autoriteter via identifiseringsprosesser. (3) Beliefs som omhandler ”fakta” og som opprettholdes kun fordi individet stoler på en autoritativ kilde. Deriverte beliefs er mindre viktige dynamisk sett enn type C beliefs. Derfor vil en endring i hvilke autoriteter individet identifiserer seg med eller ny informasjon fra en autoritet individet har tillit til, medføre en rekke endringer i individets deriverte beliefs (Rokeach, 1968). Gruppeidentitet etableres blant annet på bakgrunn av slike deriverte beliefs. Deriverte beliefs er det som vanligvis blir referert til som institusjonalisert ideologi. Dette, sammen med en identifisering med referansepersoner og grupper som slike beliefs er basert på, gir individet en følelse av gruppeidentitet.

Det totale beliefssystem anses som en organisering av beliefs med variasjoner i dybde som er dannet som et resultat av det å leve i et samfunn. Et beliefssystem kan videre ansees som et verktøy som hjelper individet, i den grad det er mulig, til å opprettholde egoet og gruppeidentiteten stabil og samlet (i betydning kontinuerlig) over tid; en identitet som er en del av og samtidig separat fra det fysiske og sosiale miljø (Rokeach, 1968). Sett i forhold til utenrikspolitisk beslutningstaking vil etablerte beliefssystemer bidra med en screening - funksjon som eliminerer inkonsistent og irrelevant informasjon og således reduserer informasjonsmengden som ellers ville blitt en overveldende antall stimulus på sanseapparatet til den enkelte aktør (Larson, 1994). Imidlertid er det viktig å påpeke at nettopp en slik screening kan være årsak til bias i beslutningstagningsprosessen. Til slutt vil beliefssystemer bidra med normer, standarder og retningslinjer som hjelper aktøren å velge mellom ulike strategier og taktikker (Larson, 1994).

³⁴ Her menes; familie, klasse, venner, etnisk tilhørighet, politisk tilhørighet og nasjon.

2.3 Beliefssystemer og skjema

Begrepet beliefssystemer anvendes innen forskningstradisjonen politisk psykologi og dekker omtrent det same som begrepet skjema³⁵ i psykologien. Skjema defineres som; *“a cognitive structure of organized prior knowledge, abstracted from experience with specific instances that guides the processing of new information and the retrieval of stored information”* (Fiske & Linville, 1980:543). Kritikere av skjemabegrepet hevder at det kun er en omskrivning av kognitive kart, stereotyper, personlig konstrukt, holdninger (e.g., Kuklinski, Luskin & Bolland, 1991) eller beliefssystemer³⁶. Larson (1994:17) hevder i motsetning til disse at skjemabegrepet kan være et verdifullt tillegg til beliefssystemer i studiet av utenrikspolitikk, og videre at begrepet, som en metakonstruksjon, omfatter beliefssystem så vel som spesifikke analogier og eksempler.

Beliefssystemer og skjemakonseptet har flere likheter; begge er strukturerte, de forenkler informasjon og vil variere avhengig av ekspertise og involvering. Skjema er imidlertid mer inklusive, individualistiske og tydeligere knyttet opp mot komplekse kognitive prosesser som hukommelse og kan videre forklare både datadrevet og teoridrevet informasjonsprosessering (Larson, 1994). Til forskjell fra sentrale belief, som har sammenhenger til flere perifere beliefs i beliefssystemet, kan et generelt skjema eksistere uten sammenheng til andre skjema. Skjema skiller seg således fra beliefssystem i organisering. Videre er de også annerledes med tanke på innhold; skjema inkluderer også skript, eksempler og analogier, i tillegg til den mer abstrakte kunnskap beliefssystemer inneholder. Skjemateori erkjenner at individet ofte løser problemer ved å dra veksler på tidligere erfaringer og ikke kun ved å anvende abstrakte ideer (Wyer & Gordon, 1984 sit in Larson, 1994:20).

Generelt sett kan funksjonene til skjema beskrives i fem punkter. For det første organiserer de erfaringer, for det andre påvirker skjema hvilken informasjon som blir lagret og hvilken informasjon som blir hentet frem fra hukommelsen (Taylor & Crocker, 1981). For det tredje kan strukturen til et skjema utgjøre en basis for å fylle inn manglende informasjon (Minsky, 1975 sit in Taylor & Crocker, 1981:104) og således gå ut over den informasjon som er gitt i en situasjon (Taylor & Crocker, 1981). For det fjerde bidrar skjema til å forenkle problemløsning, ved å bidra med snarveier eller heuristikker (Tversky & Kahneman, 1973 sit

³⁵ Begrepet skjema ble først benyttet av Immanuel Kant (1724-1804) som betegnelse for en grunnleggende tankestruktur. Frederic Bartlett (1886-1969), la grunnlaget for skjemabegrepet med sine klassiske studier av hukommelse hvor han avkreftet ideen om at hukommelsen kun var en avfotograferingsprosess (Taylor & Crocker 1981).

³⁶ Beliefssystemer er lagt til av kandidaten fordi det passer inn under de kriterier Kuklinski et al. (1991) legger til grunn for sin kritikk.

in Taylor & Crocker, 1981:107). Endelig bidrar skjema med en basis for evaluering av egne erfaringer (Taylor & Crocker, 1981). George (1979), Holsti (1976) og også mer indirekte; Snyder et al. (1962) uttrykte tidlig at forskning på utenrikspolitikk burde fokuseres på hvordan beliefs former og påvirker beslutningstagningsprosesser slik som situasjonsdefinisjon, søk og analyse av valg og resultatforventning. Ifølge Larson (1994) bidrar skjemakonseptet til å fokusere på disse intervensjonerende prosesser med forskning på; hvordan etablert kunnskap hos individet påvirker hvordan ny kunnskap blir forstått, kategorisering, seleksjon, innkoding, å dra slutninger, lagring, og gjenhenting.

Både beliefs, beliefssystemer og skjema er, som beskrevet, motstandsdyktige mot endring. Masteroppgavens tredje forskningsspørsmål omhandler hvorvidt en endring opptrådte i Hamas og Bush-administrasjonens operasjonelle kode. Siden en aktørs operasjonelle kode er sammensatt av ulike beliefs, er det en forutsetning å forstå hvordan disse endres.

2.4 Endring av beliefs og beliefssystemer ved endring av skjema³⁷

Som utledet er skjemabegrepet en metakonstruksjon som omfatter beliefs og beliefssystem. Således kan, for eksempel, et individ sitt politiske beliefssystem endres dersom det oppstår en endring i de/t skjema/et som står i relasjon til dette.

Det eksisterer hovedsakelig to måter et skjema kan endres på; for det første kan et skjema gradvis utvikles ved *erfaring* (Crocker Fiske, & Taylor, 1984), for det andre kan skjemaet endres ved å bli eksponert for *inkongruent informasjon*, det vil si; informasjon som ikke passer det eksisterende skjemaet (Crocker et al., 1984). Det siste er av interesse for denne oppgaven. Akkomodering og assimilering (Inhelder & Piaget, 1958) er to sentrale prosesser i endring av skjema som følge av inkongruent informasjon. Generelt har forskning og teori på skjema vektlagt at skjema er motstandsdyktig mot endring ved at inkongruent informasjon blir assimilert (Crocker et al., 1984).

Det er flere elementer ved et skjema som potensielt kan endres i møte med inkongruent informasjon. For det første kan nye *variabler* legges til skjemaet og gamle variabler kan droppes. For det andre kan *standardverdier*³⁸ assosiert med skjemavariablene

³⁷ Dette kapittelet er i sin helhet basert på ”review”-artikkelen til Crocker, J., Fiske, S. T. & Taylor, S. E. (1984). Schematic Bases of Belief Change. In J. R. Eiser (Ed.), *Attitudinal Judgment* (197-227). New York: Springer Verlag.

³⁸ Strukturen til et skjema kan utgjøre en basis for å fylle inn manglende informasjon. Denne ”falske” informasjonen benevnes i litteraturen som `default values`.

endres. For det tredje kan den vertikale og horisontale *strukturen* til skjemaet endres. Til slutt kan det skje en endring i hva som kategoriseres som ”*gode eksempler*” for et spesielt skjema (Crocker et al., 1984).³⁹

Forskning viser at mennesker vier oppmerksomhet til inkongruent informasjon, men at slik informasjon sjelden blir prosessert fullt ut (Crocker et al., 1984) via korttidshukommelsen og lagret i langtidshukommelsen. Forskning på *når* inkongruent informasjon blir prosessert viser at mennesker er oppmerksomme på og behandler slik informasjon dersom individet har *tid*; ikke er under tidspress og/eller skal behandle en mengde annen informasjon samtidig (Hastie, 1981). Og videre dersom individet har *kapasitet*; i betydning nok forståelse av skjema-kongruent informasjon til å prosessere denne effektivt og slik frigi kapasitet til å behandle skjema-inkongruent informasjon (Fiske, Kinder, & Larter, 1983). Endelig vil inkongruent informasjon bli fullstendig prosessert dersom individet er *motivert* til å foretrekke nøyaktighet fremfor vedlikehold av skjema (Crocker et al., 1984).

Overstående to avsnitt forklarer kort hvilke trekk ved skjemaet som kan endres i møte med inkongruent informasjon samt når individet vil vie oppmerksomhet til slik informasjon. Ulike modeller som forklarer endring i møte med enten inkongruent informasjon i forhold til et spesielt eller mer generelle/abstrakte nivå av skjema presenteres kort i neste avsnitt.

2.4.1 Modeller for skjemaendring

Generelt sett vil inkongruent informasjon om et spesifikt nivå, for eksempel; prototype/”gode eksempler”, bli forkastet med forklaringen; dårlig data, og eksemplet som er lagret i skjemaet vil ikke bli revidert (Crocker et al., 1984). Et eksempel på dette er: dersom et typisk medlem av en utgruppe oppfører seg på en måte som er inkonsistent med skjemaet for denne utgruppen, vil adferden attribueres til situasjonelle eller ustabile faktorer/årsaker. Den inkongruente adferden vil altså ikke ha noen virkning på forestillingen av dette medlemmet eller mer abstrakte nivåer av skjemaet for utgruppen. Imidlertid er det tilfeller hvor en slik inkonsistent adferd ikke blir bedømt som i eksempelet over. Attribusjonsteori forklarer at visse kontekstuelle faktorer (dvs. dersom adferden er konsistent over tid og på tvers av ulike stimuli samt skiller seg fra hvordan andre opptrer i samme situasjon) medfører at adferden attribueres til personlige egenskaper (Kelley, 1967).

Når det gjelder endring av mer abstrakte nivåer av skjemaet, er det foreslått tre ulike modeller. *Bokføringsmodellen* (Bookkeeping-model), av Rothbart (1981) foreslår at endring skjer gradvis. Standardverdiene blir justert i møte med hver relevant inkongruent informasjon.

³⁹ I litteraturen benyttes også begrepet `prototype` om slike `gode eksempler`

Ifølge Weber og Crocker (1983) vil denne modellen best beskrive hvordan endring skjer i møte med inkongruent informasjon som er spredt over flere eksempler. *Omstillingsmodellen* (Conversion-model), også av Rothbart (1981), foreslår, i motsetning til Bokføringsmodellen, at endring skjer plutselig og er omfattende; ”alt eller ingenting” endres. Ifølge denne modellen vil informasjon som kun er noe inkongruent med skjemaet, assimileres, og skjemaet endres ikke. Fremtredende inkongruent informasjon vil imidlertid føre til en endring i skjemavariablenes standardverdier, eller at nye variabler legges til og/eller gamle variabler droppes fra skjemaet. Både religiøs konvertering og vitenskaplige omveltninger synes å følge denne modellen (Weber & Crocker, 1983). *Undergruppemodellen* (Subtyping-model) først nevnt av Taylor (1981), involverer utviklingen av underkategorier i møte med inkongruent informasjon. Ifølge denne modellen vil inkongruent informasjon endre den horisontale og vertikale strukturen til skjemaet. En endring vil altså både kunne omfatte hele kategorien skjemaet hører inn under, og føre til etableringen av kun mindre spesifikke underkategorier. Weber og Crocker (1983) hevder at denne modellen best representerer den skjemaendring som oppstår på bakgrunn av inkongruent informasjon som er konsentrert.

2.4.2 Karakteristikk ved skjemaet og den inkongruente informasjon

Skjemakarakteristikk

Skjemaendring kompliseres imidlertid som følge av at ulike skjema har ulike karakteristikk og derfor reagerer ulikt på inkongruent informasjon. Disse karakteristikk er følgende: *Skjemautvikling*; dess mer velutviklet et skjema er dess mer motstandsdyktig er det mot endring (Fiske et al., 1983). Skulle imidlertid et aspekt ved et velutviklet skjema endres, vil dette ha større konsekvenser for hele skjemaet (Fiske et al., 1983). *Tilgjengeligheten til skjemaet*; hvor nylig og hvor ofte et skjema aktiveres, er med på å bestemme tilgjengeligheten. Et skjema som ikke aktiveres i møte med inkongruent informasjon, kan heller ikke endres (Crocker et al., 1984). *Avkreftende*; et skjema som kan spesifisere hvilke stimuli som ikke bør opptre, har logisk avkreftende karakteristikk⁴⁰. Et skjema som ikke har slike karakteristikk, *ikke avkreftbare*, vil derimot være vanskeligere å avkrefte. En annen type avkreftende karakteristikk er om skjemaet er *praktisk avkreftbart*⁴¹ det vil si; hvor stor sannsynlighet, uavhengig av logiske årsaker, er det at individet har anledning til å erverve inkongruent informasjon (Crocker et al., 1984). Disse to typer avkreftbare karakteristikk

⁴⁰ For eksempel: fugler har ikke tenner (Crocker et al., 1984).

⁴¹ For eksempel: om en har inntrykk av at person X er en feiging, vil det være vanskeligere å avkrefte dette inntrykket fordi mulighetene for å vise seg som modig er sjeldne (Crocker et al., 1984).

foreslår at et skjema ikke vil endres av to grunner; skjema som *ikke* har logisk avkrefteende karakteristikk, vil ikke endres fordi det er ingen tilfeller som er klart inkongruente, og skjema som *ikke* er praktisk avkreftebart, vil ikke endres fordi individet ikke får inkongruent informasjon. Skjema som har logisk avkrefteende karakteristikk og skjema som er praktisk avkreftebart vil imidlertid endres i møte med inkongruent informasjon (Crocker et al., 1984).

Karakteristikk ved informasjonen

Videre kompliseres skjemaendring ved at også ulik informasjon har ulike karakteristikk som har innvirkning på hvorvidt den fører til skjemaendring. Disse karakteristikk presenteres fortløpende videre: *Uoverensstemmelse mellom skjema og den nye informasjonen*. Forskning på holdninger har vist at dersom den aktuelle holdning er viktig for individet (høy investering), vil informasjon som i stor grad avviker fra holdningen avvises, og holdningen kan sågar bli ytterligere forsterket (Sherif & Hovland, 1961). I Piagets terminologi vil dette forklares ved at når stimuli er moderat i uoverensstemmelse med et skjema, vil/kan både assimilering og akkomodering opptre. Er imidlertid stimuli *i stor grad* i uoverensstemmelse med skjemaet, vil verken assimilering eller akkomodering forekomme; den inkongruente informasjon blir forkastet. Imidlertid er det viktig å påpeke at forskningen på holdninger ikke ukritisk kan overføres til å gjelde alle typer skjema. Dette fordi ikke alle skjema kan, som holdningsskjema, godta eller forkaste ny informasjon. For andre skjema kan det spille inn at moderat inkongruent informasjon lettere lar seg prosessere enn meget inkongruent informasjon (Crocker, et al., 1984). Videre kan den inkongruente informasjonen være *tvetydig*; fordi informasjonen er mangelfull (Minsky, 1975), passer til flere skjema (Snyder & Uranowitz, 1978), er motstridende (Lord, Ross & Lepper, 1979), eller ute av fokus (Bruner & Potter, 1964. sit in Crocker et al., 1984:213). Tvetydig informasjon har en tendens til å bli assimilert inn i det eksisterende skjema. Når dette skjer, kan den i utgangspunktet tvetydige informasjonen komme til å styrke heller enn endre det allerede eksisterende skjema (Lord et al., 1979). Hvordan informasjonen er *organisert*, kan også ha betydning. Er informasjonen spredt over et visst tidsrom eller kilder, er det mindre sannsynlig at den blir avvist som ”unntaket som bekrefter regelen”, enn om informasjonen er konsentrert. Dersom moderat inkongruent informasjon blir presentert flere ganger, er den vanskeligere å avvise og en skjemaendring mer sannsynlig (Weber & Crocker, 1983). En annen faktor her er overflødig informasjon. Rothbart, Fulero, Jensen, Howard og Birrell (1978) fant i sin studie at overflødig informasjon hadde mindre innvirkning på bedømmingen av en gruppe mennesker

enn lignende uavhengig informasjon⁴² Er imidlertid individet utsatt for mye informasjon om ulike tema samtidig og dermed lider under informasjonsprosesseringsbelastning, vil ikke organisering med hensyn til spredning eller overflødighet legges merke til, og således være uten betydning (Rothbart et al., 1978; Weber & Crocker, 1983). Inkongruent informasjon som karakteriseres av at den er *lett å huske*⁴³ skulle en tro fører til skjemaendring. Dette stemmer imidlertid ikke. For det første blir slik inkongruent informasjon ofte avvist som irrelevant; situasjonsårsaksforklart⁴⁴(Crocker, Hannah og Weber, 1983). For det andre kan forsøket på å integrere slik inkongruent informasjon føre til at kongruent informasjon huskes bedre fordi det skapes flere sammenhenger mellom kongruent i hukommelsen (Srull, 1981).

I de to neste kapitler vil aktørene i denne oppgaven presenteres. Presentasjonen vil begrenses til tema som er av betydning for å kunne besvare forskningsspørsmål 1 og 2. Det påpekes at presentasjonene av Bush-administrasjonen og Hamas er basert på hvordan de selv betrakter og forklarer andre aktører og prosesser på den internasjonale arena. Dette er utledet fra hva de har uttalt i ulike sammenhenger samt fra beliefs som omhandler autoriteter og deriverte beliefs. Ifølge Rokeach (1968) skal en, ved å ha kunnskap om en spesiell autoritet individet har tillit til, kunne utlede flere av de andre beliefs dette individet innehar.

⁴² Overflødig informasjon var i denne sammenheng at informasjonen; "John er en vennlig mann" ble presentert tre ganger. Uavhengig lignende informasjon var; John er vennlig, Bill er vennlig og George er vennlig (alle medlemmer av den gruppen som skulle bedømmes).

⁴³ Her menes at informasjonen skiller seg ut, at den er spesiell på en slik måte at den blir lett å huske.

⁴⁴ Imidlertid; blir slik informasjon årsaksforklart som indre egenskaper, fører dette til skjemaendring.

3.0 Bush-administrasjonen

I en tale 24. juni 2002 gav Bush sin støtte til opprettelsen av en "fredelig og demokratisk" palestinsk stat ved siden av Israel. I den samme talen oppfordret han palestinerne til å reformere det palestinske lederskap (PA), avvæpne de militante gruppene, og velge nye ledere (Bush, 2002b). Dette var nye takter fra Bush som under valgkampen i 2000 hadde argumentert mot nasjonsbygging rundt om i verden generelt og en "hands off" tilnærming til Israel-Palestina konflikten spesielt. Med 11. september 2001 og de påfølgende kriger i Afghanistan og Irak endret holdningen seg. Det ble et behov for å fremme et nytt *image* av USA blant befolkningen i Midtøsten samt at Bush-administrasjonen hadde behov for støtte fra arabiske stater i den såkalte `kampen mot terror` (Mohamad, 2007). Fredsinitiativet, tostatsløsningen, lansert i FN i november 2001, kom i stand etter press fra Tony Blair og arabiske stater om å få bevegelse i Israel-Palestina konflikten for å lette motstanden mot USAs krigføring i Afghanistan (Christison, 2004). Etter 11. september 2001 hadde administrasjonen også tatt til seg teorien om den "demokratiske fred". I april 2003 besluttet Bush-administrasjonen å støtte Kwartettens (EU, FN, USA & Russland) `Veikart for Fred`; løsning på Israel-Palestina konflikten. Dette var første gang en amerikansk administrasjon eksplisitt støttet en palestinsk stat, betegnet Israel som "okkupant", og erklærte de israelske bosetningene for ulovlige. Tross dette mislyktes Bush-administrasjonen i å utøve press på Israel om å trekke seg tilbake til 1967- grensene. Kritiske røster hevdet at Bush-administrasjonen og Israels nye vektlegging av en tostatsløsning bygget på hva israelerne kaller den demografiske trussel; den naturlige vekst i folketallet blant palestinerne innenfor Israels grenser (Mohamad, 2007). Bush-administrasjonens støtte til en tostatsløsning var imidlertid et tydelig skifte i måten å håndtere Israel-Palestina konflikten på. Til tross for dette fortsatte Bush-administrasjonen å støtte og å ta parti for israelerne overfor palestinerne. Riktignok gav Bush-administrasjonen verbal støtte til en palestinsk stat, men samtidige støttet den ekstreme israelske standpunkt overfor palestinerne, noe som førte til forvirring både hos støttespillere og kritikere (Mohamad, 2007).

3.1 Påvirkning på Bush-administrasjonen

Ifølge Campbell og Chollet (2006) var det særlig fire grupperinger som påvirket Bush-administrasjonens utenrikspolitikk: "*Oldsmobile konservative*" er tradisjonelle Wall Street republikanere som tror på internasjonalisme og at makten ligger i det å ha allianser og institusjoner. Imidlertid er de tradisjonelle realister og vegrer seg for å gjøre verdier til et

nøkkelbegrep i USAs utenrikspolitikk på bekostning av mer konkrete interesser som økonomisk velstand, ressurser, eller strategiske fordeler. De er skeptiske til militær intervensjon med annet formål enn forsvar, og er uvillige til å blande seg opp i andre staters indre anliggende. Stabilitet er et nøkkelord for denne gruppen. *Neokonservative*, også kalt Reagan- konservative, er opptatt av og har tro på USAs særstilling, demokratiets makt, og amerikanske verdier (valg, ytringsfrihet, og markedsøkonomi). De fremmer bruken av militær makt for å spre disse verdiene, men er skeptiske til internasjonale organisasjoner som FN. Neokonservative går ikke av veien for å skape kaos og ustabilitet dersom dette kan tjene USAs interesser. *Nasjonalister* (America Firsters) er veldig skeptiske til USAs engasjement utenlands samt til alle internasjonale organisasjoner. De fokuserer på tema som immigrasjon og utenlandsk eierskap av USAs ressurser. Medlemmene av denne gruppen blir også kalt "Jacksonians" etter Amerikas syvende president; Andrew Jackson. *Religiøse* (Faith- Based Interventionists) mener at USA mer enn noen andre, har en moralsk hensikt/forpliktelse. Selv om USA må bekjempe terror, må de også gripe inn i humanitære kriser for eksempel i Afrika. Denne gruppen betrakter mange hendelser i verden gjennom et "religiøst filter", noe som får stor betydning for hvordan de oppfatter for eksempel konflikten mellom Israel og palestinerne.

I tillegg til de nevnte grupperinger er det innenfor amerikansk utenriks- og innenrikspolitikk en rekke interessegrupper; såkalte lobbyer. Disse arbeider på ulike områder i den demokratiske prosessen for å dreie den amerikanske politikken i egen favør. I forhold til denne masteroppgaven sitt tema er det særlig en lobby som sies å ha hatt stor innvirkning på Bush-administrasjonen⁴⁵. *Den Israelske Lobby*: Når det gjelder det utenrikspolitiske temaet; Midtøsten, og spesielt forholdet til Israel og palestinerne, vil den israelske lobby også utøve stor påvirkning på Bush-administrasjonen. Den israelske lobby er en samlebetegnelse for de individer og organisasjoner som aktivt arbeider for å forme USAs utenrikspolitikk i en pro-israelsk retning (Mearsheimer & Walt, 2007). Hovedorganisasjoner innen denne løse koalisjonen er American Israel Public Affairs Committee (AIPAC), The Washington Institute for Near East Policy (WINEP), The Middle East Forum (MEF) The Anti-Defamation League (ADL) og Christians United for Israel (CUFI).

⁴⁵ Den israelske lobby har og har hatt stor innvirkning på amerikansk politikk overfor Midtøsten generelt og Israel spesielt, uavhengig av om den sittende president er fra det demokratiske eller republikanske partiet. Historisk sett har det vært det demokratiske partiet som har vært mest pro-israelsk.

3.1.1 Neokonservativ påvirkning på Bush-administrasjonen

Ifølge Irwin Stelzer (2004:4) har neokonservatismen sine røtter i President Franklin D. Roosevelts `New Deal`⁴⁶ og President Lyndon B. Johnsons `Great Society`⁴⁷. Ledende representanter for den neokonservative tradisjon benekter at det finnes en neokonservativ bevegelse; en gruppe mennesker med et felles mål. De aksepterer imidlertid at det er en gruppe mennesker med samme oppfatning av en rekke spørsmål. Irving Kristol benevner dette "*the neoconservative persuasion*", Joshua Muravchik kaller det; "*a distinctive neoconservative sensibility*" og Norman Podhoretz bruker betegnelsen "*the neoconservative tendency*" (Stelzer, 2004: 4).

Ifølge Aberbach (2005) og flere andre forskere og journalister (e.g., Abelson, 2006; Campbell & Chollet, 2006; Drew, 2003; Ratnesar, 2002) knyttet Bush-administrasjonen seg tett opp til den neokonservative ideologiens grunnleggende ideer. The Project for The New American Century (PNAC) ble stiftet av William Kristol i 1997 med formål å fremme amerikansk globalt lederskap. Andre sentrale personer i denne organisasjonen er/var Dick Cheney, Donald Rumsfeld⁴⁸, Paul Wolfowitz og Elliott Abrams. Alle disse sistnevnte hadde sentrale posisjoner i Bush-administrasjonen. Slik kan det hevdes at PNAC var en viktig bidragsyter til denne administrasjonens utenrikspolitikk. Stelzer (2004:13) hevder at hendelsene 11. september 2001 kan ha vært den viktigste årsak til at Bush valgte å slutte seg til mange av de neokonservative doktriner. Det siste tiåret med neokonservative debatter, argumenter, politiske rapporter, samt en konservativ tradisjon i USA, gav Bush den intellektuelle basis for en politikk som inkluderer bruken av militær makt om mulig med godkjenning fra multilaterale organisasjoner som FN (det siste var en Tony Blair/ Colin Powell-preferanse i forkant av invasjonen i Irak), eller uten en slik godkjenning om nødvendig (foretrukket av Dick Cheney og de fleste neokonservative i forbindelse med Irak-invasjonen). Forkjøpskrigen i Irak ble ansett, både innen de neokonservative kretser og andre, som et produkt av en neokonservativ ideologi. Siden flere, men absolutt ikke alle, fremstående neokonservative personligheter er jøder, og siden neokonservative generelt gir

⁴⁶ New Deal var tittelen President Roosevelt gav reformene han initierte mellom 1933 og 1938 med formål å hjelpe folket og USAs økonomi under den store depresjonen. Historikere skiller mellom "First New Deal" av 1933 som var rettet mot alle grupper som var berørt av depresjonen og "Second New Deal" (1935-1936) hvor en søkte å reformere forholdet mellom business, unioner og arbeidere. (Encyclopædia Britannica online: <http://search.eb.com/eb/article-9055453>)

⁴⁷ `Great Society` var et omfattende velferdspolitisk reformprogram, igangsatt av president Johnson, som innebar en rekke tiltak og lovendringer for å redusere fattigdom og rasediskriminering. Dette programmet fulgte opp President Roosevelt sitt program; `New Deal` (Encyclopædia Britannica online: <http://search.eb.com/eb/article-9000857>)

⁴⁸ Cheney og Rumsfeld kan ikke betraktes som neokonservative i ordets strengeste forstand, men deler den neokonservative ideologi i de tema som er av viktighet for denne masteroppgaven.

bred støtte til partiet Likud sin politikk, er det hevdet at de neokonservative ville demokratisere Midtøsten for å omgi Israel med, etter deres syn, mer vennliginnstilte naboer (Drew, 2003).

Det er også riktig at Bush og hans rådgiver Karl Rove knyttet seg opp mot de neokonservative fordi de ønsket å få flere stemmer fra den jødiske befolkningen i USA ved valget i 2004 enn ved valget i 2000 samt opprettholde støtten fra den kristne høyrefløyen (Egan, 2004; Windmueller, 2003). Irving Kristol (2004:35) hevdet at siden det republikanske partiet har en stor velgerbase blant de religiøse, gav dette de neokonservative en viss innflytelse og makt. Fordi, som han uttrykker det; *“The steady decline in our democratic culture, sinking to new levels of vulgarity, does unite neocons with traditional conservatives. The upshot is a quite unexpected alliance between neocons, who include a fair proportion of secular intellectuals, and religious traditionalists”*.

I tillegg til at Bush-administrasjonen omfattet en rekke ansatte med neokonservativ ideologi, ble administrasjonen også påvirket av ulike såkalte neokonservative tanke-smier med tette bånd inn mot maktsenteret i Washington. To av disse er spesielt aktuelle for Israel – Palestina spørsmålet; The American Enterprise Institute (AEI)⁴⁹ og Jewish Institute for National Security Affairs (JINSA)⁵⁰. Disse to, og andre politiske organisasjoner⁵¹, er knyttet til hverandre ved overlappende medlemslister⁵² og sammenfallende politisk ideologi.

Neokonservativ utenrikspolitisk tenkning

Neokonservative ønsker en sterk utenrikspolitikk som er patriotisk og som er skeptisk til internasjonale organer. Videre, siden USA er en stor nasjon med ideologiske interesser, bør utenrikspolitikken være offensiv heller enn defensiv (Kristol, 2003). Politiske ledere i USA bør, etter neokonservativ tenkning, ikke vente til det oppstår en trussel, men heller søke å forme den internasjonale arena slik at trusler kan forebygges eller unngås (Kristol & Kagan, 2004). Med andre ord bør det overordnede mål for amerikansk utenrikspolitikk være å bevare og utvide en internasjonal orden som er i tråd med amerikanske interesser og prinsipper. Dette betyr imidlertid ikke, ifølge Kristol og Kagan (2004), at USA skal intervensjonere overalt hvor ”*ondskap*” eksisterer. Under spesielle omstendigheter vil USA alltid være forpliktet, om

⁴⁹ 20 personer ble rekruttert inn i Bush-administrasjonen fra denne institusjonen (Bush, 2003)

⁵⁰ En av de viktigste institusjoner i det å påvirke administrasjonen sin midtøstenpolitikk (Christison, 2004).

⁵¹ Se kapittelet om den Israelske lobby side 26.

⁵² Richard Perle, Irving Kristol (neokonservatismens far), Michael Ledeen (neokonservativ og tidligere medlem av Reagan – administrasjonen), Jeane Kirkpatrick (Reagans FN-ambassadør), Dick Cheney, Douglas Feith og John Bolton satt alle i styret hos JINSA inntil de startet i Bush-administrasjonen. Perle har sittet i styret hele tiden (se; <http://www.jinsa.org/category/1/5> og http://www.aei.org/scholars/filter.all/scholar_byname.asp).

mulig, til å forsvare en demokratisk nasjon dersom den angripes av ikke-demokratiske krefter innenfra eller utenfra. Dette er årsaken til at det er nødvendig å forsvare Israel når dets eksistens er truet (Kristol, 2004). Henry Kissinger (1994:833) pekte på behovet for seleksjonskriterier som helt nødvendig for utøvelse av utenrikspolitikk i en ny verden etter den kalde krigens slutt. Neokonservative er enige i at seleksjonskriterier må utvikles, men det advares mot å tro at nasjonale interesser kan måles på en kvasivitenskaplig måte, eller at vitale nasjonale interesseområder kan lokaliseres og andre områder utelukkes kun på basis av geopolitiske kriterier (Kristol & Kagan, 2004). Å bestemme hva som er av nasjonal interesse krever ikke kun en analyse av maktforhold, men også en forståelse av holdninger, prinsipper og oppfatninger, noe som ikke kan kvantifiseres (Kristol & Kagan, 2004).

Neokonservative danner gjerne allianser med andre aktører på den utenrikspolitiske arena. Men de er høyst skeptiske til multilaterale organisasjoner som FN⁵³. De ønsker ikke å gi FN, som de frykter er fylt med anti-amerikanisme, eller andre tilsvarende organisasjoner mulighet til å nedlegge veto mot USAs handlinger. Men til forskjell fra deler av den konservative leiren⁵⁴ er neokonservative villige til å arbeide med FN dersom det tjener amerikanske interesser. Enkelte neokonservative hevdet at de var villige til å gi FN en viss autoritet i Irak dersom dette kunne føre til at flere land ble brakt inn i koalisjonen (Boot, 2004). Imidlertid eksisterer det en generell skepsis til å inngå det neokonservative mener er høyst mislykkede internasjonale avtaler (e.g., landminekonvensjonen) kun for å oppnå multilateral harmoni (Boot, 2004). Neokonservative innser at for at USA skal kunne utøve et globalt lederskap (som er ønskelig), har de behov for allierte som kan dele byrdene med USA. Derfor tok neokonservative til orde for å utvide NATO og å sende NATO-styrker inn i Afghanistan og Irak (Boot, 2004). Den makt USA besitter bør ifølge neokonservative benyttes til spredning av de demokratiske verdier, men også til å ta motet fra potensielle rivaler. Den neokonservative ideologi fremhever tre verktøy for utenrikspolitisk handling i nevnte sammenheng.

Avskrekkingspolitikk: USA bør først og fremst bygge opp en militær styrke som er i stand til å forme den internasjonale arena i dag og 20 år frem i tid. Avskrekkingspolitikk (deterrence) er viktig. USA bør formidle til (potensielle) fiender i Midtøsten, Europa og Asia; ”ikke tenk på det engang”. Denne type avskrekkingspolitikk er ifølge neokonservatismen den beste oppskrift for varig fred (Kristol & Kagan, 2004). Allianser dannet under den kalde

⁵³ Neokonservative er spesielt negative til FN som de anser som anti-israelsk og som en begrensning på USAs handlingsfrihet (Kirkpatrick, 1988).

⁵⁴ Først og fremst nasjonalister (America Firsters).

krigen virker som et vern for opprettholdelse av amerikansk makt. Videre representerer disse alliansepartnerne i Europa og Asia, inkludert Israel, en liberaldemokratisk sivilisasjon som USA søker å bevare og utvide. Derfor vil en trussel mot en av disse nøkkelallierte være en trussel mot USA (Kristol & Kagan, 2004). For å kunne beskytte seg selv og nøkkelallierte mot potensielle trusler fra mindre stater som har skaffet seg masseødeleggelsesvåpen, må det ifølge neokonservativ tenkning, etableres et rakettskjold (missile defence system)⁵⁵. Bare et velbeskyttet Amerika er i stand til å utøve avskrekkingspolitikk og om nødvendig å angripe såkalte "røverstater" ("rogue regimes") hvis disse skulle true regional stabilitet (Kristol & Kagan, 2004).

Regimeendring: En av hovedtesene i neokonservativ utenrikspolitikk er å fremme liberale, demokratiske styresett. USA har opp gjennom tidene etablert allianser med høyrevridde diktaturer som vern mot aggressive kommuniststater eller mot radikal muslimsk fundamentalisme. Dette må ifølge neokonservative sees på som taktiske avvik fra en ellers vektlegging av demokratiet og med en kontekstuell begrunnelse hvor enten USAs sikkerhet var truet eller at det ikke fantes et levedyktig alternativ (Kristol & Kagan, 2004). Videre hevder neokonservative at et land ikke kan endres fra å være et diktatur til å bli et demokrati uten at de som styrer elimineres (styrtes). Den neokonservative vektlegging av regimeendring har sitt opphav i hvordan de årsaksforklarer/tolker den kalde krigen og dens endelikt:

The source of confrontation between the two sides was not mutual misunderstanding, a lack of interdependence, or the military arsenals amassed by both sides. It was the nature of the Soviet regime. When that regime came to an end, so did the arms race, so did Russian aggression beyond its borders, and so did the Cold War (Kristol & Kagan, 2004:69).

Derfor, mener de, har forsøk på å overtale, for eksempel Nord Korea, til å overholde internasjonale avtaler om våpeninspeksjon ikke noen hensikt i motsetning til en innsats for å fjerne de som sitter ved makten. Taktikken for regimeendring vil kunne variere i henhold til omstendighetene; støtte til opprørsgrupper, støtte til dissidenter, økonomisk sanksjon, og/eller diplomatisk isolasjon vil være ulike alternativer (Kristol & Kagan, 2004). I møte med tyranniske regimer og spesielt de som har kapasitet til å være en trussel mot USA eller dets allierte, må USA, ifølge neokonservativ ideologi, søke endring, ikke sameksistens (Kristol & Kagan, 2004). Neokonservative hevdet i årene under Bush-administrasjonen at den største trusselen mot USAs sikkerhet var muligheten for at "røverstatene" utviklet atomvåpen og delte disse med terrorgrupper. De argumenterer for at USA må presse på/intervenere for

⁵⁵ Kristol & Kagan hevdet viktigheten av dette i 2004. I Bush-administrasjonens siste periode var utplassering av rakettskjold i Polen et omstridt tema i Nato.

regimeendringer i Nord Korea og Iran. Regimeendring er den beste forsikring for å forhindre en atomkrise som kan lede til krig. Neokonservative mener, i motsetning til pragmatikere og moderate politiske krefter, at å forhandle med slike regimer, mest sannsynlig vil utløse den krisen de forsøker å unngå (Boot, 2004).

Demokratisering: På nittitallet ble en side ved tesen om regimeendring; den såkalte ”teorien om den demokratiske fred” inkorporert i den neokonservative tenkning. Sentralt i denne teorien er hypotesen om at demokrati, på grunn av de iboende strukturelle trekk samt demokratiske verdier, ikke går til krig mot hverandre. Fokus på struktur versus verdier reflekterer to retninger med hensyn til hvordan et udemokratisk samfunn kan utvikle seg til å bli demokratisk. De neokonservative mener at det å etablere demokratiske strukturer som frie valg, maktfordeling, og kontrollorganer gjør et samfunn demokratisk. Andre mener at samfunnet må gjennom en sosialiseringsprosess hvor demokratiske verdier internaliseres (Ish-Shalom, 2007-08). Tidligere ville en sikkerhets- og utenrikspolitisk strategi preget av mål om å fremme demokrati blitt kategorisert, av neokonservative, som samfunnsbyggende (social engineering) og fordømt ⁵⁶(Ish-Shalom, 2007-08). Hovedårsakene til en ideologisk endring var: slutten på den kalde krigen, de neokonservatives nære forbindelser til israelske politikere som Benjamin Netanyahu og Natan Sharansky⁵⁷, målet om å avsette Saddam Hussein, terrorangrepet 11. september, og de teoretiske lærdommer fra konservative forfattere som Huntington og Fukuyama⁵⁸ (Ish-Shalom, 2007-08).

Koblingen; neokonservative – Israel

Neokonservative har som nevnt en tilknytning til Likud- partiet i Israel. De “forsvarer” dette med at de også har tilknytning til det britiske høyrepartiet og andre konservative partier rundt om i verden. Akkurat som noen i det demokratiske parti har tilknytning til det venstrevridde Labour Party i Storbritannia og Labour Party i Israel. De hevder denne tilknytningen er basert på felles ideologi, ikke etnisitet. Mange neokonservative er jøder. De som ikke er det, som James Woolsey, Michael Novak og nå avdøde Jeane Kirkpatrick, forplikter seg like mye til å forsvare Israel som jødiske neokonservative. Jeane Kirkpatrick, USAs representant i FN (1981-95), var særdeles kritisk til hvordan Israel hadde blitt behandlet i FN. Hun anklaget FN for å ha blitt et forum for ”a malicious, relentless campaign

⁵⁶ Imidlertid er det flere prominente neokonservative som fortsatt ser det på denne måten. Det har vært hevdet at skillet mellom de som er for en demokratifremmende sikkerhets- og utenrikspolitikk er et generasjonsskille hvor de yngre er for og de eldre er i mot. Eksemplifisert ved Kristol (senior) *mot* og Kagan *for* (Ish-Shalom, 2007-08).

⁵⁷ Netanyahu og Sharansky benyttet seg på 1990-tallet av hypotesen om den demokratiske fred i forsøket på å delegitimere Osloavtalen (Ish-Shalom, 2007-08).

⁵⁸ Samuel P. Huntington (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster. Francis Fukuyama (1992). *The End of History and the Last Man*. New York: Free Press.

of vilification and obloquy” (Kirkpatrick, 1988:10). Forpliktelsen til å forsvare Israel er ifølge de neokonservative basert på felles liberaldemokratiske verdier. Israel har vunnet støtte hos de fleste amerikanere, uavhengig av tro, fordi Israel blir oppfattet som det eneste demokrati i Midtøsten, samt at Israels fiender (Hezbollah, Hamas, Iran og Syria) også har proklamert at de er fiender av USA (Boot, 2004). Bush-administrasjonens visjon om to stater, Israel og Palestina, som eksisterer side om side, ble ikke støttet av (alle) neokonservative. Richard Perle har uttalt til ansatte i Pentagon at Palestina er Israel og Jordan er Palestina (Eldar, 2002). Også Douglas Feith har uttalt at palestinerne ikke har noen lovpålagte rettigheter i Palestina samt at det eneste legitime sted for en palestiner er i Jordan (Zogby, 2001). Videre har flere prominente neokonservative undertegnet et dokument i 1996, ført i pennen av Richard Perle, som var ment som et strategiforslag til innkommende statsminister Netanyahu hvor det ble anbefalt at han gikk bort fra fredsprosessen og da spesielt punktet om ”land for fred” (Perle, 1996).

3.1.2 Det kristne høyres påvirkning på Bush-administrasjonen

Under valgkampen klarte Bush å knytte til seg den kristenkonserverive høyrefløyen, noe mange mener var en viktig årsak til at han vant valget både i 2000 og i 2004. I 2000 fikk han 68 % av de hvite evangelisk kristne stemmene, i 2004; 78 % (The Pew Research Center for the People & the Press, 2004). Som nevnt tidligere har det kristne høyre, hvilket innbefatter det som ofte beskrives som kristenfundamentalister (Christison, 2004; Mayer, 2004; Mearsheimer & Walt, 2007), sammenfallende interesser og verdier med den neokonservative fløy. I særlig grad gjelder dette verdispørsmål, synet på Israel, samt USAs politikk i Midtøsten. Antageligvis er en av de viktigste faktorene til det kristne høyres fremgang som pressgruppe i rikspolitikken nettopp deres overensstemmelse med den neokonservative ideologien innen Bush-administrasjonen (Christison, 2004; Ratnesar, 2002).

Organisasjoner som Jerry Falwells `Moral Majority` og Pat Robinsons `Christian Coalition` er eksempler på to store kristenfundamentalistiske organisasjoner. Sammen med resten av det kristne høyre dominerer disse organisasjonene det såkalte bibelbeltet sør i USA, og hevder å ha cirka 70 millioner tilhengere, noe som betyr nesten ¼ av den amerikanske befolkning (Christison, 2004). Således hadde denne gruppen store muligheter for å påvirke den sittende regjeringen. I tillegg er det verd å nevne at Bush (og flere i hans

administrasjon⁵⁹) beskrev seg selv som `born again`- kristne og var således åpne for den kristen- fundamentalistiske fremtidsvisjon (Christison, 2004).

Det kristne høyres syn på Israel og på konflikten mellom Israel og palestinerne

En studie av Mayer (2004)⁶⁰ viser at religion er en viktig faktor for å forstå opinionens syn på USAs politikk i Midtøsten. Den viser også at kristenfundamentalistiske ledere er sterke støttespillere for Israel og at de er blitt stadig mer synlige som opinionsdannere i midtøstens spørsmålet. De uttrykker mer sympati for Israel enn andre gjør⁶¹, de er motstandere av å legge press på Israel, og en større andel (67 % mot 35 % av de resterende respondentene) støtter byggingen av nye bosettinger i det okkuperte Palestina og israelsk kontroll over Jerusalem. Studien konkluderer med at kristenfundamentalistene har stor innflytelse på dette utenrikspolitiske spørsmål som følge av deres bokstavtro tolkning av Bibelen og ledernes fokus på og bestemte holdninger til dette spørsmålet. Flere grupper tilhørende det religiøse høyre, deriblant kristenfundamentalister, kristensionister og evangelisk kristne, bekjenner seg til en dispensasjonalistisk eskatologi⁶². Frykten for at Bush-administrasjonen skulle stå i veien for denne dommedagsprofetien ved å tvinge Israel til å gi fra seg land til palestinerne, har stimulert det kristne høyre til økt aktivisme for å ”beskytte” Israel (Christison, 2004). Rabbi Yechiel Z. Eckstein (n.d. sit in Brownfeld, 2002:71), fra organisasjonen; the International Fellowship of Christians and Jews har uttalt; *“When you have a situation, for example, where someone in Washington is pressuring the prime minister of Israel to hold back in the fight against terrorism, then that's where we press the button and mobilize the troops”* (cf. Christison, 2004; Firestone, 2002; Trice, 1977, 1978).

3.1.3 Den israelske lobby

Som nevnt er den israelske lobby et samlebegrep for en rekke individer og organisasjoner som arbeider for å styre den amerikanske politikken i en pro-israelsk retning.

⁵⁹ For eksempel; Elliott Abrams, Og fra kongressen; tidligere majoritetsleder; Rickard Armeij og hans etterfølger; Tom DeLay.

⁶⁰ Studiet tok utgangspunkt i en survey hvor 801 tilfeldig utvalgte amerikanere ble intervjuet per telefon (utført av The program on International Attitudes (PIPA) ved universitetet i Maryland).

⁶¹ De ulike gruppene var: Kristenfundamentalister (132), andre; protestanter (172), katolikker (185), andre religioner (147), ateister (86). N= 722

⁶² Troen på at verden vil ende i en katastrofe der kristne vil bli ”rykket opp til himmelen”, vantro tilintetgjort, og Kristus vende tilbake til jorda. Dette baseres på bokstavlig tolkning av flere tekster fra Det gamle og Det nye testamentet og viser til at visse hendelser må finne sted før verdens undergang tar til. Ifølge eskatologien til det religiøse høyre vil verdens endelikt settes i gang med konflikt i Israel (Lienesch, 1993; cf. Smith, 2004). Deretter vil en verdenskrig bryte ut og signalisere at ”bortrykkingen”; transporten av utvalgte kristne til himmelen, har startet. Ateister vil forbli på jorden og oppleve katastrofiske og fryktingytende hendelser (Mayer, 2004). En undersøkelse fra 1987 viste at også ”vanlig kristne” har et spesielt syn på Israel; 57 % av amerikanske protestanter og 35 % av amerikanske katolikker aksepterte en profetisk fortolkning av hendelsene i 1948 med opprettelsen av staten Israel (Stockton, 1987).

AIPAC, WINEP, MEF, ADL og CUFI⁶³ kan sies å være kjernen i denne løse koalisjonen (Mearsheimer & Walt, 2007). Disse og cirka femti andre jødiske organisasjonene er underordnet; The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations. Denne overordnede organisasjonen har som formål blant annet å *“forging diverse groups into a unified force for Israel's well-being”* og som mål å *“strengthen and foster the special U.S.-Israel relationship”* (CPMAJO, 2009). AIPAC er den største organisasjonen med flere enn 150 ansatte og et budsjett på 40-60 millioner dollar (Edsall & Moore, 2004; Petras, 2006).

På den årlige konferansen til AIPAC i mai 2004 gjorde president Bush rede for noen av de moralske tema som kan forklare USAs støtte til Israel. Bush startet talen med å applaudere AIPAC sitt arbeid for å styrke båndene mellom USA og Israel. Videre påpekte han likhetene mellom de to nasjonene; *“we`re both(...) born of struggle and sacrifice”*, grunnlagt av immigranter som flyktet fra religiøs forfølgelse i andre land. I talen påpekte han også at både Israel og USA var levende demokratier og rettsstater som var bygget på markedsøkonomi, og som bekjente seg til en felles religion som bedyrer at Gud våker over mennesket og verdsetter alt liv. Bush konkluderte med at summen av disse fellestrekkene gjorde at Israel og USA var naturlige allierte og at båndene mellom dem aldri vil kunne brytes. Han påpekte til slutt at det eksisterte en vesentlig ulikhet mellom Israel og USA; USA var med sin geografiske plassering relativt trygg til forskjell fra Israel; et lite land i et tøft nabolag. På bakgrunn av dette og det faktum at Israel alltid hadde måttet forsvare seg mot terrorister og fiender, noe de hadde gjort med kløkt og heltemot, hevdet president Bush i sin tale at Israel hadde oppnådd respekt fra det amerikanske folk (Bush, 2004).

Bush sin tale belyste noen av de moralske forklaringer som ofte legges til grunn for USAs støtte til Israel. Mer bestemt hviler det moralske rasjonale på flere eksplisitte argumenter som ofte benyttes av Israels støttespillere generelt og av AIPAC og andre israelske lobbygrupper spesielt. Disse er: (1) Israel er omgitt av fiender som søker deres utslettelse (Mead, 2008). (2) Israel er et demokrati (Mearsheimer & Walt, 2007). (3) Det jødiske folk har gjennom historien vært utsatt for store lidelser (Mearsheimer & Walt, 2007). (4) Israels framferd er moralsk overlegen den opptreden deres motstandere fremviser, og spesielt mer moralsk enn palestinerne opptreden (Mead, 2008). (5) Palestinerne avviste det sjenerøse fredsforslaget som Israel tilbød i Camp David-forhandlingene i 2000 og valgte i stede vold (Pressmann, 2003; Sontag, 2001). (6) Grunnleggingen av Israel er Guds vilje (Mead, 2008).

⁶³ American Israel Public Affairs Committee (AIPAC), The Washington Institute for Near East Policy (WINEP), The Middle East Forum (MEF) The Anti-Defamation League (ADL), Christians United for Israel (CUFI).

Den israelske lobby benytter to hovedstrategier for å sikre fortsatt støtte til Israel fra USA. For det første utøver de en betydelig påvirkning på den politiske prosess i Washington. For det andre anstrenger lobbyen seg for at den offentlige diskurs/debatt om Israel er fordelaktig og følger det moralske rasjonale beskrevet over.

Påvirkning på den politiske prosess i kongressen

Den israelske lobby søker å påvirke USAs utenrikspolitikk ved å legge press på representanter og ansatte i kongressen som igjen legger press på den valgte administrasjonen. Under Bush-administrasjonen har den israelske lobby hatt fordel av at flere nøkkelmedlemmer av kongressen har vært kristen-sionister; Richard Arme (speaker), Tom DeLay (speaker), Tom Lantos (committee on foreign affairs) og Gary Ackerman (subcommittee on the Middle East and South Asia) er noen av dem. Vanligvis er det heftige debatter i kongressen når ulike temaer er oppe til høring. Når det gjelder konflikten mellom Israel og palestinerne, er det imidlertid bred enighet og liten debatt (Mearsheimer og Walt, 2007). Et eksempel på dette er en høring holdt 14. februar 2007 av `the subcommittee on the Middle East and South Asia` i Representantenes Hus under Rice sitt forsøk på å få i gang fredsprosessen mellom partene i Midtøsten. De som var innkalt til å bli hørt i saken var; Martin Indyk⁶⁴, David Makovsky⁶⁵ og Daniel Pipes⁶⁶. Det var ingen fra det arabiske eller palestinske miljøet som var kalt inn. M.J. Rosenberg⁶⁷ (2007) uttalte etter høringen at; *”This was a hearing about two sides of a conflict where only one side was allowed to speak”*.

Av de organisasjonene som utgjør den israelske lobby, er det AIPAC som synes å ha størst evne til å utøve innflytelse på kongressen⁶⁸ (e.g., Pear & Berke, 1987; Vlahos, 2002). AIPAC sin suksess stammer fra evnen de har til å belønne medlemmer av den lovgivende forsamling og kandidater til kongressen som støtter deres agenda, og til å straffe dem som ikke støtter denne. Denne sanksjonsevnen stammer fra AIPAC sin kapasitet til å influere donasjoner til valgkampanjer (Mearsheimer & Walt, 2007; cf. Biale, 1986; Edsall & Moore, 2004). AIPAC holder også nøye oppsyn med hvordan de ulike senatorer stemmer i saker som omhandler Israel. Disse stemmeregistrene blir offentliggjort slik at medlemmene kan bestemme hvilke kandidater de ønsker å støtte (Goldberg, 2005; Vlahos, 2002). Videre ”utdanner” AIPAC alle

⁶⁴ Tidligere ansatt av AIPAC og tidligere ambassadør i Israel. Nå ansatt i Brookings Institute, en pro-israelsk ”tenke-tank” (Mearsheimer & Walt, 2007).

⁶⁵ Washington Institute for Near East Policy

⁶⁶ En kjent neokonservativ og ansatt i Middle East Forum.

⁶⁷ Rosenberg tilhører the Israel Policy Forum; en moderat pro-israelsk organisasjon som blant annet arbeider aktivt for en to-stats-løsning.

⁶⁸ Se AIPAC sin hjemmeside for sitater om AIPAC av ulike sentrale politikere:
http://www.aipac.org/about_AIPAC/5968_1596.asp

kandidater som stiller til valg i kongressen (Pear & Berke, 1987). De bidrar også med direkte hjelp til kongressansatte og senatorer i å analysere tema, utforme lovforslag og å komme opp med argumenter og utforme taler hver gang et tema som involverer Israel dukker opp (Hall & Deardorff, 2006).

Press på administrasjonen: En pro-israelsk kongress vil være med på å legge press på den valgte administrasjonen. For eksempel ble utenriksminister Rice utsatt for et stort press fra kongressmedlemmer om ikke å ha kontakt med den palestinske samlingsregjeringen som ble dannet i mars 2007⁶⁹ (Guttman, 2007). I tillegg til å søke å holde Bush-administrasjonen i sjakk ved hjelp av en pro-israelsk kongress hadde den israelske lobby også vært heldige med Bush-administrasjonen i så måte at et betydelig antall personer, i betydningsfulle stillinger, var bestemt pro-israelske. De mest kjente er Elliott Abrams; det nasjonale sikkerhetsråd og spesialrådgiver for president Bush samt seniordirektør for `Near East and North African Affairs` (Abrams, n.d.; Right Web, 2009), John Bolton; utenriksdepartementet og Bush-administrasjonens representant i FN (Berger, 2005; Right Web, 2007b), I. Lewis Libby; stabssjef for visepresident Cheney (Right Web, 2007a), Richard Perle; rådgiver for forsvarsdepartementet (Perle, 1996, 2006; Right Web, 2007c), og Paul Wolfowitz⁷⁰; undersekretær i forsvarsdepartementet under Rumsfeld samt leder for utenriksdepartementets rådgivergruppe for internasjonal sikkerhet (Right Web, 2008)⁷¹.

Hvordan Bush-administrasjonen ble presset både innenfra og utenfra i spørsmålet om Israel ble tydeliggjort under Israels operasjon; `Defensive Shield` i 2002⁷². Bush-administrasjonen fryktet at Israels offensiv ville skade USAs anseelse i den arabiske verden og undergrave `krigen mot terror`. Derfor forlangte Bush at Sharon skulle stoppe invasjonen og begynne å trekke seg tilbake (Richburg & Moore, 2002). Bush ble imidlertid sterkt motarbeidet fra flere hold; fra Israel (e.g., Richburg & Moore, 2002), fra pro-israelske krefter, spesielt fra Pentagon og visepresidentens kontor (e.g., Zakaria, 2002) og fra neokonservative i pressen (e.g., Kristol og Kagan, 2002; Simpson, 2002). Konklusjonen ble at Bush gjorde helomvending og uttalte at israelerne måtte få den tid de trengte til å fullføre operasjonen (Bush, 2002 sit in Slevin &

⁶⁹ Brevet Rice mottok kan leses på:

http://www.aipac.org/Publications/SourceMaterialsCongressionalAction/Nelson-Ensign_Letter_FINAL.pdf

⁷⁰ Sammenlignet med de andre er Wolfowitz *relativt* nyansert i Israel-Palestina spørsmålet (Frankel, 2006).

⁷¹ Andre pro-israelske personer i betydningsfulle stillinger i Bush-administrasjonen var: Douglas Feith (forsvarsdepartementet og midtøstensspesialist), Aaron Friedberg (nasjonal sikkerhetsrådgiver under visepresident Cheney), John Hannah (arbeidet under Cheney og i utenriksdepartementet under Bolton), William Luti (spesialrådgiver for Bush, rådgiver for Cheney samt utenriksdepartementet som spesialrådgiver i midtøstensspørsmål), David Wurmser (Spesialrådgiver i midtøstensspørsmål for visepresident Cheney)

⁷² Operation Defensive Shield var en offensiv inn på Vestbredden hvor IDF tok kontroll over alle de palestinske områdene.

Allen, 2002). I tillegg godkjente Bush et forslag fra kongressen om å gi Israel 200 millioner dollar ekstra til å bekjempe terrorisme (Lake, 2002; Mark, 2004). Presset på Bush ble i tiden etter dette opprettholdt på ulike måter av The Conference of Presidents⁷³ (Schemo, 2002; Samber & Berger, 2002).

Lobbyen og den offentlige diskurs

Et annet hovedanliggende til den israelske lobbyen er å forsikre at den offentlige diskurs om Israel speiler det strategiske og moralske rasjonale beskrevet tidligere. For å opprettholde dette søker de å influere diskursen innen media, tankesmier og i akademia da disse institusjonene anses som særlig viktig for opinionsdannelsen.

Media: For å hindre ufordelaktige reportasjer om Israel i amerikanske medier organiserer grupper innenfor den israelske lobby brevskrivingskampanjer, demonstrasjoner og boikott av nyhetsinnhold de mener er anti-israelsk. En av sjefene i CNN har uttalt at han noen ganger får 6000 e-mailbeskjeder i løpet av en dag hvor avsenderen klager på at en nyhetssak har vært anti-israelsk (Barringer, 2002; Shaw, 2002).⁷⁴

Tankesmier: Såkalte tankesmier har i tiltagende grad fått en viktigere rolle generelt sett, både i å forme opinionen og i å forme politikken i USA. Istedenfor å stole på politikere, offentlig ansatte, eller akademikere til å bidra med analyser og kommentarer, har media i USA i økende grad gått over til å benytte eksperter fra Washington-baserte tankesmier (Abelson, 2006; Libermann, 2000). Noen av de pro-israelske tankesmier som er solid befestet i den offentlige diskurs, er: Washington Institute for Near East Policy og Brookings Institution (Beinin, 2003)⁷⁵.

Akademia: Tidlig på 80-tallet ble studenter rekruttert til å bistå AIPAC med å identifisere professorer og organisasjoner innenfor universitetene som kunne være anti-israelske. Funnene ble publisert i 1984; "*The AIPAC College Guide: Exposing the Anti-Israel Campaign on Campus*" (McNeil, 2002). I dag er det spesielt organisasjonen `Campus Watch`

⁷³ Denne har som sin hovedoppgave å legge press på den amerikanske administrasjonen når den handler imot Lobbyens interesser. Se også press fra kristenkonserverve/kristensjonister (Ratnesar, 2002) og fra kongressen (Eliperin & Dewar, 2002).

⁷⁴ Videre har aviser som The Chicago Tribune, The Los Angeles Times, The Miami Herald, The New York Times, The Philadelphia Inquirer, og The Washington Post blitt utsatt for forbrukerboikott på grunn av måten de rapporterer fra Midtøsten på (Barringer, 2002; Shaw, 2002). Et av lobbyens organ; CAMERA (Comittee for Accuracy in Middle East Reporting in America) betalte for en helsides annonse i The New York Times hvor de kritiserte og anklaget tidligere president Jimmy Carter sin bok; "*Palestine: Peace not Apartheid*" for å være anti-semittisk og ukorrekt. I tillegg hadde CAMERA i annonsen inkludert forleggerens telefonnummer og de oppfordret leserne til å ringe og klage (Camera n.d.; Deahl, 2007).

⁷⁵ Førstnevnte har personligheter som Richard Perle og James Woolsey i ledende posisjoner, og sistnevnte sin midtøstenavdeling er ledet av Martin Indyk. Perle og Woolsey er ledende innen neokonservativ ideologi, og alle har etablert seg som svært pro-israelske (Perle, 1996; Right Web, 2007d).

som følger opp arbeidet med å avsløre anti-israelisme og anti-semittisme på universitetene. Ifølge Cole⁷⁶ (2003) angriper `Campus Watch` kjerneverdier ved anerkjente universiteter. Deretter, hevder han, blir slike angrep fulgt av krav fra politiske og religiøse ideologiske grupperinger så vel som fra uinformerte journalister og alumni om at universitetsledelsen må avskjedige akademikere hvis ideer ansees som støtende eller som strider imot deres egne forklaringsmodeller, begrense antallet utenlandsstudenter, og begrense eller endre forskningsprosjekt (cf. Dobbs, 2004). Et eksempel på overstående gis i følgende uttalelse fra Cole (2003:4); “*any public statement in support of the Palestinian people by the preeminent literary critic Edward Said will illicit hundreds of e-mails, letters, and journalistic accounts that call on us to denounce Said and to either sanction or fire him*”.

⁷⁶ Jonathan R. Cole: Provost and Dean of Faculties, Columbia University

4.0 Hamas

Et dominerende syn på Hamas; ofte gjengitt i Vestens retorikk, også blant enkelte akademikere, er at organisasjonen har iboende egenskaper som den verken kan eller ønsker å endre. Denne statiske oppfatningen av Hamas (Klein, 2007) hevder at Hamas verken er interessert i kontrainformasjon eller har mulighet for å endre seg. Voldelig eller såkalt fanatisk adferd blir framhevet som et iboende trekk, mens informasjon som vitner om det motsatte blir oversett eller marginalisert som falsk eller irrelevant (Gunning, 2007b). Innenfor en slik kontekst er det mulig, slik som Dennis Ross⁷⁷; tidligere amerikansk stedlig representant i Midt Østen gjorde, å uttale med sikkerhet at det er lite sannsynlig at Hamas noen gang vil endres (Levitt, 2006). Etter valget i de okkuperte områder i 2006 er den ledende diskurs i Vesten at Hamas er den fremste hindring for fredsprosessen samt etableringen av en demokratisk stat på Vestbredden og Gaza. Fatah og Israel, som per dags dato ansees å være de som skal løse konflikten, har satt som forutsetning, i alle fall retorisk, at Hamas må nøytraliseres eller utraderes for at en løsning skal oppnås (Milton-Edwards & Crooke, 2004).

4.1 Opprinnelse

Hamas så vel som Fatah har sine røtter i organisasjonen Det Muslimske Brorskap i Egypt⁷⁸. Fra midten av 1930-årene ble det palestinske spørsmålet imidlertid gradvis viktigere for Det Muslimske Brorskap og etter hvert også for vanlige egyptere. Dette førte til at organisasjonen opprettet en avdeling på Gazastripen; Det Palestinske Muslimske Brorskap (Crooke, 2007). Denne palestinske forgreiningen til Brorskapet etablerte seg som en av de mest betydningsfulle politiske organisasjoner på Gazastripen. Hovedformålet deres var å ivareta de 250 tusen palestinere som hadde flyktet til Gazastripen under den israelske masseinnvandringen (Roy, 1995) og deres politiske hovedsak var de palestinske flyktningers rett til å vende tilbake til de hjemmene de hadde flyktet fra under den israelske statsdannelsen⁷⁹ (Gunning, 2007b). Seksdagerskrigen i 1967, hvor araberne gikk på et sviende nederlag, medførte en nedgang i arabisk nasjonalisme til fordel for palestinsk nasjonalisme, men også en sterkere islamisme. Annekteringen av Vestbredden og Gaza etter seksdagerskrigen markerte en begynnelse på en mer organisert væpnet motstand mot israelsk

⁷⁷ Dennis Ross er nå tilknyttet The Washington Institute for Near East Policy (WINEP) som er en av hovedorganisasjonene i den såkalte Israelske Lobbyen (omtales i kapittelet om USA side 27). Han har nå også i Obama-administrasjonen fått en stilling som spesialrådgiver for utenriksminister Hillary Clinton.

⁷⁸ Det Muslimske Brorskap ble grunnlagt i 1928 og var en politisk bevegelse som utøvde motstand mot kolonialismen og det Egyptiske monarkiet (Crooke, 2007).

⁷⁹ Denne retten; `Right of return` er fortsatt en av Hamas sine politiske hovedsaker.

okkupasjon, men Det Palestinske Muslimske Brorskap verken argumenterte for eller utøvde voldelig motstand (Knudsen, 2005)⁸⁰. Fatah dominerte både den politiske arena og var den organisasjonen som utøvde væpnet motstand mot den israelske okkupasjonen⁸¹ (Gunning, 2007b). Det Palestinske Muslimske Broderskap konsentrerte seg om hjelpearbeid og forsvant mer eller mindre fra politikken (Gunning, 2007b). I 1973 ble Sheikh Ahmed Ismail Yassin⁸² leder for organisasjonen. Han etablerte Det Islamske Senter samme år sammen med elleve andre, deriblant Abdel Aziz al-Rantisi (Knudsen, 2005).⁸³ På slutten av 1970-tallet hadde organisasjonen etablert seg som en viktig samfunnsaktør og hadde ressurser til å drive omfattende gjenoppbyggingsarbeid. Det Palestinske Muslimske Brorskap hadde tatt kontroll over det islamske universitetet (Mishal & Sela, 2000) det gav dem en plattform til å etablere seg på den politiske arena igjen (Gunning, 2007b; cf. Robinson, 1997; Sahliyah, 1988). Organisasjonen proklamerte, i kontrast til Fatahs satsning på diplomati og to-stats-løsning i konflikten med Israel, en en-stats-løsning, vektlegging av islam i samfunnet, og å imøtekomme de menneskelige sosiale behov hos befolkningen (Sahliyah, 1988) Dette programmet førte til at Det Palestinske Muslimske Brorskap i 1980/81 vant 8 av 10 studentvalg (Sahliyah, 1988) og i Gaza fortsatte de å dominere studentpolitikken gjennom hele 1980-tallet (Robinson, 1997).

4.1.1 Opprettelsen av Hamas

Etableringen av Hamas under den første intifada i 1987 var ikke kun et produkt av reformistisk grasrotbevegelse i Hassan al-Bannas ånd eller en ledet/ styrt revolusjonistisk islamisme etter Sayyed Qutb sin ideologi,⁸⁴ men også et produkt av post-facto islamisme; hvor en allerede eksisterende konflikt ble islamisert.

På 1970-tallet hadde det vært en økonomisk oppsving i de okkuperte områder. Palestinerne kunne ta arbeid inne i Israel med relativt gode lønninger samt at mange israelere

⁸⁰ Det Palestinske Muslimske Brorskap hadde vært begrenset involvert i væpnet motstand mot Israel tidligere, men hadde på 1950-tallet vendt ryggen til motstandskampen mot Israel. Flere av medlemmene var misfornøyde med organisasjonens beslutning og opprettet egne organisasjoner. En av disse var Fatah (Crooke, 2007; Gunning, 2007b).

⁸¹ I 1974 ble PLO anerkjent som den eneste legitime representant for Palestina av Den Arabiske Liga.

⁸² Yassin var ikke teologisk utdannet; tittelen var gitt ham som en æresbevisning. Han vant popularitet på grunn av sine ideer, sin asketiske livsstil og karismatiske personlighet. På grunn av den respekt Yassin hadde, ble han tildelt rollen som moralsk autoritet samt mekler i finansielle tvister noe som gjorde Det Islamske Senter i stand til å anta en juridisk rolle i samfunnet i Gaza (Knudsen, 2005).

⁸³ Senteret var organisert rundt en moské som også omfattet en medisinsk klinikk og et treningssenter. Videre fikk senteret etter hvert også kontroll over *zakat* (den obligatoriske almisseskatten)- komiteen. Dette betydde viktige inntekter som ble benyttet til veldedig arbeid samt til drift av organisasjonens medisinske, religiøse, og helsefremmende aktiviteter (Knudsen, 2005).

⁸⁴ Hassan al-Banna og Sayyed Qutb var to av grunnleggerne av Det Muslimske Brorskap i Egypt. Deres innflytelse og tenkning presenteres under overskriften; Islamsk ideologi side 38).

reiste til de okkuperte områder for å handle rimelige varer. Imidlertid ble de palestinske arbeiderne i Israel behandlet dårlig og måtte ifølge Tamimi (2007) legge igjen både verdighet og selvrespekt når de krysset grensene (The Green Line)⁸⁵. Palestinsk nasjonalisme gav næring til israelsk frustrasjon og indignasjon. Palestinske ledere både fra nasjonalistiske og islamistiske fraksjoner oppfordret til boikott og advarte mot sameksistens med Israel. Den kollektive israelske frustrasjonen førte til at Ariel Sharon, daværende utenriksminister, strammet grepet om Gaza (Tamimi, 2007). Denne politikken, også kalt "Iron Fist policy", medførte en omfattende økonomisk regresjon i de okkuperte områder⁸⁶. Situasjonen slik den var i de okkuperte områder, kan sies å ha vært grobunn for politisk motivert opprør (Gurr, 1975) selv om deprivasjon i seg selv ikke er nok (Lia & Skølberg, 2005). En utløsende faktor må til; en hendelse som igangsetter et opprør. I ettertid kan en slik hendelse identifiseres som starten på den første intifadaen

Intifadaen begynte på Gazastripen 9. desember 1987 påfølgende en episode hvor fire palestinere ble drept av IDF⁸⁷. Begravelsen i flyktningleiren Jabalya utviklet seg til massedemonstrasjoner. Urolighetene spredde seg i løpet av de neste dagene til hele Gaza og Vestbredden (Lesch, 1990). Visse ledere i det Islamske Senter, Yassin inkludert, dro nytte av opprøret i det palestinske samfunn for å forløse en lenge planlagt transformasjon av Det Palestinske Muslimske Broderskap til en motstandsbevegelse; Hamas⁸⁸ ble opprettet og skulle delta i intifadaen⁸⁹

4.1.2 Intifadaen

Det Palestinske Muslimske Broderskap var klar for intifadaen. De hadde intensjon, vilje, infrastruktur og global logistisk støtte til å vedlikeholde intifadaen (Tamimi, 2007). Den første perioden av intifadaen var preget av massedemonstrasjoner, med sporadiske, voldelige episoder. Den var ikke organisert, men oppstod spontant hos mengder av mennesker samtidig.

⁸⁵ `The Green Line` er den betegnelsen som benyttes for å henvise til våpenstillstandslinjene fra 1949 som ble etablert mellom Israel og Egypt, Jordan, Libanon og Syria etter Israels uavhengighetskrig. Den Israelske siden av `The Green Line` omfatter 78,5 % av Palestina fra 1947. Selv om linjen ikke er offisiell, er den praktisk sett benyttet for å differensiere mellom de områder som styres av staten Israel og de områder som styres av Israels militære og/eller det palestinske lederskap (P.A.).

⁸⁶ Denne innebattet; en ekspansjon av israelske bosettere på Vestbredden og Gaza, noe som skapte et økonomisk press, begrensninger på palestinsk jordbruksproduksjon for å beskytte Israels økonomi, og israelske paramilitære grupper som ble satt inn med ordre om å skremme og å ydmyke personer de mistenkte for å delta i motstandsarbeid (Tamimi, 2007).

⁸⁷ IDF er Israel Defence Forces

⁸⁸ Hamas betyr `iver`, `glød` og er et akronym for Den Islamske Motstandsbevegelse (Harakat al-Muqwama al-Islamiyya)

⁸⁹ I motsetning til Det Islamske Senter for slik å bevare relasjonen til Israel om intifadaen skulle mislykkes. Israel hadde nemlig støttet senteret som et veldedighetstilbud fordi de (Israel) håpet at Senteret kunne være med på å undergrave PLO (Palestine Liberation Organization)

Det ultimate mål var selvbestemmelsesrett og etablering av en uavhengig palestinsk stat, noe som på tross av FNs delingsplan (resolusjonen av 29. november 1947) enda ikke hadde tilkommet palestinerne (Shlaim, 2000). Israel visste ikke hvordan de skulle stoppe opprøret og reagerte med en ”skyt for å drepe”- politikk mot ubevæpnede, steinkastende protestanter og en beleiring av flyktningleire (Tamimi, 2007). Yassin forsøkte å roe situasjonen; han mente at befolkningen ikke ville tåle ytterligere kollektiv avstraffelse, men det palestinske sinnet var ikke til å stoppe. Israels voldsomme reaksjoner førte til en eskalering; palestinerne tok i bruk de første Molotov-cocktails og andre former for voldelige metoder (Tamimi, 2007). IDF forsøkte å knuse opprøret ved skyting, oppbanking av sivile og tåregassangrep. Andre metoder var; massearrestasjoner, deportering, og stengning av skoler og universitet (JMCC, 1989). Mellom 9. desember 1987 og 30. november 1989 har UNRWA⁹⁰ dokumentert fra Gazastripen; 4753 skader etter skarpe skudd, 1378 skader etter gummikuler, 17446 skader etter å bli banket opp og 6303 skader relatert til tåregass. Alle skader var påført av IDF, israelske bosettere eller palestinske kollaboratører (UNRWA sit in JMCC, 1989). Fra midten av desember 1987 begynte det palestinske opprøret å bli mer organisert. Hovedorganisasjonen var UNLU⁹¹ (Shlaim, 2000). En storstilt kommersiell streik, en økonomisk protest, ble iverksatt, noe som førte til en palestinsk kommersiell sektor i frivillig stillstand. Videre ble en boikott av israelske varer igangsatt og et alternativt nettverk ble opprettet for å sikre palestinerne mat, førstehjelp, og beskyttelse av boligområder mot jødiske bosettere og IDF (JMCC, 1989). Det israelske samfunn ble til dels lammet av den palestinske boikotten og svarte med mer voldelige og harde metoder for å knuse intifadaen⁹² (JMCC, 1989).

Israel hadde forsøkt å gi Hamas sitt lederskap skylden for intifadaen. Da Hamas presenterte sitt Charter ble 120 seniorledere fra Hamas og Det Palestinske Muslimske Broderskap; inkludert Yassin og Al- Rantisi arrestert (Tamimi, 2007). Hamas hadde imidlertid forutsett at noe slikt kunne skje og hadde forberedt seg ved å etablere et skyggelederskap slik at et ledervakuum ikke ville oppstå. Men da ytterligere 1500 medlemmer, fra ulike nivå, ble arrestert stod organisasjonen i fare for å gå i oppløsning. (Tamimi, 2007). Abu Marzuq, en doktorgradsstudent og tidligere nær medarbeider av Yassin, ble hentet til Gaza for å redde organisasjonen (Tamimi, 2007). Intifadaen ebbet ut med fredsforhandlingene og etableringen av de palestinske selvstyremyndighetene i 1994.

⁹⁰ United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East

⁹¹ Unified National Leadership of the Uprising

⁹² For eksempel: deportasjon av (antatte) politiske aktivister, politiske henrettelser, administrativ forvaring, massearrestasjoner, utstrakt bruk av portforbud. Flyktningleiren, Jalazom i nærheten av Ramallah, ble for eksempel holdt under portforbud 24 timer i døgnet i 100 av de 150 første dagene av intifadaen (JMCC, 1989).

4.2 Organisasjonsstruktur

Omorganiseringen Abu Marzuq utførte i 1989, var et signifikant vendepunkt i Hamas sin historie. Under den nye strukturen var lederskapet inne i de okkuperte områder kommet under kontroll av lederskapet utenfor de okkuperte områder. Tidligere hadde lederskapet på utsiden vært en kilde til logistikk, veiledning og finansiering. Etter omstruktureringen ble dette lederskapet sentralkommando og sentralt referansepunkt (Tamimi, 2007). Formålet med denne endringen var å beskytte organisasjonen; hadde det sentrale lederskap fortsatt vært på innsiden, ville organisasjonen forblitt sårbare for Israels forsøk på å utrydde Hamas.

Hamas er i dag delt i ulike fløyer hver med egne organisasjonsstrukturer og lederskap. Disse er; en sosial, en politisk og en militant del. Videre har organisasjonen ulike styringsgrupper; de eksterne medlemmene i det politiske lederskap, det politiske lederskap på Vestbredden, styringskomiteen i Gaza, lederskapet i fengsel, og det militante lederskap. Det er uenighet om hvordan disse forholder seg til hverandre og hvem som har den øverste kommando. Hamas har ikke siden attentatet mot Yassin og Al- Rantisi erklært hvem som er organisasjonens øverste leder. Det er også usikkert hvorvidt den militante fløyen av Hamas er et eget organ med eget beslutningsmandat slik det blir hevdet. Flere, spesielt israelskbaserte etterretningsorganer, forfekter at den militante fløy; al-Qassam Brigades og resten av Hamas deler lederskap og således at hele Hamas er et legitimt mål som respons på al-Qassam Brigades operasjoner (ICG, 2004).

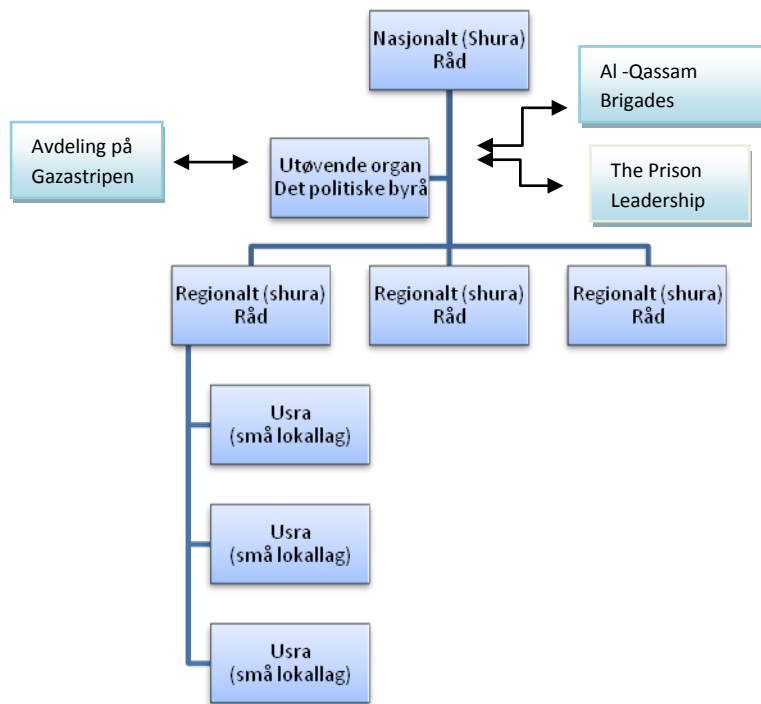

Fig. 1 Organisasjonskart; Hamas.

Forklaringer til figur 1:

Usra; lokallag med en leder.

Regionale Shura Råd; Medlemmene her blir valgt av Hamas-medlemmer innen en bestemt region for to år av gangen. I 2000 var det syv slike regioner på Gazastripen og fem på Vestbredden (Mishal & Sela, 2000). Imidlertid er dette antallet, spesielt på Vestbredden, sannsynligvis endret etter maktkampen mellom Fatah og Hamas i etterkant av valget i 2006. Velger medlemmer til det nasjonale shura rådet.

Nasjonale Shura Rådet (Majlis Shura). Shura rådet er lokalisert utenfor de okkuperte områder og tilsvarer den lovgivende makt på statsnivå. Medlemmenes identitet er ukjent. Det har endelig autoritet over politiske beslutninger og bestemmer organisasjonens strategi og overordnede politiske mål (Gunning, 2007b). Velger representanter til det Politiske Byrå.

Det Politiske Byrå (al-Maktab al-siyasi). Det Politiske Byrå sitt hovedkvarter er i Damaskus og er ledet av Khalid Mash'al. Det Politiske Byrå har også en egen avdeling på Gazastripen ledet av Ismail Haniyeh (ICG, 2004). I tillegg er også lederskapet i fengsel og muligens også al-Qassam Brigadene på samme nivå i organisasjonsstrukturen. Det Politiske Byrå er Hamas sitt utøvende organ og har ansvaret for å iverksette og opprettholde Shura- rådets strategi. Det styrer aktivitetene til representanter utenfor de okkuperte områder og i utlandet, det politiske senteret, informasjonssenteret, det paramilitære apparatet (muligens), og "Departement of the Affairs of the Occupied Lands" (ad-da'wa) som omfatter organisasjonens veldedighets- og undervisningsaktiviteter, samt sørger for innsamling av kapital (ICG, 2004). Det politiske byrå, avdeling Gaza, har en nøkkelrolle i beslutningstagningsprosessen. Det reflekterer meningene til medlemmene inne i de okkuperte områder og blir konsultert på nær sagt alle områder (Gunning, 2007b).

4.3 Ideologisk forankring

For å kunne forstå Hamas sin politiske praksis, må vi forstå hvordan organisasjonens medlemmer tenker politisk. Hamas sin ideologi er ikke statisk; den har blitt påvirket av og påvirkes av endringer ”på bakken”. I dag argumenteres det for at den nasjonalistiske siden ved Hamas sin ideologi stadig har blitt mer fremtredende (e.g., Baumgarten, 2005; Hroub, 2006; Usher, 2006b) til fordel for den islamske siden samtidig som de ekstreme sidene ved den militante siden er dempet (argumentert av flere; e.g., Hroub, 2006).

4.3.1 Islamsk ideologi

Hamas har som nevnt sine røtter i Det Muslimske Brorskap. Ideologisk sett er de også influert av denne organisasjonen. Det Muslimske Brorskap ble etablert i 1928 av Hassan al-Banna (1906-1949) som fremmet Islam som et fullstendig system og et alternativ til ”vestliggjøring”, sekularisering og materialisme, som ble antatt å utgjøre en fare for muslimske samfunn. Hovedmålet til al-Banna var innledningsvis ikke politisk. Han ønsket å spre Islam, noe han gjorde ved å etablere en rekke religiøse organisasjoner i tillegg til veldedighets- og utdanningsorganisasjoner (Knudsen, 2005). Etter al-Bannas død ble Sayyid Qutb organisasjonens nye ideologiske leder. Qutb fremmet en mer aktiv tilnærming som tok sikte på å styrte ikke-islamske regjeringer i form av hellig krig (jihad) for å etablere en islamistisk stat. Denne revolusjonære tilnærmingen medførte Qutb’s arrestasjon og senere henrettelse i 1966. Det er al-Bannas ideologi som tydeligst gjenspeiles i Hamas; Det Islamske senter, veldedighetsnettverket, Det Islamske Universitet samt den politiske holdningen; at en islamsk stat vil bli opprettet i Palestina bare dersom dette er folkets vilje (Knudsen, 2005)⁹³.

4.3.2 Nasjonalisme

Hamas sin nasjonalistiske ideologi er, i likhet med de andre organisasjonene⁹⁴ som utgjør den palestinske nasjonalbevegelsen, formet av *al-nakba*⁹⁵ og av okkupasjonen påfølgende seksdagerskrigen. Hamas sin form for nasjonalistisk ideologi er religiøst basert palestinsk nasjonalisme hvor religion har rollen som en mobiliserende faktor for å oppnå målet om en nasjonalstat. Baumgarten (2005:38) hevder at:

Hamas abandoned the sophisticated politico-philosophical argumentation of Muslim Brotherhood founder Hassan al-Banna and the later Islamic thinker Sayyid Qutb. Rather, it took the main tenets of the Brotherhood’s thinking, projected them in a

⁹³ Hvilken plass religion har i politisk forvaltning presenteres under *religionens betydning* side 41.

⁹⁴ Her er Fatah og Movement of Arab Nationalists (nå; Popular Front for the Liberation of Palestine).

⁹⁵ 1948 da Israel ble opprettet (se fotnote 173).

populist style, and applied them directly to the political problem at hand: the Israeli occupation.

For eksempel ble tanken om *sosial og økonomisk utvikling* redusert til *sosial solidaritet* som en betingelse for å kunne kjempe mot okkupasjonsmakten. Videre var Det Muslimske Brorskapets utdanningsreformer grunnpilarene i programmet for sosiale og økonomiske endringer noe som vitnet om langsiktige planer. Hamas derimot var mer opptatt av presserende problemer som å etablere en infrastruktur for å hjelpe det palestinske samfunn å konfrontere israelsk okkupasjon (Baumgarten, 2005).

Sentralt i Hamas sin nasjonalistiske ideologi er å bekjempe okkupasjonen, noe som reflekteres i artikkel 13 i Charteret; *“There is no solution to the Palestinian problem except by Jihad”* (Hamas Charter, 1988) og oppfordrer folket; *“to free Palestine, to fight until the enemy is defeated”* (Hroub, 2000:268). Mye av Hamas sin popularitet de første årene stammet fra palestinerne oppfatning om at Fatah hadde gått bort fra væpnet motstand mot israelsk okkupasjon samt Hamas sin standhaftighet med hensyn til en fullstendig realisering av palestinerne rettigheter (inkludert her en frigjøring av hele Palestina). I 2004 skjedde det et skifte i palestinsk opinion fra oppslutningen om selvmordsbomber til fordel for politiske løsninger og ikke-voldelig motstand. Hamas reagerte⁹⁶ med signal om vilje til å entre den politiske arena som en utfordrer til Fatah, og signaler om en aksept for en politisk (via diplomati) løsning på den palestinske frigjøringskampen i tråd med en to-stats-løsning (Baumgarten, 2005).

4.3.3 Militant nasjonalisme

Den militante nasjonalistiske siden ved Hamas har et annet opphav; Sheikh Mohammad Izz al-Din al-Qassam (1882 – 1935). På 1930-tallet under den engelske protektorat-tiden etablerte al-Qassam, som var influert av Salafismen⁹⁷, en gruppe på 200 mann; *‘The Qassamites’*. Al-Qassam kjempet mot den britiske okkupasjonen og argumenterte for (hellig) krig som middel for å frigjøre Palestina. I 1930 klarte al-Qassam å få utstedt en fatwa som erklærte at væpnet opprør mot briter og jøder var tillatelig (Milton Edwards, 1996). *‘The Qassamites’* opprør var kortvarig; i 1935 ble al-Qassam og flere av hans tilhengere drept av britiske soldater som en reaksjon på gruppens drap på en jødisk offiser (Milton-Edwards, 1996). Til tross for sin kortvarige eksistens sikret al-Qassam seg et ettermæle som den første

⁹⁶ Hamas er meget lydhør til hva befolkningen mener. Se også diskusjonskapittelet for eks.: under folkeopinionen side 105 og under punkt 4.3.4 side 40.

⁹⁷ En konservativ tolkning av Islam. For utdypning les B. Milton Edwards (1996).

palestinske martyrer. Det var denne historiske arv Hamas bygget på da de etablerte sin militante fløy i 1992; Izz al-Din al-Qassam Brigades (Knudsen, 2005; Mishal & Sela, 2000).

4.3.4 Hamas sitt demokratiske tanke sett

Hamas mener staten må deles i en utøvende, en lovgivende og en dømmende (rettslig) makt. Den lovgivende makt skal ligge hos Shura Rådet hvor medlemmene velges i regelmessige valg som er åpne for alle, også ikke-muslimer (Gunning, 2007b). Den utøvende makt, en regjering, settes sammen av Shura Rådet, men kan også inneholde teknokrater og ulike eksperter⁹⁸. Den dømmende makt ligger hos domstolen som skal være uavhengig av den lovgivende og utøvende makt. Islamsk lov vil være utgangspunktet, men Hamas erkjenner at denne kun er et sett med generelle prinsipper og at den må suppleres av andre juridiske systemer samt vitenskapelig kunnskap. Flere sentrale personer i Hamas vektlegger at legislatorer også må være kjent med "vestlig" juridisk tradisjon så vel som den islamske (Gunning, 2007b). Det vektlegges også at politisk immunitet fordømmes, dette på grunn av oppfatningen om at mennesker i maktposisjoner er spesielt utsatt for "*the power's corrupting influence*" (Yassin, 1998 sit in Gunning, 2007b:58).

Konsultasjon (shura) og konsensus (ijmà) oppsummerer i grove trekk Hamas sin tilnærming til beslutningstaking. Dette gjelder både Hamas som organisasjon i dag og hvordan de tenker seg at en fremtidig palestinsk stat bør være. En av betingelsene for legitim autoritet er for Hamas at en leder konsulterer befolkningen. Forskjellige Qur`anic (Koranske) påbud hvor Profeten oppfordrer tilhengerne til å konsultere eller hvor Gud oppfordrer Profeten til å konsultere sine tilhengere, ligger til grunn her (Gunning, 2007b; Milton-Edwards, 1996). Hvor stor grad Hamas vektlegger en slik praksis vises ved at de kaller sin organisering av en stat for et *Shura demokrati*. (Gunning, 2007b). Sentralt i denne konsultasjonsprosessen står valg; siden valg ansees som en garanti for at alle individ får uttrykt sin mening. Imidlertid er ikke regelmessige valg nok; legislatorer og regjeringen må praktisere shura daglig for å forsikre seg om at de er i kontakt med hva befolkningen tenker og føler. Shura ligger også til grunn for en eventuell islamsk stat; skal en slik stat være legitim må den, ifølge Hamas, dannes på bakgrunn av majoritetsvalg (Gunning, 2007b). Like stor vekt som Hamas legger på konsultasjon, vektlegger de også konsensus; ijmà. Dette er også fundamentert i islamsk tradisjon (Gunning, 2007b). Spesielt Profetens løfte om at; "*mitt samfunn skal aldri enes om noe som er feilaktig*" (Kamali, 1991). Logikken bak dette er; gitt

⁹⁸ Disse ekspertene vil ikke være "på valg", men ansatt for at den utøvende makt skal ha tilgang på kontinuerlig kunnskap og stabilitet; mye likt vårt eget departementssystem.

menneskehetens fragmenterte forståelse av sannhet er det mer sannsynlig at den riktige beslutning blir fattet om alle er enige (Gunning, 2007b). Konsensusbygging antas å beskytte mot individuelle preferanser og partiinteresser. Hamas bryter med den oppfatning at Profeten med "mitt samfunn" mente islamske lærde og inkluderer befolkningen generelt (Kamali, 1991). Siden befolkningen som helhet ikke kan delta i statens daglige diskusjoner, ansees dette arbeidet å være delegert fra folket til representanter via valg. For Hamas er således den lovgivende makt "mitt samfunn" (Gunning, 2007b). Siden konsensus sjelden oppnås til tross for at det er et ideal, tolkes det i praksis til å bety majoriteten. For viktige eller konstitusjonelle beslutninger kreves totredjedels majoritet, for dagligdagse beslutninger er knapp majoritet tilstrekkelig (Gunning, 2007b).

Til tross for vektleggingen av islamsk politisk filosofi er det et skille mellom dem som via mandat har autoritet til å styre og religiøs autoritet. Ismail Abu Shannab⁹⁹ oppsummerer dette forholdet slik; "(...) *the Head of State represents the nation, not God (...)*" (Shannab, 1998 sit. in Gunning, 2007b:67).

Religionens betydning

Som nevnt innledningsvis har islam en funksjon innen Hamas. Den influerer Hamas sin politiske kultur og legitimerer dens politiske struktur. Videre påvirker islam hvordan Hamas-medlemmer stemmer og hva de forventer av sine ledere. Islam legger også føringer for det moralske og juridiske rammeverk som lederne forventes å ta beslutninger innenfor, samt hvilke områder som ansees som tabu (Gunning, 2007b). Religiøse autoriteter innehar en ekspertrollefunksjon, men de kan kun bli politisk autoritet, og besitte myndighet, ved å bli valgt inn i de styrende organer. Innenfor Hamas-organisasjonen blir religiøs autoritet ervervet via (religiøs) kunnskap, dydig adferd, og tilhørighet til moskeer eller religiøst orientert veldedighetsarbeid (Gunning, 2007b). Religion har altså betydning for hvordan Hamas er organisert og for hvordan organisasjonen praktiserer politikk. Men ikke nødvendigvis for det politiske innhold¹⁰⁰, noe som reflekteres i memorandum forfattet forut for 1996-valget som ikke inneholdt referanser til religiøse tekster, symboler eller kunnskap, men var en regelrett kostnad - nytteanalyse (Mishal & Sela, 2000).

Hamas ser på seg selv som både en nasjonal frigjøringsbevegelse og en religiøs bevegelse. Linken mellom disse to ansees av Hamas å være deres styrke (Tamimi, 2007). Det kan også forklare den fremvekst Hamas har hatt. Palestinere med sterke nasjonalistiske

⁹⁹ Shannab var en av topp- tre- lederne i Gaza frem til han ble drept av Israel i 2003.

¹⁰⁰ Dette utledes videre under *Hamas sine dokumenter* side 45-48.

følelser og en driv til å kjempe mot Israel, samt en tradisjonell islamsk bakgrunn har en tilbøyelighet til å velge Hamas som sin organisasjon. Andre palestinere med sterke religiøse følelser og et ønske om å være med i motstandskampen, velger også Hamas. Religiøse tema er sentrale både for nasjonalistiske og islamistiske fraksjoner (Frisch, 2005; Johnson, 1984 cf. Usher, 2006b). I en survey svarte 38 % av Hamas- supporterne at islamisering var det viktigste tema for Palestina nå. 44 % av respondentene (Hamas og Fatah – tilhengere) oppgav fred, menneskerettigheter og økonomi som de viktigste tema. Videre svarte 56 % at modernitet var viktig og bra for Palestina. Kun 5 % oppgav at religiøse institusjoner hadde mest innflytelse i utformingen av egne politiske meninger (Gunning, 1997 sit in Gunning, 2007b: 117,118). Med andre ord viser det seg at religiøsitet i palestinsk sammenheng ikke fører til en neglisjering av sekulære hensyn, motstand mot politikk, eller modernitet. (Gunning, 2007b).

Voldsideologi

Som beskrevet i redegjørelsen av Hamas sin opprinnelse, var beslutningen om aktivt å bekjempe okkupasjonen en hovedfaktor bak beslutningen om å etablere Hamas. Motstand er altså det mest sentrale prinsippet bak etableringen av og tenkningen innad i Hamas. Det ultimate mål er at Israel trekker seg tilbake uten betingelser; uten at palestinske rettigheter, slik Hamas ser dem, må forsakes (Hroub, 2006). Ifølge islamsk tro, tolket av muslimske lærde, må undertrykkelse ikke få sjansen til å feste seg i et samfunn. En muslim skal være bevisst på og reagere mot urettferdighet. Han skal imidlertid være bevisst at hans reaksjon ikke fører til mer ondskap enn den handlingen reaksjonen er rettet mot (Tamimi, 2007; Hroub, 2006). Tre nivå på å utøve motstand er identifisert av muslimske lærde. For det første kan man boikotte og vise avsky. Det neste nivå innebærer fordømmelse ved ikke-voldelige metoder slik som å snakke imot, skrive om, protestere, og mobilisere folkeopinionen til å identifisere det som er galt og anstrenge seg for å endre dette. Det tredje nivå omfatter motstand med hvilken som helst kraft som er tilgjengelig (Tamimi, 2007). Som beskrevet i punktet om den første intifada var boikott og demonstrasjoner Hamas sin taktikk innledningsvis, deretter eskalerte det til andre, voldelige former for motstand. Gradvis har retorikken til Hamas lent mer imot at vold er en legitim palestinsk rett og den eneste veien til israelske og internasjonale reaksjoner (ICG, 2004). Det er al-Qassam Brigadene, Hamas sin militante fløy, som utfører voldelige aksjoner. Før 1994 var Hamas sine aksjoner rettet mot "legitime militære mål" (Hroub, 2006). 25. februar 1994 massakrerte Baruch Goldstein 29 sivile i al-Haram al-Ibrahimi-Moskeen i Hebron. Goldstein, en fanatisk jødisk bosetter, antas

å ha fått assistanse av israelske soldater for å få tilgang til moskeen (Tamimi, 2007). Hamas hevnet denne hendelsen med å gjennomføre en rekke selvmordsangrep¹⁰¹ mot sivile mål i Israel. Ledere i Hamas argumenterte med at dersom trygghet ikke eksisterte for palestinerne, ville den heller ikke finnes for israelerne (ICG, 2004). Yassin utdyper dette i et intervju;

Our main battle has always been against Israeli soldiers and settlers. The attack inside Israel are operations we carry out in response to Israel's crimes against our people. They are not the strategy of our movement. Our strategy is to defend ourselves against an occupying army and settlers and settlements (Sheik Yassin, 2003 sit in ICG, 2004:16).

Innen det islamske miljø er selvmordsbomber omstridt¹⁰²; de som tar fullstendig avstand fra det, begrunner det med at det er en selvmordshandling, noe som er strengt forbudt innen Islam. Andre, som er delvis for¹⁰³, viser til martyraspektet¹⁰⁴ ved en slik handling og legitimerer den palestinske motstandskampen som en arena hvor et slikt "våpen" kan benyttes. (Tamimi, 2007). Hamas har, ifølge Hroub (2006), innsett at det å ramme sivile kan være en farlig strategi og knytter derfor enhver selvmordsaksjon til spesifikke israelske drap på palestinske sivile. Videre uttrykker ledelsen i Hamas at det først og fremst er militære mål aksjonene deres skal rettes mot (Important Statement by the Political Bureau¹⁰⁵ sit in Hroub, 2000:304). I tiden mellom 1994 og 2000 utførte Hamas og Islamsk Hellig Krig¹⁰⁶ gjennomsnittlig tre selvmordsaksjoner pr år. Da den andre intifada; al- Aqsa intifadaen brøt ut, kom dette antall opp imot tjue aksjoner per år (Pape, 2005). Siden våpenhvilen i 2005 har Hamas ikke utført nye selvmordsangrep, og selv før denne avtalen var slike angrep erstattet av raketangrep. En slik endring har ifølge Gunning (2007b) funnet sted både av taktiske og politiske årsaker.

Hamas vinner autoritet i det palestinske samfunn i det de er i stand til, til en viss grad, å hevne palestinske tap. Hamas -medlemmer anser Hamas sin evne til å slå til mot Israel som en verdifull egenskap, og 66 % blant befolkningen mente at politisk vold var viktig for å

¹⁰¹ Ifølge Tamimi (2007) var Hamas inspirert av Hezbollah's forløper, Free Islamic Revolutionary Movement (FIRM) sin bruk av selvmordsbomber i Libanon. Han peker også på at Hamas tok dette i bruk kun et år etter at deporterte Hamas-ledere fikk returnere fra Sør-Libanon.

¹⁰² Jeg vil her påpeke at diskusjonen rundt selvmordsbomber innen det islamske miljø er meget omfattende, og at fremstillingen her er meget forenklet. En god, ikke alt for omfattende redegjørelse, er å finne hos Tamimi (2007:171-186).

¹⁰³ En rekke lærde fra Jordan, Libanon, Saudi Arabia, Egypt, Iran, Pakistan, Malaysia og Indonesia har uttalt at selvmordsbomber som våpen i den palestinske motstandskampen legitimeres som en martyrhandling. De samme lærde tar imidlertid sterk avstand fra operasjoner som 11.september, Bali, Istanbul, Madrid, London samt en rekke bomber som rammer sivile i Afghanistan og Irak (Tamimi, 2007).

¹⁰⁴ Martyrdom er å ofre livet sitt for en edel sak; et islamsk konsept (Tamimi, 2007:179).

¹⁰⁵ Nøyaktig årstall er ikke funnet, men det refereres til at dokumentet ble skrevet sent på 1990-tallet (cf. Tamimi, 2007:265).

¹⁰⁶ Islamic Jihad; en annen palestinsk politisk og militant fraksjon.

oppnå nasjonale mål (PSR, No.16,2005). Når et minimum av sikkerhet synes å mangle i et samfunn, eller når rettferdighet ikke kan håndheves, kan det å være i stand til å bruke vold, bli regnet som en verdifull egenskap hos en leder (Eckstein & Gurr, 1975; Tilly, 1985). Pape (2005) hevder at en organisasjon som bruker selvmordsangrep som en del av en voldstaktikk, er spesielt avhengig av støtte fra samfunnet de opererer på vegne av. En måling mellom mars og desember 1996 i den palestinske befolkningen viste en økning i støtten til selvmordsoperasjoner fra 21 % til 39 % (CPRS Poll sit in Gunning, 2007b:217). En av årsakene til støtten er sannsynligvis den dobbelte oppfatning blant palestinerne om at Israels reaksjoner ikke er proporsjonale med den palestinske volden, og også at voldelige aksjoner er den eneste vei for å oppnå nasjonale mål (Gunning, 2007b). I begynnelsen av al-Aqsa-intifadaen viste en måling en økning i støtte fra 26,1 % i mars 1999 til 66,2 % i desember 2000 (JMCC, No 39, 2000). Endringen forklares med at befolkningen hadde mistet troen på andre alternativer¹⁰⁷ og, som tidligere, følelse av uproporsjonal maktbruk fra israelsk side¹⁰⁸ (Gunning, 2007b). Uoppfylte forventninger, slik som palestinerne opplevde det, er imidlertid ikke tilstrekkelig til å produsere vold (Lia & Skølberg, 2005). Men i en slik kontekst er det lettere å rettferdiggjøre ekstrem vold (Gunning, 2007b). Det at palestinerne er i stand til å skade, og ikke minst å terrorisere den israelske befolkningen gir dem også en mulighet til å forhandle; et forhandlingskort. Ifølge Tamimi (2007) og Hroub (2006)¹⁰⁹ er den eneste grunnen til at Hamas forsvarer selvmordsbombere et håp om å tvinge Israel til en avtale om å spare sivile på begge sider eller enda bedre, å få Israel til å akseptere en langvarig våpenhvile.

Hudna

Hudna (våpenhvile) anerkjennes i islamsk rettsvitenskap som en legitim og bindende kontrakt med formål å ende kamphandlingene i en tidsperiode¹¹⁰. Når en avtale om hudna er inngått betraktes den som hellig; oppfyllelsen av avtalen blir da en religiøs forpliktelse (Tamimi, 2007). Ideen om hudna som en midlertidig løsning på konflikten med Israel dukket første gang opp på 1990-tallet. Musa Abu Marzuq, den gang leder for Hamas sin politiske

¹⁰⁷ Det var på denne tiden en oppfatning at Osloprosessen ikke ville føre frem, palestinerne var av den oppfatning at Israel ikke hadde til hensikt å fullføre den trinnvise progresjon som var tegnet opp i avtalen; til tross for at Osloprosessen fordret en stopp i ekspansjon av bosetninger, hadde det årlige antall bosettere på Vestbredden blitt tredoblet. Økningen i stengning av grensene, noe som forringet palestinerne levevilkår og livskvalitet, var også en av mange faktorer som bidrog til palestinerne oppfatning av situasjonen.

¹⁰⁸ Forholdet mellom drepte på israelsk og palestinsk side var på denne tiden; for voksne: 1:4,68 og for barn: 1:16,89 (B`Tselem; http://www.btselem.org/english/Statistics/First_Intifada_Tables.asp).

¹⁰⁹ Hroub (2006) hevder at det er *den viktigste* mens Tamimi (2007) hevder at det er *den eneste*.

¹¹⁰ For å rettferdiggjøre hudna viser Hamas til hva som hendte mellom muslimerne og korsfarerne; konflikten mellom disse i og rundt Palestina varte i nesten to hundre år. Av spesiell interesse er våpenhvileavtalen som inkluderte territorialavtalen; oppdeling og utvikling av handelsforbindelser, mellom Saladin og Richard Løvehjerte i 1192 (Tamimi, 2007).

avdeling, refererte til dette i en artikkel i en avis i Jordan i 1994. Omtrent på samme tid kom Yassin med et tilbud om hudna som en midlertidig løsning på konflikten mellom Israel og palestinerne. Både Yassin og Marzuq har gjentatte ganger siden dette foreslått hudna, men Israel har ikke vist interesse for en slik løsning (Hroub, 2006; Tamimi, 2007). I datamaterialet som ligger til grunn for analysen i denne oppgaven, er det også hyppige referanser til hudna som løsning på konflikten.

Tahdi'ah ("calming") er en mindre omfattende våpenhvileavtale; en midlertidig hudna. Hamas har flere ganger unilateralt erklært *Tahdi'ah*. I 1997 og 1999 ble den erklært, men ikke gjennomført, som et tilbud dersom Israel stoppet ekspansjonen av bosetningene og avsto fra å angripe sivile. I 2002 ble en slik erklæring gjennomført etter fremforhandlinger av EUs utsending; Alastair Crooke. *Tahdi'ah* ble nok en gang gjennomført i 2003 for å gi den nyvalgte president Abbas en sjanse til å forhandle med Israel og 2005 som et resultat av Kairo- samtalene (Hroub, 2006; Tamimi, 2007).

4.4 Hamas sine dokumenter

Det finnes fire dokumenter antegnet av Hamas som er av betydning for denne masteroppgaven. Disse presenteres fortløpende under. De tre nyeste synes uutforsket innen den vestlige akademiske og politiske diskurs hvor det så å si uten unntak er Charteret som blir henvist til for å beskrive Hamas ideologisk. Imidlertid har Hamas beveget seg langt bort fra sitt første dokument og det er derfor av betydning å belyse dette¹¹¹.

4.4.1 Hamas Charter av 1988

Charteret av 18. august 1988 var Hamas sitt første forsøk på å utforme et skriftlig dokument som redegjorde for deres ståsted. Det er delt i fem hovedområder, blant annet mål og strategi, og har trettifem artikler. Charteret er skrevet i en islamsk hegemonisk diskurs og konflikten med israelerne som en religiøs konflikt mellom jødedommen og islam. I Charteret fremmes målet om å få frigitt hele det historiske Palestina. I artikkel 11 stadfestes det historiske Palestina som en islamsk "waqf". Dette området kan kun frigjøres ved jihad (artikkel 34) og ingen deler av dette området kan det gis avkall på (artikkel 11). Videre avvises såkalte "fredelige løsninger" som uegnet til å gjenopprette palestineres rettigheter (artikkel 13) (Hamas Charter, 1988). Charteret blir ofte trukket frem av Hamas sine kritikere som både anti-semittisk og som et bevis på organisasjonens infleksibilitet. Videre er Charteret

¹¹¹ Derfor har jeg valgt å akseptere eventuelle bias i det å støtte meg på forskeren Khaled Hroub som den eneste kilde i presentasjonen av disse tre dokument. Han er, meg bekjent, den eneste forskeren som har oversatt valgprogrammet, 'The Proposed National Unity Government Program', og regjeringsplattformen.

kritisert av organisasjonens tilhengere og av palestinere generelt for ikke å appellere til moderne, velutdannede muslimer samt for å ha en upassende tone (Tamimi, 2007). Ifølge Mash'al er Charteret et hastedokument som ble publisert på grunn av behovet for å presentere den nye organisasjonen til befolkningen, og ansees i dag som et historisk dokument som kun bidrar til innsikt i Hamas sin ideologi på etableringstidspunktet (Khalid Mash'al, 2003 sit in Tamimi, 2007: 149).

4.4.2 Valgprogrammet: `Change and Reform`.

I mars 2005 annonserte Hamas at de hadde endret holdning til valgdeltagelse og at de følgelig ville delta i valg til lovgivende forsamling; det første siden 1996. Bakgrunnen var en opplevd forpliktelse til å reformere det palestinske samfunn, forsterke palestinernes standhaftighet og beskytte dem mot korrupsjon samt styrke det nasjonale samhold (Hroub, 2006). Hamas presenterer syv prinsipper i programmet¹¹². Tre av disse omhandler den palestinske befolkningens rett til Palestina som sitt land med Jerusalem som dets hovedstad. Nasjonal samling nevnes i to prinsipper. Ett prinsipp er viet til flyktingenes rettigheter og ett til Islams rolle. Punkt tre (ihht. Hroub, 2006:9) stadfester retten til motstand mot okkupasjonen: *“Our Palestinian people are still living a phase of national liberation, and thus they have the right to strive to recover their own rights and end the occupation using all means, including armed struggle”*. I motsetning til Charteret som var skrevet innenfor en islamsk diskurs, har valgprogrammet referanser til Islam i kun 6 av de 17 artiklene. Ifølge Hroub (2006) er språket av sekulær og byråkratisk karakter.

4.4.3 `The Proposed National Unity Government Program`

Som beskrevet i prologen inviterte Hamas de andre politiske fraksjonene til å inngå i en koalisjonsregjering med Hamas. Utkastet til en slik samlingsregjering representerer Hamas sitt forsøk på å overtale, primært Fatah, til å delta. Dokumentet ble presentert i begynnelsen av mars 2006, og samtaler ble holdt med de ulike partiene (Hroub, 2006). Som kjent mislyktes dette forsøket. Årsakene til dette skal, ifølge Hroub, ha vært manglende vilje hos Hamas til å anerkjenne PLO som palestinernes eneste legitime representant, manglende vilje til å etterleve FN resolusjoner angående Palestina, samt avtaler mellom PLO og Israel. Dokumentet inneholder et stadfestet mål om blant annet:

¹¹² Til tross for omfattende søk er det kun funnet en engelsk oversettelse av valgprogrammet (se: <http://israelipalestinian.procon.org/viewadditionalresource.asp?resourceID=000646>) Dette er imidlertid på kun fire sider, ikke 14 som Hroub hevder. Videre inneholder dette dokumentet 9 prinsipper i motsetning til Hroub; 7 og ingen avklarte seksjoner i motsetning til Hroub som presenterer 17 artikler med egne overskrifter.

(...) preserving non-negotiable national imperatives (...). (...) protecting the rights and interests of the Palestinian people (...). (...) realizing their national rights to end the occupation and preserve the (refugees) right of return and resistance (...). (...) and building an independent, completely sovereign Palestinian state with Jerusalem as its capital (Hroub, 2006:16).

I tillegg til hovedmål inneholder dokumentet 39 artikler hvor en kan lese omfattende endringer siden valgprogrammet. I forhold til en fremtidig palestinsk stat og forholdet til det internasjonale samfunn¹¹³ deklarerer Hamas: *”Cooperating with the international community for the purpose of ending the occupation and settlements and achieving a complete withdrawal from the lands occupied in 1967, including Jerusalem”* (Hroub, 2006:17). Endringene her er at Hamas stadfester en aksept av to-stats-løsningen uten å hinte om frigjøring av “hele Palestina” (endring fra valgprogrammet og charteret) eller utslettelse av Israel (endring fra charteret). Ellers fortsetter vektleggingen av reformering av det palestinske samfunn; hele syv artikler omhandler dette; *”Undertake comprehensive in-house reform; fight corruption (...)(...) stress the rule of law with complete separation between the powers (...). (...) rebuilding institutions on democratic, professional, and nationalist foundations (...)(...) peaceful rotation of power (...)”* (Hroub, 2006:18). Ifølge Hroub inneholder dokumentet nesten ingen religiøse referanser, unntaket er henvisningen til å styrke forholdet med og arbeide for støtte fra arabiske og islamske nasjoner samt arbeidet for å styrke rollen til de kulturelle institusjoner. Således konkluderer Hroub (2006:19) at: *”the road traveled with regard to religious content since the electoral platform (...) is striking”*.

4.4.4 Regjeringsplattform

Regjeringsplattformen er et viktig dokument fordi det representerer Hamas alene og ble forfattet etter at forsøket på å danne en koalisjonsregjering hadde mislyktes og kompromiss ikke lenger var nødvendig. Til tross for dette viser regjeringsplattformen at Hamas opprettholdt endringene fra utkastet til samlingsregjering og i noen tilfeller også beveget seg enda mer (Hroub, 2006).

Dokumentet består av statsminister Haniyehs tale til nasjonalforsamlingen 27. mars 2006. Den omfattende talen inneholdt først og fremst syv punkter som var hovedprioriteringene til regjeringen; ende okkupasjonen, sikkerhet, forbedre økonomien, motarbeide korrupsjon, reorganisere de palestinske institusjoner på demokratisk grunnlag og således sikre allmenn politisk deltagelse, øke oppmerksomheten rundt det palestinske

¹¹³ Charteret reflekterte et Hamas som ikke hadde tro på at forhandlinger/diplomati med hjelp fra det internasjonale samfunn kunne lede til en rettferdig løsning på konflikten og opprettelsen av en palestinsk stat (Hamas Charter, 1988:artikkel 13).

problemet i arabiske land og islamske kretser, og utvikle regionale og internasjonale relasjoner for å fremme de palestinske interesser (Hroub, 2006). Gjennomgående i dokumentet var vektleggingen av dialog, samarbeid og konsultering samt intensjonen om å samarbeide på en ansvarlig måte med alle de politiske fraksjonene (Hroub, 2006). Med hensyn til de hevdede årsaker til at Fatah (primært) avstod fra samarbeid endret Hamas seg ikke. Imidlertid var det et forhold ved samarbeidet med Israel, som Hamas ikke åpent hadde vedkjent seg tidligere, som ble belyst i dette dokumentet; *"The government and the relevant ministries will take into consideration the interests and needs of our people and the mechanisms of daily life, thus dictating necessary contacts with the occupation in all mundane affairs; business, trade, health, and labor"* (Hroub, 2006:22). Holdningen til en to-stats-løsning ble opprettholdt, i tillegg er det betydningsfullt at Haniyeh stadfestet at regjeringen vil styre i tråd med den modifiserte "Basic Law of 2003"¹¹⁴. Videre var det ingen referanser til væpnet motstand. Haniyeh vektla i talen sin økonomiske reformer og nødvendigheten av å bli økonomisk uavhengig; *"Investment is a basic pillar in sustainable development. Donations and aid, despite their importance and necessity at this stage, cannot be counted on"* (Hroub, 2006:24).

¹¹⁴ Denne er fundamentert i Osloavtalene

5.0 Metode

Operasjonell kode analyse er en type kvantitativ innholdsanalyse. Den tilhører ”*at a distance*” metodologien. Andre forskningsprogram som også benytter denne metodologien er for eksempel kognitive kart (cognitive maps, e.g., Axelrod, 1976; Shapiro, Bonham & Heradstveit, 1988) og integrativ kompleksitet (e.g., Suedfeld & Leighton, 2002; Suedfeld & Tetlock, 1977). Det viktigste premisset for denne type metodologi er at det er mulig å fastsette en leder sine psykologiske karakteristikk ved å systematisk analysere: ”*what leaders say and how they say it*” (Schafer, 2000:512).

Operasjonell kode analyse har blitt benyttet til å analysere nær sagt alle de amerikanske presidenter inkludert Woodrow Wilson (Walker, 1995), Lyndon Johnson (Walker & Schafer, 2000), Jimmy Carter (Walker, Schafer, and Young, 1998), Bill Clinton (Schafer & Walker, 2006b), og George W. Bush (Renshon, 2008). Videre har operasjonell kode analyser blant annet studert tema som hvilken effekt slutten på den kalde krigen hadde på beliefs i forhold til det å håndtere utenrikspolitiske konflikter (Walker, Schafer & Young, 1999), hvilken effekt krisesituasjoner og læring har på endringer i de ulike beliefs (Marfleet, 2000), og individuelle forskjeller i synet på ideen om ”den demokratiske fred” (Schafer & Walker, 2006b). Det er vist at beliefssystemet, operasjonell kode, er relativt stabilt, men at det kan endres over tid i respons til kriser som utvikler seg langsomt, og raskt i respons til eksplosivt utviklende kriser (Walker et al., 1998). Imidlertid er det få analyser av politiske aktører utenfor Europa og Amerika. Av ledere fra muslimsk orienterte land i Midtøsten er det kun publisert en studie; en operasjonell kode analyse av Mahmoud Ahmadinejad og Bashar al-Asad (Malici & Buckner, 2008). Det er ikke publisert noen operasjonell kode analyse av Hamas¹¹⁵. Det er gjort en studie av G.W. Bush sin operasjonelle kode i forhold til Midtøsten generelt (Robison, 2005¹¹⁶) men ingen i forhold til konflikten mellom Israel og palestinerne spesielt, eller i forhold til Hamas¹¹⁷.

5.1 Operasjonell kode analyse

Operasjonell koding er et analytisk verktøy som benyttes for å kartlegge en leders verdensbilde, opprinnelig utarbeidet av Nathan Leites (1953). Formålet var å beskrive den

¹¹⁵ Unntaket her er en upublisert Phd avhandling (Peter Michael Picucci, 2008. Denne kan leses på; http://kuscholarworks.ku.edu/dspace/bitstream/1808/4051/1/umi-ku-2435_1.pdf). Denne avhandlingens datasamling er tidsspesifisert til før 2005.

¹¹⁶ Dette er en upublisert masteroppgave som kan leses på: http://etd.lsu.edu/docs/available/etd-10272005-123634/unrestricted/Robison_thesis.pdf

¹¹⁷ Denne litteraturoversikten er basert på søk i databasen ISI web of Knowledge og Google Scholar.

politisk-strategiske tenkningen til beslutningstagere i Sovjetunionen under den kalde krigen. Leites argumenterte for at ideologi, sosialisering og press på lederskapet resulterer i et konsistent, identifiserbart atferdsmønster i Sovjets utenrikspolitikk. Ikke bare analyserte Leites de kognitive dimensjoner, han utforsket også de psykoanalytiske og psykokulturelle kilder til Sovjets handlinger. Resultatet av dette studiet var en rekke antagelser som etablerte grunnlaget for studier av "operasjonell kode". De viktigste antagelser var; (1) Individuer er hovedaktører i politikk. (2) Personligheten til individer utgjør et logisk system. (3) Individuer tar politiske beslutninger begrenset av "vilkårlig rasjonalitet" som skyldes miljømessige usikkerhetsmomenter, idiosynkratiske eller delte bias i deres personlighetssystem. (4) Individuer lærer av å utføre og observere politiske beslutninger. Både innhold og kompleksitet i personlighet og adferd forsterkes eller endres som resultat av kunnskap om omgivelsene; både egenerfart og annen kunnskap. (5) Politisk resultat er et produkt av maktutøvelse fra individer på ulike politiske arenaer (Leites, 1951,1953 sit in Walker, 2003:248).

Den operasjonelle kode har gjennomgått flere endringer etter Leites. I 1969 reformulerte Alexander George metoden. Han skilte ut to sett med beliefs, formulert som ti spørsmål, han mente var relevant for en politisk leders tendenser i utenrikspolitikk (Walker & Schafer, 2006). Det første gjelder en aktørs filosofiske syn på internasjonal politikk; de ulike elementer i det politiske univers samt andre aktører. Disse influerer aktørens situasjonsdefinisjon. Det andre er lederens instrumentelle syn på hvordan man best agerer på den internasjonale arena (Young & Schafer, 1998).

Filosofiske beliefs;

- 1. Hva karakteriserer den politiske arena? Preges den politiske arena av harmoni eller konflikt? Hva er ens politiske motstanders substansielle karakter?*
- 2. Hvilke muligheter er det for å få realisert viktige politiske verdier? Er det grunn til optimisme eller må man være pessimistisk?*
- 3. Er den politiske fremtid forutsigbar; på hvilken måte og i hvilken grad?*
- 4. Hvor mye kontroll har man over den historiske utvikling? Hvilken rolle har man i det å forme historien i ønsket retning?*
- 5. Hvilken rolle spiller tilfeldigheter i den historiske utvikling?*

Instrumentelle beliefs;

- 1. Hvilken strategi er den beste for å nå politiske mål?*
- 2. Hvilken taktikk er den beste for å nå politiske mål?*
- 3. På hvilken måte blir risikoen ved politiske handlinger kalkulert, kontrollert og akseptert?*

4. Hva er den beste "timing" ved ulike handlinger i det å fremme ens interesser?

5. Hvilken rolle og hvilken nytteverdi har ulike handlingsalternativer med hensyn til å fremme ens interesser? (George, 1969: 201-216, min oversettelse).

Ifølge George (1979) kan forskningsprogrammet "operasjonell kode" betraktes som den kausale forbindelsen mellom kognitive beliefs og beslutningstagningsadferd. Operasjonell kode som analytisk verktøy er derfor lokalisert innenfor den kognitive psykologiske tilnærming. Kognitiv organisering i form av skjema er spesielt relevant. Operasjonell kode begrenser seg imidlertid til et sett generelle prinsipper (de filosofiske og operasjonelle beliefs) om det politiske liv som er ervervet og anvendt under informasjonsprosessering, ved situasjonsbedømmelse og vurdering av ulike valgmuligheter og når det tas beslutninger (George, 1979). Sammenhengen mellom operasjonell kode og beslutningstagning ligger i de beliefs som avdekkes i den operasjonelle kode. Disse gir til sammen et grunnlag for å vurdere hvordan den politiske aktør prosesserer tilgjengelig informasjon og hvordan han kalkulerer for å oppnå ulike verdier og interesser. Et teoretisk premiss for denne metoden er at de filosofiske og instrumentelle beliefs påvirker beslutningstagning indirekte ved å legge føringer for informasjonsprosesseringen (George, 1979).

En måte å kartlegge informasjonsprosesseringsoppgaver på i politikken er å definere situasjonen (i denne oppgaven; Hamas vant valget/ Bush – administrasjonen truer med boikott). Deretter formulerer man en "valgutvikling"; definerer og evaluerer de ulike valgmuligheter (Snyder et al., 1962). Den politiske aktørens operasjonelle kode får konsekvenser for beslutningstagningen. For det første medfører de diagnostiske tendenser som enten utvider eller legger restriksjoner på omfanget av informasjonssøk og evaluering, noe som i neste omgang påvirker hvordan situasjonen defineres. For det andre vil disse oppfatninger føre til at noen alternativer foretrekkes fremfor andre når valget skal foretas (George, 1979). Av dette ser man at de ulike beliefs i den operasjonelle kode fungerer som et sett med generelle retningslinjer. Det er heuristiske bidrag til beslutningstagning som strukturerer og kanaliserer måten den politiske aktør foretar valg på.

Walker et al. (1998) videreutviklet Georges metode i en mer kvantitativ retning samt påpekte at en leders beliefssystem kan være mer situasjonsavhengig og målspesifikt enn generelt.

5.1.2. Verbs in Context System (VICS)

Walker et al. (1998) utviklet en systematisk kodeprosedyre for innholdsanalyse; *Verbs in Context System* (VICS). VICS hviler på følgende premiss: Måten individer omtaler maktforhold på den politiske arena forteller mye om deres oppfatninger om utøvelse av makt. VICS gir kvantitative svar på Georges 10 spørsmål gjengitt foran. Det fokuseres på verb i den aktuelle leders/stats uttalelser ettersom verb kan oppfattes som en direkte lingvistisk representasjon av maktforhold (Schafer & Walker, 2006a). Tidligere innholdsanalyser av hendelser, oppstått på bakgrunn av staters handlinger, har også fokusert på egenskaper ved verb som for eksempel; intensitet i konflikt, samarbeid og deltakelse på den internasjonale politiske arena. (e.g., Azar 1980; Callahan, Brady & Hermann 1982; Goldstein 1992).

VICS-prosedyren

VICS-prosedyren innledes med identifisering av verbkonstruksjoner i datamaterialet. Hver verbkonstruksjon blir deretter kodet som "selv" eller "andre"- attribusjon. Som vist foran inkluderer den operasjonelle kode to sett med beliefs. Filosofiske beliefs er eksterne attribusjoner som en leder gjør med hensyn til det politiske univers og andre aktører. Instrumentelle beliefs er interne attribusjoner som en leder gjør med hensyn til de mest hensiktsmessige tilnærminger til politisk handling. Siden operasjonell kode inneholder både eksterne og interne attribusjoner er det viktig å identifisere når subjektet taler om seg selv (og andre inngruppeaktører som subjektet identifiserer seg med samt har en kontroll over eller påvirkning på) og når det taler om andre (Schafer & Walker, 2006a).

Verbet kategoriseres deretter som et positivt (+) eller negativt (-) intransitivt verb eller et positivt (+) eller negativt (-) transitivt verb. De transitive verb blir videre kategorisert som samarbeid (+) eller konflikt (-) i form av *ord* eller *handling* ("words or deeds"). *Ord* representerer utøvelse av makt i form av å komme med trusler og løfter eller i form av å påberope seg autoritet for å støtte eller protestere mot handlinger mellom stater eller andre aktører på den politiske arena. *Handling* indikerer utøvelse av makt i form av positive og negative handlinger (Schafer & Walker, 2006a). Positive transitive *handlinger* kodes som belønning (+3) og negative transitive *handlinger* kodes som straff (-3). Positive transitive *ord* kodes som enten løfte (+2) eller oppfordring/støtte (+1). Negative transitive *ord* kodes som enten trussel (-2) eller opponere/ protestere (-1). Verb som ikke passer inn i noen av disse kategorier eller som ikke har en politisk kontekst, blir kodet som nøytrale (0) og forkastet¹¹⁸ (Schafer & Walker, 2006a).

¹¹⁸ Denne skalaen for klassifisering av verbet bygger på Wold Event Interaction System (McClelland, 1976).

Ved å kode retningen og gradere intensiteten til transitive verb i subjektets retorikk for så å kalkulere resultatet, får man et godt inntrykk av hvordan de ulike subjektene anser egen og andres utøvelse av makt i det politiske univers. I tillegg er det hensiktsmessig å notere ytterligere kontekstuell informasjon som kan være aktuell i forhold til spørsmålene som ligger til grunn for forskningen (Schafer & Walker, 2006a).

Resultatet av disse prosedyrer er et sett med kodete verbkonstruksjoner hentet fra den aktuelle leders retorikk (Schafer & Walker, 2006a). I det foreliggende prosjektet vil det demonstrere måten Bush-administrasjonen og Hamas tenkte om seg selv og andre på i det politiske univers når det gjelder fenomener som positiv/samarbeid -attribusjoner og negativ/konflikt- attribusjoner. Disse verbkonstruksjoner benyttes så i ulike formler for å identifisere aktørens filosofiske og instrumentelle beliefs. Indeksene for VICS identifiseres som P-1-5/I-1-5 hvilket refererer til de korresponderende nummer i Georges filosofiske og instrumentelle beliefs. I *appendiks I* forklares utregningen av de enkelte indeks, samt logikken bak identifiseringen av de ulike elementer i den operasjonelle kode.

5.2 Utvalgskriterier for datamaterialet

5.2.1 Analyser på individuelt versus aggregert nivå.

Psykologiske analyser av politikk opererer noen ganger på et individnivå. For eksempel kan man undersøke hvordan en statsleders psykologiske egenskaper påvirker statlig politikk (e.g., Hermann, 1974, 1980; House, Spangler & Woycke, 1991). En statsleder opererer imidlertid sjelden alene i utforming av politikken. Denne oppgaven har som formål å besvare hvilke oppfatninger av og forestillinger om motparten som lå til grunn for Bush-administrasjonens beslutning om å stille de tre krav til Hamas og hvilke oppfatninger av motparten som lå bak Hamas' beslutning om ikke å etterkomme disse. Det er ikke sannsynlig at George W. Bush eller Ismail Haniyeh i dette spørsmålet hadde så stor påvirkningskraft overfor resten av deres administrasjoner eller regjeringer at en analyse av deres personlighetskarakteristikker, en individanalyse, er hensiktsmessig. Hamas er i stor grad en konsensusorganisasjon¹¹⁹. I Bush – administrasjonen var det i Israel-Palestina-spørsmålet stor enighet blant sentrale personer i administrasjonen¹²⁰. Den fastlåste situasjonen i Midtøsten er/var et produkt av Bush-administrasjonen og Hamas sine handlinger og mangel på handlinger, der også retorikken spilte en viktig rolle. En aggregert analyse er derfor best egnet til å belyse denne oppgavens problemstillinger. Når det gjelder spørsmålet om hvilket

¹¹⁹ Se ytterligere forklaring på organisasjonsstrukturen til Hamas i kapittelet om Hamas

¹²⁰ Se ytterligere omtale av dette tema i kapittelet om Bush-administrasjonen

datamaterial som bør legges til grunn for aggregerte analyser, skriver Schafer (2000:513-514) følgende:

It may be that we simply have to look at official statements of the administration, which presumably are derived after the leader and advisors have assessed the situation and proceeded to take action. This shared or prevailing view of the state's foreign policy elite might be called "cognitions of the state" as reflected most clearly in the formal, prepared statements of the chief of state.

Snyder et al. (1962) skriver at interaksjonen mellom en leder, hans/hennes rådgivere og andre aktører på den politiske arena definerer situasjonen¹²¹ samt avklarer handlingsalternativer (i form av skisser) som igjen påvirker hva som faktisk blir gjort. I Bush-administrasjonen var det i den siste regjeringperioden (2004-2008) vanlig at Condoleezza Rice uttalte seg om oppgavens tema på vegne av George W. Bush og administrasjonen generelt. Derfor er hennes uttalelser tatt med i analysen, sammen med uttalelsene fra president G.W. Bush. Fra Hamas er analysene på grunn av strukturelle sider ved organisasjonen basert på utsagn fra tre sentrale personer¹²². Første kriterium for datamaterialet er dermed:

Uttalelser fremført av

- *George W. Bush (President i USA)*
- *Condoleezza Rice (Utenriksminister i USA)*
- *Ismail Haniyeh (Statsminister i Hamas-regjeringen)*
- *Mahmoud al-Zahar (Utenriksminister i Hamas-regjeringen)*
- *Khaled Mash'al (Leder for Hamas sin politiske fløy)*

5.2.2 Offentlig versus privat materiale

Som diskutert i det foregående er offentlige uttalelser det beste datamaterialet for forskning på predisposisjoner ettersom offentlige uttalelser med stor sannsynlighet er et produkt av administrasjonens/regjeringens beslutningstagningsprosess (Schafer, 2000). Imidlertid er det viktig å være oppmerksom på muligheten for at formelle offentlige uttalelser ikke alltid representerer den oppfatningen en administrasjon/regjering i virkeligheten har om et gitt tema. Det er også rimelig å anta at det vil være et større behov for inntrykkskontroll dersom offentlige uttalelser er rettet mot/presentert for spesielle grupper innenriks¹²³. En

¹²¹ Se teorikapittelet for eks.: side 6.

¹²² Haniyeh representerer den politiske avdeling på Gazastripen, Mash'al representerer lederskapet "på utsiden" og er leder for det politiske byrå, Al-Zahar antas å være en av organisasjonens "hardliners" og det har vært spekulasjoner med hensyn til hans relasjon til organisasjonens militante fløy.

¹²³ Eksempler på dette kan være i USA; Den israelske lobby; (The American Israel Public Affairs Committee) og i Palestina: Hamas sin militante fløy (The Qassam Brigades)

review-artikkel av Tetlock og Manstead (1985) diskuterer hvordan en forsøker å styre eller kontrollere andres inntrykk (inntrykkskontroll) av en selv ved hjelp av språk og språkmønstre. Konklusjonen er at dersom offentlige utsagn er gitt med formål å fremme et bestemt inntrykk, er slike utsagn mindre hensiktsmessige ved studier av psykologiske karakteristikk. Imidlertid indikerer resultatene av en nyere studie av operasjonell kode at man får de samme resultatene uavhengig av om man benytter offentlig eller privat datamateriale (Renshon, 2009).

Personene i Bush-administrasjonen er kjente aktører på den politiske arena, og det er i denne oppgaven valgt data fra offentlige og ikke private kilder. En annen og mer praktisk årsak til dette er vanskelighetene med å finne relevant privat materiale fra en fungerende administrasjon. I forhold til personene i Hamas-regjeringen er det også mest hensiktsmessig og praktisk siden privat materiale her også antas å være vanskelig tilgjengelig.

En svakhet ved dette valget kan imidlertid være at prosesser som foregår skjult for offentligheten og som dekkes over ved hjelp av inntrykkskontrollert retorikk, ikke blir tatt hensyn til. En avsløring i *Vanity Fair* (Rose, 2008) illustrerer dette. Her beskrives en prosess hvor Bush-administrasjonen (skjult for kongressen) via Jordan finansierte militante grupperinger fra Fatah med formål å styrte Hamas i Gaza. Dette utviklet seg til en situasjon på randen av borgerkrig i de okkuperte palestinske områdene i juni 2007. Slike ”hemmelige prosesser” er imidlertid vanskelig å kontrollere samt å få oversikt over og inkluderes derfor ikke i denne oppgaven. På bakgrunn av denne diskusjon blir *andre kriterium* for datamaterialet;

- *Offentlig tilgjengelig verbalt eller skrevet materiale som er rettet mot allmennheten innenriks og/eller utenriks.*

5.2.3 Forberedte versus spontane ytringer

Som notert av Schafer (2000) er forberedte, offentlige uttalelser fra statens leder/e det beste datamaterialet ved studiet av statsledelsens måte å tenke på. Nyere studier har imidlertid vist noe blandede resultater med hensyn til hvor viktig det er å skille mellom forberedte og spontane uttalelser (e.g., Dille, 2000; Schafer & Crichlow, 2000). Uansett om uttalelsene er spontane eller forberedte hevder Rosati (1987) at det er vanskelig for en statsleder å ta avstand fra offentlige uttalelser uansett. I datamaterialet som ligger til grunn for denne oppgavens analyser, er det ikke skilt mellom spontane og forberedte uttalelser. På amerikansk side hadde nok dette kunnet gjøres ganske enkelt i det data i all hovedsak er hentet fra administrasjonens hjemmesider hvor omstendighetene for de enkelte uttalelser er nøyaktig beskrevet. På

palestinsk side derimot, finnes ingen tilsvarende ”hjemmeside” for Hamas. Datamaterialet er innhentet ved søk på Google, Memri (The Middle East Media Research Institute) og YouTube, noe som vanskeliggjør en fullstendig klargjøring av materialet. Dette er en svakhet ved datamaterialet som jeg har valgt å akseptere. På bakgrunn av dette blir *tredje kriterium* for datamaterialet;

- *Spontane og forberedte uttalelser.*

5.2.4 Tidsramme, omfang og lengde.

Datamateriale er hentet fra to forskjellige perioder. Første periode er tiden etter valget i de palestinske områder; 26. Januar 2006 til 26.april 2006. Andre periode er tiden etter Mecca- forhandlingene som endte med en avtale om en samlingsregjering signert 8. februar 2007 til 8.mai 2007. Årsaken til en slik todeling er ønsket om å registrere eventuelle endringer i Bush-administrasjonen og Hamas sin operasjonelle kode og således besvare forskningsspørsmål 3.

Når det gjelder omfang og lengde, anbefaler Schafer og Walker (2006a) at en talehandling (en uttalelse) bør inneholde minst 15 kodede verb og at en analyse inneholder minst 10 talehandlinger per subjekt, noe som i denne analysen vil være 10 for Bush-administrasjonen (Rice, Bush) og 10 for Hamas (Haniyeh, al-Zahar, Mash'al). På bakgrunn av dette blir *fjerde, femte og sjette kriterium* for datamaterialet;

- *Datamaterialet innhentes fra to perioder; 26. januar - 26. april 2006 og 8. februar – 8. mai 2007.*
- *Hver talehandling (uttalelse) skal inneholde minst 15 kodede verb*
- *Datamaterialets omfang er på 10+10 uttalelser per part.*

Presisering: Til tross for at intensjonen var å innhente og å analysere 10 uttalelser fra Bush-administrasjonen og 10 uttalelser fra Hamas, viste det seg vanskelig å finne 5 uttalelser fra Hamas som inneholdt 15 kodede verb i tidsperioden 8. februar til 8. mai 2007. Derfor er det kun 4 uttalelser fra denne perioden (analyseperiode 2) og totalt kun 9 uttalelser fra Hamas i datasamlingen. Årsaken til dette er antageligvis det at jeg kun har hatt anledning til å benytte meg av uttalelser fra Hamas som er oversatt til engelsk eller hvor Hamas-ledere uttaler seg på engelsk. Jeg vet at det eksisterer flere uttalelser på arabisk. Jeg er inneforstått med at dette representerer mulige bias.

5.2.5 Innhold

Av interesse er uttalelser og intervjuer hvor Bush-administrasjonen og Hamas uttaler seg om situasjonen etter valget, synet på motparten, og generelt om saker/aktører som er relatert til hendelsene. *Syvende kriterium* for datamaterialet;

- *Uttalelser som inneholder reaksjoner på situasjonen og/eller omtaler motparten.*

Noen presiseringer er imidlertid nødvendig. Når det gjelder datasamlingen til Bush-administrasjonen ble det innhentet nok materiale til at deres operasjonelle kode analyse er utført i forhold til det konkrete tema; situasjonen etter valget i de okkuperte palestinske områder og synet på Hamas. I både første og andre analyseperiode blir Israel og Fatah behandlet som inngruppe i forhold til den konkrete analyseprosedyre.

Når det gjelder datasamlingen til Hamas viste det seg ikke mulig å innhente nok uttalelser innenfor de gitte tidsperioder som kun omhandlet synet på Bush-administrasjonen/USA. Derfor er Hamas sin operasjonelle kode analyse utført i forhold til det konkrete tema; situasjonen etter valget, men i forhold til flere aktører enn Bush-administrasjonen, som var involvert i situasjonen; Kwartetten, ulike EU-land, Israel, Arabiske land, Fatah, mfl. I første analyseperiode er Fatah behandlet som utgruppe, i andre periode er de behandlet som inngruppe.

Jeg er innforstått med at denne skjevheten representerer en svakhet ved datasamlingen og har valgt å akseptere denne. På grunn av den ledende rollen USA hadde i "å styre" andre internasjonale aktører i spørsmålet om å stille krav til Hamas og senere boikotte dem (se prolog), antas det som rimelig at Hamas sin operasjonelle kode i relativ grad ble betydeligst preget av Bush-administrasjonen som aktør (cf. Christison, 2004; Levy & Shtender-Auerbach, 2006).

6.0 Analyseresultater

I dette kapittelet presenteres resultatene for hver analyseperiode for henholdsvis Hamas og Bush-administrasjonen i tråd med Walker et al. (1998) sin prosedyre. Analysen deles opp i de tre dimensjonene ved operasjonell kode som sammen påvirker hvordan en utenrikspolitisk aktør håndterer konflikt og forhandlinger med andre aktører. (1) *Diagnostiske predisposisjoner* som omhandler de filosofiske beliefs og påvirker hvordan aktøren definerer den situasjonen han står overfor. (2) *Handlings- predisposisjoner* som omhandler tre¹²⁴ av de instrumentelle beliefs som påvirker synet på hvilken handlingsrespons som er mest hensiktsmessig. (3) *Diversitets(skiftende)- predisposisjoner* som omhandler de to siste av de instrumentelle beliefs og påvirker oppfatningen av risiko og timing i forhold til handlingsrespons i en gitt situasjon.

Georges 10 beliefs og indeksskårene på disse identifiseres ved forkortninger i parentes¹²⁵. Tabell for tolkning av de kalkulerte VICS indisier og analyseresultatene i tabellformat finnes i henholdsvis *appendiks II og III*.

6.1 Bush-administrasjonen: 1. analyseperiode

Diagnostiske predisposisjoner.

Etter at Hamas vant valget i de palestinske områder i 2006 betraktet Bush-administrasjonen denne politiske arena¹²⁶ som *ekstremt fiendtlig* (P-1= -.90). Videre var Bush-administrasjonen *definitivt pessimistisk* med tanke på mulighetene til å realisere vesentlige politiske mål overfor Hamas eller i Israel-Palestina spørsmålet (P-2= -.50). Bush-administrasjonen attribuerte *lav forutsigbarhet* til aktørene på denne politiske arena (P-3= .25). Til tross for oppfatningen om lav forutsigbarhet, mente Bush-administrasjonen at de hadde *høy kontroll/makt* over den historiske utviklingen (P-4a= .77) og implisitt her mente de altså at de hadde mer kontroll/makt enn andre aktører på denne politiske arena (P-4b= .23). Til slutt anså Bush-administrasjonen at tilfeldigheter spilte en *stor rolle* (P-5= .81) noe som henger sammen med deres oppfatning om lav forutsigbarhet.

Handlings/ valg- predisposisjoner

Bush-administrasjonen sin strategi i forhold til tilnærming til politiske mål var i denne første analyseperioden *definitivt konfliktfylt* (I-1= -.45). Videre mente Bush-administrasjonen at noe

¹²⁴ I-1 Strategi, I-2 Taktikk, I-5 Ulike metoders nytteverdi.

¹²⁵ For eksempel (P-1) refererer til Georges første filosofiske spørsmål og (1-2) refererer til Georges andre instrumentelle spørsmål.

¹²⁶ Som beskrevet i metodekapittelet er Bush-administrasjonens operasjonelle kode utledet i forhold til Hamas og Israel-Palestina spørsmålet. `Denne politiske arena` viser tilbake på dette.

konflikt var den mest effektive taktikken for å nå mål (I-2=-.37). Med hensyn til nytteverdien til ulike metoder anså Bush-administrasjonen den verbale negative sanksjonen å *true* til å ha meget høy nytteverdi (I-5b=.56). Faktisk mer en dobbelt så nyttig som den nest mest hensiktsmessige metoden; *opponere* (I-5c=.21). Middels hensiktsmessig fant de å fremsette positive moralske *appeller* (I-5d=.17). Bush-administrasjonen fant meget lav nytteverdi i både de positive og negative fysiske sanksjonsmetodene *straffe* (I-5a=.02) og *belønne* (I-5f=.02) samt i den positive verbale sanksjonen å *love* (I-5e=.03).

Diversitets(skiftende)- predisposisjoner

Bush-administrasjonens risikoorientering var etter at Hamas vant valget, *lav* (I-3=.27) noe som viser at Bush-administrasjonen var lite villig til å ta risikoen ved å satse hovedsakelig på en taktikk i håndteringen av dette spørsmålet. Videre viste Bush-administrasjonen *middels fleksibilitet* mellom samarbeid og konflikt (I-4a=.55) og *meget lav fleksibilitet* mellom ord og handlinger (I-4b=.06). Dette viser, sett i lys av I-5a-f, at Bush-administrasjonen balanserte risiko ved å variere mellom positive og negative verbale sanksjoner heller enn å balansere risiko ved å variere mellom positive og negative fysiske sanksjoner.

6.2 Bush-administrasjonen: 2. analyseperiode

Diagnostiske predisposisjoner.

Etter at Hamas vant valget i de palestinske områder i 2006, betraktet Bush-administrasjonen denne politiske arena som ekstremt fiendtlig. Dette endret seg betraktelig (fra -.90 til -.50) etter etableringen av samlingsregjeringen da Bush-administrasjonen oppfattet denne politiske arena som *definitivt fiendtlig* (P-1=-.50). Til tross for at de anså denne arena som mindre fiendtlig, var de fortsatt *noe pessimistiske* i forhold til å realisere vesentlige mål (P-2=-.33), allikevel mindre pessimistiske enn i første analyseperiode. Etter samlingsregjeringens dannelse i 2007 attribuerte Bush-administrasjonen *meget lav forutsigbarhet* til aktørene på denne politiske arena (P-3=.08), en vesentlig endring fra 2006. Til tross for dette mente administrasjonen at de hadde *meget høy kontroll/makt* over den historiske utviklingen (P-4a=.88) og implisitt; at andre aktører hadde *meget lav kontroll/makt* (P-4b=.12). Til slutt mente de at tilfeldigheter spilte en *meget stor rolle* (P-5=.93) og således at tilfeldigheter spilte en større rolle i andre analyseperiode enn i første analyseperiode.

Handlings/ valg- predisposisjoner

Bush-administrasjonen sin strategi i forhold til tilnærming til politiske mål var også etter at samlingsregjeringen ble dannet *definitivt konfliktfylt*, (I-1=-.38) dog noe mindre enn i første analyseperiode. Fortsatt anså de at *noe konflikt* var den mest effektive taktikken for å nå sine

mål (I-2=-.27), men imidlertid ikke like mye som etter valget i 2006. Med hensyn til nytteverdien til ulike metoder anså fortsatt Bush-administrasjonen den verbale negative sanksjonen å *true* til å ha meget høy nytteverdi (I-5b=.45). Nest mest nyttig fant den nå metoden *støtte/appellere* (I-5d=.27); kategorisert som høy nytteverdi. *Opponere* ble også klassifisert til høy nytteverdi (I-5c=.23), dog noe mindre enn støtte/appellere. Bush-administrasjonen fant fortsatt, med kun minimale endringer, meget lav nytteverdi i både de positive og negative fysiske sanksjonsmetodene *straffe* (I-5a=.01) og *belønne* (I-5f=.01) samt i den positive verbale sanksjonen å *love* (I-5e=.02).

Diversitets(skiftende)- predisposisjoner

Bush-administrasjonens risikoorientering var i andre analyseperiode fortsatt *lav* (faktisk noe lavere) (I-3=.20) noe som viser at Bush-administrasjonen var enda mindre villig til å ta risikoen ved å satse hovedsakelig på en taktikk selv om samlingsregjeringen var etablert. Videre viste Bush-administrasjonen fortsatt *middels fleksibilitet* mellom samarbeid og konflikt (I-4a=.62) dog noe mer fleksibel enn i første analyseperiode. Bush-administrasjonen holdt frem med å vise meget *lav fleksibilitet* mellom ord og handlinger (I-4b=.05). Dette viser, sett i lys av I-5a-f, at de balanserte risiko ved å variere mellom positive og negative verbale sanksjoner heller enn å balansere risiko ved å variere mellom positive og negative fysiske sanksjoner.

6.3 Hamas: 1. analyseperiode

Diagnostiske predisposisjoner.

Etter valget 26. januar 2006 betraktet Hamas det politiske univers, det vil si det internasjonale samfunn, som *meget fiendtlig* (P-1= -.84). Med hensyn til å realisere vesentlige politiske mål var Hamas *definitivt pessimistisk* (P-2= -.58). Videre attribuerte Hamas *lav forutsigbarhet* med hensyn til handlingene til andre internasjonale politiske aktører (P-3=.24). Hamas mente de hadde *medium kontroll/makt* over den historiske utvikling (P-4a=.48). De anså også andre aktører på den internasjonale politiske arena til å ha *medium*, men allikevel noe mer *kontroll/makt* enn Hamas hadde selv over den historiske utvikling (P-4b=.52). Endelig mente Hamas i denne perioden at tilfeldigheter spilte en *meget stor rolle* (P-5=.88), noe som var influert av deres oppfatninger om lav forutsigbarhet.

Handlings-/ valg- predisposisjoner

Hamas sin strategi i forhold til tilnærming til politiske mål var *blandet* (I-1=0,0) etter valgseieren. Med dette menes at deres overordnede strategi var å variere mellom å vise at de ønsket å samarbeide, men at de heller ikke styrte av veien for konflikt. Videre mente Hamas

at en *blandet* taktikk, noe lent mot samarbeid, var den beste taktikken (I-2=.07). Med hensyn til nytteverdien til ulike metoder anså Hamas at det å benytte verbale positive sanksjoner under kategorien *`love`* hadde meget høy nytteverdi (I-5e=.39). Videre fant de også meget høy nytteverdi, dog noe mindre enn å komme med løfter, i det å appellere til andre aktørers moral ved å *opponere/protestere* (I-5c=.29). Relativt hensiktsmessig (medium nytteverdi) anså de det å fremsette *trusler* (I-5b=.19). Det å fremsette positive moralske appeller; *støtte/appellere*, ble ansett til å ha lav nytteverdi (I-5d=.08). Hamas fant metodene *straffe og belønne* minst hensiktsmessig; det vil si meget lav nytteverdi (I-5a, f=.02).

Diversitets(skiftende)- predisposisjoner.

Hamas sin risikoorientering etter at de vant valget i 2006 var *lav* (I-3=.14). Dette vil si at de demonstrerte at deres handlinger er uforutsigbare, noe som igjen betyr at de varierte valg av taktikk på en god måte. Hamas viste *meget høy variasjon* (I-4a=1,0) mellom samarbeid og konflikt hvilket betyr at de anså viktigheten av riktig timing i forhold til risikoen ved ulike politiske handlinger som meget viktig. Imidlertid viste de *meget lav variasjon* mellom ord og handling (I-4b=.08). Sett i sammenheng med I-5a-f viser dette at Hamas balanserte risiko ved å variere mellom positive og negative verbale sanksjoner heller enn å balansere risiko ved å variere mellom positive og negative fysiske sanksjoner.

6.4 Hamas: 2. analyseperiode

Diagnostiske predisposisjoner.

Etter valget 26. januar 2006 betraktet Hamas som nevnt det politiske univers som meget fiendtlig. Etter etableringen av samlingsregjeringen av 8.februar 2007 betraktet fortsatt Hamas det politiske univers som *meget fiendtlig* (P-1=-.83). Med hensyn til å realisere vesentlige politiske mål var Hamas mer pessimistisk etter etableringen av samlingsregjeringen enn etter valget i 2006. De endret seg fra å være definitivt pessimistisk til *meget pessimistisk* (P-2=-.71). Videre attribuerte Hamas fortsatt *lav forutsigbarhet* med hensyn til handlingene til andre internasjonale politiske aktører (P-3=.33). Til tross for at Hamas hadde gått inn i en maktdelingsavtale med Fatah i samlingsregjeringen, mente Hamas at de nå hadde fått mer (*kategori; høy*) *kontroll/makt* over den historiske utviklingen (P-4a=.71). Og implisitt her at andre aktører på den internasjonale arena hadde fått mindre (*kategori; lav*) *kontroll/makt* over den historiske utvikling (P-4b=.29). Til slutt mente Hamas i denne tidsperioden at tilfeldigheter spilte en *stor rolle* (P-5=.77), mens de i den første analyseperioden mente tilfeldigheter spilte en meget stor rolle. Denne endringen kan forklares ut ifra at deres

oppfatninger om forutsigbarheten i det politiske univers endret seg fra den ene til den andre perioden.

Handlings/ valg- predisposisjoner

Hamis sin strategi i forhold til tilnærming til politiske mål var blandet (I-1=0,0) etter valgseieren. Etter inngåelsen av samlingsregjeringen i andre analyseperiode anså de derimot at en strategi preget av *noe mer konflikt* enn samarbeid, var en bedre tilnærming til politiske mål (I-1=-.27). Videre mente Hamas i denne perioden at en taktikk preget av *noe konflikt* var den beste (P-2=-.18); også en indikator på et skifte i strategi og taktikk mot en mer konfliktfylt linje. I andre analyseperiode anså Hamas nytteverdien til den negative verbale sanksjonsmetoden; *`true`* som *meget høy* (I-5b=.45) i motsetning til under første analyseperiode hvor de anså den positive verbale sanksjonsmetoden *`love`* til å ha meget høy nytteverdi. Hamas fant det faktisk mer enn dobbelt så hensiktsmessig å benytte trusler som å fremsette positive moralske appeller i andre analyseperiode. Hamas viste imidlertid en endring i oppfatning av nytteverdien til å bruke positive moralske appeller fra lav nytteverdi etter valget i 2006 til *høy nytteverdi* (I-5d=.22) etter samlingsregjeringen i 2007. I andre analyseperiode fant Hamas det å appellere til andre aktørers moral ved å opponere/protestere mindre hensiktsmessig (I-5c=.19) enn i første analyseperiode. Og i motsetning til i første periode ble nytteverdien til å *`love`* ansett som *lav* (I-5e=.12). Nytteverdien til den positive fysiske sanksjonsmetoden å belønne ble ansett som *meget lav* (I-5f=.02) noe som ikke endret seg mellom de to periodene. Nytteverdien til den negative fysiske sanksjonsmetoden *`straffe`* fikk skåren; 0,00 (I-5a=0,0) og kan dermed sies *ikke å anses til å ha nytteverdi overhode* etter etableringen av samlingsregjeringen.

Diversitets(skiftende)- predisposisjoner

Hamis sin risikovurdering etter dannelsen av samlingsregjeringen i 2007 var fortsatt *lav* (I-3=.16); de varierte valg av taktikk fortsatt på en god måte. Hamas viste også fortsatt, dog noe lavere, variasjon mellom samarbeid og konflikt. Endringen her var på en kategori, fra meget høy fleksibilitet (I-4a=1,0) i 2006 til høy fleksibilitet (I-4a=.73). I 2006 viste Hamas lav diversitet mellom ord og handlinger – dette gjaldt også etter samlingsregjeringen i 2007 (I-4b=.05). Som nevnt kan denne indeks sees i sammenheng med I-5a-f og viser da at Hamas også i andre analyseperiode balanserer risiko ved å variere mellom positive og negative verbale sanksjoner heller enn å balansere risiko ved å variere mellom positive og negative fysiske sanksjoner.

De to neste kapitler vil diskutere analyseresultatene til Bush-administrasjonen og Hamas og således besvare forskningsspørsmålene. I første hoveddel (første analyseperiode) av begge diskusjonskapitlene benyttes Snyder et al (1962) sitt teoretiske rammeverk. Dette for å strukturere diskusjonen, ivareta og organisere både mikro- og makrovariabler som virket inn på Bush-administrasjonens og Hamas sin beslutning om henholdsvis å stille krav og avvise disse.

For både Bush-administrasjonen og Hamas gjorde to mikrovariabler innen Snyder et al. sitt rammeverk seg særdeles gjeldene; images¹²⁷ og ideologi. De instrumentelle beliefs i en aktør sin operasjonelle kode foreskriver strategi og taktikk for å oppnå ideologiske verdier affektert av erfaring, læring og politisk sosialisering. De filosofiske beliefs i en aktør sin operasjonelle kode uttrykker oppfatningen av motparten og predikerer mulighetene for å oppnå den politikk som foretrekkes (Larson, 1994). Young og Schafer (1998:88) etterlyser forskning som sammenfatter forskningsprogrammene operasjonell kode og images¹²⁸. Walker et al. (1998) har begynt arbeidet med å undersøke hvorvidt operasjonell kode kan antas å måle images. Denne masteroppgaven benytter komponentene i Bush-administrasjonens og Hamas sin operasjonelle kode for å utlede hvilket image disse aktørene hadde av hverandre og kan således sies å bidra til dette temaet.

Hvilke images og hvilken ideologi som påvirket Bush-administrasjonen og Hamas til å fatte sine beslutninger, samt på hvilken måte, drøftes under *sosiale strukturer og adferd* i begge kapitlene. *Under indre og ytre forhold*; makrovariablene i Snyder et al sitt rammeverk, diskuteres de innenrikspolitiske og utenrikspolitiske begrensninger som påvirket Bush-administrasjonens og Hamas sine beslutninger.

I andre hoveddel (andre analyseperiode) i begge diskusjonskapitlene diskuteres det hvorvidt en endring forekom i Bush-administrasjonens og Hamas sin operasjonelle kode; oppgavens tredje forskningsspørsmål. For å diskutere dette benyttes skjemateori. I diskusjonskapitlene vil også analyseresultatene, gjengitt i forrige kapittel, kontekstualiseres under overskriftene *første analyseperiode og andre analyseperiode*.

¹²⁷ Images er et fagbegrep innen politisk psykologi kan oversettes som forestilling, oppfatning eller bilde. Jeg velger imidlertid å benytte det engelske ordet `image` i oppgaven fordi jeg ønsker å tydeliggjøre når det er det fagspesifikke begrepet som omtales.

¹²⁸ kognitiv kompleksitet og kognitive kart (cognitive mapping) er de to andre forskningsprogrammene som Young og Schafer ønsker å integrere.

7.0 Bush-administrasjonen: diskusjon av analyseresultater

7.1 Demokratiseringspolitikk

Etter 11. september ble demokratisering av autokratiske og diktatoriske stater et av Bush-administrasjonens uttalte utenrikspolitiske mål. Ifølge Leffler (2003) var ikke nasjonsbygging en del av Bush, Rumsfeld og Powell sine visjoner da de kom til makten, men 11. september og den påfølgende nødvendige retorikken for å legitimere en forkjøpskrig mot Irak gjorde at Bush-administrasjonen inkorporerte demokratiseringspolitikk i sin sikkerhets- og utenrikspolitiske strategi. Det var imidlertid ikke helt uventet ettersom Bush-administrasjonen var inspirert og influert av neokonservativ ideologi. Den politiske plattformen for å fremme demokratiske styresett var forankret i følgende premisser: (1) Det å utvide den demokratiske sone ville forminske faren for truslene fra "sivilisasjonskrig", global terrorisme og røverstater. (2) Demokrati må forstås strukturelt, heller enn kulturelt og moralsk og derfor; (3) Å bygge demokratiets strukturer er mulig også i samfunn hvis kultur og moral er inkompatible med det vestlige demokrati (Ish-Shalom, 2007-08).

Oppfatninger om hvem som tilhører ens inngruppe og hvem som tilhører ulike utgrupper er viktig for å forstå tankegangen bak ideen om den demokratiske fred. I tråd med sosialpsykologisk forskning på gruppepsykologi hevder tilhengere av "the separate peace"-konseptet at ledere av og befolkningen i demokratiske politiske system oppfatter andre demokrati som likeartet og således som en del av deres gruppe og politiske identitet (Hermann & Kegley, 1995). De som er medlemmer av et demokrati, vil hefte positive attributter til aktører i egen gruppe, for eksempel at de er til å stole på, begrunnet i oppfatninger om likhet, og negative attributter til aktører i diktaturer og autokratiske stater, for eksempel at de ikke er til å stole på, begrunnet i oppfatninger om ulikhet og fiendtlighet (Druckman, 1994). I en eksperimentell simulering av en utenrikspolitisk krise fant Mintz & Geva (1993) at subjektene (amerikanske voksne og studenter samt israelske studenter) var spesielt sensitive til hvorvidt motstanderen var demokratisk eller autokratisk og mer tilbøyelige til å bruke makt mot et autokrati. Videre anså de det som et utenrikspolitisk nederlag å måtte benytte makt mot et annet demokrati.

Overstående kan belyse Bush sin tale 24.juni 2002¹²⁹, hvor han oppfordret palestinerne til å endre styresett og velge nye ledere. På den tiden hadde den amerikanske administrasjonen mistet tilliten til Arafat som en fredspartner for Israel (Bush, 2002b). Imidlertid hadde Bush allerede 4. april samme år anerkjent at en palestinsk stat måtte etableres som resultat av en løsning på konflikten mellom Israel og palestinerne. Like etter denne erklæringen ble Kvartetten etablert og begynte arbeidet med å få avholdt valg i de okkuperte palestinske områder hvilket, etter tidligere avtaler, skulle vært gjennomført i 1998¹³⁰. Betingelsene for å holde valg ble ikke oppfylt verken i 2003 eller 2004; delvis på grunn av sendretighet på palestinsk side, men ikke minst på grunn av utviklinger i konflikten (Butenschøn & Vollan, 2006). Da Arafat døde ble det imidlertid et akutt behov for å avholde valg. Presidentvalget ble avholdt i 2005 og valg til PLC i 2006.

Da valget i de okkuperte områdene nærmet seg, uttrykte Israel motvilje mot å la de palestinske partiene gjennomføre valgkampanjer i Jerusalem. Fatah uttrykte ønske om å utsette valgdagen. Bush-administrasjonen presset imidlertid på for at valget skulle gjennomføres. Dette går frem av svaret til utenriksminister Rice 5. januar 2006 på spørsmål fra pressen om det ville være en ide å utsette valget på grunn av visse palestinske bekymringer, samt Hamas sin framgang:

Well I don't really believe that we can favor postponing the elections because we fear an outcome. I think that's not appropriate. The Palestinian Authority needs to do everything that it can, Fatah needs to do everything that it can, to demonstrate to the Palestinian people that life under a freely elected Palestinian legislative council that would then work with the president that has been elected there, that life would be better, life would be more secure (...). "(...) our position on Hamas has not changed. It's listed as a terrorist organization. We recognize that there's a transition here going on in Palestinian politics (Rice, 2006d).

7.2 Bush-administrasjonens syn på Hamas forutfor valgseieren

I 1993 ble Hamas klassifisert som en terrororganisasjon av amerikanske myndigheter (ICG, 2006a) og etter 11. september 2001 ble flere organisasjoner, deriblant Hamas, satt på en offisiell amerikansk terrorliste, etablert som et ledd i kampen mot terror (BBC, 2001). Dette, samt uttalelser fra Bush-administrasjonen, stadfestet deres syn på Hamas som en militant,

¹²⁹ Omtalt i kapittelet om Bush-administrasjonen.

¹³⁰ Det Palestinian Legislative Council (PLC) og President Arafat ble valgt i 1996 for en overgangsperiode hvor sluttavtalen (OsloII – avtalen) med Israel skulle signeres. Overgangsperioden og forpliktelsene knyttet til denne skulle vare maksimalt fire år etter signeringen av Gaza-Jericho avtalen (4.mai, 1994).

fundamentalistisk, islamistisk terrororganisasjon (e.g., CNN, 2003; Gunning, 2007a, 2007b; Abu-Amr, 2007; Levitt, 2006). Selv om Rice, i uttalelsen over, erkjente at det var en endring i palestinsk politikk, var dette den eneste gang hun uttalte seg i denne retningen. Ellers i uttalelser i januar 2006 bekreftet hun og gjentok administrasjonens syn på Hamas som en terrororganisasjon (e.g., Rice, 2006e, 2006b). Ifølge Mohamad (2007) sammenligner de neokonservative i Bush-administrasjonen Israels konflikt med palestinerne og USAs konflikt med Al-Qaida. Det var også et etablert syn, i CIA og velrenommerte tankesmier¹³¹, at Hamas er en organisasjon som truer fred og sikkerhet langt utenfor Israel, Gaza og Vestbredden (Levitt, 2006). Man kan altså se at Bush-administrasjonen hadde et sterkt ønske om at valget i de okkuperte palestinske områder skulle gjennomføres i januar 2006 til tross for bekymringer både fra palestinsk og israelsk side. En av årsakene til dette var sannsynligvis administrasjonens ideologiske omfavning av demokratiseringspolitikken og spesielt troen på at det å implementere den strukturelle basis for demokrati medfører et demokratisk styresett, hvilket vil omfavne den demokratiske moral og de demokratiske verdier. En videreføring av denne ideen var overbevisningen om at et demokratisk samfunn ville forebygge terrorisme. Videre hadde Bush-administrasjonen en oppfatning av Hamas som en terroristorganisasjon. Den ønsket allikevel ikke å forhindre at Hamas skulle kunne delta i valg; sannsynligvis preget av forestillingen om at Fatah ville vinne valget. Det er derfor sannsynlig å tro at Bush-administrasjonen ble overrasket og stilt overfor en ny og alarmerende situasjon den dagen Hamas vant valget. Bush-administrasjonen hadde klassifisert Israel som en alliert, en inngruppe, og et demokrati som, i likhet med USA, fører en kamp mot terrorisme. Det var gjennom dette prisme Bush-administrasjonen måtte velge mellom å legitimere Hamas eller å la være.

For å fatte denne beslutningen måtte de, ifølge beslutningsteori, identifisere alternativene, søke etter informasjon om tenkelige resultat av de ulike alternativene, gjøre sannsynlighetsanalyser for de ulike senarier, vurdere disse opp mot tidligere erfaringer, og på bakgrunn av denne vurderingen komme frem til en definisjon av situasjonen og ta en beslutning på bakgrunn av denne (Lau, 2003). Kort tid etter valget besluttet så Bush-administrasjonen å rette de tre krav til Hamas-regjeringen; anerkjenne Israel, avstå fra vold, og anerkjenne inngåtte avtaler. Denne beslutningen ble fattet på bakgrunn av situasjonen *"Hamas har vunnet det palestinske valget"*. Analyseresultatene; Bush-administrasjonens

¹³¹ Velrenommerte i Bush-administrasjonen som Washington Institute for Near East Policy

operasjonelle kode, første analyseperiode, gir et bilde på hvordan Bush-administrasjonen definerte situasjonen.

7.3 Første analyseperiode

7.3.1 Kontekstualisering av analyseresultatene

Det første filosofiske belief er den skjematisk basis for de etterfølgende filosofiske beliefs og reflekterer Bush-administrasjonens image av andre aktørers politikk og handlinger (Schafer & Walker, 2006a). Bush-administrasjonens oppfattet Hamas som ekstremt fiendtlig. Det første instrumentelle belief er også en skjematisk basis for de andre instrumentelle beliefs og reflekterer oppfatningen om hvilken strategi som er den beste i den aktuelle situasjonen (Schafer & Walker, 2006a). Bush-administrasjonens valg av strategi reflekterer deres syn på Hamas, og forklarer beslutningen som ble fattet om å sette krav til Hamas- regjeringen. Da Hamas vant valget, mente Bush-administrasjonen at den beste strategien var å legge seg på en konflikt/kompromissløs linje. Bush-administrasjonen så det som lite sannsynlig at den hadde mulighet til å realisere vesentlige mål; et palestinsk samfunn som var demokratisk og som ikke utøvde terror mot Israel, samt mulighetene for å få i stand en fredsavtale og således opprettelse av en palestinsk stat. Under disse betingelsene mente Bush-administrasjonen, etter at Hamas hadde vunnet valget, at det mest hensiktsmessige taktiske grep ikke var å legitimere Hamas, men å stille absolutte krav. Dette fremtrer av Rice (2006b) sin uttalelse:

Hamas is a terrorist organization and I don't see that we have much to talk about until it is clear that Hamas is prepared to live up to these very important obligations that have been taken on behalf of Palestinians for more than a decade. And, you know, there is not much to talk about if Hamas doesn't recognize the right of Israel to exist. There is not much to talk about if there is a commitment to violence, particularly for a country like the United States that believes the war on terrorism is indivisible, that terrorism and violence are indistinguishable wherever you find them.

Til tross for dette bildet opplevde Bush-administrasjonen at den hadde mer kontroll over den fremtidige utviklingen enn Hamas hadde, noe som kan attribueres til deres opplevelse av egen makt på den internasjonale arena generelt. Metoden som ble ansett som mest hensiktsmessig for å forsøke å tvinge/overtale Hamas til å gi etter for kravene, var trusler; eksemplifisert i Bush sin uttalelse 27. januar 2006: (...) "we won't be providing help to a government that wants to destroy our ally and friend" (Bush, 2006). Den amerikanske administrasjonen opplevde Hamas som lite forutsigbare. Den ønsket derfor ikke å satse på kun en taktikk i håndteringen av Hamas sin valgseier. Administrasjonen varierte mellom metoder som indikerte samarbeid og metoder som indikerte konflikt. Til tross for denne middels

fleksibiliteten var en konfliktpreget verbal taktikk det karakteristiske. Bush-administrasjonen hadde antagelig forventet at Fatah skulle vinne valget og ble overrasket da det ikke skjedde. Dette samt opplevelsen av Hamas som uforutsigbar kan forklare deres oppfatning av at tilfeldigheter spilte en stor rolle på denne politiske arena.

Således blir forskningsspørsmål I foreløpig besvart slik: Bush-administrasjonen fattet sin beslutning om å stille krav til Hamas på bakgrunn av oppfatningen om at de var ekstremt fiendtlige og på bakgrunn av den oppfatning at den beste strategi da var en konfliktlinje; en kompromissløs holdning.

I fortsetningen vil disse funnene diskuteres innenfor Snyder og kollegaer sitt rammeverk for å belyse *hvorfor* Bush-administrasjonen oppfattet Hamas som ekstremt fiendtlig og *hvorfor* den valgte en konfliktstrategi.

7.3.2 Sosiale strukturer og adferd

Ifølge Snyder et al. (1962) er noen av de mikrovariabler som preger beslutningstagningsprosessen og resultatet følgende; hvordan beslutningstagerne kategoriserer objekter, ulike betingelser og forhold, samt ulike aktører. Videre også beslutningstagernes etablerte mål, deres syn på relevante alternativer og deres standard for hva som regnes for akseptabelt. I Bush-administrasjonens tilfelle, i den situasjonen som oppstod etter valget av Hamas, er det klart ut ifra analyseresultatene at Hamas ble kategorisert som fiendtlig. Bush-administrasjonens fremste mål var å verne Israels sikkerhet (Bush, 2004). Via tesen om den demokratiske fred mente de at dette målet kunne nås ved en demokratisk palestinsk stat (e.g., Drew, 2003; Ish-Shalom, 2007-08; Mohamad, 2007). Av analyseresultatene kan en også lese at det ifølge Bush-administrasjonen kun var konfronterende handlingsalternativer som var relevante. Hamas måtte oppfylle de tre krav som en minstestandard for hva som ble regnet som akseptabelt.

Fiendebilde

En fiende politisk sett er "de" som er i opposisjon eller "de" som er motstandere av "vår" makt, "våre" aspirasjoner og mål. Spesielt gjelder dette når "de" er en utgruppe som handler ut ifra onde hensikter og anvender skitne taktikker (Finlay, 1967:1, min oversettelse.). Bush-administrasjonen mente at Hamas var imot administrasjonens mål om en selvstendig palestinsk stat ved siden av Israel fordi de fremmet målet om en palestinsk stat som omfattet hele det historiske Palestina og således ønsket å utslette Israel. Slik var de også imot Bush-administrasjonens mål om sikkerhet for Israel. Hamas var en aktør som hadde onde hensikter; ville utslette Israel, benytte skitne taktikker; utøve terrorisme.

En forklaring på Bush-administrasjonens syn på Hamas er, at til tross for at de var demokratisk valgt i et demokrati, ble de ikke betraktet som et medlem av den demokratiske inngruppe. Simuleringsstudier på internasjonale relasjoner indikerer at subjektene som fikk tildelt lederroller, var i stand til å differensiere mellom ulike stater og respondere overfor disse i tråd med hvorvidt de oppfatter dem som lik eller ulik deres egen stat (Druckman, 1994). Sentralt for en leders definisjon av en situasjon er hvorvidt et annet lands regjering ansees å etterleve de verdier som passer med oppfatningen av "et godt gruppemedlem" (Crocker et al., 1984). eller hvorvidt den andre lederen oppfattes å tillate og overse adferd som avviker fra verdier og normer i "vårt samfunn" (Hermann & Kegley, 1995). I lys av overstående er det sannsynlig at Hamas, blant annet ved ikke å imøtekomme kravene fra Bush-administrasjonen og resten av Kvartetten, ble betraktet som et så dårlig gruppemedlem; for langt fra prototypen, at de ikke ble klassifisert som tilhørende den demokratiske inngruppe. Demokrati kan differensieres i forhold til president/parlamentarisk, stabilt - ustabil, etablert – uetablert, hvorvidt det er innenrikspolitisk samlet, mer eller mindre utviklet, og så videre. Autokrati kan differensieres strukturelt som monarki, ettpartistat, militærregime, autoritær totalitær stat og videre etter ideologi og religiøs orientering. Slike differensieringer er viktige perseptuelt når politiske ledere vurderer den internasjonale arena og definerer fiender og allierte (Hermann & Kegley, 1995). Etter hvert betraktet Bush-administrasjonen Hamas ikke kun som en terrororganisasjon, men Hamas- regjeringen som ustabil, uetablert, uten innenrikspolitisk oppslutning (fra andre partier på grunn av konflikten med Fatah), og uutviklet samt ideologisk influert av Iran og religiøst islamsk-fundamentalistisk (e.g., Levitt, 2006; Rice, 2006e). Dermed ble Hamas-regjeringen definert som fiende.

En annen forklaring på Bush-administrasjonens syn på Hamas, som også kan utdype overstående, er at den amerikanske administrasjonen betraktet Hamas gjennom et fiendebilde¹³². Boulding (1959:120-121) argumenterte i sin teori om nasjonale images at: "*The images which are important in international systems are those which a nation has of itself and of those other bodies in the system which constitute its international environment*". Sentrale trekk ved images er oppfatningen om grad av fiendtlighet eller vennligsinnethet samt oppfatningen av styrker eller svakheter (Boulding, 1959). Richard Cottam (1977) var inspirert av Solomon Asch og definerte images som gestalter eller deskriptive

¹³² Fiendebildet (enemy image) har innen statsvitenskap blitt håndtert på en måte som er analogt psykologiens forståelse av stereotyper (Alexander, Brewer & Herrmann, 1999). Images og stereotyper tjener en nødvendig kognitiv funksjon. De sørger for kategorier som tillater mennesket å sortere og gi mening til den politiske verden og relasjonene mellom ulike aktører i denne (Herrmann, 2003).

meningsbærende konstruksjoner som benyttes for å beskrive en enhet; (i forhold til) vurderinger om potensielle trusler eller muligheter, relativ makt, og relativ kultur. Ved hjelp av analyseresultatene, Bush-administrasjonens operasjonelle kode, og de definerende punkter ved imageteori, beskrevet av Boulding og Cottam, kan Bush-administrasjonens image av Hamas utledes.

I forhold til oppfatninger om fiendtlighet versus vennligsinnet, potensielle trusler eller muligheter samt relativ makt viser Bush-administrasjonen sin operasjonelle kode i analyseresultatene at de oppfattet Hamas som ekstremt fiendtlig og videre at de oppfattet muligheten for å dra nytte av Hamas og situasjonen for å fremme egne interesser som liten. Det var verken mulighet for null-sum resultat eller for samarbeid i en vinn-vinn stil. Dette reflekterer blant annet at det ikke var noen relasjon mellom Hamas og Bush-administrasjonen direkte, men en relasjon mellom Hamas og Bush-administrasjonen via Israel¹³³. I samme gate vil man kunne hevde at Hamas ikke utgjorde noen trussel mot USA. Dette reflekteres i Bush-administrasjonens oppfatning om at de hadde mye makt i dette spørsmålet og videre deres oppfatning om at Hamas hadde tilsvarende mindre makt. Imidlertid kan det hevdes at Bush-administrasjonen mente at Hamas utgjorde en trussel overfor Israel, med terrorvirksomhet, selvmordsbomber, og våpenforsyning fra Iran til tross for at Hamas hadde mindre makt til å forme den historiske utvikling.

Bush-administrasjonens bedømmning av Hamas, sett i forhold til de definerende karakteristikkene beskrevet foran, har visse trekk forenlig med komponentene i fiendebildet¹³⁴ (Herrmann, Voss, Schooler & Ciarrochi, 1997) nemlig at Hamas sine motiver er onde og ubegrensede; de ønsker å fjerne Israel fra kartet (e.g., Bush, 2006). De motiveres av målet om å ta tilbake hele det historiske Palestina (e.g., Rice, 2006e). I forhold til relativ kultur og motivasjon om ideologisk dominering, var nok oppfatningen i Bush-administrasjonen at Hamas ville påtvinge det palestinske folk en islamsk revolusjon, influert av Iran, og fortrenge det sekulære i det palestinske samfunn. I den amerikanske administrasjonen og i den amerikanske kollektive hukommelse ligger minnene om den iranske revolusjon og da spesielt

¹³³ Med dette menes at Israel var en begrensning for den amerikanske administrasjonen både ideologisk, i forhold til sentrale verdier, og realpolitisk i den forstand at det var Israel som var i direkte konflikt med palestinerne generelt og Hamas spesielt. I tillegg var også Bush-administrasjonen begrenset av holdninger i det internasjonale samfunn noe som diskuteres under *ytte forhold* side 80.

¹³⁴ Enemy image: a) "Motives are judged to evil and unlimited. They can include a variety of imperial interests in economic, ideological, and communal domination ". b) "If aggressor is met with strong opposition, it will be exposed as a paper tiger". "This domestic weakness overrides the empirical evidence of substantial capability". c) "Leaders are bound by a common cause and are able to plot and execute complex, sinister plans" (Herrmann et al. 1997:411). I kapittelet; Hamas: diskusjon av analyseresultater vil dette image, for å skille det fra barbarfiendebildet, benevnes som det klassiske fiendebildet.

minnene om gisselsituasjonen på 1970-tallet hvor 52 amerikanere ble holdt som gisler i 444 dager (Gerges, 2003). Bush-administrasjonen har ved flere anledninger knyttet Hamas til Iran; som politisk islamsk forbilde og som sponsor, kategorisert av Bush som en av nasjonene innenfor ondskapens akse (Bush, 2002a). Oppfatningen av Hamas som en papirtiger reflekteres i Bush-administrasjonens strategi og taktikk; en kompromissløs linje, samt å true Hamas til å underlegge seg Bush-administrasjonens vilje. Dette er i tråd med ”papirtiger-tanken”, nemlig, at når en slik fiende blir konfrontert, vil den kollapse. Videre ble Hamas og deres allierte ansett å være bundet sammen av en felles sak; utslettelse av Israel. Vurderinger av en aktør på den internasjonale arena med hensyn til dens relative kapasitet og kultur sammen med vurderinger av hvilke trusler eller muligheter denne aktøren representerer, gir opphav til images. Når en annen aktør oppfattes som et idealtypisk tilfelle innenfor en kategorisk image, som Bush-administrasjonens image av Hamas som fiende, vil imaget av denne aktøren påvirke innehaveren/e av imaget på samme måte som stereotyper (Herrmann et al., 1997).

Herrmann et al. (1997) fant i sin eksperimentelle studie at de ulike images; fiende, alliert og koloni, er skjema med spesifikke karakteristikk heftet ved seg. Det er imidlertid ikke utviklet et terrorist-image¹³⁵. Allikevel vil jeg hevde at Bush-administrasjonen hadde et (fiende)skjema for terrorisme som inkluderer begrepene terrorist og terroristgruppe. Bush-administrasjonen kategoriserte Hamas som en terroristgruppe og som en forkjemper for politisk islam. På bakgrunn av skjemateori er det mulig å kategorisere terroristgruppe og terrorisme som en underkategori av fiendeskjemaet. Selv om forskning på terrorisme innen skjema/images- fagfeltet er mangelfull, finnes det flere studier som har undersøkt hva ulike aktører legger i begrepene innenfor terrorismediskursen og hva terroriststempleet medfører for både avsender og mottaker av denne benevnelsen (e.g., Beck, 2002; Bonham, Heradstveit, Nakano & Sergeev, 2007; Heradstveit & Bonham, 2007).

Beck (2002) hevder at oppfatningen av terrortrusler erstatter aktiv tillit med aktiv mistillit. Det underminerer således tilliten til medborgere, utlendinger og styresmakter over hele verden. Han operasjonaliserer terrorist - fiendebildet som: ”*de- territorialized, de-nationalized and flexible state constructions that legitimize the global intervention of military powers as `self-defense`*” (Beck, 2002:44). Dette fiendebildet er mer i samsvar med Al-Qaida enn Hamas som er en regional aktør og som kun har utøvd terrorhandlinger mot Israel. Imidlertid ligger definisjonsmakten i forhold til hvem som regnes som terrorister hos mektige

¹³⁵ På bakgrunn av søk i databasene ISI Web of knowledge – Web of science og Google Scholar.

stater. Disse kan identifisere og kategorisere "sin" terroristgruppe, "sin" Bin Laden (Beck, 2002). Israel har definert Hamas som "sin terrortrussel", og som nevnt ansees denne oppfatningen som legitim av (flere i) Bush-administrasjonen. Det kan argumenteres for at disse medlemmene så seg tjent med å fremme mistillit til Hamas, en taktikk som ofte benyttes for å legitimere egen utenrikspolitikk (Larson, 1997), i dette tilfelle for å kunne støtte aktivt opp om Israels interesser vis a vis palestinernes. Legitimering og delegitimering opererer ifølge Kelman (2001) i tandem. Når en politisk aktør eller gruppe blir illegitim, vil vold (eller andre negative handlinger) mot disse bli legitimt. Et eksempel på dette er den tilsynelatende legitimitet Fatah fikk fra det internasjonale samfunn da de forsøkte å kuppe makten, først i 2006 og siden i 2007 etter sammenbruddet av samlingsregjeringen samt den indirekte godkjenningen av Israels handlinger overfor Hamas-medlemmer¹³⁶. Hamas hadde delvis fått legitimitet som en aktør i det palestinske valget blant annet fra den amerikanske administrasjonen (Rice, 2006d), men da de vant valget og nektet å eksplisitt imøtekomme kravene fra Kvartetten, ble Hamas gradvis mer delegitimert som gode ledere for palestinerne og fremhevet som en terrorgruppe og som en hindring for det palestinske folks ve og vel (Rice, 2006f, 2007a)¹³⁷. Således blir Hamas innenfor den politiske terrorismediskursen en del av en "virkelighet" hvor Israel er legitim og "god" i motsetning til Hamas som er illegitim og "ond" (Gunning, 2007a).

Bush hadde tidlig uttalt at han ønsket opprettelsen av en palestinsk stat. Samtidig postulerte han sikkerhet for Israel. Før valget i de palestinske områder ble disse utenrikspolitiske målsetningene, influert av demokratiseringspolitikken, ansett som to sider ved samme sak. Da Hamas overraskende vant valget, reagerte Bush-administrasjonen umiddelbart med å stille krav til dem. Denne beslutningen ble, som diskutert over, fattet på grunnlag av en skjematisk forestilling av Hamas som en fiende og hvor dette skjema også inneholdt assosiasjoner til terrorisme. Denne oppfatningen medførte blant annet at Hamas, til tross for at de var demokratisk valgt, ikke ble betraktet som et medlem av den demokratiske inngruppe, noe som igjen støttet opp under administrasjonens beslutning.

Bush-administrasjonens operasjonelle kode, for forholdet til Hamas spesielt og konflikten mellom Israel og palestinerne generelt, avdekker deres politiske beliefssystem som orienterer dem i kompleksiteten på denne bestemte politiske arena. Beliefssystemer har en bestemt struktur som utvikles allerede fra barndommen (Rokeach, 1968). Et beliefssett

¹³⁶ Se prolog samt under *indre forhold* side 105 og *ytre forhold* side 110 i Hamas: diskusjon av analyseresultat.

¹³⁷ Dette blir ytterligere diskutert under *indre forhold* side 105 og *ytre forhold* side 110 i Hamas: diskusjon av analyseresultat.

representerer de hypoteser og teorier et individ til enhver tid mener er gyldige, men parallelt her eksisterer det også et disbeliefsett som består av de hypoteser og teorier som antas å være ugyldige (Rokeach, 1960). I denne avhandlingen er beliefs som omhandler autoriteter (type C) og deriverte beliefs (type D)¹³⁸ av særlig betydning. Det å avdekke disse typer beliefs vil kunne si hvilken overordnet politisk ideologi Bush-administrasjonen er influert av og styrer etter.

Ideologi

Ideologi er, ifølge Fiske, Lau og Smith (1990) representert i menneskets hukommelse som et skjema; en lært kunnskapsstruktur bestående av tilhørende beliefs, verdier og formeninger. Ideologi blir ofte definert som; ”*a set of beliefs about the proper order for society and how it can be achieved*” (Erikson & Tedin, 2000:64). Verdier er den underliggende basis for ideologi. Ifølge Tetlock (2000) ligger definitive verdier som spesifiserer ulike politiske mål til grunn for alle politiske beliefssystem. Forskningen på verdier i forhold til politisk ideologi er noe ufullstendig. Spesielt gjelder det den relative organiseringen av verdier innenfor en ideologisk ramme. Schwartzs teori (1992; Schwartz & Bilsky, 1987) er i så måte lovende ved å gi en basis for en verdibasert ideologimodell. Det gjør det mulig å knytte individuelle og sosiale¹³⁹ verdiprioriteringer til grunnleggende sosiale og politiske konflikter (Feldman, 2003). I den grad ulike ideologier representerer forskjellige filosofiske retninger og oppfatninger om hvordan livet bør leves og hvordan et samfunn bør styres, er det rimelig at tilhengerne av ulike ideologier også vil uttrykke ulike sosiale, kognitive, og motivasjonelle tendenser (Jost, Federico & Napier, 2009). Ideologi kan også benyttes for å rettferdiggjøre og legitimere ulike sosiale system som rettferdige, legitime og ønskelige (Jost et al., 2009).

Bush-administrasjonen var sterkt influert av den neokonservative ideologi, også i Palestina-spørsmålet (Christison, 2004)¹⁴⁰. Terrorangrepet 11. september 2001 hadde stor innvirkning på Bush-administrasjonen; det var etter terroranslaget vanskelig å avfeie ”*worst case scenarios*” (Jervis, 2007:421) og frykten for nye terrorhandlinger formet de strategiske beslutningene deres (Leffler, 2003). Bush-administrasjonens egen frykt for nye terrorangrep

¹³⁸ Se teorikapittelet side 10.

¹³⁹ Sosiale, i betydning delte verdier innen et samfunn er tradisjonelt studert i forhold til konsekvenser av, og prioritet, samt innenfor begrepene individualisme versus kollektivism i krysskulturell sammenheng. Feldman (2003) påpeker imidlertid at det er mangelfull forskning på hvordan slike verdier formes og opprettholdes. Men se sosialiseringprosessen side 100, 101 samt fotnote 198 i Hamas: diskusjon av analyseresultat

¹⁴⁰ For en gjennomgang av de neokonservatives syn, se kapittelet om Bush-administrasjonen side 20-25.

sammen med den ideologiske inkorporeringen av forkjøpskrig kan uttrykke en av faktorene¹⁴¹ som forklarer sympatien med israelernes kamp mot palestinske terrorgrupper¹⁴². Dette er tydelig i oversiktsdokumentet fra utenriksdepartementet:

(...) in response to continuing threat information, Israeli security forces launched frequent arrest and detention raids throughout the West Bank and Gaza, conducted targeted killings of suspected Palestinian terrorists, imposed strict and widespread closures and curfews in Palestinian areas, conducted airborne rocket attacks on buildings affiliated with designated Foreign Terrorist Organizations in Gaza, and continued the construction of an extensive separation barrier in the West Bank (U.S. Department of State, 2005, min uthevelse).

Videre attribuerer utenriksdepartementet deler av årsaken til nedgang i antall operasjoner utøvd av Hamas til israelernes fremgangsmåte beskrevet over; *“Hamas activity dropped significantly in 2005 in part because of its adherence to the ceasefire, but also because much of its leadership in the West Bank was arrested or killed”* (U.S. Department of State, 2005).

Tanken om forkjøpsangrep og en kompromissløs holdning speiler Bush-administrasjonens oppfatning av metoden ”å true” som hensiktsmessig i den situasjonen de stod overfor etter Hamas sin valgseier. At Bush-administrasjonen ikke anså den negative fysiske sanksjonsmetoden ”å straffe” som hensiktsmessig er uttrykk for at USA ikke er i en direkte konflikt med Hamas¹⁴³. Strategien Bush-administrasjonen valgte; konflikt i form av å stille kompromissløse krav til Hamas samt trusler om boikott er i tråd med neokonservativ utenrikspolitisk tenkning i form av avskrekkingspolitikk. Bush-administrasjonens operasjonelle kode viser at de anså trusler som den mest hensiktsmessige metoden og at de anså egen makt som adskillig større enn Hamas`. Gjennomføringen av den diplomatiske og økonomiske boikott da kravene ikke ble innfridd, er i tråd med neokonservativ vektlegging av regimeendring i de tilfeller hvor USA, eller som i dette tilfellet, en alliert, blir utsatt for trusler. Jost, Glaser, Kruglanski og Sulloway (2003¹⁴⁴) fant i sin studie at hvordan en mestrer (og implisitt her behovet for å mestre) usikkerhet samt trusselhåndtering var relatert til politisk orientering. Spesielt fant de at dogmatisme, intoleranse i forhold til tvetydighet, og

¹⁴¹ Flere faktorer identifiseres i kapittelet om Bush-administrasjonen.

¹⁴² I henhold til Israel og Bush-administrasjonens sin klassifisering.

¹⁴³ USA er riktignok i konflikt med Hamas i egenskap av å være Israels nære allierte og det kan også hevdes at USA er i en ideologisk konflikt med Hamas via krigen mot terror samt i det å bekjempe, hva de oppfatter som, islamsk fundamentalisme. Imidlertid er det verd å merke seg at Bush-administrasjonen sendte en ”combat unit” til Filippinene for å angripe geriljagrupper som ikke kan sies å utgjøre en trussel mot USA og som ikke har noen signifikant tilknytning til Al-Qaida (Jervis, 2007). Dessuten er det hevdet, som beskrevet i metodekapittelet, at Bush-administrasjonen sammen med Fatah forsøkte å styrte Hamas sommeren 2007 (Rose, 2008). Er dette tilfelle, ville denne aggresjonen imidlertid ikke synes i analysen siden det var en skjult prosess og ikke omtalt av Bush-administrasjonen i offentlige materiale.

¹⁴⁴ Se også: Jost, Napier, Thorisdottir, Gosling, Palfai og Ostafin, 2007

personlige behov for orden, struktur, og kognitiv lukking (cognitiv closure) var positivt assosiert med konservatisme. Således kan det sies at ideologiske beliefssystem er strukturert i henhold til en (i politisk sammenheng) venstre – høyre akse som illustrerer variasjon i behovet for å redusere usikkerhet og trussel (Jost, Nosek & Gosling, 2008). Neokonservativ ideologi er plassert på høyresiden i amerikansk politikk. Slik kan det tyde på at Bush-administrasjonen er preget av de karakteristiske trekk for konservatisme beskrevet over. Denne antagelse støttes av Suedfeld & Leighton (2002). I sin studie målte de den integrative kognitive kompleksiteten¹⁴⁵ til president Bush som viste seg å være jevnt lav, noe som blant annet er et tegn på behov for kognitiv lukking. Andre studier på integrativ kognitiv kompleksitet har vist at politisk orientering har betydning for grad av integrativ kognitiv kompleksitet. I moderne demokratiske stater basert på den britiske modell, har moderate konservative politikere en tendens til lavere kompleksitet enn moderate liberale. Dette forklares ut i fra en høyere grad av verdikonflikt hos liberale som derfor må benytte høyere kompleksitet for å løse konflikter mellom viktige, men uforenelige verdier (Tetlock, 1986).

Etter valget i 2006 og på bakgrunn av analyseresultatene kan paradokset mellom Bush-administrasjonens vektlegging av demokratisering og deres beslutning om å opprettholde en kompromissløs holdning ovenfor Hamas; palestinernes lovmessige og demokratiske valgte regjering, forklares ut ifra en kognitiv unnvikelse¹⁴⁶ fra å gjøre et valg mellom verdiene demokratisering og sikkerhet for Israel¹⁴⁷. Disse to verdier ble, i den situasjonen som oppstod da Hamas vant valget, oppfattet av administrasjonen som gjensidig utelukkende. Løsningen var at Bush-administrasjonen anerkjente legitimiteten til den palestinske valgprosess som demokratiske uten å anerkjenne Hamas. Det lot seg gjøre ved å skyve Hamas ut av den demokratiske inngruppe med påstand om at Hamas, dersom de ikke godtok kravene, ikke regjerte etter de demokratiske prinsipper, noe som vises i Rice sine uttalelser:

What has been said to Hamas is not that their victory was illegitimate, by any means. In fact, we welcomed the elections. But if they are going to govern, they have to accede to other international standards which say that you cannot have one foot in violence and one foot in politics (Rice, 2006c).

¹⁴⁵ Kommunikativ integrativ kompleksitet involverer både i hvilken grad mennesker er i stand til å differensiere mellom aspekter eller perspektiver ved et gitt problem (differensiering) og i hvilken grad de er i stand til å relatere disse perspektiver til hverandre innen et visst rammeverk (integrering). Differensiering er nødvendig, men ikke tilstrekkelig for integrering – det vil si at man kan differensiere uten å integrere, men ikke integrere uten å først differensiere (Baker-Brown, Ballard, Bluck, de Vries, Suedfeld & Tetlock, 1992).

¹⁴⁶ Jervis, (2006) påpeker at en slik unnvikelse også kan være motivasjonsdrevet eller av funksjonell karakter.

¹⁴⁷ I litteraturen beskrives dette som "value trade-offs" (e.g., Fiske & Tetlock, 2000; Jervis, 1976, 2006; Tetlock, 2000).

(...) we have supported elections and democratic processes in (...) the Palestinian territories and we respect the choice of those people. We want their government to govern democratically and in a way that recognizes that you can't have one foot in violence and one foot in politics (Rice, 2006f).

Jervis (1976) hevder at en politisk aktør strever for å opprettholde et minimumsnivå på viktige verdier og derfor vil unngå å gjøre valg mellom likestilte verdier dersom det oppfattes at dette medfører at en verdi må forkastes for å opprettholde den andre og at en slik streben etter kognitiv konsistens ofte fører aktøren lenger vekk fra målet. I tilfellet Israel-palestinerne kan en hevde at palestinerne er lengre unna en egen stat og Israel lengre unna målet om sikkerhet, og således er den tidligere Bush-administrasjonen lengre borte fra sine uttalte mål på denne politiske arena, noe som også vises i deres operasjonelle kode¹⁴⁸. Jervis (1976) hevder videre at en aktør vil unngå slike verdivalg blant annet når effekten av handlingene er usikre og når de tilsynelatende uforenelige verdier er viktige for aktøren. Det var vanskelig å forutsi utfallet av en legitimering av Hamas, noe som speiles i analyseresultatene ved oppfatningen av Hamas som lite forutsigbare. Dessuten kan behovet for kognitiv lukking samt intoleranse overfor tvetydighet, karakteristisk for neokonservativ ideologi, ha vært av betydning.

Som nevnt finnes også et disbeliefssett parallelt med alle beliefssett (Rokeach, 1960). For Bush-administrasjonen inkluderte dette, i denne saken og i tråd med neokonservativ ideologi, antatt venstreorienterte forskningsinstitutt, universitetsmiljø, journalister, nyhetsmedier og så videre. Det finnes litteratur om Hamas innen samfunnsvitenskaplige fag, som portretterer Hamas på en annen måte enn Bush-administrasjonen (e.g., Gunning, 2007b; Hroub, 2006; Mishal & Sela, 2000). Imidlertid betraktes samfunnsvitenskaplige forskere som liberale (e.g., Lipsett, 1992; Tetlock, 1994) og således ikke innenfor hva Bush-administrasjonen betegnet som gode kilder til informasjon. Dette disbeliefssett inkluderte også FN som Bush-administrasjonen i tråd med de fleste neokonservative (e.g., Kirkpatrick, 1988), betraktet som høyst partisk, i sin behandling av konflikten mellom Israel og palestinerne.

Ut ifra denne diskusjonen av ideologi og dens betydning for Bush-administrasjonens beslutning om å stille krav til Hamas, kan det utledes at administrasjonen hadde knyttet seg opp til neokonservatismen og brukte dette ideologiske skjema som rettesnor for hvordan de håndterte situasjonen etter valget i 2006. Paradokset mellom Bush-administrasjonens demokratiseringspolitikk og deres handlinger etter valget, kan forklares ut i fra dens streben etter kognitiv konsistens. I tillegg til den neokonservative ideologi var også den amerikanske

¹⁴⁸ Bush-administrasjonen var *definitivt pessimistisk* med tanke på mulighetene til å realisere vesentlige politiske mål (P-2=-.50).

administrasjonen influert av kristenkonservervativ ideologi, først og fremst fordi de er mottagelige for press fra disse gruppene som beskrevet i kapitlet om Bush-administrasjonen. Jervis påpeker at Bush sin respons 11. september kan ha vært en parallell til hans religiøse overbevisning om at det å bekjempe terrorisme er en kamp mellom det gode og det onde. Han noterer videre at: ”*United States now appears to have a faith-based foreign policy*” (Jervis, 2007:418; cf. Heradstveit & Bonham, 2007).

7.3.3 Indre forhold

En administrasjon kan ikke uhemmet forme og utøve USAs utenrikspolitikk. Og selv om administrasjonen mener at den og dens rådgivere har analysert problemet godt og mener at løsningen er den riktig for landet, kan den bli utsatt for press og begrensning fra innenrikspolitisk hold. Før den fremanalyserte løsningen på en utenrikspolitisk utfordring kan settes ut i politisk praksis, skal den gjennom en politisk prosess som sett ut fra presidentens ståsted medfører en begrensning (George, 1980). Videre vil den amerikanske kongressen, media, opinionen, og mektige interessegrupper ofte gjøre seg gjeldende på måter som kompliserer administrasjonens evne til å utøve langtrekkende utenrikspolitiske mål på en logisk og konsekvent måte (George, 1980). Som beskrevet i kapitlet om Bush-administrasjonen er det sterke innenrikspolitiske interesser involvert i temaet; Israel og implisitt også Palestina-spørsmålet og Midtøsten generelt. Dette var også tilfelle etter at Hamas vant valget i 2006 og kan bidra til å forklare hvorfor Bush-administrasjonen valgte å stille de tre krav til Hamas. De forhold som skal belyses her, er folkeopinionen samt det gjensidige forholdet (i betydning vekselvirke) mellom opinionen og media.

For å kunne være effektivt internasjonalt og nasjonalt, må politiske beslutninger aksepteres av et antall relevante grupper og individer (Farnham, 2004). For Bush-administrasjonen var slike relevante grupper og individer først og fremst viktige støttespillere i kongressen, neokonservative generelt, og ikke minst kristenkonservervative interesseorganisasjoner, tankesmier, og den jødiske lobby. Alle disse har en betydelig effekt på opinionen (Mayer, 2004). I tillegg har, som beskrevet i kapitlet om Bush-administrasjonen, den israelske lobbyen indirekte makt over politikere som følge av kontroll med økonomiske midler.

Folkeopinionen

Snyder et al. (1962) fremhever folkeopinionen¹⁴⁹ som en av de viktige innenrikspolitiske ”begrensninger” i forhold til gjennomføring av ønsket politikk. Ifølge Mead (2008) støtter majoriteten av den amerikanske befolkningen Israel. Religion er en viktig drivkraft bak denne støtten. Etter seksdagerskrigen i 1967 har støtten til Israel skiftet tyngdepunkt fra demokrater og liberale til republikanere og konservative amerikanere. To grupperinger påvirker i særlig grad Bush-administrasjonen i utenrikspolitiske saker; nasjonalister (Jacksonians) og neokonservative (Reagan-konservative)¹⁵⁰. Begge er sterke tilhengere av Israel. Nasjonalister ser på palestinerne som terrorisme og mener Israel har ubegrenset rett og plikt til å gjengjelde¹⁵¹ (Mead, 2008). Mange hvite velgere i sørstatene er såkalte nasjonalister og mange av de velgerne som ikke tilhører hverken det demokratiske eller republikanske parti¹⁵² i nord er neokonservative. I løpet av George W. Bush sin presidentperiode har opinionens støtte til Israel økt kraftig (Mead, 2008).

Studier viser at opinionen har større innflytelse på utenrikspolitikk enn tidligere antatt (Seaver, 1998). I fem av ni valg mellom 1952 og 1984 hadde utenrikspolitiske tema større effekt på resultatet enn innenrikspolitiske tema (Aldrich, Sullivan & Borgida, 1989). Velgere tar beslutninger på bakgrunn av retrospektive evalueringer av kandidatens utenrikspolitiske beslutninger (Abrahamson, Aldrich, & Rohde, 1990). Disse resultatene antyder at velgere har en tendens til å straffe eller belønne kandidater og partier for utenrikspolitiske valg. I 67 prosent (av 222 saker) korresponderte den faktiske politikken med opinionens preferanser. Denne sammenhengen var spesielt sterk i forhold til utenrikspolitiske tema (Monroe, 1979). Videre har Page og Shapiro (1992) funnet at den amerikanske folkeopinion er bemerkelsesverdig stabil og rasjonell i kollektive målinger på utenrikspolitiske tema. Sees studiene beskrevet over i sammenheng med det moralske rasjonale¹⁵³ bak USAs støtte til

¹⁴⁹ Det viste seg at også i dette temaet var Snyder og kollegaer tidlig ute. På 60-tallet var det gjengs oppfatning at velgerne hadde mindre innflytelse på utenrikspolitiske tema overfor sine representanter i kongressen enn de hadde på innenrikspolitiske tema (Miller & Stokes, 1963). Se også; Almond (1950) som blant annet mente at det kun var et fåtall av velgerne som fulgte med på utenrikspolitikk.

¹⁵⁰ De neokonservatives syn på Israel og palestinerne er ganske sammenfallende med nasjonalistenes. Se for øvrig kapittelet om Bush-administrasjonen.

¹⁵¹ Nasjonalister ser på palestinerne angrep på sivile og spesielt selvmordsbomber som et brudd på sivilisert krigføring og tror at kun en overveldende maktbruk/gjengjeldelse kan skremme palestinerne fra slike metoder. Denne ideen har de fra hvordan nybyggerne ”vant” over urbefolkningen i Amerika og USAs gjengjeldelse ovenfor Japan etter Pearl Harbor (Mead, 2008).

¹⁵² Såkalte swing voters

¹⁵³ Se kapittelet om Bush-administrasjonen for beskrivelse av det moralske rasjonale side 27.

Israel kan det utledes at den amerikanske opinionen bidro til å påvirke Bush-administrasjonen til å stille seg bak Israels oppfatning av situasjonen¹⁵⁴ da Hamas vant valget.

Den gjensidige påvirkning mellom media og opinionen

Media kan via opinionen ha innflytelse på den måten at de influerer folkeopinionen som igjen påvirker utenrikspolitikken via press på sentrale politikere og beslutningstagere (Seaver, 1998). For det første kan media påvirke ved å sette nyhetsagendaen og slik dermed den utenrikspolitiske agenda for beslutningstagerne. Selv om politiske aktører og hendelser i stor grad dikterer hvilke utenrikspolitiske tema som krever oppmerksomhet, har media ofte endret prioriteringene (Bennett & Paletz, 1994 sit in Seaver, 1998:80). Iran-Contras affæren er et eksempel på dette (Gowing, 1994 sit in Seaver, 1998:80). For det andre kan media influere utenrikspolitikken ved at de gir velgerne kriterier til å evaluere lederskapet etter; såkalt ”priming”. Dette sies å ha vært avgjørende i den amerikanske valgkampen i 2008 hvor media skiftet fra å være opptatt av sikkerhetspolitikk til økonomisk politikk som følge av finanskrisen. Således fikk velgerne et nytt kriterium å evaluere kandidatene etter og fant at Obama kom bedre ut enn McCain. For det tredje kan media influere utenrikspolitikken ved ”framing”; hvordan de velger å vinkle historien. Studier viser at publikum attribuerer ansvar for sosiale og politiske problemer etter hvorvidt en nyhetshistorie er vinklet på en episodisk eller tematisk måte¹⁵⁵. Det viser seg at når publikum blir presentert for et tematisk nyhetsinnslag, har de en tendens til å tilegne ansvar for internasjonale tema på sosiale faktorer inkludert kulturelle verdier, økonomiske omstendigheter eller til politikere og/eller statsansatte sine motiver og handlinger. Blir publikum derimot eksponert for et episodisk nyhetsinnslag vil de heller tilskrive ansvar til fattige, kriminelle eller terrorister; altså individer heller enn statsapparatet (Ansolabehere, Behr, & Iyengar, 1993).

En studie utført av ”If American Knew”¹⁵⁶ og senere replikert av mediemonitoren; ”Grade the News” viste at de amerikanske mediene var alvorlig biased i israelsk favør. For eksempel overrapporterte de dødsfall på israelsk side og underrapporterte dødsfall på palestinsk side. Associated Press (AP) rapporterte i 2004 at 9 israelske barn var drept (8 korrekt antall) og at 27 palestinske barn var drept (179 korrekt antall). Videre rapporterte AP samme år at 141 voksne israelere var drept (108 korrekt antall) og 543 voksne palestinere

¹⁵⁴ Se prologen for tidsbeskrivelse her.

¹⁵⁵ Episodiske nyhetsinnslag beskriver temaet ved å vise til konkrete hendelser. Tematiske nyhetsinnslag er presentert på en grundigere måte; en bakgrunnsrapport med generelle resultat og/eller årsaker samt betingelser.

¹⁵⁶ Denne er tilknyttet Berkeley universitetet.

(821 korrekt antall). Alle de undersøkte medier viste samme tendenser¹⁵⁷ (If Americans Knew, n.d.). Videre viste studien at israelske dødsfall nesten alltid ble rapportert foran palestinske dødsfall selv når antallet palestinske døde var mye høyere (McManus, 2003)¹⁵⁸. Hvorfor media er biased på måten beskrevet over skyldes flere faktorer. Israel er et medlem av den demokratiske inngruppe og ansees av den amerikanske opinionen i store trekk som den uskyldige part. Kulturelt sett oppfattes israelere som mer lik amerikanerne. Disse faktorene bidrar sammen til en viss (ubevisst/bevisst) dehumanisering av palestinerne som speiles mellom den amerikanske befolkning og amerikanske medier. I tillegg nevner McManus (2003) språkbarriere, tilgang og press fra befolkningen som mulige årsaker.

Folkeopinionen og media ville sannsynligvis gjort det særdeles vanskelig for Bush-administrasjonen å legitimere Hamas om det hadde vært den foretrukne avgjørelsen. Den amerikanske befolkning er generelt sett pro-israelsk, delvis på grunn av medias partiske agendasetting, priming og vinkling av israelske og palestinske tema. I alle fall forsterkes den amerikanske befolkning sine holdninger til temaet av denne tendensen. Imidlertid kan også opinionen farge redaktørens valg av hvilke nyheter som presenteres og på hvilken måte. Press fra befolkningen kan være betydelig¹⁵⁹, men også forventningen om slikt press samt oppfattelsen av befolkningen som meget pro-israelsk kan bidra. Som beskrevet i kapittelet om Bush-administrasjonen har den Israelske Lobby også innvirkning på hvordan konflikten mellom Israel og palestinerne oppfattes. Dessuten setter også lobbyen press på akademien, politikere, media og kongressen og således også administrasjonen ved hjelp av målrettede kampanjer, pengedonasjoner og beskyldninger om antisemittisme. Alle disse indre forhold gjorde det naturlig og fordelaktig for Bush-administrasjonen å stille seg bak Israel og stille de tre krav til Hamas samt senere iverksette en boikott.

7.3.4 Ytre forhold

Av ytre forhold som kan ha påvirket Bush-administrasjonen i å kreve at Hamas anerkjente Israel, avstod fra vold og anerkjente allerede inngåtte avtaler er først og fremst Israel selv. På grunn av indre forhold beskrevet foran samt ideologi og fiendebilde beskrevet under sosiale strukturer og adferd, er det klart at Israels oppfatning av Hamas og press på den amerikanske administrasjonen var av betydning. En annen viktig faktor er Iran. Bush-

¹⁵⁷The New York Times, San Francisco Chronicle, San Jose Mercury News, New London Day, ABC, CBS, og NBC

¹⁵⁸ Dette er av betydning i forhold til "framing" da det er kjent at antall lesere synker med lengden på reportasjen. Derfor plasserer journalister de mest verdifulle fakta i begynnelsen på reportasjen; mindre viktige fakta kommer senere (McManus, 2003).

¹⁵⁹ Se kapittelet om Bush-administrasjonen side 26, 30-31.

administrasjonen hadde som nevnt allerede plassert Iran som en aktør i ondskapens akse, og en oppfatning innad i Bush-administrasjonen var at det ville være meget uheldig å ha en palestinsk regjering som ble oppfattet å ha tette bånd til Iran; både når det gjelder økonomisk støtte og som våpenlanger, samt ideologiske bånd i form av politisk islam. Det samme gjelder Hamas sin tilknytning til Hezbollah og Syria; også ”fiender” av USA.

På den andre siden var det friksjoner innad i kvartetten. Russland inviterte for eksempel den nye Hamas-regjeringen til Moskva. Noen av EUs medlemsland uttrykte uenighet med EUs offisielle politikk overfor Hamas. Frankrike bifalte Russlands fremstøt, Spania gikk også langt i å uttrykke samme synspunkt som Frankrike (Lempkowicz, 2006). Sverige utstedte visum til en av Hamas-regjeringens ministre, og Finlands utenriksminister argumenterte for at Hamas ikke var det samme parti som før valget og at EU derfor burde samarbeide med Hamas. Italias utenriksminister fastslo at Hamas ikke var som Al-Qaida; Hamas hadde en politisk side og burde således heller sammenlignes med IRA og ETA¹⁶⁰ (Miller, 2007). Videre var det en intensiv lobbyvirksomhet fra tidligere EU-parlamentarikere og ansatte for eksempel fra Allistair Crooke og Lord Christopher Patten¹⁶¹ hvor EU ble kritisert for å boikotte Hamas. Patten og Crooke sine synspunkter reflekterte synet til store deler av den europeiske presse samt store deler av EU-parlamentet. Fra Westminster kom det et forslag om at man måtte møte Hamas, signert av 39 parlamentsledere (Miller, 2007). Allikevel var ikke dette nok til å endre EUs offisielle politikk.

Hvordan de arabiske landene posisjonerte seg er noe vanskelig å få tak i, men Syria og Iran stilte seg bak Hamas, og den Arabiske liga lovet økonomisk hjelp. Egypt, Jordan og Saudi Arabia¹⁶² var avventende, men uttalte at Hamas måtte moderere seg for å beholde støtten (Nasrawi, 2006). Man kan i grove trekk si at de mer USA-vennlige regimene var forsiktig med å uttrykke støtte både til Hamas og USA, mens de USA-fiendtlige støttet Hamas. Som beskrevet var Bush-administrasjonen opptatt av å forbedre sitt *image* i den arabiske verden og få støtte til den såkalte ”krigen mot terror”. Til tross for dette og med fare for å skade inntrykket av USA ytterligere¹⁶³, dro den amerikanske utenriksministeren, som beskrevet i prolog, på rundtur i Midtøsten for å sanke støtte til boikott av Hamas. Hendelsene på bakken i de okkuperte områder, spesielt på Gaza, kunne også påvirket Bush-

¹⁶⁰ Irish Republican Army (IRA); en irsk paramilitær bevegelse som kjemper for en samlet irsk republikk uavhengig av Storbritannia. Euskadi Ta Askatasuna (ETA); baskisk separatistbevegelse som ønsker å skille de baskiske områdene i Spania og Frankrike fra de respektive land og danne en selvstendig stat.

¹⁶¹ Crooke var tidligere MI6 offiser og EUs liaison på Vestbredden og Gaza (1997-2003). Patten var tidligere EUs kommisjoner for internasjonale relasjoner

¹⁶² Saudi-Arabia presset imidlertid Bush-administrasjonen for å få en mer rettferdig politikk mot palestinerne (Barbalat, 2008).

¹⁶³ Skade image; her først og fremst med tanke på befolkningen, ikke lederskapet.

administrasjonen. Rapporter fra den i praksis avstengte Gazastripen, viste en økende nød (UN News Centre, 2006; UN Security Council, 2006a). Imidlertid benektet Bush-administrasjonen og Israel at en humanitær krise eksisterte (N.a., 2006a). Men fokuset ble, på grunn av den humanitært vanskelige situasjonen, flyttet fra den politiske prosess til det humanitære, hvor USA spilte en marginal rolle i forhold til EU og FN. Dette førte til bekymring, fra USAs og Israels side, for at den internasjonale koalisjonen mot Hamas skulle bli ineffektiv (N.a., 2006a). Denne frykten førte til en tilsynelatende overreaksjon både hos Israel og USA; intensivering av diplomatisk aktivitet og en skjerpet avstengning av Gaza; også når det gjaldt humanitær hjelp.

Med dette er det gjort rede for de ytre forhold som ansees som relevante for Bush-administrasjonens beslutning om å stille krav til Hamas-regjeringen. Snyder et al., 1962 hevder imidlertid at slike ytre forhold kun får relevans i henhold til hvilke holdninger, oppfatninger og hensikter beslutningstagerne har. Bush-administrasjonen var i utgangspunktet for en demokratiseringspolitikk og kunne således la seg påvirke av først og fremst de ulike aktørene i EU, men også av Russland til å legitimere Hamas. Noen av disse aktørene hevdet at en måtte sammenligne Hamas med for eksempel IRA og lære av historien, nemlig at det nytter å dra såkalte terrorister (e.g., IRA) inn i den politiske prosess og at det å utestenge legitime¹⁶⁴ aktører skaper såkalte spoilere¹⁶⁵. Begrensede spoilere kan ifølge Stedman (1997) inkluderes i en fredsprosess mens total-spoilere ikke kan det. Ifølge den amerikanske administrasjonen og Israel ansees Hamas som total-spoilere, mens Jeroen Gunning, statsviter og forsker på Midtøsten- spørsmål, argumenterer for at de er begrensede spoilere (Gunning, 2004). Da den humanitære situasjonen på Gaza forverret seg og koalisjonen mot Hamas begynte å vise svakheter, hardnet Bush-administrasjonens standpunkt. Således kan det sies at israelsk påvirkning og frykten for eventuelle følger av en Iran-influert Hamas-regjering, for Israel og implisitt USA dersom Iran fikk større innflytelse i regionen, hadde større påvirkningskraft enn en humanitær krise på Gaza og misnøye fra Europa.

Første analyseperiode viste at Bush-administrasjonen oppfattet Hamas som ekstremt fiendtlig og at den foretrukne strategien var konfliktpreget. Årsaken til denne oppfatningen

¹⁶⁴ Her; legitimitet i egen befolkning

¹⁶⁵ *Limited spoilers*; “have limited goals – for example, recognition and redress of a grievance, a share of power or the exercise of power constrained by a constitution and opposition, and basic security of followers. Limited goals do not imply limited commitment to achieving those goals, however. They can be nonnegotiable and hence subject to heavy sacrifice”. *Total spoilers*; “pursue total power and exclusive recognition of authority and hold immutable preferences: that is, their goals are not subject to change. Total spoilers are led by individuals who see the world in all-or nothing terms and often suffer from pathological tendencies that prevent the pragmatism necessary for compromise settlements of conflict. Total spoilers often espouse radical ideologies; total power is a means for achieving such goals as the violent transformation of society” (Stedman, 1997:10-11).

ligger i Bush-administrasjonens skjematiske forestilling av Hamas som en fiende hvor dette skjema inneholdt underkategorier i tråd med terrorismediskursen. Strategien som ble valgt var et resultat av administrasjonens tilknytning til neokonservatismen. Beslutningen om å stille krav til Hamas og senere iverksette boikott var i tråd med denne ideologiens utenrikspolitiske tenkning. Indre og ytre press kunne hatt en effekt på Bush-administrasjonens beslutningsprosess og den endelige beslutning. Men som følge av innenrikspolitisk oppslutning om administrasjonens strategi og det faktum at flere utenrikspolitiske aktører var på linje med USAs vurderinger (blant annet som resultat av et omfattende diplomatisk arbeid fra Rice) var de indre og ytre forhold med på å underbygge beslutningen om å stille krav til Hamas i motsetning til å virke som en begrensning på denne.

7.4 Andre analyseperiode

Andre analyseperiode kartlegger Bush-administrasjonens operasjonelle kode etter at en enighet om en samlingsregjering ble fremforhandlet i februar 2007. Dette for å besvare det tredje forskningsspørsmål; om en endring har funnet sted.

Analyseresultatene viser at det skjedde en relativt stor endring i det første filosofiske belief. På skalaen over hvor fiendtlig Bush-administrasjonen oppfattet samlingsregjeringen å være flyttet de seg to skalakategorier¹⁶⁶ fra ekstremt fiendtlig til definitivt fiendtlig. Til tross for at Bush-administrasjonen oppfattet samlingsregjeringen som mindre fiendtlig, viser analysene at de fortsatt hadde et fiendebilde av den. Endringen skyldtes mest sannsynlig at president Abbas parti Fatah og uavhengige utgjorde majoriteten av regjeringens medlemmer. Dette reflekteres i utenriksminister Rice uttalelse 15. februar 2007:

”But in terms of President Abbas, he is someone who has respected the international agreements that the Palestinians have signed. In his role as the head of the PLO, in his role as the President of the Authority, he’s made very clear that these are principles that he accepts. He’s made very clear and is known for his belief in nonviolence” (Rice, 2007).

Den andre skjematiske basis; det første instrumentelle belief viste ingen endring¹⁶⁷. Bush-administrasjonen mente fortsatt at en definitivt konfliktfylt strategi var den beste strategi. Dette kan forklares ut i fra det faktum at administrasjonen fortsatt oppfattet regjeringen i de okkuperte palestinske områder gjennom et fiendebilde, til tross for at Fatah og uavhengige kandidater var representert i det som nå var samlingsregjeringen. Analyseresultatene fra periode to viser at Bush-administrasjonen var mindre pessimistisk med hensyn til å realisere

¹⁶⁶ Se appendiks II

¹⁶⁷ Med endring menes i denne sammenheng et skifte i skalakategoriene presentert i appendiks II

vesentlige mål; et demokratisk palestinsk styresett og sikkerhet for Israel samt en fredsavtale som inkluderte en palestinsk stat. Denne endringen reflekterer nok at Fatah og de uavhengige kandidatene hadde flest representanter i den nye regjeringen samt at administrasjonen opplevde at den hadde mer makt over Fatah og Abbas enn over Hamas. Dette støttes av endringen i oppfattet kontroll/ makt over den historiske utvikling i Bush-administrasjonens operasjonelle kode. Til tross for de mer optimistiske utsiktene beskrevet over, mente Bush-administrasjonen at det taktisk sett fortsatt var mest hensiktsmessig å legge seg på en kompromissløs linje overfor samlingsregjeringen. Dette taktikkvalget speiler den overordnede strategien og administrasjonens ideologiske tilhørighet. Den ønsket fortsatt ikke å ta noen risiko på en utenrikspolitisk arena der de oppfattet at tilfeldigheter spilte en meget stor rolle og hvor i alle fall en av aktørene, Hamas, ble oppfattet å ha meget lav forutsigbarhet; et "wild card" i samlingsregjeringen som Bush-administrasjonen ikke stolte på. Derfor fortsatte den hovedsakelig med "å true", selv om metoden "å appellere" ble ansett å ha større hensiktsverdi. Dette viser at administrasjonen anså det mer hensiktsmessig å appellere til enn å true de nye medlemmene i regjeringen (Fatah og de uavhengige) og Mahmoud Abbas. Denne lille endringen i foretrukket metode vises også i behovet for å variere taktikk overfor de to aktørene selv om dette ikke vises i en endring i skalakategoriene.

Til tross for en endring i de filosofiske beliefs var endringen ikke stor nok til at Bush-administrasjonen forandret sitt image av motparten. Fortsatt oppfattet den beslutningstagerne i den palestinske regjering gjennom et fiendebilde (skåren for P-1 var på den negative delen av skalaen). Dette skyldes hovedsakelig Hamas sin deltagelse i samlingsregjeringen. Og som et resultat av dette ble ikke strategien (I-1) endret.

7.4.1 En skjematisk forklaring på endring i Bush-administrasjonen sin operasjonelle kode

Generelt sett vil skjema være meget motstandsdyktige mot endring (Crocker et al, 1984). Dette gjelder også for fiendeskjemaet til Bush-administrasjonen. Imidlertid viser analyseresultatene at de filosofiske beliefs endret seg, men ikke nok til en skjematisk endring.

Modeller for skjemaendring kan forklare dette. Omstillingsmodellen (Rothbart, 1981) er ikke relevant da den forklarer en total og plutselig endring i skjema som ved for eksempel religiøs konvertering. Underkategorimodellen (Rothbart, 1981) er ikke helt relevant da den også forklarer relativt store endringer både i den horisontale og vertikale strukturen til skjemaet, noe som ikke skjedde i Bush-administrasjonens tilfelle. Begge modeller krever store konsentrasjoner av mottatt (i betydning attended to) inkongruent informasjon som er

konsentrert. Jeg antar at det i hovedsak er to situasjoner der Hamas var involvert, som hadde potensial til å representere mottatt inkongruent informasjon. For det første overholdt Hamas en våpenhvile¹⁶⁸ og for det andre godtok de å delta i en samlingsregjering. Disse situasjonene er såkalte fakta og kan ikke sees bort ifra. Noe annet er hvordan Bush-administrasjonen årsaksforklarte disse hendelsene. Annen inkongruent informasjon, som for eksempel at Hamas hadde endret seg, kom hovedsakelig fra kilder (autoriteter) som Bush-administrasjonen ikke stolte på og ble således enten ikke lagt merke til, eller avfeid. Vertzberger (1990) hevder at hvilken relevans som tillegges informasjon vil være avhengig av informasjonens plass på belief – disbelief kontinuumet. Dess nærmere informasjonen er til disbelief-polen, dess større sannsynlighet er det for at den blir forkastet. Bokføringsmodellen (Rothbart, 1981) er mer relevant for å forklare endringene hos Bush-administrasjonen. Den hevder at i møte med inkongruent informasjon vil standardverdier til det aktuelle skjema kunne justeres gradvis, på bakgrunn av inkongruent informasjon som er spredt over flere eksempler. Dette kan forklare de endringer som vises i analyseresultatene; at Bush-administrasjonens fiendskjema bestod fra en analyseperiode til den andre på tross av situasjoner ”på bakken” som kunne indikere at Hamas hadde endret seg. Og videre, forklare de endringer som faktisk opptrådte i Bush-administrasjonens operasjonelle kode som justeringer i standardverdier.

Trekk ved skjemaet kan også påvirke hvorvidt det endres. Fiendskjemaet hos Bush-administrasjonen, og spesielt terrorist-underkategorien antas å være velutviklet og tilgjengelig. Dette på grunn av terrorangrepet 11. september og den påfølgende krigen mot terror initiert av Bush-administrasjonen. Velutviklet med tanke på ulike typer terrorgrupper, måter å utøve terror på og ulike steder Bush-administrasjonen kommer i direkte kontakt med fenomenet; USA, Afghanistan, Irak for å nevne de mest åpenlyse. Tilgjengelige fordi terrorisme og fare for terrorangrep er noe som står høyt på Bush-administrasjonens agenda (e.g., Gaddis, 2005; Leffler, 2003). Både tilgjengelighet til skjemaet og hvor velutviklet det er, er avgjørende for hvilken effekt inkongruent informasjon får (Fiske et al., 1983). Siden fiendskjemaet til Bush-administrasjonen er både velutviklet og tilgjengelig, kan det forklare hvorfor mottatt inkongruent informasjon hadde liten effekt på fiendebildet som skjema hos Bush-administrasjonen. Et annet trekk ved skjema er at de kan ha logisk avkreftbare karakteristikk (Crocker et al., 1984). Et fiendskjema og en underkategori som terroristgruppe vil kunne ha avkreftbare karakteristikk. Det antas at skjemaet til en viss grad

¹⁶⁸ Se prolog og kapittelet om Hamas side 43-45 samt fotnote 175.

ikke vil være praktisk avkreftebart fordi det er vanskelig å avkrefte et negativ (Crocker et al., 1984). Med andre ord; å avkrefte at man er en fiende/ terrorist kan gjøres ved fravær av fiendtlige handlinger/terrorisme, men skjemainnehaveren vil aldri kunne være sikker på at slike handlinger ikke vil forekomme i fremtiden.

Karakteristikker ved den inkongruente informasjonen som Bush-administrasjonen mottok om Hamas; våpenhvile og deltagelse i samlingsregjeringen, vil også kunne forklare hvorfor de ikke forkastet fiendebildet. Her er det viktig å minne om at Hamas av neokonservativ ideologi og Bush-administrasjonen betraktes som totale spoilere som verken kan eller vil endre seg (cf. Gunning, 2004; Klein, 2007; Levitt, 2006). På bakgrunn av denne oppfatningen vil informasjonen om at Hamas har endret seg som følge av at de har holdt en våpenhvile og som følge av deltagelse i samlingsregjeringen representere en vesentlig uoverensstemmelse mellom denne inkongruente informasjonen og fiendskjemaet til Bush-administrasjonen. Slik inkongruent informasjon vil ifølge Sherif og Hovland (1961) avvises og den opprinnelige holdningen sågar forsterkes. Og ifølge Inhelder og Piaget (1958) vil slik informasjon verken assimileres eller akkomoderes. Videre vil slik inkongruent informasjon meget sannsynlig bli årsaksforklart av Bush-administrasjonen med referanser til situasjonen heller enn med en genuin endring hos Hamas (Crocker, et al., 1983). Videre ble den totale mengden av informasjon om Hamas antageligvis ansett som tvetydig av Bush-administrasjonen og således, etter skjemateori, bli assimilert inn i det allerede eksisterende skjema og slik styrke heller enn å svekke fiendebilde (Lord et al., 1979).

Funnene fra analyseperiode II viser at det var en viss endring i Bush-administrasjonens operasjonelle kode. Imidlertid var ikke denne endringen nok til å forandre, eventuelt forkaste fiendebildet av Hamas. Endringene i den operasjonelle koden førte kun til justeringer i standardverdiene til skjemaet. Fiendskjemaet til administrasjonen var tilgjengelig og velutviklet; spesielt underkategorien som omhandlet terrorisme noe som gjorde en skjemaendring vanskelig. I tillegg var det stor avstand mellom Bush-administrasjonens skjema og informasjon som beskrev Hamas på en annen måte, samt Hamas sine uttalelser som var tvetydige. Således opprettholdt Bush-administrasjonen sin skjematiske forestilling av den palestinske regjeringen som fiendtlig, og strategien ble opprettholdt.

8.0 Hamas: diskusjon av analyse- resultater

En kan spørre seg hvorfor Hamas besluttet å ikke imøtekomme kravene fra Bush-administrasjonen. En fremtidig palestinsk stat må etter sigende anerkjenne Israel, ikke utøve vold mot den og lederskapet må forholde seg til avtaler som inngås. Hamas erkjenner at USA holder nøkkelen til målet om en palestinsk stat og en rettferdig løsning på konflikten med Israel. I og med USAs spesielle allianse med Israel har de en evne til å påvirke Israel til å ta vanskelige avgjørelser som er i palestinsk interesse på en måte som verken europeiske eller arabiske land kan. Imidlertid anser ikke Hamas USA å være en rettferdig og uavhengig fredsmegler mellom partene i konflikten¹⁶⁹ (Baroudi, 2007).

8.1 Mistillit til USA

Hamas anser USA å være en forsvarer av Israel; Hamas sin uttalte fiende, og forsvarer av Israels politikk overfor palestinerne. De har ikke tillit til USA som fredsmegler. Ifølge Stedman (1996) må to parter ha etablert et minimumsnivå av tillit for å være i stand til å inngå avtaler. Sosialpsykologien er opptatt av handlingstransaksjoner som kan øke eller minske tilliten mellom aktører (Lewicki, 2006). Tillit identifiseres som det å stole på en annen part til tross for at det eksisterer en risiko for et ufordelaktig resultat dersom denne skulle vise seg å bedra eller svikte (Deutsch, 1973:152). Implisitt her er også antagelsene om at motparten er troverdig, at dens handlinger er forutsigbare og at motpartens intensjoner er gode; at ikke tilliten misbrukes (Larson, 1997). Tillit og mistillit som fenomen i internasjonale relasjoner er ofte analysert ved hjelp av spillteori.

Spillteori handler om en aktør (e.g., Hamas) sin forventning til andre aktørers (e.g., USA, England, Norge) adferd samt til andre aktørers (USA, England, Norge) forventninger til denne aktørens (Hamas) handlinger (Jervis, 2002). Avhengig av om tillit mellom partene er til stede vil aktørene spille et fangens dilemma spill; *the Prisoner's Dilemma* (Luce & Raiffa, 1957) eller et bekræftende spill; *Assurance Game* (Kydd, 2005). I et fangens dilemma spill antas det at begge parter velger ikke å samarbeide. Begge parter antar at den andre vil foretrekke å utnytte et samarbeid heller enn å gjengjelde det, og ifølge Kydd (2005) er det også ofte tilfelle; to aktører i interaksjon som ikke stoler på hverandre, vil ikke samarbeide. Aktører som foretrekker et bekræftende spill, stoler på hverandre; de antar at motparten ønsker

¹⁶⁹ Denne mistillit er ikke unik for Hamas, men deles av store deler av for eksempel den arabiske befolkning og av store deler av den europeiske befolkning (cf. Baroudi, 2007).

å samarbeide og derfor foretrekker de også å samarbeide. Med andre ord; aktørene i et slikt spill foretrekker å gjengjelde samarbeid fremfor å utnytte det (Kydd, 2005). Eksisterer det tillit mellom to parter, vil et bekreftende spill altså være karakteristisk for handlings-transaksjonene mellom dem. Er det derimot mistillit mellom partene vil et fangens dilemma spill være karakteristisk for handlingstransaksjonene dem i mellom. For Hamas ligger mistilliten til USA i antagelsen av at Bush-administrasjonen vil utnytte deres samarbeid dersom de etterkommer kravene. Dette for å fremme Israels interesser, på bekostning av palestinerne rettigheter, og således ikke komme til å gjengjelde Hamas sine eventuelle samarbeidende handlinger. Overstående viser at Hamas sitt valg om ikke å etterkomme de krav som ble stilt til dem, kan forklares ut i fra den mistillit de hadde til Bush-administrasjonen som forhandler i konflikten med Israel, og således foretrakk et fangens dilemma spill. Imidlertid er ikke spillteori tilstrekkelig for å forklare Hamas sin mistillit til Bush-administrasjonen. Spillteori kan ikke forklare hva som ligger til grunn for de ulike aktørers forventninger til andre aktører, fordi det utelater deres persepsjon, beliefs, intensjoner og motiver (Jervis, 2002; Larson, 1998). En aktør sin operasjonelle kode avdekker slike fenomen. Diskutert innenfor Snyder et al. sitt teoretiske rammeverk for analyse av utenrikspolitisk beslutningstaking, vil Hamas sin operasjonelle kode kunne gi en forklaring på Hamas sin mistillit til USA og deres beslutning om å ikke etterkomme kravene.

Når Bush-administrasjonen krevde at Hamas måtte anerkjenne Israel og tidligere inngåtte avtaler, henspilte dette i all hovedsak på de to Osloavtalene og den gjensidige anerkjennelsen som kom da. Således kan ikke Hamas anerkjenne tidligere inngåtte avtaler uten også å anerkjenne Israel. Før jeg tar fatt på kontekstualiseringen av analyseresultatene og diskusjonen av disse innenfor Snyder et al. sitt rammeverk, vil det være nyttig å se på Hamas sin oppfatning av tematikken i kravene før de vant valget.

8.2 De tre krav: Hamas sin posisjon

Hamas var en sterk motstander av Oslo-avtalen. De mente at den daværende ledelsen, ved Arafat, hadde sviktet det palestinske folk ved blant annet ikke å kreve at Israel skulle trekke seg fullstendig ut av Jerusalem (Knudsen, 2005). I 2004 forklarte Khalid Mash'al i et intervju med BBC hvorfor Hamas har vært motstandere av ulike fredsinitiativ:

Because those initiatives don't lead to peacemaking and the proof is the factual present. What did Oslo do? Did it achieve peace? You are saying the 67 borders. All those agreements¹⁷⁰ that you have mentioned did not bring peace. On the contrary

¹⁷⁰ Intervjuer lister opp ulike fredsinitiativ: Osloavtalen, Madrid, Mitchell-dokumentet, Tenet-dokumentet.

they legitimize the occupation and give it a chance for expansion. The settlements grew bigger under Oslo (Mash'al, 2004).

Intervju med andre Hamas-ledere underbygde synet til Mash'al. De mente de ulike initiativ ikke ivaretok palestinernes interesser og rettigheter godt nok. Her synes også noe av kilden til Hamas sin mistillit til internasjonale meglere. Flere Hamas-ledere har imidlertid framsatt individuelle formuleringer om at en israelsk tilbaketrekking til 1967-grensene ville bli gjengjeldt av en langvarig våpenhvile (hudna). For eksempel uttalte Yassin i 1987 og i 1989 følgende: *"I do not want to destroy Israel (...) We want to negotiate with Israel so the Palestinian people inside and outside Palestine can live in Palestine. Then the problem will cease to exist"* (Yassin sit in ICG, 2004:13). Videre har al-Zahar i møte med Peres (i 1988) og i møte med Rabin (i 1989), eksplisitt foreslått at en tilbaketrekking til 1967-grensene skulle oppfølges av forhandlinger om en permanent fredsavtale (ICG, 2004). En annen sentral leder, Shanab¹⁷¹, har også uttrykt tydelig at: *"we cannot destroy Israel. The practical solution is for us to have a state alongside Israel"* (Shanab sit in Gunning, 2004:250). Hamdan, en Libanon-basert Hamas-leder, uttalte i 2003 at: *" Hamas is clear in terms of the historical solution and an interim solution. We are ready for both: The borders of 1967, a state, elections, an agreement after ten to fifteen years of building of trust"*¹⁷² (Hamdan sit in ICG, 2004:13).

Med hensyn til anerkjennelse av Israel mente Amayreh, en palestinsk journalist, i 2003 at Hamas var villige til å anerkjenne den politiske, men ikke den moralske legitimitet til Israel (Amayreh sit in ICG, 2004:13). Det tyder på at Hamas i tiden før valget i 2006 ønsket en midlertidig avtale om fred med Israel forutsatt at de trakk seg fullstendig ut av de okkuperte områder. Videre kan det også være at Hamas indikerte at de var rede til å anerkjenne Israel som et politisk faktum på det daværende tidspunkt.

Det tredje kravet, kravet om å avstå fra vold, ansees i utgangspunktet av Hamas som uakseptabelt fordi det er deres verktøy i frigjøringen av de okkuperte områder. Dette reflekteres i Mash'al sitt utsagn i et BBC intervju: *"The Palestinian resistance is not terrorism neither violence, and therefore we can't surrender our rights"* (Mash'al, 2004).

Som nevnt oppfattes USA av palestinere generelt og Hamas spesielt å være partiske i Israels favør med hensyn til konflikten mellom Israel og palestinerne. En grunn til dette er at USA aksepterer det israelske narrativ om konfliktens opprinnelse fremfor det palestinske narrativ¹⁷³

¹⁷¹ Den nå avdøde Abu Shanab var en av de som etablerte Hamas. Han ble drept av israelerne i 2003.

¹⁷² Det er noe underlig at Hamdan her ikke refererer til flyktningsspørsmålet, men som ICG (2004) noterer, er retten til å vende tilbake antagelig et element i den fremtidige historiske fredsløsning som vil komme etter år med etablering av tillit.

¹⁷³ Ifølge palestinsk historie okkuperte jødiske bosettinger landet og palestinerne ble fordrevet og tvangsflyttet. Det palestinske narrativ ser på denne tilstrømmingen av jøder som en invasjon av fremmede som tok landet fra

og dermed ikke aksepterer Hamas som frihetskjempere, men ser på dem som terrorister. Al-Zahar sin respons på beskyldninger om terrorisme i et intervju med World Net Daily illustrerer overstående:

If I am a terrorist then there is a need to change the history of America and all of Europe. In this case we must call all the freedom fighters of America, like George Washington, a terrorist. Same for Charles de Gaulle, who fought against the occupation of France. Was he also a terrorist? From President Bush's point of view I am a terrorist (...) Israel, which has already killed more than 4800 Palestinians, with more than a third of that number being children, this is also not terrorism from Bush's point of view. Unfortunately, history is being written in dirty ink through a dirty vision (Al-Zahar, 2005).

Knudsen og Ezbidi (2007) har analysert mulige resultat, sett i fra Hamas sitt perspektiv, i eventuelle forhandlinger med Israel dersom Hamas avstår fra all bruk av vold. Ifølge dem vil Hamas ha en meget svak forhandlingsposisjon fordi de ikke kan underbygge sin posisjon med sanksjoner. Videre hevder de at en fredsavtale under slike betingelser høyst sannsynlig vil være uakseptabel for Hamas (og palestinere generelt) da den trolig vil gå på akkord med de palestinske krav.

Som beskrevet i prologkapittelet forventet ikke Hamas å vinne valget, og det kan tyde på at Hamas således ikke var forberedt på den situasjonen og de reaksjonene, inkludert de krav de ble stilt overfor, som oppstod i kjølvannet av valgseieren. Hamas måtte velge mellom å innfri eller avvise kravene som ble stilt dem. Analyseresultatene; Hamas sin operasjonelle kode, første analyseperiode, beskriver hvordan Hamas definerte situasjonen etter valget i 2006.

8.3 Første analyseperiode

8.3.1 Kontekstualisering av analyseresultat

Det første filosofiske belief i Hamas sin operasjonelle kode er den skjematiske basis for de etterfølgende filosofiske beliefs og reflekterer deres image av andre aktørers politikk og handlinger. Hamas sin oppfatning av den politiske verden og aktørene i denne var meget fiendtlig. I Hamas sin operasjonelle kode er også det første instrumentelle belief den skjematiske basis for de andre instrumentelle beliefs. Det reflekterer Hamas sin oppfatning

palestinerne og i denne prosessen skjøv palestinere ut og gjorde mange av dem til flyktninger i nabolandene (Rouhana & Bar -Tal, 1998). Ifølge det jødiske narrativ ble landet frigjort og gjenvunnet i en prosess av nasjonal renessanse. Jødene samlet sine trosfeller i landflyktighet i forfedrenes land, men ble angrepet av ikkeaksepterende arabere. Som et resultat av arabisk aggresjon og krigstap ble palestinerne flyktninger. Av denne årsak avviser Israel vanligvis ethvert ansvar for palestinerne (Rouhana & Bar -Tal, 1998). Altså; krigen mellom Araberstatene og Israel i 1948-1949 ansees av israelerne som uavhengighetskrigen, mens den for palestinerne er "katastrofen" (Al-Nakba).

om hvilken strategi de mente var den beste i den situasjonen de var i. Hamas sin blandede strategi mellom antydninger til et ønsket samarbeid og implisitte, utydelige tegn til at de ville etterkomme kravene og antydninger om at de ikke ville styre av veien for konflikt, kan reflektere behovet for å tilfredsstillere befolkningen og samtidig enkelte utenrikspolitiske aktører. Det kan også reflektere deres ideologiske plattform. Begge disse muligheter vil diskuteres videre under temaene; ideologi, indre forhold og ytre forhold. Hamas var definitivt pessimistisk med hensyn til å realisere de politiske mål de hadde skissert i valgprogrammet; 'Change and Reform'¹⁷⁴, antageligvis speiler dette det faktum at de kun kort tid etter valget ble presentert for ultimatumet om å etterkomme kravene fra Kvartetten eller bli utsatt for diplomatiske og økonomiske sanksjoner. Under disse betingelsene mente Hamas at den beste taktikken var å vise tegn på vilje til samarbeid overfor det internasjonale samfunn uten å miste all forhandlingspotens ved å gi avkall på muligheten for å gjenoppta væpnet konflikt med Israel¹⁷⁵. Med hensyn til å kontrollere den historiske utviklingen i Palestina mente Hamas at de hadde en middels kontroll, trolig attribuert til det faktum at de hadde regjeringsmakt. Allikevel opplevde de at andre internasjonale aktører, og sannsynligvis da spesielt USA og Israel hadde mer makt på daværende tidspunkt til å kontrollere utviklingen i Palestina enn de selv hadde. Analyseresultatene viser at Hamas anså det å komme med løfter som den mest hensiktsmessige metoden for å håndtere situasjonen. Hamas opplevde aktørene på den internasjonale arena som lite forutsigbare og at tilfeldigheter spilte en meget stor rolle¹⁷⁶. Dette gjenspeiler trolig en forventning om at EU-landene og FN ville legge seg på en mindre konfronterende linje (Mash'al, 2005; cf. Gunning, 2004) enn hva disse aktørene virkelig gjorde i etterkant av valget. USA har historisk sett blitt oppfattet av Hamas som en alliert av Israel og som en partisk mekler i konflikten. Det var således trolig forventet at de kom til å reagere som de gjorde. Imidlertid kan Bush-administrasjonens utsagn i 2002 om at de ønsket et lederskifte i Palestina, samt stadfestelsen av at palestinerne hadde rett til en palestinsk stat og vektleggingen av demokratiet ha gitt små forhåpninger om en endring. Dette reflekteres i Hamas sin regjeringserklæring hvor Haniyeh påpeker følgende:

The American administration, which has been preaching democracy and the respect for people's choices, is called before all others to support the will and choice of the Palestinian people. Instead of the threatening them with boycotts and cutting aid, it

¹⁷⁴ Hovedmålsetningene i dette programmet var; frigjøring av Palestina og muligheten for at det palestinske folk kan vende tilbake til en uavhengig stat med Jerusalem som sin hovedstad. Utvikle det palestinske sivile samfunn basert på mangfold. Den politiske dagsorden skal fremme målet om å oppnå de palestinske nasjonale rettigheter (Hroub, 2006). Se også kapittelet om Hamas side 46.

¹⁷⁵ Hamas hadde opprettholdt en våpenhvile siden ca februar 2005 (ICG, 2006b:20).

¹⁷⁶ P-5=88

should fulfill its promises to help in the establishment of an independent Palestinian state with Jerusalem as its capital (Haniyeh sit in Hroub, 2006:25).

På grunn av denne opplevde uforutsigbarheten ved andre aktørers handlinger fant Hamas det meget viktig å balansere risikoen ved ulike politiske handlinger ved å variere taktikk mellom samarbeid og konflikt. Resultatene viser at Hamas heller balanserte mellom positive og negative verbale sanksjoner enn mellom positive og negative fysiske sanksjoner. Trolig speiler dette Hamas sitt dilemma mellom å godta kravene fra Kwartetten og dermed miste viktige forhandlingskort, og avvise kravene og dermed miste viktige diplomatiske forbindelser og avgjørende økonomisk bistand. Mer spesifikt; at det å fremsette lovnader om samarbeid og trusler om konflikt var mindre risikofullt enn å faktisk inngå et samarbeid (akseptere kravene) eller gjenoppta konflikt ved å blankt avvise kravene eller sågar avblåse våpenhvilen. Overstående, Hamas sin operasjonelle kode, er deres beskrivelse av situasjonen; hvordan de oppfattet internasjonale aktører og hva de anså som den beste strategien for å håndtere disse. Analysen viser at de skjema som Hamas i all hovedsak tok sine beslutninger innenfor, var at den internasjonale arena var fiendtlig og at den beste strategi her var en kalkulert blanding mellom samarbeid og konflikt

Således blir forskningsspørsmål II foreløpig besvart slik: Hamas fattet sin beslutning om å ikke eksplisitt etterkomme Bush-administrasjonen og kvartetten sine tre krav fordi de oppfattet de politiske aktørene som meget fiendtlige og at den beste strategien overfor disse i det dilemmaet Hamas stod overfor var en blanding mellom antydninger til samarbeid og antydninger om konflikt.

I fortsetningen vil disse funnene diskuteres innenfor Snyder et al. sitt rammeverk for å belyse *hvorfor* Hamas oppfattet Bush-administrasjonen og den situasjonen de befant seg i som meget fiendtlig og *hvorfor* den valgte en strategi som bestod av både samarbeidende og konfliktpregede antydninger.

8.3.2 Sosiale strukturer og adferd

Hvordan beslutningstagere kategoriserer objekter, ulike betingelser og forhold samt ulike aktører i tillegg til deres etablerte mål, deres syn på relevante alternativer og standard for hva som regnes som akseptabelt, er noen av de variabler på et mikroanalytisk nivå som legger føringer på beslutningstagningsprosessen (Snyder et al., 1962). I tiden etter valgseieren og det ultimatum Hamas var satt overfor, kommer det frem i analysen at Bush-administrasjonen ble kategorisert som en fiende som kunne true Hamas sitt fremste mål; frigjøring av Palestina. Hamas anså både samarbeidende og konfronterende handlingsalternativer som relevante for å

håndtere situasjonen. Imidlertid var timingen av risiko ved de to typer alternativer meget viktig. Videre ble det ikke regnet som akseptabelt å eksplisitt etterkomme kravene fra Bush-administrasjonen. Karakteristisk for situasjonen var som forskeren Saul Mishal (2006:9) påpekte: *”the maximum political concessions that Hamas is willing to make as a ruling party in order to gain American and Israeli recognition and cooperation are short of these two countries` minimum demands”*

Fiendebilde

Som definert tidligere er en fiende, politisk sett, en som er motstander av ”vår” makt, aspirasjoner og mål. Dette gjelder spesielt dersom denne aktøren er medlem av en utgruppe og dersom han handler ut ifra onde hensikter og anvender skitne taktikker (Finlay, 1967:1, min oversettelse). Allerede før Bush-administrasjonen stilte de tre krav til Hamas, kategoriserte Hamas den som en utgruppe i samme kategori som Israel. Det ligger også implisitt i kravene fra Bush-administrasjonen at den var motstandere av Hamas sin oppnådde regjeringsmakt. Videre ville det å etterkomme kravene, sett fra Hamas sin side, føre til en forminskert styrke i eventuelle forhandlinger med Israel. Det kunne hindre Hamas sitt mål om en uavhengig palestinsk stat og det Hamas anser som palestinske flyktningers legitime rett; å vende tilbake til sitt opprinnelsessted (Hroub, 2006). Videre kan det tenkes at Hamas mener Bush-administrasjonen anvendte skitne taktikker da den etter hvert, etter at Hamas ikke eksplisitt ville etterkomme kravene, støttet President Abbas og dermed også indirekte Fatah; valgets tapende part. Således var Bush-administrasjonen med på å splitte det palestinske folk; noe Hamas mest sannsynlig tolket å være til Israels fordel.

Images er, som nevnt, studert innen fagfeltet internasjonale relasjoner på en måte som er analogt med studiet av stereotyper innen sosialpsykologien. Images eller stereotyper representerer intergrupprealiteter og skaper forestillinger om utgruppen og inngruppen som forklarer, rasjonaliserer og rettferdiggjør intergrupperelasjonen og ens tidligere, nåværende, og fremtidige adferd i denne (Bouris, Turner & Gagnon, 1997:273). Imageteori har analytisk relevans på det internasjonale nivå. Den indikerer en klar sammenheng mellom et lands sentrale beslutningstagers image av en annen nasjon og deres strategiske politiske valg vis a vis denne (Herrmann & Fischerkeller, 1995). Således er det viktig å forstå hvilket image Hamas hadde av Bush-administrasjonen for å kunne utdype forskningsspørsmål II. I kontekstualiseringen av analyseresultatene over, kunne man se at Hamas hadde en oppfatning av Bush-administrasjonen som meget fiendtlig. Innen forskning på images er det utledet flere

ulike typer fiendebilder¹⁷⁷. Hamas sitt bestemte fiendebilde vil gjøres rede for etter en mer generell diskusjon av Hamas sitt image av den amerikanske administrasjonen.

Sett i forhold til analyseresultatene og definerende punkter ved imageteori (Boulding, 1959; Cottam, 1977) beskrevet tidligere (s.69-70), kan det utledes noen punkter om Hamas sitt image av Bush-administrasjonen. I forhold til oppfatninger om fiendtlighet versus vennligsinnet, potensielle trusler eller muligheter samt relativ makt viser Hamas sin operasjonelle kode at de oppfattet Bush-administrasjonen som meget fiendtlig. Videre viser den at Hamas ikke så det som sannsynlig at Bush-administrasjonen ville være til hjelp i forhold til det å oppnå målet om en palestinsk stat; Bush-administrasjonen ville snarere være en trussel mot dette målet. Denne trusseloppfatningen reflekteres i Hamas sin oppfatning av maktbalansen mellom seg og Bush-administrasjonen hvor de attribuerer større makt til Bush-administrasjonen enn til seg selv i det å kontrollere den historiske utvikling. Den makt de attribuerer til egen kontroll over den historiske utvikling kan forklares ut ifra den støtte de hadde i befolkningen samt i deler av Europa. Selv om analyseresultatene viser at voldelige metoder¹⁷⁸ på dette tidspunkt ikke var en hensiktsmessig metode, hevdet Hamas fortsatt retten til å ta i bruk disse i sin motstandskamp mot den israelske okkupasjonen. Tidligere har slik væpnet frigjøringskamp hatt en effekt i å nå politiske mål (e.g., Baroudi, 2007,2008). Det kan derfor tenkes at det å være i besittelse av denne muligheten har økt Hamas sin opplevelse av kontroll over den historiske utvikling; at de attribuerer potensiell makt¹⁷⁹ til seg selv.

Hamas sin oppfatning av Bush-administrasjonen og USA beskrevet over har trekk forenlig både med komponentene i *barbarfiendebildet* (Alexander, Brewer & Herrmann, 1999; Alexander, Levin & Henry, 2005; Herrmann, 1985) og *det klassiske fiendebildet*¹⁸⁰. Både det klassiske fiendebildet og barbarfiendebildet kan potensielt vekkes når partene vurderer motparten til å ha mål som er uforenelige med deres egne. Hamas oppfattet Bush-administrasjonen som en del av Israels inngruppe og regnet Bush-administrasjonens mål som forenelige med Israels mål og således uforenelige med Hamas sine mål (Al Salhi, 2007).

¹⁷⁷ Disse er Enemy image, Ally image, Degenerate image, Colony image, og Barbar image. Forskning viser at enemy, ally og colony er skjema, mens degenerate og barbar ikke er det (Herrmann et al., 1997). I denne avhandlingen vil derfor barbar imaget behandles som en undergruppe i et fiendeskjema. For å skille mellom dette fiendeskjema og enemy image som beskrevet av Herrmann et al., 1997 kalles det siste; det klassiske fiendebildet. Barbar image oversettes som barbarfiendebildet.

¹⁷⁸ Viser som metoden å straffe i analyseresultatene (I-5a = .02)

¹⁷⁹ Kaplowitz (1978) hevder i sin artikkel hvor han sammenfatter makt- og attribusjonslitteraturen, at å attribuere potensiell makt til en aktør også, i likhet med oppfattelsen av faktisk, utøvd makt, har implikasjoner for handling.

¹⁸⁰ Se fotnote 134 for beskrivelse av enemy image (det klassiske fiendebildet).

I forhold til komponenter i *det klassiske fiendebildet* (Herrmann et al. 1997:411) er noen av disse forenelige med Hamas sitt image av Bush-administrasjonen. Som diskutert over attribuerte Hamas noe potensiell makt til selv. Implisitt her ligger tanken om at USA og Israel ved hjelp av motstand med voldelige midler kan tvinges til å ta hensyn til de palestinske folk og deres rettigheter. Denne tankegangen stammer fra den suksess islamistiske grupper har hatt med å drive ut USA med vold og terror, først fra Libanon og siden fra Somalia (Baroudi, 2007). Med andre ord anså Hamas USA og Bush-administrasjonen som en papirtiger som kan bukke under for en spesiell type motstand¹⁸¹. Baroudi (2007) har i sin studie av arabiske intellektuelle (flere av de sentrale Hamas-lederne kan også innlemmes i denne kategorien) identifisert fire tema som dominerer det negative og lukkende image av USA innad i denne gruppen. Et av disse tema er følgende: ” *US rhetoric about democracy conceals sinister plans for exerting hegemony over the Arab and Islamic worlds in order to serve US and Israeli interests*”. Dette temaet reflekterer en annen komponent i det klassiske fiendebildet, nemlig at lederne er samlet om et felles mål og er i stand til å planlegge og å utføre komplekse, truende planer. Noe av det samme tema speiles i studien til Glick et al. (2006) som omhandlet oppfatninger av USA blant collegestudenter i flere ulike land, deriblant palestinere i Israel. Selv om respondentene i denne studien var studenter, vil det i et samfunn alltid være en vekselvirkning mellom ledernes og resten av befolkningens oppfatninger¹⁸². Således kan studien til Glick et al. (2006) bidra til å belyse Hamas sin oppfatning av Bush-administrasjonen. Resultatene viste at palestinske israelere hadde en negativ oppfatning av USAs lederskap. De så på administrasjonen i USA som arrogant¹⁸³ og uttrykte i stor grad følelser av forakt overfor¹⁸⁴ den. Videre mente de at lederskapets mål i stor grad var å dominere over andre nasjoner og i liten grad å fremme menneskerettigheter¹⁸⁵. De palestinske

¹⁸¹ Her vil sikkert flere argumentere for at dette ikke stemmer, og i alle fall ikke etter 9/11 og ”krigen mot terror”. Imidlertid er det en slik forestilling som, ifølge Baroudi, 2007, er et av de rådende tema innen den arabiske diskurs. En slik forestilling, om den skulle være uten rot i virkeligheten, kan forklares av behovet for å opprettholde og underbygge et selvbylde hos arabere generelt og palestinere spesielt som potensielt mektige. Se også prolog.

¹⁸² Dette vekselvirket vil diskuteres mer utfyllende under *ideologi side 99* og *indre forhold side 105*.

¹⁸³ Operasjonalisering av **Arroganse**; egoistisk, maktsyk, aggressiv, arrogant, bedragersk, svikeyfull

¹⁸⁴ Operasjonalisering av **Forakt**; avsky, engstelse, sinne, frustrasjon, indignasjon, bitterhet, hat, skam, ydmykelse, forakt.

¹⁸⁵ Operasjonalisering av mål, motivasjon og holdninger overfor andre nasjoner: **Dominering**: ønsker å dominere politisk og økonomisk, kun opptatt av egen velstand, bryr seg ikke om hva som er bra for andre nasjoner, ønsker å utnytte andre som billig arbeidskraft, ønsker å utnytte andre lands naturressurser, ønsker å opprettholde forskjellene i verden for å bevare egen makt, er ansvarlig for problemer i andre nasjoner, støtter diktatorer så lenge de støtter USA. **Menneskerettigheter**: fremme frihet for alle, ønsker menneskerettigheter for alle, fremmer velstand for alle, bryr seg om rettferdighet i alle deler av verden.

respondentene attribuerte USAs ressurser og makt¹⁸⁶ til å være overlegen andre nasjoner. Og invasjonen i Afghanistan handlet etter deres mening om skjulte motiver heller enn et berettiget angrep¹⁸⁷.

Barbarfiendebildet er en utvidelse av analysen av det klassiske fiendebildet og beskriver et asymmetrisk forhold hvor inngruppen nyter høy kulturell status, men hvor denne inngruppen er betraktelig svakere enn utgruppen med hensyn til makt og hvor inngruppen føler seg alvorlig truet av utgruppens agenda (Alexander et al., 1999). Generelt sett oppfattes amerikansk kultur i dag som mindreverdige den arabiske kultur. USA blir ansett av den arabiske verden som en sivilisasjon uten kultur; rik og komfortabel, materielt utviklet, men sjelløs og kunstig; konstruert, ikke utviklet. Kompleks, men uten spiritualiteten og vitaliteten til de eldre kulturer (Lewis, 1990). I tillegg blir USAs kultur ifølge Pearse (2003) betraktet av den arabiske verden som barbarisk. Dette barbariske synet forklares ut i fra fem ulike tema; (1) Manglende respekt for tradisjoner, forfedrene og de døde. (2) En nedlatende holdning til religion. (3) Et skamløst, umoralsk forhold til seksualitet. (4) Oppløsning av familieband. (5) Mangel på ære (Pearse, 2003: 30-41; cf. Baroudi, 2007)¹⁸⁸. Den andre komponenten i barbarfiendebildet er relativ makt. ”Makt”, i Max Webers klassiske definisjon, ”*is the probability that one actor within a social relationship will be in a position to carry out his own will despite resistance, regardless of the basis on which this probability rests*” (Weber, 1947 sit in Baldwin, 1978:1231). Selv om Hamas, som beskrevet over, attribuerer noe potensiell makt til selv, viser analyseresultatene at de attribuerer mer makt til andre aktører på den internasjonale arena. Implisitt her ligger antageligvis at denne makt i all hovedsak tilskrives USA, og Israel. Den siste komponenten i barbarfiendebildet omhandler trussel; at en aktør føler seg alvorlig truet av en annen aktør (Alexander et al., 1999). Implisitt her ligger antagelsen om at denne andre aktørens fremtidige adferd mest sannsynlig vil være til hinder for oppnåelsen av et spesielt mål (Pruitt, 1965). De tre krav som ble fremsatt av Bush-administrasjonen ble av Hamas oppfattet som en trussel mot deres overordnede mål om en

¹⁸⁶ Operasjonalisering av ressurser og makt: **Ressurser**; økonomiske ressurser, industriell utvikling, teknologisk kapasitet. **Makt**; militær makt, politisk makt på den internasjonale arena.

¹⁸⁷ Operasjonalisering av oppfatning av invasjonen i Afghanistan: **Berettiget respons**: USA har rett til å drepe Bin Laden, USA hadde rett til å angripe Taliban. **Skjulte motiver**; invasjonen var en unnskyldning for å angripe Afghanistan for andre årsaker, angrepet reflekterer en generell fiendtlighet mot Islam, USA har ingen intensjoner om å gjenoppbygge Afghanistan etter krigen.

¹⁸⁸ Tilhengere (som flere i Bush-administrasjonen), av `The Clash of Civilizations` tesen til Samuel Huntington (1993, 1996) hevder at kulturforskjeller som beskrevet over fører til en økning i voldelig adferd. Denne tankegangen gjør det mulig å delegitimere Hamas som en legitim aktør med argumenter om sannsynligheten for voldelig adferd, begrunnet i deres kulturelle tilhørighet. Videre kan en slik tankegang også gi teoretisk støtte for påstanden om at Hamas verken kan eller vil endre seg (se Hamas kapittelet side 32). Studier av denne påståtte sammenheng mellom kulturelle forskjeller og vold tilbakeviser en slik sammenheng (e.g., Furia & Lucas, 2008; Mostafa & Al-Hamdi, 2007).

palestinsk stat fordi det å etterkomme kravene ville bety betydelig svekket forhandlingskraft. Dessuten representerte de en trussel mot deres styringsevne som regjering i de okkuperte områdene fordi en effektiv boikott ville skade det økonomiske grunnlaget for selvstyremyndighetene. Som diskutert innledningsvis i dette kapittelet eksisterte det ingen tillit til Bush-administrasjonen fra Hamas sin side. Trusselbildet dannes på bakgrunn av vurdering av bevis for evnen til å gjennomføre trusselen samt hvorvidt det eksisterer en hensikt om å gjennomføre trusselen (Pruitt, 1965). En slik vurderingsprosess benevnes i sosialpsykologien som `social inference` (e.g., Kruglanski & Orehek, 2007) Den kan være gjenstand for utallige feilslutninger; oppstått i innhentingen av og behandlingen av ”relevant” informasjon. Et kognitivt skjema av Bush-administrasjonen som inneholder mistillit, beskrevet innledningsvis, vil føre til at hendelser/handlinger lettere oppfattes som trusler enn i relasjoner som preges av tillit. I slike relasjoner virker tillit sjokkdempende overfor ”bevis” som indikerer aggresjon/trusler (Osgood, 1962). Ifølge Astorino-Courtois (2000) vil ikke trusler alltid medføre en dårligere informasjonsprosessering i utenrikspolitisk beslutningstaking. Hennes eksperimentelle studie viste at forskningssubjektene fulgte mer kognitivt krevende informasjonsprosesseringsmønstre i situasjoner med høyt trusselnivå enn i situasjoner med lavt trusselnivå¹⁸⁹.

Diskusjonen av analyseresultatene i forhold til imageteori over, viser at Hamas oppfattet Bush-administrasjonen både gjennom det klassiske fiendebildet og barbarfiendebildet. Som beskrevet av Herrmann et al. (1997) er det kun det klassiske fiendebildet som kvalifiserer til å være et skjema. Derfor, på bakgrunn av skjemateori, velges det å plassere barbarfiendebildet som en *underkategori* til det klassiske fiendebildet.

Når man står overfor en situasjon hvor motparten blir oppfattet gjennom et barbarfiendebilde, vil aktøren oppfatte det som om hans ressurser og posisjon er alvorlig truet av den andre nasjonen og videre at denne er en potensiell invaderer. Å kjempe imot en slik fiende er ikke et godt alternativ, derfor vil en aktør i en slik situasjon, ifølge imageteori, søke å beskytte sin egen nasjon mot den andre parten ved *appeasement*, i alle fall inntil situasjonen endres til egen favør (Alexander et al., 2005). Den klassiske definisjonen av *appeasement* stammer fra den diplomatiske ordbruken i det europeiske maktbalansesystemet og refererer til

¹⁸⁹ Funnene i denne studien strider mot de funn som er gjort innen stresseffektforskningen som mener at trusler innebærer stress som igjen innebærer en forringet informasjonsprosessering (e.g., Suedfeld, & Tetlock, 1977). Det er imidlertid verd å spørre seg om det er det samme som måles her. Vil for eksempel den eksperimentelle situasjonen ”høyt trusselnivå” i Astorino-Courtois sin studie medføre at forskningspersonene blir stresset? Eller blir de bare skjerpet og dermed prosesserer mer komplekst på grunn av høy betydning? Imidlertid er det et interessant funn som kan bidra til bedre differensiering mellom ulike trusselsituasjoner og effektene av disse på informasjonsprosessering.

en politisk strategi som søker å redusere spenninger mellom to stater ved metodisk å fjerne hovedårsakene til konflikten mellom dem (George, 1993:62). Logikken bak appeasement er normen om resiprositet. Innen sosialpsykologien er resiprositet studert gjennom blant annet sosial utvekslingsteori¹⁹⁰ (e.g., Thibaut & Kelley, 1959). Videre er resiprositet, innen sosialpsykologisk studier av internasjonale relasjoner, ofte studert ved hjelp av spillteori med de før nevnte begrensninger det medfører (e.g., Larson, 1998). Når en aktør står overfor en situasjon hvor appeasement synes som det eneste valg, som når den står overfor noe den oppfatter som en barbarfiende; slik som Hamas, vil det, ifølge George (1993), være viktig å vurdere om motstanderen blir dempet¹⁹¹ på en slik måte at en unngår å gi inntrykk av, både innenriks og utenriks, å ha gitt etter for press. Videre vil det være viktig å begrense og kontrollere risikoen ved appeasement ved for eksempel å sette en grense for hvor langt en er villig til å gå eller ved å dempe individuelle krav trinnvis (George, 1993). Forskningen viser at det er grunn til å være forsiktig. Leng og Wheeler (1979) fant i sin studie av internasjonale konflikter at nasjoner som benyttet en appeasement-strategi unngikk krig, men led nesten alltid et diplomatisk nederlag. Videre viser eksperimentell forskning på `fangens dilemma` at de som samarbeider ubetinget, blir hensynsløst utnyttet (Tetlock, 1998).

Analyseresultatene viser at det var veldig viktig for Hamas å balansere risiko mellom utøvelse av samarbeid og konflikt. Det kan tyde på at de anerkjente at de sto overfor en aktør, Bush-administrasjonen, som de oppfattet som en barbarfiende og hvor de i den situasjonen forsøkte å begrense graden av appeasement som beskrevet over. Forskeren Saul Mishal mener å gjenkjenne Hamas sin strategi som en blandet strategi og uttaler følgende:

*Hamas leaders frequent post-election statements relating to critical issues such as the recognition of Israel, commitment to a two state solution, respect for Palestinian agreements that have already been made with Israel, and disavowal of terrorism do in fact indicate a quest for a "hybrid" or "mixed strategy". The aim of the strategy is to legitimize the existence of a governmental framework that would necessarily result in unresolved contradictions. In this context, Hamas has favored reliance on political strategies that have not been aimed at resolving key political issues. The more the leadership succeeds in mobilizing internal legitimacy and external support for initiatives that require neither the recognition of Israel nor the full acceptance of the Oslo accords – **nor the complete rejection of either**- the greater their chances will be of skirting decisions on fundamental issues (Mishal, 2006, min utheving).*

En utenrikspolitisk strategi er også et uttrykk for aktørens ideologiske forankring. Den videre diskusjonen vil omhandle det ideologiske grunnlaget for Hamas og hvordan det

¹⁹⁰ Social exchange theory (e.g., Homans, 1958; Blau, 1964; Thibaut & Kelley, 1959).

¹⁹¹ I betydningen appeasement.

påvirket ledelsen i beslutningsprosessen. Imidlertid vil denne diskusjonen drøftes på et annet grunnlag enn Bush-administrasjonens ideologiske grunnlag. Dette fordi å klassifisere Hamas på en liberal – konservativ, venstre – høyre-akse og diskutere dem opp imot forskning på dette området som tradisjonelt er konsentrert om det vestlige parlamentariske system og vestlige politikere, ikke vil kaste lys over Hamas og bidra til å forstå deres ideologiske forankring, og de implikasjoner denne hadde for beslutningen om å ikke etterkomme kravene fra Bush-administrasjonen.

Ideologi

Som beskrevet i diskusjonen av Bush-administrasjonens ideologiske tilhørighet er ideologi forankret i individets beliefssystem (Rokeach, 1960, 1968) og utgjør et kognitivt skjema (Fiske et al., 1990) som inneholder oppfatninger om hvordan et samfunn bør være og hvordan et slikt samfunn kan oppnås (Erikson & Tedin, 2000).

Hamas sitt fremste mål var (og er) at palestinerne skulle få sin egen stat med fullstendig selvvråderett. Som belyst i kapitlet om Hamas ønsket de at en slik stat skulle etableres og styres etter demokratiske prinsipper. Statsforvaltningen skal, ifølge Hamas, være delt i en utøvende, en lovgivende og en dømmende (rettslig) makt. Religion skal ha en viktig rolle, men Hamas trekker et absolutt skille mellom dem som via mandat har autoritet til å styre, og religiøse autoriteter (Shannab, 1998 sit in Gunning, 2007b:67). Videre er det viktig for Hamas at muligheten for korrupsjon og maktmisbruk minskes (Gunning, 2007b). Hamas sin ideologiske forankring er knyttet opp til både islamsk religion og palestinsk nasjonalisme. I litteraturen blir denne blandingen beskrevet som islamsk nasjonalisme med opphav i Abu al-Ala Mawdudi og Hassan al-Banna¹⁹² sine skrifter (Juergensmeyer, 2006). Imidlertid påpeker Baumgarten (2005:38, min utheving) at:

(...) for Hamas, the fine points of philosophy and theology hold little importance in and of themselves; rather their basic premises are used primarily as pragmatic tools buttressing a particular political line of action or as mobilizers in the service of its political – and essentially nationalistic – goals.

Hroub (2006) påpeker også, i likhet med Baumgarten, en betydelig reduksjon i vektleggingen av religion og et økt fokus på nasjonalisme i Hamas sine dokumenter siden Charteret ble skrevet i 1998.

¹⁹² Abu al-Ala Mawdudi var en pakistansk filosof som dannet Islamic Association i 1941 i britisk India før Pakistan ble opprettet. For Hassan al – Banna se kapitlet om Hamas side 38.

Nasjonalisme kan defineres som: ” *an ideological movement for the attainment and maintenance of autonomy, unity and identity on behalf of a population some of whose members deem it to constitute an actual or potential nation* ” (Smith, 2006:175). Nasjonalisme er nært knyttet til de beslektede konsepter; nasjonale følelser¹⁹³ og nasjonal identitet¹⁹⁴. Ifølge Druckman (2001) er det overraskende på hvilken måte nasjonale følelser og nasjonal identitet påvirker kollektiv adferd på etnisk gruppenivå, statsnivå og nasjonalt nivå. Videre påpeker han at denne koblingen mellom mikronivå i form av små grupper og makronivå i form av nasjoner er den største utfordringen for forskning på nasjonalisme. Nyere forskning på ideologi kan kaste lys over denne sammenhengen mellom mikro og makronivå.

Ideologi kan forstås som å både ha en diskursiv overstruktur og en funksjonell understruktur¹⁹⁵. Den diskursive overstrukturen refererer til et nettverk av sosialt konstruerte holdninger, verdier og beliefs innenfor en spesiell ideologisk posisjon på et bestemt tidspunkt og et bestemt sted (Jost, Glaser, Kruglanski, Sulloway, 2003 sit in Jost et al., 2009:315). Således kan denne diskursive overstrukturen betraktes som en sosial representasjon, etter Moscovici (1988) sin terminologi, som legger føringer for de politiske vurderinger hos enkeltindivider på en top-down¹⁹⁶ skjematisk måte; fra den politiske elite til befolkningen (Zaller, 1992 sit in Jost et al., 2009:315). Den funksjonelle understruktur refererer til gruppen av sosiale og psykologiske behov, mål, og motiv som driver den politiske interessen i befolkningen på en bottom-up¹⁹⁷ måte og som blir tilfredsstilt av det diskursive innhold i ideologien (Jost, Glaser, Kruglanski, Sulloway, 2003 sit in Jost et al., 2009:315). Den relasjonelle sammenhengen mellom top-down og bottom-up prosessene kan beskrives ved at utvalgte ideer fra en original ideologiske doktrine blir omfortolket av eliten. Denne finner så gjenklang i deler av befolkningens interesser. Skulle ideene ikke finne en slik gjenklang i befolkningen, vil de bli forkastet (Gerth & Mills, 1970 sit in. Jost et al., 2009:315).

En annen måte å se sammenhengen mellom mikro og makronivået på innen nasjonalisme er via sosialiseringprosessen¹⁹⁸. Nasjonalisme har vært det politiske tema for

¹⁹³ Kollektive følelser for oppholdelse av nasjonens styrke og velferd.

¹⁹⁴ Definert som reproduksjonen og omfortolkningen av symboler, myter, minner, verdier og tradisjoner som former nasjonaliteten og nasjonens medlemmer sin identifisering med denne.

¹⁹⁵ Den funksjonelle understruktur; sammenhengen mellom den palestinske befolkningen og nasjonalistisk ideologi, vil diskuteres i kapittelet; indre forhold, folkeopinionen, side 105

¹⁹⁶ Her i betydningen ervervelse av politiske holdninger ved å bli eksponert for ideologiske tema som er sosialt konstruert av den politiske elite (Jost et al., 2009:314).

¹⁹⁷ Her i betydningen underliggende psykologiske behov og motiver som påvirker et individs mottaglighet for spesielle ideologiske posisjoner (Jost et al., 2009:314).

¹⁹⁸ I denne sammenheng refererer sosialiseringprosessen til ervervelsen av de kollektive beliefs (societal beliefs) som deles av en befolkning i et spesielt samfunn. Kollektive beliefs defineres som: ” *society members` shared cognitions on issues that are of concern to society and that contribute to their sense of uniqueness. Their*

ulike parti i de palestinske områder siden 1948 (Baumgarten, 2005). De mest kjente er The Movement of Arab Nationalists, Fatah og Hamas. Det er derfor naturlig å si at dagens politiske ledere i Hamas har vært gjennom en lignende sosialiseringssprosess som befolkningen generelt, og har inkorporert nasjonalisme som ideologisk middel for oppnåelsen av en palestinsk stat. I motsetning til Fatah vokste Hamas frem og ble grunnlagt i Palestina og ble derfor direkte formet av okkupasjonen. Dette er en av årsakene til at Hamas skiller seg fra Fatah med hensyn til ideologisk innhold¹⁹⁹.

En ideologi, som nasjonalisme, spesifiserer viktige mål samt strategiske og taktiske handlinger for å oppnå disse (Roseman, 1994). Den islamske nasjonalismen som Hamas ideologisk sett er knyttet opp til, fremholder en palestinsk stat som hovedmål. Motstand mot okkupasjonen i ulike former er i henhold til Hamas de strategiske handlinger for å nå dette målet. Taktikken til Hamas etter valget var først og fremst å ta hånd om den indre situasjonen i Palestina fremfor konfrontasjon med Israel. Deretter ønsket de å forhandle med Israel. Skulle forhandlinger mislykkes, ville de appellere til verdenssamfunnet om å gripe inn. Dersom verdenssamfunnet ikke ville intervensjon, ville de vende tilbake til motstand i form av jihad (Ahmad Haj Ali²⁰⁰ n.d. sit in Usher, 2006b:35). Ahmad Haj Ali sin uttalelse i forhold til Hamas sin strategi og taktikk speiler analyseresultatene. For Hamas var det viktig å ha en balansert strategi mellom konflikt og samarbeid for å nå sine mål. Som beskrevet tidligere var det viktig for Hamas å ikke kaste forhandlingskortene forut for en forhandlingsituasjon. Videre var det viktig å ikke støte fra seg Bush-administrasjonen som de etter valget forsøkte å håndtere ved en forsiktig appeasement- strategi som diskutert under fiendebildet. Metoden Hamas anså som mest hensiktsmessig for å håndtere situasjonen var først og fremst å fremsette løfter²⁰¹. Hamas lovet å oppfylle kravene som var stilt til dem i en forhandlingskontekst med Israel, som beskrevet av Ahmad Haj Ali (n.d. sit in Usher, 2006b:35): (...) *if Israel were to agree with our internationally recognized rights - including the refugees` right of return – we would seriously consider recognizing Israel in the interests of world peace*". Hamas sin strategi om å be verdenssamfunnet om å intervensjon henspiller

contents refer to society`s characteristics and structure and to processes of its development, and they include beliefs about societal goals, self-images, aspirations, norms and values, images of out-groups, and so forth" (Rouhana & Bar-Tal, 1998:765)

¹⁹⁹ Både Hamas og Fatah har en nasjonalistisk ideologi, men denne er noe forskjellig med hensyn til innhold.

Fatah vektlegger palestinsk nasjonalisme med fokus på identitet og frigjøring. Hamas vektlegger religiøst basert palestinsk nasjonalisme hvor islam er mobiliserende for nasjonalistiske mål. Vektlegger motstand mot okkupasjonen (for ytterligere redegjørelse se Baumgarten, 2005:44)

²⁰⁰ Sjeik Ahmad Haj Ali er stortingsrepresentant (tilsvarende norske forhold) for Nablus samt medlem av Shura rådet.

²⁰¹ Se appendiks III for de ulike metodens nytteverdi samt analyseresultater kapittel 6.0.

på hva de anså som den nest nyttigste metoden, nemlig å appellere til andre aktørers moral ved å opponere/protestere. Trusselen om en fremtidig jihad speiler også den relative nytteverdi Hamas attribuerte til trusler som metode. Samtidig viser analyseresultatene at væpnet motstandskamp i form av jihad ikke ble ansett som en metode de ville ta i bruk i nær fremtid, noe som stemmer både med den historiske kontekst²⁰² og Ali sine uttalelser over.

I et klassisk bidrag til studiet av nasjonalisme peker professor i psykologi, Daniel Katz, på at nasjonalstaten har visse hovedfunksjoner; forene befolkningen, maksimere tilførsel – ytelse proporsjonen (input - output ratio), og beskytte nasjonen. Nasjonalisme som en systemideologi refererer til det integrerte sett av verdier og tro som representerer et sammenhengende mønster for kollektivet (Katz, 1965) og det er disse som avgjør på hvilken måte nasjonalstatens hovedfunksjoner oppfylles. Palestinerne har ennå ingen egen nasjonalstat, men med Osloavtalen fikk de en viss form for selvstyre med en ledelse som skal legitimeres ved valg. Videre oppfatter palestinerne seg som en nasjonal gruppe, og de og deres lederskap har som mål å oppnå en egen nasjonalstat med fullstendig selvråderett. Hamas sin operasjonelle kode, valgprogrammet *Change and Reform, The Proposed National Unity Government Program*, og regjeringsplattformen²⁰³ samt uttalelser etter valgseieren, avdekker deres nasjonalistisk ideologiske strategi som kan belyses via Katz (1965) sin forståelse av nasjonalstaten og nasjonalisme.

Den første hovedfunksjonen til nasjonalstaten er ifølge Katz (1965) å *forene befolkningen*. Hamas har siden sin opprinnelse via det muslimske broderskap hatt et omdømme som en veldedighetsorganisasjon. De har lagt stor vekt på sosial solidaritet og en stadig utvidelse av veldedige organisasjoner, helsetilbud og sosiale tiltak i de palestinske områder. Dette har ført til økende oppslutning om Hamas og deres politiske agenda. Hamas sin endring mot en mer pragmatisk, fleksibel partikultur og det at Hamas har gått bort fra et tidligere mål om å danne en islamsk stat har ført til at flere ledere som er mindre rigide med hensyn til den islamistiske siden ved Hamas sin ideologi, er kommet i sentrale posisjoner. I tillegg til overstående har Hamas omfavnet praktisk koalisjonspolitikk med sine politiske motstandere. Samlet sett har disse endringene ført til økt oppslutning og samling i befolkningen (Gunning, 2004). Ifølge Hroub (2006) tilsikter Hamas å representere hele den

²⁰² Se prolog.

²⁰³ I etterkant av valget forsøkte Hamas, som beskrevet i prolog, å få med seg andre palestinske parti i en koalisjonsregjering. Hva som er mindre kjent er at Hamas også utformet et programutkast for en slik koalisjonsregjering. Dette og selve regjeringsplattformdokumentet har fått liten oppmerksomhet både i media og i akademiske tidsskrift. Hroub (2006) er den eneste akademiker kandidaten har kjennskap til som har oversatt og analysert disse. Hroub sitt arbeid med disse dokumenter er imidlertid også kommentert av Paul Delmotte i en artikkel i *Le Monde diplomatique* utgave 1, januar 2007. Se for øvrig også Hamas-kapittelet side 45-48.

palestinske befolkning. De entret valgarenaen blant annet med et håp om således å styrke den nasjonale enhet (Hroub, 2006). Hamas sitt ønske etter valget om å få Fatah med i en koalisjonsregjering kan ha vært et uttrykk for å ytterligere forene befolkningen og unngå indre splid²⁰⁴. Videre synes ulike Hamas-ledere, blant annet Mash'al, Haniyeh og al-Zahar, ifølge Gunning (2004), å ha anerkjent at et kompromiss med hensyn til Israels eksistens kan være en nødvendighet for å opprettholde nasjonal enhet og nasjonal overlevelse. Sosialpsykologisk forskning kaster lys over dette ved å vise at et samfunn utsatt for vold, frykt og oppfattet trussel leder til gruppemobilisering, patriotisme og enhet (Bar-Tal, 2004). Hamas anser en splittet palestinsk befolkning som regelrett kontraproduktivt i forhold til målet om en egen stat. Dette vises tydelig i valgprogrammet; ”*Hamas will adopt dialogue and reason to resolve internal disputes and will forbid infighting or the use or threat of force in internal affairs*” (Hroub, 2006:11). Videre anser Hamas sosial solidaritet, etablering av en infrastruktur, og sosial og økonomisk endring²⁰⁵ som en forutsetning for å kunne konfrontere okkupasjonen (Baumgarten, 2005).

Den andre hovedfunksjonen til nasjonalstaten er å *maksimere tilførsel – ytelse-proporsjonen* (input - output ratio) til fordel for samfunnet. Dette gjøres ved å sørge for effektiv utnyttelse av ressurser både innad i landet²⁰⁶ og internasjonalt (Katz, 1965). Som diskutert prøvde Hamas i tiden etter valget å maksimere utbyttet av internasjonal samhandling ved å søke å unngå trusselen om boikott samtidig som de søkte å minimere kostnadene; en svak forhandlingsposisjon på grunn av manglende sanksjonsmuligheter. Dette viser seg i analyseresultatene som en blandet strategi mellom samarbeid og konflikt, og ”på bakken” i form av uttalelser som kun implisitt etterkom kravene fra Bush-administrasjonen. Videre vendte Hamas seg også mot arabiske stater, spesielt Syria og Iran, for økonomisk bistand.²⁰⁷

Den tredje hovedfunksjonen til nasjonalstaten er å *beskytte nasjonen* og dens innbyggere mot ytre fiender. Selvopprettholdelse er en kraft som kan være like sterk på gruppenivå som på individnivå. Denne kraft er så sterk at den kan fremkalles selv i fravær av en realistisk trussel mot nasjonen. Resultatet av oppfattet trussel, reell eller som et resultat av feiloppfatninger (misperception), er økt etnosentrisme, inngruppe-solidaritet og fokus på inngruppe-identitet (e.g., Fisher, 1990; LeVine & Campbell, 1972). Sentralt i nasjonal sikkerhet ligger forsøket på å øke statens makt, noe som intensiveres med tilstedeværelse av

²⁰⁴ Hamas ønsker også at alle religiøse og sekulære grupper skal ha en likeverdig posisjon i en fremtidig palestinsk stat (se kapittelet om Hamas side 40-42).

²⁰⁵ Disse forutsetningene er imidlertid av praktisk politisk karakter, ikke ideologisk som i al-Banna og Qutb sine filosofiske antegnelser (Baumgarten, 2005).

²⁰⁶ Se i sammenheng med punktet *å forene befolkningen*.

²⁰⁷ Se side 81, 110, 111.

en ytre trussel (Katz, 1965). I palestinsk sammenheng vil overstående bety å bekjempe okkupasjonen samtidig som en søker å beskytte befolkningen (i den grad det er mulig²⁰⁸) mot lidelse. Etter valget viser kontekstualiseringen av analyseresultatene som nevnt at Hamas sin strategi var blandet. Det kan tolkes som en forsiktig appeasement-strategi hvor målet var å balansere mellom å unngå å tape forhandlingskort og det å vinne det internasjonale samfunn, og da spesielt Bush-administrasjonen. Hamas visste som beskrevet innledningsvis i kapittelet at USA i stor grad besitter nøkkelen til en palestinsk stat. Imidlertid hadde Hamas også en dyp mistillit til USAs vilje til å intervensere i konflikten med Israel i palestinernes favør og et image av Bush-administrasjonen som en fiende og barbar. Hamas sin oppfatning av situasjonen som meget fiendtlig, både den generelle trussel i form av israelsk okkupasjon og den mer spesifikke i form av trusselen om boikott, gjorde det spesielt viktig å vise til potensiell makt²⁰⁹ noe som reflekteres i Hamas sin operasjonelle kode ved oppfattelsen av egen makt samt nytteverdien av trusler som metode. Hamas sin nasjonalistiske ideologi inneholder motstand mot okkupasjon til forskjell fra Fatah som postulerer frigjøring fra okkupasjon (Baumgarten, 2005). Voldelig motstand ansees av Hamas som et verktøy for å nå målet om en palestinsk stat (Mash'al, 2006). Imidlertid påpekte al-Zahar allerede i 1995: *“If we can fulfill our goals with-out violence, we will do so. Violence is a means, not a goal”* (al-Zahar, 1995 sit in Mishal & Sela, 2000:71). Dette speiles i Ali sin strategiuttalelse gjengitt ovenfor hvor han beskriver jihad som siste utvei og i analyseresultatene som viser at metoden å straffe ble ansett av Hamas som minst hensiktsmessig på daværende tidspunkt.

Hamas sin operasjonelle kode avdekket at en blanding mellom samarbeid og konflikt ble ansett som den beste strategien overfor Bush-administrasjonen, som de oppfattet gjennom det klassiske fiendebildet og barbarfiendebildet. Deres ideologiske forankring; nasjonalisme, guidet dem til å innta en forsiktig appeasement strategi for å balansere i det dilemmaet de stod i og for å ivareta palestinernes interesser.

I likhet med Bush-administrasjonen sto heller ikke Hamas fritt til å utøve utenrikspolitikk på befolkningens vegne. Både indre og ytre forhold utgjorde begrensninger for Hamas-regjeringen. Imidlertid var det en vesentlig forskjell på de utfordringer Bush-administrasjonen og Hamas-regjeringen stod overfor. Legitimitet spilte en betydelig rolle her. I motsetning til Hamas-regjeringen nøt Bush-administrasjonen legitimitet, både innenriks og utenriks. De begrensninger Bush-administrasjonen stod overfor innenriks; folkeopinionen,

²⁰⁸ I en kollektivistisk kultur, som den palestinske, vil imidlertid gruppens interesser gå foran individuelle interesser (Triandis, 1995) noe som kan være av betydning i forhold til dette.

²⁰⁹ Se side 94-96 samt fotnote 179. Sammenlign med Ali sin uttalelse om Hamas sin strategi side 101.

kongressen, interesseorganisasjoner, er naturlige faktorer i et demokratisk styresett. Den delegitimering Hamas ble utsatt for, først og fremst fra utenrikspolitisk hold, men også innenriks, hadde som konsekvens at negative handlinger overfor Hamas ble legitimert²¹⁰. I den videre diskusjonen av indre og ytre forhold vil det belyses hvordan denne mangel på legitimitet skapte særlige utfordringer for Hamas.

8.3.3 Indre forhold

I dette kapittelet vil noen av de indre forhold som påvirket Hamas-regjeringens beslutning om ikke å etterkomme de tre krav som ble stilt av Bush-administrasjonen bli diskutert. De indre forhold som skal belyses her er folkeopinionen²¹¹ og den politiske opposisjonen representert ved Fatah.

Folkeopinionen

Den palestinske opinionen har ved flere anledninger vist seg som en betydningsfull faktor ved endringer i politikken både innad i P.A. og i de palestinske fraksjonene (Shikaki, 2006). Den palestinske befolkning, både de som lever i de okkuperte områder og i flyktingleirer i andre land, har siden opprettelsen av den israelske stat, men spesielt etter 1967, hatt håp om at okkupasjonen skal opphøre og at en egen palestinsk stat skal opprettes. Den palestinske nasjonalbevegelsen har, som beskrevet tidligere, siden 1948, via nasjonalistisk ideologi, søkt å innfri håpet om en egen palestinsk nasjonalstat (Baumgarten, 2005). I begynnelsen av avsnittet om ideologi ble sammenhengen mellom mikro- og makroanalytisk nivå med hensyn til ideologi beskrevet. Videre i avsnittet ble makroanalytisk nivå i form av den diskursive overstrukturen til nasjonalistisk ideologi diskutert. Avhandlingen vil nå diskutere nasjonalistisk ideologi på det mikroanalytiske nivå via den funksjonelle understruktur; befolkningens sosiale og psykologiske behov, mål og motiv, som en av faktorene i indre forhold som var av betydning for Hamas sin beslutning om å ikke etterkomme kravene fra Bush-administrasjonen.

Det var ingen tvil om at den palestinske befolkningen led under den internasjonale diplomatiske og økonomiske boikotten av Hamas (se prolog). Imidlertid dempet dette ikke oppslutningen om Hamas-regjeringen. I september 2006 viste målinger at Hamas hadde økt oppslutning i befolkningen og at Hamas-regjeringen ikke ble tillagt skyld for den forverrede

²¹⁰ Kelman (2001:58) hevder at når en politisk aktør blir delegitimert, vil vold mot denne personen eller gruppe bli legitimt.

²¹¹ Med folkeopinionen menes her palestinere i de okkuperte områder. Palestinsk *shatat* (diaspora) har også en betydelig påvirkning på de palestinske politiske parti, men denne gruppen vil ikke belyses her. Det kan allikevel noteres at den verdensomspennende organisasjonen; *The Palestine Right to Return Coalition* presset på alle partiene for å få deres sak høyt oppe på valgkampsdagsordenen (Abudayyeh, 2006).

situasjonen (PSR, No21, 2006). Dette kan forklares ut i fra oppslutningen om nasjonalistisk ideologi. Nasjonalisme har som beskrevet vært den foretrukne ideologiske plattform hos de mest fremtredende politiske organisasjoner som har kjempet for et fritt Palestina. For den palestinske befolkningen har dette ideologivalget betydd at de har blitt oppmuntret til å samles om patriotisk hengivenhet til Palestina og målet om en palestinsk stat. Under denne ideologiske fanen begrunnet i de etablerte kollektive beliefs²¹² har eliten oppmuntret befolkningen til: (1) å vise utholdenhet og styrke i møte med fysisk og psykologisk stress. (2) til personlig offer (3) enhet, solidaritet og mot (Rouhana & Bar-Tal, 1998). Nasjonalistisk ideologi kan sies å utgjøre et kognitivt skjema (Fiske et al., 1990) som den palestinske befolkning benytter for å tolke hendelser knyttet til konflikten med Israel samt hendelser innad i det palestinske samfunn.

Ulike psykologiske mekanismer er involvert i implementeringen av nasjonalistisk ideologi på mikroanalytisk nivå. I litteraturen er det trukket frem tre fenomen som har særlig betydning for enkeltindivids tilknytning til nasjonen. Disse er; *gruppelojalitet* (e.g., Brewer & Brown, 1998; Zdaniuk & Levine, 2001), *inngruppebias* (Tajfel & Turner, 1986²¹³) og *images* (e.g., Cottam, 1977; Herrmann, 1985, 1995)²¹⁴

Sosialiseringsprosessen²¹⁵ danner grunnlaget for enkeltindividets lojalitet til den nasjonale gruppen det tilhører. Bakgrunnen for en slik lojalitetssosialisering antas å være primære behov (Druckman, 1994). Nasjonen blir for individet noe som sørger for dem og deres etterfølgere sin sikkerhet og trygghet, samt status og prestisje i bytte mot lojalitet og forpliktelse (Terhune, 1964). I forlengelsen av dette kan en hevde at i demokratiske valg vil befolkningen velge det politiske parti som de mener best kan ivareta deres behov. I 2006 mente den palestinske befolkningen at det var Hamas.

²¹² Rouhana & Bar-Tal (1998:765) har identifisert fire slike kollektive beliefs som de mener eksisterer både på palestinsk og israelsk side av konflikten. Disse er: (1) målet om en stat på det omstridte landområdet er rettmessig, (2) motstanderen mangler legitimitet, (3) vi gjør ikke noe galt, og (4) vi er offeret. De kollektive beliefs som eksisterer i det palestinske samfunn er en kilde til informasjon og et motivasjonsgrunnlag som er avgjørende for å kunne utholde de utfordringer konflikten med Israel genererer for enkeltmennesket på de okkuperte områder. At en palestinsk stat på Vestbredden og Gaza med Jerusalem som hovedstad samt flyktningenes returneringsrett er et rettmessig krav, er et slikt kollektivt belief og at Israel ikke innehar legitimitet er et annet. Videre oppfatter palestinerne israelerne å være overlegne med hensyn til makt, men selv til å ha den moralske rett på sin side samt størst mot og offervilje. Et annet kollektivt belief omhandler offerrollen hvor palestinerne anser sitt folk som offer for israelsk aggresjon. Alle disse kollektive beliefs beskrevet her kan også sees i sammenheng med de psykologiske mekanismer i inngruppebias-fenomenet.

²¹³ Se Messick og Mackie, 1989 for en oversikt over og gjennomgang av studier på inngruppebias. Og se fotnote 212 for en forklaring på dette i palestinsk kontekst.

²¹⁴ Se Druckman, 1994 for en utfyllende gjennomgang av sammenhengen mellom nasjonalisme og gruppelojalitet, inngruppebias og images.

²¹⁵ Se også fotnote 198

Hamas sin strategi for det palestinske samfunn om å først ”rydde opp i eget hus”, og deretter forhandle med Israel, fant gehør i den palestinske folkeopinionen. I meningsmålinger utført rett etter valget svarte kun et mindretall av velgerne (9,4 %) at fredsprosessen hadde førsteprioritet; den ble ansett som fastlåst. Bare en ensidig israelsk tilbaketrekking, slik som på Gaza, som ble attribuert til Hamas sin væpnede motstand, ble ansett som et realistisk senario (PSR, No21,2006). Til sammenligning mente 56,4 % av velgerne at å ta hånd om den indre situasjonen i Palestina var viktigst²¹⁶ (PSR, No21, 2006).

Når befolkningen i et samfunn preges av trusler og frykt slik som den palestinske befolkningen i de okkuperte områder, vil en slik situasjon medføre gruppemobilisering, patriotisme og solidaritet (Bar-Tal, 2004; cf. LeVine & Campbell, 1972). Videre vil opplevd trussel hos befolkningen føre til en økt sannsynlighet for at folkeopinionen støtter opp om partier som fører en aggressiv politikk mot kilden til den opplevde trussel (Maoz & McCauley, 2008). I målinger utført rett etter valget fant man at Hamas hadde fått flest stemmer i blant annet Gaza by, Nablus, Jerusalem og Hebron; områder som tradisjonelt opplever en høyere andel av israelske trusler og angrep enn mer landlige områder hvor Fatah fikk flest stemmer (PSR, 2006). Hamas hadde tidligere vist at de kunne slå tilbake mot Israel, og i sitt valgprogram presenterte de en nasjonalistisk ideologi med en tilhørende strategi og en taktikk som fant gjenklang i den palestinske befolkningen. Hamas lovet blant annet fortsatt *motstand* mot okkupasjonen og ifølge Abudayyeh (2006) ønsket befolkningen i de okkuperte områder et parti som kunne opprettholde en motstand mot israelske og amerikanske planer for regionen. Meningsmålingen fra februar viste at fortsettelsen av okkupasjonen og de daglige konsekvenser av denne ble ansett som det nest viktigste problemet for palestinere, og Hamas ble ansett å være det partiet som var best i stand til å bekjempe (inkludert med voldelige midler) okkupasjonen (PSR, 2006). Imidlertid viste undersøkelsen i september 2006 at majoriteten av de spurte både var positive til bruk av vold for å nå målet om en palestinsk stat, men også at denne volden har sine begrensninger og at palestinske styresmakter har behov for forståelse og støtte fra det internasjonale samfunn. Videre viste den samme meningsmålingen at 66,5 %²¹⁷ var imot at Hamas skulle gi en uforbeholden anerkjennelse av Israel slik det internasjonale samfunnet krevde. En anerkjennelse måtte være en del av en løsning på konflikten, og ikke en betingelse for videre fredsforhandlinger (PSR, No21, 2006).

²¹⁶ Fordelt på fire tema; bekjempe korrupsjon (24,6 %), forbedre økonomiske betingelser (11,3 %), innføre lov og orden (9,0 %) og opprettholde nasjonal enhet (11,4 %) (PSR, No21, 2006)

²¹⁷ Den samme tendensen vistes i målingene gjort rett etter valget i 2006; støtte til veikart for fred og anerkjennelse av Israel som en jødisk stat i kontekst av tostatsløsningen (PSR, 2006)

Som beskrevet tidligere hadde Hamas et image av USA som en barbarfiende. Herrmann & Fischerkeller (1995:429) har studert sammenhengen mellom innenrikspolitiske prosesser og utenrikspolitikk og hevder at: ” *If a leader`s worldview strongly resembles a stereotypical image and domestic opposition is minimal, then we assume that the state will exercise most of its available options in implementing the strategy associated with the leader`s view*”. Palestinernes dårlige erfaringer med Oslo-avtalen skapte en kollektiv mistillit til vestlige lands intensjoner som fredsmeglere i konflikten med Israel (Roy, 1994). Spesielt fikk de mislykkede fredssamtalene på Camp David i juli 2000, hvor den palestinske delegasjonen fikk skylden for at ”permanent status negotiations” mislyktes, en innvirkning på hvordan den palestinske opinionen så på USA som fredsmeidler. Videre ble dette toppmøtet, sett med palestinske øyne, punktum for Osloprosessen. Etter Camp David ble dette toppmøtet av flere palestinere ansett som en israelsk- amerikansk felle for enten å presse Arafat eller, om det ikke var vellykket, å gi palestinerne skylden for at en fredsavtale ikke ble oppnådd (Shikaki, 2004). Selv om ikke dette synet var gjengs i opinionen, ble USA blant palestinere flest ansett som en uærlig, men nødvendig meidler. Uærlig fordi oppfatningen var at amerikanske offisielle meglere koordinerte forhandlingene med de israelske representantene og talte deres sak. Nødvendig som tilrettelegger fordi USA var den eneste som kunne legge press på israelerne (Shikaki, 2004). En annen side ved den palestinske befolkningens syn på USA er den økende tilslutningen til en islamsk–nasjonalistisk (arabisk) ideologi. Dette kan forklares ut ifra etableringen av arabiske satellitt- tv- kanaler, Golfkrigen og Irak-krigen, og al-Aqsa intifadaen (Zeevi, 2006). USAs rolle i Midtøsten ble, i disse nye mediene, fremstilt som en krigføring mot Islam og videre ble USAs militæroperasjoner i Somalia og Afghanistan sidestilt med israelsk vold i de okkuperte områder. Disse faktorene førte blant annet til at mange palestinere fikk en følelse av fellesskap med sine arabiske brødre og en fornyet religiøs stolthet (Zeevi, 2006). Det er i denne sammenhengen også verd å minne om studien til Glick et al. (2006) beskrevet under fiendebilde (s. 95) hvor det kom frem at de palestinske respondentene uttrykte forakt overfor lederskapet i USA og oppfattet det som arrogant og til å ha skjulte motiver, blant annet et ønske om å dominere andre nasjoner.

Denne diskusjonen om hvilken betydning den palestinske folkeopinionen hadde for Hamas sin beslutning om ikke å etterkomme kravene fra Bush-administrasjonen viser at Hamas sin islamsk – nasjonalistiske ideologi fant gjenklang i befolkningens underliggende psykologiske behov og motiver. Behovet for trygghet fra faktorer både innenriks; i form av korrupsjon og lovløshet, og utenriks; i form av israelsk aggresjon, resulterte i en støtte til Hamas sin linje om retten til å bekjempe okkupasjonen; med voldelige midler om nødvendig,

samt nødvendigheten av å ta hånd om den indre situasjonen i Palestina. Videre fikk Hamas støtte i det å kun anerkjenne Israel innenfor rammene av eventuelle forhandlinger. Mistillit til det internasjonale samfunn, spesielt USA, som allierte av Israel speiler Hamas sitt image av USA som barbarfiende. De økende lidelser for befolkningen som følge av boikotten og økende lovløshet ble attribuert til ytre årsaker²¹⁸ og rettferdiggjort²¹⁹ via de kollektive beliefs²²⁰. Overstående viser med andre ord at Hamas fikk støtte for sin politikk om å ikke etterkomme kravene fra Bush-administrasjonen. Flertallet av den palestinske befolkningen gav Hamas legitimitet. Deler av den politiske sfære, hvor Fatah utgjorde majoriteten, var imidlertid tilbakeholden i forhold til dette og det kan tyde på at de forsøkte å vinne på Bush-administrasjonens delegitimering av Hamas.

Fatah

Sjokkert over valgtapet gikk som nevnt Fatah-militante i åpen konfrontasjon med Hamas-tilhengere. På grunn av det symbiotiske forholdet mellom Fatah og de palestinske styresmakter (P.A.) og det faktum at de fleste ansatte i offentlige organer var tilhengere av Fatah medførte at Hamas overtok et statsrådsembete som var meget fiendtlig innstilt til de nye makthaverne (e.g., ICG, 2007b; Tocci, 2007). I tillegg til dette motsatte Fatah seg, med Abbas i front, overtakelsen av sikkerhetsstyrkene. Det førte til voldelige konfrontasjoner og opprettelsen av et nytt sikkerhetsapparat knyttet til Hamas sin militante fløy; Al-Qassam-Brigaden (e.g., BBC, 2006d; ICG, 2006a; Usher, 2006a). Oppmuntret av kravene fra Kvartetten og trusselen om boikott, arbeidet sentrale personer innad i Fatah for at Hamas-regjeringen skulle falle sammen slik at Fatah kunne gjenvinne makt uten å måtte inngå kompromiss²²¹ (e.g., ICG, 2007b; intervju med en FN representant sit in Tocci, 2007:8; Shikaki, 2007). På våren 2006 utførte Abbas i en rekke handlinger som kunne tolkes som et forsøk på å svekke Hamas; referendum over "The Prisoners Document" samt trussel om å skrive ut nyvalg, for å tvinge Hamas til å endre politikk (Tocci, 2007). Videre gikk offisielt ansatte Fatah-tilhengere ut i streik i fire måneder noe som sammen med den internasjonale boikotten paraliserte det Hamas ledede P.A. (Tocci, 2007). Det kan også hevdes at Kvartettens kanalisering av økonomisk bistand til de okkuperte områder, utenom P.A., men via presidentskapet og Abbas førte til en ytterligere inspirasjon til maktovertagelse hos visse

²¹⁸ Ytre årsaker her refererer til Israel og de økonomiske sanksjoner fra det internasjonale samfunn.

²¹⁹ Med det menes at det ble appellert til å finne styrke i de nasjonalistiske følelser og således vise utholdenhet og styrke, offervilje, enhet, solidaritet og mot.

²²⁰ I en meningsmåling utført i september 2006 svarte 66,5 % av de spurte at de ikke mente Hamas skulle anerkjenne Israel for å imøtekomme kravene fra Bush-administrasjonen (PSR, No21, 2006).

²²¹ Fatah hadde, som nevnt tidligere, relativt raskt etter at valgresultatet ble kjent blitt invitert av Hamas til å danne en koalisjonsregjering

elementer innad i Fatah. Det er også verd å merke seg at dette trekket; å (re)sentralisere makt hos presidentskapet, var kilde til mye kritikk fra det internasjonale samfunn da Arafat regjerte²²² (e.g., ICG, 2007b; Tocci, 2007) Det kan argumenteres for at delegitimeringsprosessen²²³ iverksatt av Bush-administrasjonen tillot Fatah, i påvente av at Hamas-regjeringen skulle kollapse som følge av indre og ytre press, å opptre på måten beskrevet over. Videre kan avvisningen av Hamas sin invitasjon til maktdeling være begrunnet i en frykt for at dette ville forsterke og legitimere Hamas. Imidlertid vant ikke Fatah støtte i befolkningen. Som beskrevet beholdt Hamas stillingen på meningsmålingene og ble ikke ilagt skyld for den tiltagende forverrede situasjonen på de okkuperte områder. Fatah sine handlinger i perioden etter valget fikk ikke Hamas til å endre sin holdning til kravene fra Bush-administrasjonen. Nøkkelen til dette ligger nok i den oppslutning Hamas fortsatte å ha i den palestinske befolkning. Som beskrevet tidligere er befolkningens oppslutning viktig for Hamas. Mindre viktig er oppfatningen til andre politiske fraksjoner, dette trolig fordi Hamas inntil 2005, da de valgte å stille til valg, ikke var en del av det politiske establishmentet i Palestina.

8.3.4 Ytre forhold

Hamas sin beslutning om å ikke eksplisitt etterkomme kravene fra det internasjonale samfunn, med USA i spissen, kan betraktes som et forsøk på å endre de ytre betingelsene (cf. Snyder et al., 1962). Hamas ønsket ikke å gi opp det de anså som viktige forhandlingskort i eventuelle fremtidige forhandlinger med Israel om opprettelsen av en palestinsk stat. Hamas sin holdning gav den palestinske befolkning håp og en opplevelse av motstandskraft, som beskrevet i prologen og under indre forhold over, og støtten den palestinske befolkning gav Hamas i dette spørsmålet bidro til å sementere Hamas sin beslutning. På den andre siden førte Hamas sin beslutning til en økonomisk og diplomatisk boikott, som igjen, sammen med motstanden fra Fatah, førte til Hamas-regjeringen sitt endelikt og etableringen av samlingsregjeringen. I det følgende vil ulike reaksjoner fra det internasjonale samfunn, konsekvensene av disse samt på hvilken måte reaksjonene kunne endret Hamas sin beslutning, presenteres kort.

Iran støttet, ikke overraskende, Hamas sin beslutning om å avvise kravene og lovet sågar økonomisk støtte for å veie opp for den økonomiske boikotten. Imidlertid ble dette vanskeliggjort ved Bush-administrasjonens trusler om juridiske sanksjoner under amerikansk og internasjonalt lovverk overfor banker som overfører penger til Hamas (Pressman, 2006).

²²²Arafat ble kritisert for sin maktsentralisering og i 2001-2002 ble kravet om en reformering av P.A. gjort gjeldende av Bush-administrasjonen som en forutsetning for en gjenopptagelse av fredsprosessen (Tocci, 2007).

²²³ For en utfyllende beskrivelse av denne, se ytre forhold i neste del-kapittel.

Dette rammet også Den Arabiske Liga sine medlemsland, som ikke nødvendigvis støttet Hamas sin beslutning, men som allikevel ikke støttet den økonomiske boikott og ønsket å bidra med økonomisk hjelp²²⁴.

Presset fra USA og resten av Kwartetten sammen med store deler av det internasjonale samfunn kunne ha presset Hamas til å gi etter; til direkte å anerkjenne Israel, avstå fra vold og anerkjenne tidligere avtaler. Imidlertid ville dette være et stort avvik fra tidligere strategi tuftet på Hamas sin oppfattelse av USA og deres ideologiske plattform diskutert under sosiale strukturer og adferd. Det antas også at de friksjoner som oppstod innad i Kwartetten, beskrevet under diskusjonen om ytre forhold, som kunne påvirke Bush-administrasjonen i deres beslutning, ble lagt merke til av Hamas-ledelsen. Hamas sin blandede strategi kan blant annet ha reflektert denne oppfattede splittelsen, samt et håp om at en mer vennligstilt amerikansk administrasjon ville etterfølge Bush-administrasjonen som snart skulle gå av. På bakgrunn av overstående utøvde Hamas en forsiktig appeasement-strategi for ikke å lukke døren til det internasjonale samfunn generelt og en ny amerikansk administrasjon spesielt. I tillegg til dette, var også valg i Israel relativt nært forestående. Dersom Netanyahu (som ikke deler synet på en tostatsløsning) skulle bli valgt, kunne Hamas argumentere for at ledelsen i Israel ikke representerte en partner for fred og dermed at Abbas sine innrømmelser ikke hadde ført frem²²⁵.

Et annet element her er Bush-administrasjonens oppbakking av Abbas og dermed også Fatah som diskutert under indre forhold over. Hadde denne strategien hatt en effekt på den palestinske befolkningen i form av en svikt i oppslutningen til Hamas, slik intensjonen fra den amerikanske administrasjonen var, kunne dette hatt en påvirkning på Hamas i retning av å etterkomme kravene. Imidlertid viser diskusjonen over at en slik effekt ikke var resultatet. Innledningsvis ble det pekt på at fenomenet legitimitet spilte en rolle i tiden etter Hamas sin valgseier. Til tross for at valget ble godkjent av internasjonale valgobservatører, ble Hamas frem mot iverksettingen av boikotten gradvis delegitimert. Tre retoriske grep ble brukt, hovedsakelig av USA, for å underbygge denne delegitimeringsprosessen både overfor den internasjonale eliten og i folkeopinionen i vestlige land. Det første var kategoriseringen av Hamas som en terrororganisasjon med de konnotasjoner som hefter ved en slik betegnelse. Hamas ble også assosiert med Al-Qaida-tilknyttede grupperinger på Gaza (Middle East

²²⁴ Imidlertid ble det hevdet at Hamas forsøkte å få smuglet inn noe av denne bistanden. Blant annet ble en ansatt i Hamas –regjeringen tatt i forsøket på å smugle inn åttehundrede tusen dollar; et bilde på hvor desperat situasjonen utviklet seg til å bli (Pressman, 2006).

²²⁵ Som kjent vant Kadima (Ehud Olmert) valget i 2006. Benjamin Netanyahu vant imidlertid valget med partiet Likud i 2009

Quartet, 2007). Det andre var vektleggingen av innholdet i Hamas sitt Charter fra 1988 til fordel for de nyere dokumenter fra 2005 og 2006. Ifølge Delmotte (2007:1) har ikke disse dokumentene fått plass i mediernes dekning av konflikten og de er heller ikke godt kjent i de offisielle politiske kretser i Vesten. Det tredje var en fiksering på Hamas sin islamske bakgrunn for å vekke frykten for en islamisering av det palestinske samfunn (Delmotte, 2007). I denne sammenheng ble det også, som diskutert tidligere, pekt på forholdet mellom Iran og Hamas. Delegitimeringen av Hamas gjennom disse tre retoriske grep var vellykket ettersom USA fikk andre vestlige land med seg og dermed gjennomført den økonomiske og diplomatiske boikotten av Hamas. Imidlertid kunne ikke denne boikotten endre Hamas sin beslutning om å ikke etterkomme kravene.

I henhold til Snyder og kollegaer sitt teoretiske rammeverk kan samspillet mellom ytre og indre forhold gjensidig påvirke hverandre og ha betydning for den politikk som til slutt utøves. Imidlertid vil den relevans som bestemte faktorer og betingelser ved de indre og ytre forhold får i ulike situasjoner, være avhengig av holdninger, oppfatninger, vurderinger og hensikter hos den enkelte stats beslutningstagere. I Palestina kan det hevdes at et slikt samspill førte til at samlingsregjeringen ble etablert. Presset på Hamas-regjeringen med hensyn til å etterkomme de tre kravene og Hamas sitt forsøk på å unngå dem endte med diplomatisk og økonomisk boikott. Sammen med den økonomisk sett eksplosivt forverrede situasjonen i de okkuperte områder gjorde ikke konflikten med Fatah det lettere for Hamas å styre. Volden eksploderte og sikkerheten for palestinere generelt ble drastisk forverret. Samlet sett gjorde dette det meget vanskelig, om ikke umulig, for Hamas-regjeringen å gjennomføre den strategi de hadde tegnet opp²²⁶. Meningsmålinger gjort i september 2006 viste at opinionen foretrakk en samlingsregjering (PSR, No21, 2006). Den tilsynelatende umulige situasjonen, og ikke minst Hamas sin sensitivitet overfor folkeopinionen samt det faktum at Hamas vektlegger nasjonal enhet som en forutsetning for å nå målet om en palestinsk stat, førte til Mecca-avtalen (ICG, 2007b). Det siste reflekteres i første punkt i Mecca-avtalen;

“Palestinian blood is sacred and all means should be used and all arrangement should be made in order to prevent bloodshed. National unity is important as a basis for steadfastness on the national level, for rising up against the occupation, for actualizing the national and legitimate goals of the Palestinian people (...)”(Jacob & Carmon, 2007).

²²⁶Strategien var som beskrevet motstand mot okkupasjonen hvorpå de taktiske grep var følgende; ta hånd om den indre situasjonen, deretter å forhandle med Israel. Var det mislykket; appellere til verdenssamfunnet om å gripe inn. Fungerte ikke det; gjenoppta jihad (Ahmad Haj Ali n.d. sit in Usher, 2006b:35). På grunn av konflikten med Fatah og den indre splittelse som denne medførte, mislyktes Hamas allerede i det første av de taktiske punkt i sin strategi.

Første analyseperiode viste at Hamas oppfattet Bush-administrasjonen som meget fiendtlig og at den foretrukne strategi var en blanding mellom samarbeid og konflikt. Årsaken til denne oppfatningen ligger i Hamas sin skjematiske forestilling av Bush-administrasjonen som fiende i tillegg til de karakteristiske trekk for barbarfiendebildet representert som underkategorier i dette skjemaet. Strategien som ble valgt var et resultat av Hamas sin ideologiske tilknytning til nasjonalisme. Beslutningen om å ikke eksplisitt akseptere de krav som ble stilt dem var et resultat av behovet for å ivareta palestinerne interesser, slik Hamas oppfattet dem, og reflekterer deres ideologiske tilknytning. Indre og ytre forhold kunne hatt en effekt på Hamas sin beslutning. Hamas fikk støtte i befolkningen for sin taktikk noe som veide opp for press fra Fatah og internasjonale aktører.

8.4 Andre analyseperiode

Andre analyseperiode kartlegger Hamas sin operasjonelle kode i tiden etter Mecca-forhandlingene som endte med en avtale om en samlingsregjering mellom Hamas og Fatah, signert 8. februar 2007. Dette for å besvare avhandlingens tredje forskningsspørsmål; om en endring i Hamas sin operasjonelle kode har funnet sted.

Analyseresultatene viser at Hamas fortsatt oppfattet det internasjonale samfunn som meget fiendtlig; altså ingen endring i det første filosofiske belief. Denne oppfattelsen av fiendtlighet reflekteres i Khalid Mash'al (2007) sin kronikk i *The Guardian*: "*Since the elections of January 2006 our people have been boycotted and punished by the international community for exercising their democratic rights*". Siden det første filosofiske belief er en skjematisk basis for hvordan aktører på den internasjonale arena oppfattes, kan det argumenteres for at Hamas opprettholdt sitt fiendebilde av Bush-administrasjonen også i andre analyseperiode. Den andre skjematiske basis for Hamas sin operasjonelle kode, det første instrumentelle belief, endret seg. Hamas sin oppfatning med hensyn til hvilken strategi som var den mest hensiktsmessige for å oppnå sentrale mål endret seg en skalakategori fra blandet til noe konfliktfull²²⁷. En forklaring på dette skiftet er etableringen av samlingsregjeringen som var kommet i stand blant annet for å få en slutt på den internasjonale boikott. Fatah, og først og fremst president Abbas, hadde tillit hos Bush-administrasjonen og Israel. Således kan Hamas i denne analyseperioden ha sett det som mindre imperativt å fortsette med en forsiktig appeasement-strategi enn i første periode. Dette er også i tråd med image-teori som postulerer at en aktør vil beskytte sin nasjon med appeasement inntil situasjonen oppfattes som endret til egen favør (Alexander et al., 2005). At strategien endret

²²⁷ Se appendiks II

seg mot noe konflikfullt og ikke mot samarbeid reflekterer at Hamas fortsatt oppfattet Bush-administrasjonen som en fiende. Analyseresultatene fra periode to viser at Hamas var ytterligere pessimistisk med tanke på å realisere vesentlige mål; en egen palestinsk stat med Jerusalem som hovedstad og rettferdighet for flyktningene. Dette reflekterer nok erfaringene fra regjeringssperioden hvor Hamas-regjeringen ikke hadde fått utført de taktiske handlinger²²⁸ de mente ville lede mot målet samt at de nå i periode to måtte forhandle med Fatah om den strategiske plan og de taktiske handlinger. Hamas mente at Fatah sin strategi overfor Israel og det internasjonale samfunn ikke hadde fungert (Mash'al, 2004). Videre kan det være et uttrykk for at Hamas krevde at Abbas fikk en garanti fra USAs representanter om at sanksjonene ville opphøre forutfor en oppløsning av Hamas-regjeringen til fordel for samlingsregjeringen, noe Abbas ikke lyktes i å oppnå (ICG, 2007b). Ut i andre analyseperiode viste det seg også at boikotten av PA som nå styrtes av samlingsregjeringen, ikke ble opphevet. Dette reflekteres i Hamas sin forsterkede pessimisme. Mens Hamas i analyseperiode en hadde ført en blandet taktikk ved å vise tegn på vilje til samarbeid uten å oppgi muligheten for konflikt, var taktikken i periode to preget av noe mer konflikt. Dette reflekterer endringen i strategi beskrevet over, men også en større selvtillit; et resultat av å ha "overlevd" på tross av den vanskelige situasjonen de måtte regjere under, noe som sannsynligvis gav dem støtte i den palestinske befolkning som igjen gav dem potens i forhandlinger med Fatah. Dessuten, gitt synet på Fatah som svake for press fra Bush-administrasjonen, var en noe konfliktpreget taktikk antageligvis et uttrykk for en opplevd nødvendig taktikkendring for å legge press på Abbas som førte dialogen med den amerikanske administrasjonen. Resultatene fra periode to viser en endring i Hamas sin opplevde kontroll over den historiske utvikling. Fra å ha attribuert større kontroll til Bush-administrasjonen enn til seg selv i periode en oppfattet Hamas nå at de hadde høy kontroll og implisitt at Bush-administrasjonen hadde lav kontroll over situasjonen og den fremtidige utvikling. Etableringen av samlingsregjeringen og således en samlet palestinsk front må tillegges vekt her. Hamas mente, som diskutert tidligere, at nasjonal samling var avgjørende for opprettelsen av en palestinsk stat. Det vises i Al-Astal²²⁹ sin uttalelse; "*The Mecca Agreement (...) secures the internal front so we can adress the Zionist front*" (Al-Astal, n.d. sit in Jacob & Carmon, 2007:9). Videre reflekterer det hva Hamas mente var en seier eller med andre ord; hva de mente de hadde oppnådd:

²²⁸ Se fotnote 226

²²⁹ Al-Astal er medlem av PLC og journalist i den Hamas-tilknyttede; Al-Resala.

We (i.e. Hamas) have achieved the legitimization of resistance. It is now defined as a right by a formal Palestinian political decision rather than condemned. We have demonstrated that jihad and politics complement each other. We have begun the construction of a new political equation, based on fixed principles forming red lines not subject to renunciation or backtracking. (...) we have achieved self-reliance rather than throwing ourselves at the mercy of the Americans (Mushir Masri²³⁰ sit in ICG, 2007b: 28).

Hamas sin opplevelse av økt kontroll reflekteres også i det at de opplever at tilfeldigheter spilte en mindre rolle i denne perioden enn i første analyseperiode. Hamas sitt syn på hvilken metode som var mest hensiktsmessig endret seg også etter samlingsregjeringen. I analyseperiode en ble det å fremsette løfter og protestere ansett som mest hensiktsmessig, mens det nå ble ansett som mest hensiktsmessig å true og deretter å appellere. Dette må sees i sammenheng med opplevelsen av større makt samt at det understreker et taktskifte i strategi og taktikk som beskrevet over. Videre er det verdt å merke seg at Hamas i denne perioden anså metoden å straffe, det vil si bruke voldelige metoder som for eksempel selvmordsbomber eller raketter, som fullstendig uhensiktsmessig. Til tross for en endring i opplevd kontroll viser analyseresultatene at Hamas fortsatt var lite villig til å ta risikoen ved å satse hovedsakelig på en taktikk i håndteringen av en aktør, Bush-administrasjonen, som de anså som like uforutsigbar som i periode en. Årsaken til dette kan være at administrasjonen i løpet av analyseperiode to ikke gav inntrykk av å ville avblåse boikotten til tross for Mecca-avtalen og Hamas sitt regjeringssamarbeid med Fatah og Abbas (ICG, 2007b). I denne situasjonen utviste Hamas fortsatt høy fleksibilitet mellom samarbeid og konflikt, dog noe mindre enn i første periode. Dette fremtrer av endringen i strategi.

Hamas beholdt sin skjematiske forestilling av Bush-administrasjonen som en fiende. Imidlertid kan resultatene samlet sett tyde på at Hamas sitt fiendebilde i andre periode var mer forenelig med det klassiske fiendebildet enn en blanding av dette og barbarfiendebildet. Denne antagelsen gjøres på grunnlag av fortsatt oppfatning av fiendtlighet og videre endring i oppfatningen kontroll i egen favør samt strategi- og taktikkskifte fra perfekt blandet til noe fiendtlig og noe konflikt. Endringen i strategi kan (antageligvis) hovedsakelig antas å reflektere en endring i situasjonen i Palestina til egen favør, noe Masri også påpeker: "(...) *the present is better than the past for Hamas. Time is on its side (...)*" (Mushir Masri sit in ICG, 2007b:28). Dermed ble behovet for å utøve appeasement overfor Bush-administrasjonen mindre viktig. Med denne endringen trer Hamas sin ideologiske plattform; den islamske

²³⁰ Mushir Masri er en av talsmennene i Hamas

nasjonalisme tydeligere frem og med den deres ideologisk fundamenterte strategi; nemlig motstand mot okkupasjonen, for å nå målet om en palestinsk stat.

8.4.1 En skjematisk forklaring på endring i Hamas sin operasjonelle kode

Som beskrevet i analyseperiode en definerte Hamas den situasjonen de stod overfor; kravene fra Bush-administrasjonen, gjennom det image; en blanding mellom det klassiske fiendebildet og barbarfiendebildet Hamas hadde av Bush-administrasjonen. Det førte til et strategisk- og taktisk handlingsmønster av forsiktig appeasement, guidet av Hamas sitt ideologiske fundament. I analyseperiode to ble komponenter i fiendebildet endret, men ikke nok til en skjematisk endring, noe som antas å være avgjørende for at strategien skiftet fra perfekt blandet mellom samarbeid og konflikt, til noe konflikt heller enn noe samarbeid; altså i negativ heller enn positiv retning. I den videre diskusjonen er det viktig å huske at det skjematiske innholdet i fiendebildet inkluderer oppfatninger om fiendtlighet versus vennligsinnet, potensielle trusler eller muligheter, relativ makt, og relativ kultur²³¹.

Modeller for skjemaendring kan bidra til å forklare hvorfor de endringer som fant sted i Hamas sin operasjonelle kode ikke førte til en endring i fiendebildet som skjema. Omstillingsmodellen (Rothbart, 1981), Underkategorimodellen (Taylor, 1981) og Bokføringsmodellen (Rothbart, 1981²³²) krever alle en viss mengde mottatt inkongruent informasjon. Fra analyseperiode en til analyseperiode to skjedde det ingen store endringer i Bush-administrasjonens håndtering av situasjonen. Kravene de initierte og den påfølgende økonomiske og diplomatiske boikotten bestod (ICG, 2007b). Jeg antar det i hovedsak kun var to forhold som hadde potensial til å representere mottatt inkongruent informasjon om Bush-administrasjonen og som kunne påvirke Hamas sin oppfatning om fiendtlighet og potensielle trusler. Det første forholdet er at Fatah og Abbas ble positivt behandlet av den amerikanske administrasjonen i form av økonomiske og diplomatiske relasjoner. Da Hamas og Fatah dannet samlingsregjeringen kom de, i sosialpsykologiske termer, i samme inngruppe, og samme gruppetilhørighet burde inkludere lik behandling²³³. Av denne antagelsen kan Hamas ha resonert at Bush-administrasjonen således representerte en mindre trussel enn i analyseperiode en.

²³¹ Relativ kultur vil ikke bli behandlet her. Dette fordi operasjonell kode -analyse ikke inneholder et filosofisk eller instrumentelt belief som kan relateres til kultur. Imidlertid, basert på diskusjonen av fiendebildet til Hamas i analyseperiode 1, antas det at relativ kultur forblir uendret. Det samme gjelder for de resterende komponentene i det klassiske fiendebildet.

²³² Se teorikapittelet side 14,15.

²³³ Her er det viktig å påpeke at Hamas mente de hadde strukket seg langt i det å nærme seg kravene. Mash'al (2007) uttaler: " *Now that Hamas and Fatah have agreed to form a national unity government, the international community has no excuse to maintain the siege against our people*".

Det andre forholdet var relativ makt og potensielle trusler/muligheter som med etableringen av samlingsregjeringen representerte inkongruent informasjon som fikk betydning for Hamas sitt fiendskjema av Bush-administrasjonen. I analyseperiode en inneholdt dette skjemaet en oppfatning om at Bush-administrasjonen hadde mer makt enn Hamas til å styre den historiske utvikling²³⁴ i de palestinske områder, noe som for Hamas representerte en trussel. Sett i sammenheng med oppfatningen om at den palestinske (arabiske) kultur var overlegen den amerikanske, ledet det til at Hamas sitt fiendskjema inneholdt en blanding av et barbarfiendebilde og et klassisk fiendebilde. Resultatene fra analyseperiode to indikerer at en endring her i og med endring i oppfatning av relativ makt i Hamas sin favør førte til en endring i fiendskjemaet. Således representerer overstående et eksempel på mottatt inkongruent informasjon.

På grunn av mangel på tilstrekkelig (i betydning mengde/antall) inkongruent informasjon, kunne ikke hele skjema endres. Ifølge Omstillingsmodellen vil enkelttilfeller av inkongruent informasjon bli assimilert inn i det allerede eksisterende skjema. I henhold til Underkategorimodellen vil inkongruent informasjon som ikke er konsentrert, lagres i uspesifikke underkategorier i skjemaet. Bokføringsmodellen har bedre potensial til å forklare de endringene som oppstod i Hamas sitt fiendebilde. Den hevder at skjemaendring skjer gradvis ved at standardverdier i skjemaet justeres i møte med inkongruent informasjon. Forskning viser at bokføringsmodellen oftest benyttes i møte med inkongruent informasjon som er spredt over tid og over flere eksempler (Weber & Crocker, 1983). For Hamas medførte den mottatte inkongruente informasjonen i de to forhold beskrevet over, en justering av standardverdiene relativ makt og potensielle trusler, men ikke fiendtlighet²³⁵. Det førte til en endring i Hamas sitt fiendskjema; underkategorien barbarfiendebildet ble droppet.

Hamas sitt ideologiskjema inneholdt informasjon om strategi og taktikk til bruk under ulike betingelser for å oppnå målet om en palestinsk stat. I analyseperiode en hadde dette ideologiskjemaet guidet Hamas i en situasjon hvor de stod overfor en aktør, Bush-administrasjonen, som de oppfattet gjennom en blanding av det klassiske fiendebildet og barbarfiendebildet. Strategien og taktikken var da preget av forsiktig appeasement. Som følge av at enkelte av standardverdiene i fiendskjemaet ble justert i analyseperiode to, førte dette til en endring også i ideologiskjemaets standardverdier; strategien og taktikken ble endret til noe konflikt.

²³⁴ Se Resultatkapittelet for P-4a&b i analyseperiode 1 og 2 for Hamas.

²³⁵ Oppfatningene av fiendtlighet (P-1) endret seg ikke fra første til andre analyseperiode.

Overstående er en forklaring på den endring som oppstod i Hamas sitt fiendskjema. Som beskrevet er disse kun justeringer, ikke en endring av skjemaet av Bush-administrasjonen som en fiende. Et skjema er generelt sett meget motstandsdyktig mot endring. I fortsetningen presenteres trekk ved dette skjemaet som forklaring på hvorfor det ikke endret seg (til for eksempel et alliertskjema²³⁶).

Fiendskjemaet hos Hamas antas å være velutviklet og tilgjengelig. Velutviklet på grunn av Hamas sin oppfatning av USA som alliert av Israel og de mange mislykkede forsøk på forhandlinger; spesielt Oslo-avtalen; inkludert Camp-David toppmøtet som beskrevet tidligere. Tilgjengelig på grunn av krigen mellom Israel og Libanon (Hezbollah) samt Israels invasjon på Gazastripen sommeren 2006 og Bush-administrasjonens avvikende rolle til fordel for Israel under disse hendelsene. Tilgjengeligheten til skjemaet og hvor velutviklet det er, er avgjørende for hvor motstandsdyktig skjemaet er mot endring (Fiske et al., 1983). Logisk avkreftbare karakteristikk er et annet trekk ved skjemaet. Fiendskjemaet av Bush-administrasjonen vil kunne ha avkreftbare karakteristikk. Bush gav 24. juni 2002 offisielt sin støtte til opprettelsen av en "fredelig og demokratisk" palestinsk stat ved siden av Israel. Dette var første gang en amerikansk administrasjon eksplisitt støttet en palestinsk stat, etablerte Israel som okkupant, og erklærte de israelske bosetningene for ulovlige. Overstående er et eksempel på logisk avkreftbare karakteristikk; å få støtte av sin fiende X mot en annen fiende Y som er en alliert av fiende X. Imidlertid antas det at et velutviklet skjema som Hamas sitt fiendskjema til en viss grad ikke vil være praktisk avkreftbart fordi det er vanskelig å avkrefte et negativt (Crocker et al., 1984). Det antas videre at dersom skjemaet er velutviklet og tilgjengelig, forsterkes denne effekten.

Som nevnt endret ikke Bush-administrasjonen strategi med hensyn til hvordan de håndterte situasjonen fra første til andre analyseperiode. De forlangte fortsatt at Hamas eksplisitt måtte imøtekomme de tre kravene på tross av etableringen av samlingsregjeringen og implisitte innrømmelser. Hadde imidlertid Bush-administrasjonen endret taktikk og vist vilje til å lempe på kravene, er det ikke sikkert at Hamas hadde viet denne inkongruente informasjonen oppmerksomhet på grunn av de vanskelige betingelsene Hamas-regjeringen forsøkte å regjere under i analyseperiode en og den krevende koalisjonsdannelsesprosessen i periode to. Forskning på når inkongruent informasjon blir prosessert, og således representerer mottatt inkongruent informasjon, viser nemlig at en vil være oppmerksom på og prosessere

²³⁶ Herrmann et al., 1997 sin studie viste at Ally image (forestillingen av en alliert) også representerer et skjema i likhet med enemy image (fiende bildet) og colony image.

slik informasjon dersom en har *tid*. Det vil si at en ikke er under tidspress og/eller skal prosessere en mengde annen informasjon samtidig (Hastie, 1981).

Funnene fra analyseperiode to viser at det oppstod en viss endring i Hamas sin operasjonelle kode. Enkelte standardverdier i Hamas sin skjematiske forestilling av Bush-administrasjonen ble endret på en slik måte at underkategorien som inneholdt komponenter fra barbarfiendebildet ble droppet mens det klassiske fiendebildet ble beholdt. Som en følge av denne endringen i de filosofiske beliefs endret også enkelte av de instrumentelle beliefs som står i sammenheng med Hamas sitt ideologiskjema seg. Årsaken til at Hamas sin operasjonelle kode og de tilhørende skjema; fiende og ideologi, ikke endret seg ytterligere kan forklares ved disse skjemaene sin tilgjengelighet og at de var velutviklet samt den krevende situasjonen Hamas stod overfor i begge analyseperiodene.

9.0 Konklusjon

Denne masteroppgaven har undersøkt hva som ligger til grunn for Bush-administrasjonens og Hamas sine beslutninger i etterkant av valget i de okkuperte palestinske områder i 2006 samt hvorvidt en endring i partenes oppfatning av den andre forekom etter etableringen av samlingsregjeringen i 2007.

Årsaken til den beslutningen Bush-administrasjonen fattet; å stille de tre krav til Hamas, er utledet fra en analyse av administrasjonens operasjonelle kode. Resultatene viser at beslutningen ble fattet ut ifra en oppfatning av Hamas som ekstremt fiendtlig og at en definitivt konfliktfull strategi var den beste overfor en slik aktør. Å stille krav reflekterte oppfatningen om at det å true var en hensiktsmessig metode for å oppnå de mål Bush-administrasjonen hadde. Å stille krav med trussel om negative sanksjoner dersom disse ble avvist, demonstrerte også Bush-administrasjonens oppfatning av egen makt som større enn Hamas sin i det å styre den historiske utvikling.

Hvorfor Bush-administrasjonen oppfattet situasjonen slik det er anskueliggjort i dens operasjonelle kode, er diskutert via Snyder og kollegaers teoretiske rammeverk. For det første hadde Bush-administrasjonen en skjematisk forestilling av Hamas som fiende med underkategorier i tråd med terrorismediskursen. For det andre hadde Bush-administrasjonen knyttet seg opp til neokonservatismen og brukte dette ideologiske skjema som rettesnor for hvordan de håndterte situasjonen. For det tredje var Bush-administrasjonen preget av de karakteristiske trekk for konservatisme, noe som førte til en kognitiv unnvikelse fra å gjøre et valg mellom verdene demokratisering og sikkerhet for Israel. Løsningen var å legitimere valgprosessen samtidig som valgets vinner, Hamas, ble delegitimert ved å skyve dem ut av den demokratiske inngruppe. For det fjerde skapte vekselvirkningen mellom befolkningen og media, opprettholdt av ulike interessegrupper, en ukritisk pro-israelsk innenrikspolitisk diskurs som sammen med press fra den israelske ledelsen støttet opp under Bush-administrasjonens beslutning. Det veide tyngre enn en viss misnøye fra andre utenrikspolitiske aktører.

Analysen av Hamas sin operasjonelle kode viser at Hamas fattet beslutningen om å avvise de tre krav fordi den oppfattet Bush-administrasjonen som meget fiendtlig. I denne situasjonen hvor Hamas også oppfattet administrasjonen til å ha mer makt enn selv til å forme den historiske utvikling, fant Hamas at en blandet strategi var den beste. Det gav seg uttrykk i en balansegang mellom positive og negative verbale sanksjoner.

Diskusjonen av Hamas sin operasjonelle kode innenfor Snyder et al. sitt rammeverk viser at Hamas hadde en skjematisk forestilling av Bush-administrasjonen som en fiende hvor dette skjemaet inneholdt, i tillegg til det klassiske fiendebildet, et image av Bush-administrasjonene som barbar. Hamas sitt ideologiske fundament, nasjonalisme, guidet dem til å utøve en forsiktig appeasement-strategi i dilemmaet mellom å godta de tre krav og således miste forhandlingspotens og å avvise kravene og dermed bli utsatt for en diplomatisk og økonomisk boikott.

Andre analyseperiode viser en viss endring i Bush-administrasjonens og Hamas sin operasjonelle kode. Imidlertid var ikke endringen omfattende nok hos noen av partene til en endring i fiende image som skjema. Den endring som oppstod synes å representere justeringer i standardverdier. Felles for både Bush-administrasjonen og Hamas er at det image de hadde av hverandre både var veletablert og tilgjengelig, noe som kan sies å være hovedårsak til at skjemaet ikke endret seg.

En av de endringer som opptrådte hos Hamas er interessant. Underkategorien; barbarimaget, til skjemaet Hamas hadde av Bush-administrasjonen, ble droppet. Forklaringen her ligger i en endret oppfatning av *egen situasjon* til det bedre og altså ikke i en endret oppfatning av Bush-administrasjonen.

Ved en metodisk syntese mellom operasjonell kode analyse og analyse av images hvor analysen er fokusert på en bestemt situasjon eller en aktør, viser den operasjonelle kode seg anvendelig i å derivere images. En slik syntese viser seg også fordelaktig i det denne genererer mer informasjon om aktørene. I dette prosjektet er det å benytte analyseresultatene, aktørenes operasjonelle kode, til å identifisere deres spesielle image av hverandre nyttig fordi det bidrar med utfyllende og viktig informasjon som belyser bakgrunnen for Bush-administrasjonen og Hamas sine beslutninger i større grad enn kun en operasjonell kode analyse ville generert.

Opgaven har sin relevans intakt fordi den bidrar med inngående analyse av hva som ligger til grunn for beslutningene hos to meget sentrale aktører i konflikten mellom Israel og palestinerne, og løsningen av denne. Fortsatt er Hamas i aller høyeste grad en aktør som må regnes med. Det kan også se ut som om Hamas har gått tilbake til væpnet motstand fordi, slik de ser det, de andre taktiske valg ikke har ført frem. Til tross for at Bush-administrasjonen nå er historie, kan det sies at Obama-administrasjonen også preges av noen av de samme innenrikspolitiske og utenrikspolitiske begrensninger selv om denne administrasjonen ideologisk sett har et annet ståsted enn Bush-administrasjonen.

Resultatene fra dette masterprosjektet viser at det å kjenne til måten beslutningstagere ser den politiske verden på, og hvordan de oppfatter situasjonen og partene i denne, er av betydning for å forstå beslutningene de fatter. Med andre ord; who decides matters.

Referanseliste

- Abelson, D. E. (2006). *A Capitol Idea: Think Tanks and US Foreign Policy*. Ithaca: McGill-Queen's University Press.
- Aberbach, J. D. (2005). The Political Significance of the George W. Bush Administration. *Social Policy & Administration*, 39, 130-149.
- Abrahamson, P. J. H., Aldrich, J. H. & Rohde, D. W. (1990). *Change and Continuity in the 1988 Election*. Washington: Congressional Quarterly Press.
- Abrams, E. (n.d.). *Mainline Protestants: Anti-Israel, Pro-PLO*. Retrieved February 15, 2009, from the Beliefnet Web site: <http://www.beliefnet.com/Faiths/Christianity/2001/02/Mainline-Protestants-Anti-Israel-Pro-PLO.aspx>
- Abu-Amr, Z. (2007). Hamas: from Opposition to Rule. In J. Hilal (Ed.), *Where now for Palestine? The Demise of the Two-State Solution*, (167-187). London: Zed Books.
- Abudayyeh, H. (2006). *The Palestinian Elections: View from the Diaspora*. Retrieved August 20, 2009, from the Monthly Review Web site: <http://mrzine.monthlyreview.org/abudayyeh150206.html>
- Adorno, T. W., Frenkel-Brunswick, E., Levinson, D. J. & Sanford, R. N. (1950). *The Authoritarian Personality*. New York: Harper and Row.
- Agha, H. & Malley, R. (2006). *Hamas: the Perils of Power*. Retrieved April 02, 2006, from The International Crisis Group Web site: <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4025>
- Al-Zahar, M. (2005). *Transcript of Interview with Aaron Klein: Hamas chief talks to WND: Wants to destroy all of Israel, says Bush "endangering" U.S.* Retrieved February 22, 2008, from the World Net Daily Web site: http://www.wnd.com/index.php?page_id=32749
- Aldrich, J. H., Sullivan, J. L., & Borgida, E. (1989). Foreign Affairs and Issue Voting: Do Presidential Candidates Waltz before a Blind Audience? *American Political Science Review*, 83, 123-141.
- Alexander, M. G., Brewer, M. B., & Herrmann, R. K. (1999). Images and Affect: A Functional Analysis of Out-Group Stereotypes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 78-93.
- Alexander, M. G., Levin, S. & Henry, P. J. (2005). Image Theory, Social Identity, and Social Dominance: Structural Characteristics and Individual Motives underlying International Images. *Political Psychology*, 26, 27-45.
- Alison, G. T. (1971). *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*. Boston: Little, Brown.

- Al-Jazeera. (2007). *Abbas sacks Palestinian Government*. Retrieved January 22, 2008, from Al-Jazeera Web site: <http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2007/06/200852512616867656.html>
- Allport, G.W. (1929). The Composition of Political Attitudes. *The American Journal of Sociology*, 35, 220-238.
- Almond, G. (1950). *The American People and Foreign Policy*. New York: Harcourt, Brace.
- Al-Mughrabi, N. (2007). *Palestinian Truce holds despite sporadic Attacks*. August 21, 2008, from AlertNet Web site: <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/L31462277.htm>
- Al-Salhi, B. (2007). American Policy and the Middle East Conflict. *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics, and Culture*, 13, 15-19.
- Ansolabehere, S., Behr, R., & Iyengar, S. (1993). *The Media Game: American Politics in the Television Age*. New York: Macmillan.
- Asser, M. (2006). *Q&A: Hamas Election Victory*. Retrieved May 11, 2006, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4650300.stm
- Astorino-Courtois, A. (2000). The Effect of Stakes and Threat on Foreign Policy Decision-Making. *Political Psychology*, 21, 489-509.
- Axelrod, R. (1976). *Structure of Decision*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Azar, E. E. (1980). The Conflict and Peace Data Bank (COPDAB) Project. *Journal of Conflict Resolution*, 24, 143-152.
- Baldwin, D. A. (1978). Power and Social Exchange. *The American Political Science Review*, 72, 1229-1242.
- Baker-Brown, G., Ballard, E. J., Bluck, S., de Vries, B., Suedfeld, P. & Tetlock, P. E. (1992). The Conceptual/Integrative Complexity Scoring Manual. In C. P. Smith. (Ed.), *Motivation and Personality: Handbook of Thematic Content Analysis*, (401-418). Cambridge: Cambridge University Press.
- Barbalat, A. (2008). A Friend like this: re-evaluating Bush and Israel. *Middle East Policy*, 15, 91-111.
- Baroudi, S. E. (2007). Arab Intellectuals and the Bush-administration`s Campaign for Democracy: The Case of the Greater Middle East Initiative. *Middle East Journal*, 61, 390-418.
- Baroudi, S. E. (2008). Countering US Hegemony: The Discourse of Salim al-Hoss and other Arab Intellectuals. *Middle Eastern Studies*, 44, 105-129.

- Barringer, F. (2002). *Mideast Turmoil: The News Outlets; Some U.S. Backers of Israel Boycott Dailies over Mideast Coverage that they deplore*. Retrieved September 13, 2007, from The New York Times Web site: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C0CE0DE1E38F930A15756C0A9649C8B63&sec=&spon=&pagewanted=print>
- Bar-Tal, D. (2004). The Necessity of Observing Real Life Situations: Palestinian-Israeli Violence as a laboratory for Learning about Social Behavior. *European Journal of Social Psychology*, 34, 677-701.
- Baumgarten, H. (2005). The Three Faces/Phases of Palestinian Nationalism, 1948-2005. *Journal of Palestine Studies*, 34, 25-48.
- BBC News. (2001). *Israel praises new US terror list*. Retrieved April 22, 2009, from the BBC Web site: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middleeast/1636515.stm>
- BBC News. (2006a). *EU suspends aid to Palestinians*. Retrieved June 19, 2007, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4887226.stm
- BBC News (2006b). *Hamas Militants vow to end Truce*. Retrieved June 10, 2007, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/5065982.stm
- BBC News. (2006c). *In quotes: Reaction to Palestinian poll*. Retrieved May 11, 2007, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/4650196.stm
- BBC News. (2006d). *Rival Gaza Forces exchange Fire*. Retrieved June 03, 2007, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/1/hi/world/middle_east/4996186.stm
- BBC News. (2007a). *EU confirms halt to Gaza Fuel Aid*. Retrieved July 11, 2008, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/6954120.stm
- BBC News. (2007b). *How Hamas took over the Gaza Strip*. Retrieved July 11, 2008, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/6748621.stm
- BBC News. (2007c). *US, Israel vow to support Abbas*. Retrieved July 11, 2008, from BBC News Web site: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/6766551.stm
- Beck, U. (2002). The Terrorist Threat: World Risk Society Revisited. *Theory, Culture & Society*, 19, 39-55.
- Beinin, J. (2003). *Pro-Israel Hawks and the Second Gulf War*. Retrieved May 12, 2008, from the Middle East Report Online Web site: http://www.merip.org/mero/mero_040603.html
- Berger, M. B. (2005). *U.N. Nominee has strong pro-Israel record*. Retrieved February 15, 2009, from the Jewish News of Greater Phoenix Web site: <http://www.jewishaz.com/jewishnews/050311/nominee.shtml>
- Biale, D. (1986). *Power and Powerlessness in Jewish History*. New York: Schocken Books

- Blau, P. (1964). *Exchange and Power in Social Life*. New York: Wiley.
- Bonham, G. M., Heradstveit, D., Nakano, M. & Sergeev, V. M. (2007). *How we talk about the "War on Terrorism" Comparative Research on Japan, Russia, and the United States*. Retrieved January 22, 2010, from the Norsk Utenrikspolitisk Institutt Web site: <http://www.nupi.no/Virksomheten/Forskningsprosjekter/The-War-on-Terrorism-as-Political-Communication/How-We-Talk-about-the-War-on-Terrorism>
- Boot, M. (2004). Myths about Neoconservatism. In I. Selzer (Ed.), *The Neocon Reader*, (43-52). New York: Grove Press.
- Boulding, K. E. (1959). National Images and International Systems. *Journal of Conflict Resolution*, 3, 120- 131.
- Bouris, R.Y., Turner, J. C. & Gagnon, A. (1997). Interdependence, Social Identity, and Discrimination. In R. Spears, P. Oakes, N. Ellemers & S. A. Haslam (Eds.), *The Social Psychology of Stereotyping and Group Life*, (273-295). Oxford: Blackwell.
- Brewer, M. B. & Brown, R. J. (1998). Intergroup Relations. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske & G. Lindzey (Eds.), *The Handbook of Social Psychology 4thed*, (554-594). Boston: McGraw-Hill.
- Brownfeld, A. C. (2002). *Strange Bedfellows: The Jewish Establishment and the Christian Right*. Retrieved March 20, 2007, from the Washington Report on Middle East Affairs Web site: <http://www.wrmea.com/archives/august2002/0208071.html>
- Bush, G. W. (2002a). *State of the Union Address*. Retrieved April, 12, 2009, from the CNN Web site: <http://transcripts.cnn.com/2002/ALLPOLITICS/01/29/bush.speech.txt/>
- Bush, G. W. (2002b). *The White House Rose Garden, June 24, 2002*. Retrieved April 12, 2009, from the About.com Web site: <http://middleeast.about.com/od/documents/a/me070912b.htm>
- Bush, G. W. (2003). *President Discusses the Future of Iraq*. Retrieved March 5, 2009, from The Military Education Research Library Network Web site: <http://merln.ndu.edu/MERLN/PFIraq/archive/wh/20030226-11.pdf>
- Bush, G. W. (2004). *President Speaks to the American Israel Public Affairs Committee*. Retrieved February 03, 2008, from the White House Web site: <http://z22.whitehouse.gov/news/releases/2004/05/20040518-1.html>
- Bush, G. W. (2006). *Pre-State of the Union Interview with Bob Schieffer*. Retrieved February 03, 2007, from the CBS News Web site: <http://www.cbsnews.com/stories/2006/01/27/eveningnews/main1248952.shtml?tag=contentMain;contentBody>
- Butenschøn, N. & Vollan, K. (2006). *Democracy in Conflict: Report on Elections for Local Council, President, and Legislative Council in the Occupied Palestinian Territory 2004-2006*. University of Oslo, Norwegian Centre for Human Rights/ NOREM: Mediehuset.

- Callahan, P., Brady, L. & Hermann, M. (1982). *Describing Foreign Policy Behavior*. Beverly Hills: Sage Publications.
- CAMERA. (n.d.). *An Open Letter to Simon and Schuster and CEO Jack Romanos: Peace can't be Built on a Foundation of Lies; Correct Carter's Falsehood*. Retrieved February 15, 2009, from the CAMERA Web site: http://www.camera.org/images/user/advertisements/large/CAMERA_CarterAD.pdf
- Campbell, K. M. & Chollet, D. (2006). The New Tribalism: Cliques and the Making of U. S. Foreign Policy. *The Washington Quarterly*, 30, 193-203.
- Cartwright, D. (1946). American Social Psychology and the War. *Journal of Consulting Psychology*, 10, 67 -72.
- Christison, K. (2004). "All those Old Issues": George W. Bush and the Palestinian – Israeli Conflict. *Journal of Palestinian Studies*, 33, 36-50.
- CNN (2003). *Bush: ' Hamas must be dismantled'*. Retrieved April 22, 2009, from the CNN Web site: <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/meast/06/25/bush.hamash/>
- Cole, J. R. (2003). *The Patriot Act on Campus: Defending the University Post-9/11*. Retrieved May 12, 2007, from the Columbia University Web site: http://www.columbia.edu/cu/univprof/jcole/pdf/2003The_Patriot_Act_on_Campus.pdf
- Converse, P. E. (1964). The Nature of Belief Systems in Mass Publics. In D. E. Apter (Ed.), *Ideology and Discontent*, (206-261). London: Collier-Macmillan.
- Cooper, H. (2007). *Bush to bolster Abbas and seek Peace Talks*. Retrieved September 03, 2008, from The New York Times Web site: http://www.nytimes.com/2007/07/17/washington/17prexy.html?_r=1&oref=slogin
- Cottam, R. W. (1977). *Foreign Policy Motivation: A General Theory and a Case Study*. Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press.
- CPMAJO. (2009). *About the Conference*. Retrieved March 17, 2009, from The Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations Web site: <http://www.conferenceofpresidents.org/content.asp?id=52>
- Crocker, J., Fiske, S. T. & Taylor, S. E. (1984). Schematic Bases of Belief Change. In J. R. Eiser (Ed.), *Attitudinal Judgment*, (197-227). New York: Springer Verlag.
- Crocker, J., Hannah, D. B. & Weber, R. (1983). Person Memory and Causal Attributions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 55-66.
- Crooke, A. (2007). From Rebel Movement to Political Party: The Case of the Islamic Resistance Movement. Retrieved September 12, 2008, from Conflicts Forum Web site: <http://conflictsforum.org/briefings/Hamas-From-rebel-movement-to-political-party.pdf>

- CRS Report for Congress. (2007). *International Reaction to the Palestinian Unity Government*. Retrieved August 22, 2008, from The U.S. Department of State Web site: <http://fpc.state.gov/fpc/84995.htm>
- Deahl, R. (2007). *S&S stands behind Carter*. Retrieved February 15, 2009, from the Publishers Weekly Web site: <http://www.publishersweekly.com/index.asp?layout=articlePrint&articleID=CA6403411>
- Delmotte, P. (2007). Nye Hamas. *Le Monde Diplomatique*, no.1, januar, 2007, 1-2.
- DeRivera, J. H. & Rosenau, J. N. (1968). *Psychological Dimension of Foreign Policy*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill.
- Deutsch, M. (1973). *The Resolution of Conflict: Constructive and Destructive Processes*. New Haven: Yale University Press.
- Dille, B. (2000). The Prepared and Spontaneous Remarks of Presidents Reagan and Bush: A Validity Comparison for at-a-Distance Measurements. *Political Psychology*, 21, 573-585.
- Dobbs, M. (2004). *Middle East Studies Under Scrutiny in U.S.: Watchdog Groups Allege Left-Wing Bias*. Retrieved May 12, 2007, from the Campus Watch in the Media²³⁷ Web site: <http://www.campus-watch.org/article/id/942>
- Dollard, J., Miller, N. E., Doob, L. W., Mowrer, O. H. & Sears, R. R. (1939). *Frustration and Aggression*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Drew, E. (2003). *The Neocons in Power*. Retrieved April 07, 2007, from the New York Review of Books Web site: <http://www.nybooks.com/articles/16378>
- Druckman, D. (1994). Nationalism, Patriotism, and Group Loyalty: A Social Psychological Perspective. *Mershon International Studies Review*, 38, 43-68.
- Druckman, D. (2001). Nationalism and War: A Social-Psychological Perspective. In D. J. Christie, R. V. Wagner & Winter, D. D. (Eds.), *Peace, Conflict, and Violence: Peace Psychology for the 21st Century*, (49-65). New Jersey: Prentice Hall.
- Durbin, E. F. M. & Bowlby, J. (1939). *Personal Aggressiveness and War*. London: Kegan Paul.
- Eckstein, H. & Gurr, T. (1975). *Patterns of Authority: A Structural Basis for Political Inquiry*. New York: John Wiley & Sons.
- Edsall, T.B. & Moore, M. (2004). *Pro Israel has Strong Voice*. Retrieved January 30, 2009, from The Washington Post Web site: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A62438-2004Sep4.html>

²³⁷ Denne artikkelen stod opprinnelig på Washington Post sin åpne web side, men har per dags dato blitt flyttet til arkiv samt at det nå kreves betaling. Derfor er den hentet inn fra en annen webside. Imidlertid har kandidaten den originale artikkel (skrevet ut på et tidligere tidspunkt).

- Egan, T. (2004). *State Of The Union: The Evangelical vote*. Retrieved March 15, 2009, from the BBC Web site: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/programmes/3992067.stm>
- Eilperin, J. & Dewar, H. (2002). *Lawmakers endorse Israel's Offensive Votes Embrace Incursions as Self-Defense*. Retrieved February 18, 2009, from Antinato²³⁸ Web site: <http://www.mail-archive.com/antinato@topica.com/msg06285.html>
- Einstein, A. & Freud, S. (1932). *Why war?* Paris: International Institute of Intellectual Cooperation
- Eldar, A. (2002). *Perles of Wisdom for the Faithful*. Retrieved March 8, 2009, from the Haaretz Web site: <http://www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=214635>
- Erikson, E. H. (1962). *Young Man Luther: a Study in Psychoanalysis and History*. New York: Norton
- Erikson R.S. & Tedin, K. L. (2000). *American Public Opinion: Its Origin, Contents, and Impact 6th Ed.* New York: Longman Publishing Group.
- Erlanger, S. & Myre, G. (2006). *Hamas wins clear Majority*. Retrieved May 11, 2006, from International Herald Tribune Web site: <http://www.ihf.com/articles/2006/01/26/africa/web.0126vote.php>
- EU EOM (2006). *European Union Election Observation Mission West Bank & Gaza 2006*. Retrieved August 22, 2008, from United Nations Information System on the Question of Palestine Web site: <http://domino.un.org/UNISPAL.NSF/fd807e46661e3689852570d00069e918/0f1934f7e782209f852571060057f65b!OpenDocument>
- Farnham, B. (2004). Impact of the Political Context on Foreign Policy Decision-Making. *Political Psychology*, 25, 441-463.
- Feldman, S. (2003). Values, Ideology, and the Structure of Political Attitudes. In D. O. Sears, L. Huddy, R. Jervis (Eds.), *Oxford Handbook of Political Psychology* (477-508). New York: Oxford University Press.
- Finlay, D. J. (1967). Theoretical Dimensions of the Idea of the Enemy. In D.J. Finlay, O. R. Holsti, R. R. Fagen (Eds.), *Enemies in Politics*, (1-24). Chicago: Rand McNally & Company.
- Firestone, S. (2002). *Evangelical Christians and Jews Unite for Israel*. Retrieved March 11, 2009, from The New York Times Web site: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9F01E7D8133DF93AA35755C0A9649C8B63>
- Fisher, R.J. (1990). *The Social Psychology of Intergroup and International Conflict Resolution*. New York: Springer-Verlag.

²³⁸ Som fotnote 237

- Fiske, A. P. & Tetlock, P. E. (2000). Taboo Trade-Offs: Constitutive Prerequisites for Political and Social Life. In S. A. Renshon & J. Duckitt (Eds.), *Political Psychology: Cultural and Crosscultural Foundations*, (47-65). Basingstoke: Macmillan.
- Fiske, S. T. & Linville, P. W. (1980). What does the Schema Concept Buy Us? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 6, 543-557.
- Fiske, S. T., Kinder, D. R. & Larter, M. (1983). The Novice and the Expert: Knowledge-based Strategies in Political Cognition. *Journal of Experimental Social Psychology*, 19, 381-400.
- Fiske, S. T., Lau, R. R. & Smith, R. A. (1990). On the Varieties and Utilities of Political Expertise. *Social Cognition*, 8, 31-48.
- Frankel, G. (2006). *A Beautiful Friendship?* Retrieved February 16, 2009, from the Washington Post Web site: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/07/12/AR2006071201627_pf.html
- Freeman, S. (2006). *World reaction to the Hamas victory: Fasten your seatbelt's*. Retrieved August 02, 2008, from the Times Online Web site: http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/middle_east/article720407.ece
- Frisch, H. (2005). Has the Israeli-Palestinian Conflict become Islamic? Fatah, Islam, and the al-Aqsa Martyrs` Brigades`. *Terrorism and Political Violence*, 17, 391 – 406.
- Furia, P. A. & Lucas, R. E. (2008). Arab Muslim Attitudes toward the West: Cultural, Social, and Political Explanations. *International Interactions*, 34, 186-207.
- Garner, W. (1962). *Uncertainty and Structure as Psychological Concepts*. New York: Wiley.
- Gaddis, J. L. (2005). Grand Strategy in the Second Term. *Foreign Affairs*, 84, 2-15.
- Garner, W. (1962). *Uncertainty and Structure as Psychological Concepts*. New York: Wiley.
- George, A. L. (1969). The “Operational Code”: A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision-Making. *International Studies Quarterly*, 13, 190-222.
- George, A. L. (1979). The Casual Nexus between Cognitive Beliefs and Decision-Making Behavior: “The Operational Code” Belief System. In L. S. Falkowski (Ed.), *Psychological Models in International Politics*, (95-124). Boulder, Colorado: Westview Press.
- George, A.L. (1980). Domestic constraints on regime change in US foreign policy: The need for policy legitimacy. In O.R. Holsti, R.M. Sivertson and A.L. George (Eds.), *Change in the International System*, (233-262). Boulder CO: Westview Press.
- George, A. L. (1993). *Bridging the Gap: Theory and Practice in Foreign Policy*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press.

- George, A.L. & George, J.L. (1964). *Woodrow Wilson and Colonel House: A Personality Study*. New York: Dover.
- Gerges, F. A. (2003). Islam and Muslims in the Mind of America. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 588, 73-89.
- Glick, P., Fiske, S. T., Abrams, D., Dardenne, B., Ferreira, M. C., Gonzalez, R., Hachfeld, C., Huang, L., Hutchison, P., Kim, H., Manganelli, A. M., Masser, B., Mucchi-Faina, A., Okiebisu, S., Rouhana, N., Nadim, S., Saiz, J. L., Sakalli-Ugurlu, N., Volpato, C., Yamamoto, M. & Yzerbyt, V. (2006). Anti-American Sentiment and America's Perceived Intent to Dominate: An 11-Nation Study. *Basic and Applied Social Psychology*, 28, 363-373.
- Global Security. (2007). *Olmert says Israel, U.S. could shun Palestinian Unity Government*. Retrieved September 20, 2007, from The Global Security Web site: <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2007/02/mil-070218-rferl01.htm>
- Goldberg, J. (2005). *Real Insiders*. Retrieved January 17, 2009, from The New Yorker Web site: http://www.newyorker.com/archive/2005/07/04/050704fa_fact
- Goldstein, J. (1992). A Conflict- Cooperation Scale for WEIS Event Data. *Journal of Conflict Resolution*, 36, 369-385.
- Goldstein, J. & Keohane, R. (1993). Ideas and Foreign Policy: An Analytical Framework. In J. Goldstein & R. Keohane (Eds.), *Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions, and Political Change*, (3-30). Ithaca: Cornell University Press.
- Gunning, J. (2004). Peace with Hamas? The Transforming potential of political partisipation. *International Affairs*, 80, 233-255.
- Gunning, J. (2007a). A Case for Critical Terrorism Studies? *Government and Opposition*, 42, 363-393.
- Gunning, J. (2007b). *Hamas in Politics: Democracy, Religion, Violence*. London: Hurst & Company.
- Gurr, T. (1975). Psychological factors in Civil Violence. In S. Sarkesian (Ed.), *Revolutionary Guerrilla Warfare*, (75-114). Chicago, IL: Precedent Publishing,
- Guttman, N. (2007). *AIPAC Urges U.S. To End Contacts with Palestinian Authority*. Retrieved February 14, 2009, from the Jewish Daily Forward Web site: <http://www.forward.com/articles/10315/>
- Hall, R. L. & Deardorff, A. V. (2006). Lobbying as Legislative Subsidy. *American Political Science Review*, 100, 69- 84.

- Hamas Charter (1988). *The Charter of Allah: The Platform of the Islamic Resistance Movement (Hamas)*. Retrieved from The Palestine Center Web site: http://middleeast.about.com/gi/o.htm?zi=1/XJ&zTi=1&sdn=middleeast&cdn=newsissues&tm=23&gps=339_389_1276_597&f=00&tt=2&bt=1&bts=1&zu=http%3A//www.palestinecenter.org/
- Hastie, R. (1981). Schematic Principles in Human Memory. In E.T. Higgins, C. P. Herman, & M. P. Zanna (Eds.), *Social cognition: The Ontario symposium Volume 1*, (39-89). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Heradstveit, D. & Bonham, M. (2007). What the Axis of Evil Metaphor did to Iran. *Middle East Journal*, 61, 421-440.
- Hermann, M. G. (1974). Leader Personality and Foreign Policy Behavior. In J. N. Rosenau (Ed.), *Comparing Foreign Policies: Theories, Findings, and Methods*, (201-234). New York: Free Press.
- Hermann, M. G. (1980). Explaining Foreign Policy Behavior using the Personal Characteristics of Political Leaders. *International Studies Quarterly*, 24, 7-46.
- Hermann, M. G. & Kegley, W. Jr. (1995). Rethinking Democracy and International Peace: Perspectives from Political Psychology. *International Studies Quarterly*, 39, 511-533.
- Herrmann, R. K. (1985). *Perceptions and Behavior in Soviet Foreign Policy*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Herrmann, R. K. (2003). Image Theory and Strategic Interaction in International Relations. In D. O. Sears, L. Huddy, R. Jervis (Eds.), *Oxford Handbook of Political Psychology*, (285-314). New York: Oxford University Press.
- Herrmann, R. K. & Fischerkeller, M. P. (1995). Beyond the Enemy Image and Spiral Model: Cognitive-Strategic Research after the Cold War. *International Organization*, 49, 415-450.
- Herrmann, R. K., Voss, J. F., Schooler, T. Y. E., & Ciarrochi, J. (1997). Images in International Relations: An Experimental Test of Cognitive Schemata. *International Studies Quarterly*. 41, 403-433.
- Holsti, O. R. (1962). The Belief System and National Images: A Case Study. *Journal of Conflict Resolution*, 6, 244-252.
- Holsti, O. R. (1967). Cognitive Dynamics and Image of the Enemy: Dulles and Russia. In D. J. Finlay, O. R. Holsti & R. Fagen (Eds.), *Enemies in Politics*, (25-96). Chicago: Rand McNally.
- Holsti, O. R. (1970). The Operational Code Approach to the Study of Political Leaders: John Foster Dulles' Philosophical and Instrumental Beliefs. *Canadian Journal of Political Science*, 3, 123-157.
- Holsti, O. R. (1972). *Crisis, Escalation and War*. Montreal: McGill-Queen's University Press

- Holsti, O. R. (1976). Foreign Policy Formation Viewed Cognitively. In R. Axelrod (Ed.), *Structure of Decision: The Cognitive Maps of Political Elites*, (18-54). Princeton: Princeton University Press.
- Holsti, O. R. (1977). *The "Operational Code" as an Approach to the Analysis of Belief Systems*. Final report to the national science foundation grant no. SOC75-15368.
- Holsti, O. R. & George, A. L. (1975). The Effects of Stress on the Performance of Foreign Policy-Makers. In C. P. Cotter (Ed.), *Political Science Annual. Vol. 6*, (255-319). Indianapolis: Bobbs-Merrill Company.
- Homans, G. C. (1958). Social Behavior as Exchange. *American Journal of Sociology*, 63, 597-606.
- House, R. J., Spangler, W. D. & Woycke, J. (1991). Personality and Charisma in the U.S. Presidency: A Psychological Theory of Leader Effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 36, 364-396.
- Hroub, K. (2000). *Hamas: Political Thought and Practice*. Washington: Institute for Palestine Studies.
- Hroub, K. (2006). A "New Hamas" Through Its New Documents. *Journal of Palestine Studies*, 35, 6-27.
- Hudson, V. M. (2002). Foreign Policy decision-Making: A Touchstone for International Relations Theory in the Twenty-first Century. In R.C. Snyder, H.W. Bruck & B. Sapin (Eds.), *Foreign Policy Decision-Making (Revisited)*, (1-20). New York: Palgrave-Macmillan.
- Hudson, V. M. (2005). Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations. *Foreign Policy Analysis*, 1, 1-30.
- Huntington, S. (1993). The Clash of Civilizations? *Foreign Affairs*, (summer), 22-49.
- Huntington, S. (1998). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster Inc.
- ICG. (2004). *Dealing with Hamas*. Middle East Report No 21. Retrieved August 20, 2008, from The International Crisis Group Web site: www.icg.org/library/documents/middle_east_north_africa/21_dealing_with_hamas.pdf
- ICG. (2006a). *Enter Hamas: The Challenges of Political Integration*. Retrieved April 01, 2008, from the International Crisis Group Web site: http://www.crisisgroup.org/library/documents/middle_east_north_africa/arab_israeli_conflict/49_enter_hamas_the_challenges_of_political_integration.pdf

- ICG. (2006b). *Palestinians, Israel, and the Quartet: Pulling back from the Brink*. Middle East Report No 54. Retrieved August 20, 2008, from The International Crisis Group Web site: http://www.crisisgroup.org/library/documents/middle_east_north_africa/arab_israeli_conflict/54_palestinians_israel_and_the_quartet_pulling_back_from_the_brink.pdf
- ICG. (2007a). *After Gaza*. Middle East Report No 68. Retrieved June 12, 2008, from The International Crisis Group Web site: http://www.crisisgroup.org/library/documents/middle_east_north_africa/arab_israeli_conflict/68_after_gaza.pdf
- ICG. (2007b). *After Mecca: Engaging Hamas*. Middle East Report No 62. Retrieved June 29, 2007, from The International Crisis Group Web site: http://www.crisisgroup.org/library/documents/middle_east_north_africa/arab_israeli_conflict/62_after_mecca_engaging_hamas.pdf
- If Americans Knew (nd.). *Analysis of Media Coverage of Israel/Palestine*. Retrieved May 11, 2009, from the If Americans Knew Web site: <http://www.ifamericansknew.org/media/>
- Inhelder, B. & Piaget, J. (1958). *The growth of Logical Thinking from Childhood to Adolescence: an Essay on the Construction of Formal Operational Structures*. New York: Basic Books.
- Ish-Shalom, P. (2007-08). "The Civilization of Clashes": Misapplying the Democratic Peace in the Middle East. *Political Science Quarterly*, 122, 533-554.
- Israeli Cabinet Secretariat. (2006). *Cabinet Communique*. Retrieved August 22, 2008, from United Nations Information System on the Question of Palestine Web site: <http://domino.un.org/unispal.nsf/0145a8233e14d2b585256cbf005af141/421849f295b187158525710700569f63!OpenDocument>
- Jacob, C. & Carmon, Y. (2007). *The Mecca Agreement – A Strategic PLO-Hamas Alliance for Establishing a Palestinian State without Hamas Recognizing Israel*. Retrieved February 08, 2008, from the Middle East Media Research Institute Web site: <http://www.memri.org/bin/articles.cgi?Area=ia&ID=IA33107&Page=archives>
- Jervis, R. (1976). *Perception and Misperception in International Politics*. Princeton: Princeton University Press.
- Jervis, R. (1994). Leadership, Post Cold War Politics, and Psychology. *Political Psychology*, 15, 769-778.
- Jervis, R. (2002). Signaling and Perception: Drawing Inferences and Projecting Images. In K. R. Monroe (Ed.), *Political Psychology*, (293-312). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Jervis, R. (2006). Understanding Beliefs. *Political Psychology*, 27, 641 – 663.
- Jervis, R. (2007). Explaining the Bush Doctrine. In R. J. Art & R. Jervis (Eds.), *International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues 8th Ed*, (417-431). New York: Pearson Longman.

- JMCC. (December 1989). *Special Reports from Palestine. The Intifada: an Overview: the First Two Years*. Retrieved December 3, 2006, from Jerusalem Media and Communication Centre Web site: <http://www.jmcc.org/research/special/intifada.html>
- JMCC. (No 39, 2000). *Part One: On Palestinian Attitudes towards Politics including the Current Intifada*. Retrieved January 15, 2010, from Jerusalem Media and Communication Centre Web site: <http://www.jmcc.org/publicpoll/results/2000/no39.htm>
- Johnson, N. (1984). *Islam and the Politics of Meaning in Palestinian Nationalism*. London: Kegan Paul.
- Jost, J.T., Glaser, J., Kruglanski, A. W. & Sulloway, F. (2003). Political Conservatism as Motivated Social Cognition. *Psychological Bulletin*, 129, 339-375.
- Jost, J. T., Napier, J. L., Thorisdottir, H., Gosling, S. D., Palfai, T. P. & Ostafin, B. (2007). Are Needs to Manage Uncertainty and Threat Associated With Political Conservatism or Ideological Extremity? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33, 989-1007.
- Jost, J. T., Nosek, B. A., & Gosling, S. D. (2008). Ideology it's Resurgence in Social, Personality, and Political Psychology. *Perspectives on Psychological Science*, 3, 126-136.
- Jost, J. T., Frederico, C. M. & Napier, J. L. (2009). Political Ideology: Its Structure, Functions, and Elective Affinities. *Annual Review of Psychology*, 60, 307-337.
- Juergensmeyer, M. (2006). Nationalism and Religion. In G. Delanty & K. Kumar (Eds.), *The Sage Handbook of Nations and Nationalism*, (182-191). London: Sage Publications.
- Kamali, M. (1991). *Principles of Islamic jurisprudence*. Cambridge: Islamic Texts Society.
- Kaplowitz, S. A. (1978). Towards a Systematic Theory of Power Attribution. *Social Psychology*, 41, 131-148.
- Katz, D. (1965). Nationalism and Strategies of International Conflict Resolution. In H. C. Kelman (Ed.), *International Behavior: a Social-Psychological Analysis*, (356-390). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Katz, D. & Braly, K. (1933). Racial stereotypes in one Hundred College Students. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 28, 280-290.
- Keohane, R. (2002). *Power and Governance in a Partially Globalized World*. London: Routledge.
- Keohane, R. & Nye, J. (2001). *Power and Interdependence*. 3rd Ed. New York: Longman.
- Kelley, H.H. (1967). Attribution Theory in Social Psychology. In D. Levine (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation Volume 15*, (192-240). Lincoln, NE: University of Nebraska Press.

- Kelman, H.C. (1965). Social-psychological Approaches to the Study of International Relations: Definition of Scope. In H.C. Kelman (Ed.), *International Behaviour: A Social-psychological Analysis*, (3-39). New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Kelman, H.C. (1996). The Interactive Problem-Solving Approach. In C.A. Crocker, F. O. Hampson & P. R. Aall, P. (Eds.), *Managing Global Chaos: Sources of and Responses to International Conflict*, (501-519). Washington, D.C: United States Institute of Peace Press
- Kelman, H. C. (2001). Reflections on Social and Psychological Processes of Legitimization and Delegitimization. In J. T. Jost & B. Major (Eds.), *The Psychology of Legitimacy: Emerging Perspectives on Ideology, Justice, and Intergroup Relations*, (54-73). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kirkpatrick, J. J. (1988). Legitimacy and Force: National and International Dimensions, Volume Two. New Brunswick, USA: Transaction Books.
- Kissinger, H. (1994). Diplomacy. New York: Simon & Schuster.
- Klein, M. (2007). Hamas in Power. *Middle East Journal*, 61 , 442-59
- Knudsen, A. (2005). Crescent and Sword: The Palestinian Hamas. *Third World Quarterly*, 26, 1373-1388.
- Knudsen, A. & Ezbidi, B. (2007). Hamas and Palestinian Statehood. In J. Hilal (Ed.), *Where now for Palestine? The demise of the two-state solution*, (180-210). London: Zed Books.
- Kristol, I. (2003). *The Neoconservative Persuasion: What exactly is Neoconservatism?* Retrieved March, 6, 2009, from The Weekly Standard Web site: <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000%5C000%5C003%5C000tzm1w.asp?pg=1>
- Kristol, I. (2004). The Neoconservative Persuasion. In I. Stelzer (Ed.), *The Neocon Reader*, (32-37). New York: Grove Press.
- Kristol, W. & Kagan, R. (2002). "Senior White House Aides:" *Speak Up!* Retrieved January 30, 2008, from The Weekly Standard Web site: <http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/001/114mlaah.asp>
- Kristol, W., & Kagan, R. (2004). National Interest and Global Responsibility. In I. Stelzer (Ed.), *The Neocon Reader*, (53-74). New York: Grove Press.
- Kruglanski, A. W. & Orehek, E. (2007). Partitioning the Domain of Social Inference: Dual Mode and Systems Models and their Alternatives. *Annual Review of Psychology*, 58, 291-316.
- Kuklinski, J. H., Luskin, R. C. & Bolland, J. (1991). Where is the Schema? Going Beyond the "S" Word in Political Psychology. *American Political Science Review*, 85, 1341-1356.

- Kydd, A. H. (2005). *Trust and Mistrust in International Relations*. Princeton: Princeton University Press.
- Lake, E. J. (2002). *Israeli lobby wins \$200 million fight*. Retrieved January 13, 2009, from United Press International Web site: <http://www.mail-archive.com/news@antic.org/msg02914.html>
- Langer, L. J. (1983). *The Psychology of Control*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Lasswell, H. D. (1930). *Psychopathology and Politics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Larson, D. W. (1994). The Role of Belief Systems and Schemas in Foreign Policy Decision-Making. *Political Psychology*, 15, 17-33.
- Larson, D. W. (1997). Trust and Missed Opportunities in International Relations. *Political Psychology*, 18, 701-734.
- Larson, D. W. (1998). The Psychology of Reciprocity in International Relations. *Negotiation Journal*, 4, 281-301.
- Lau, R. R. (2003). Models of Decision-Making. In D. O. Sears, L. Huddy, R. Jervis (Eds.), *Oxford Handbook of Political Psychology*, (19-59). New York: Oxford University Press.
- Leffler, M. P. (2003). 9/11 and the Past and Future of American Foreign Policy. *International Affairs*, 79, 1045-1063.
- Leites, N. (1953). *A Study of Bolshevism*. New York: Free Press.
- Lempkowicz, Y. (2006). *France supports Russian Invitation to Hamas*. Retrieved May 25, 2009, from the European Jewish Press Web site: www.ejpress.org/article/5760
- Leng, R. J. & Wheeler, H. G. (1979). Influence Strategies, Success, and War. *Journal of Conflict Resolution*, 23, 655-684.
- Lesch, A.M. (1990). Prelude to the uprising in the Gaza Strip. *Journal of Palestine Studies*, 20, 1-23.
- LeVine, R. A. & Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: Theories of Conflict, Ethnic Attitudes and Group Behavior*. New York: John Wiley
- Levitt, M. (2006). *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Levy, D. & Shtender-Auerbach, M. (2006). The Road Not Taken in the Middle East: A Memo to the Absent "Quartet". *World Policy Journal*, 23, 15-22.
- Levy, J. S. (2003). Political Psychology and Foreign Policy. In D. O. Sears, L. Huddy & R. Jervis (Eds.), *Oxford Handbook of Political Psychology*, (253-285). New York: Oxford University Press.

- Lewicki, R. J. (2006). Trust, Trust Development, and Trust Repair. In M. Deutsch, P. T. Coleman & E. C. Marcus (Eds.), *The Handbook of Conflict resolution: Theory and Practice 2nd Ed*, (92-119). San Francisco: Jossey-Bass.
- Lewis, B. (1990). *The Roots of Muslim Rage*. Retrieved July 20, 2009, from The Atlantic Monthly Web site: <http://www.theatlantic.com/doc/199009/muslim-rage>
- Lia, B. & Skølberg (2005). *Causes of Terrorism: An Expanded and Updated Review of the Literature*. Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitut (FFI).
- Libermann, T. (2000). *Slanting the Story: The Forces that Shape the News*. New York: New Press.
- Lienesch, M. (1993). *Redeeming America: Piety and Politics in the New Christian Right*. Chapel Hill: University of North Carolina Press
- Lipsett, S. M. (1992). The Academic Mind at the Top: political behavior and Values of Faculty Elites. *Public Opinion Quarterly*, 46, 143-168.
- Little, R. (2007). *The Balance of Power in International Relations: Metaphors, Myths and Models*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lord, C., Ross, L. & Lepper, M. R. (1979). Biased Assimilation and Attitude Polarization: The Effects of Prior Theories on Subsequently Considered Evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 2098- 2109.
- Luce, R. D. & Raiffa, H. (1957). *Games and Decision: Introduction and critical Survey*. New York: John Wiley & Sons.
- Malici, A. & Buckner, A. L. (2008). Empathizing with Rogue Leaders: Mahmoud Ahmadinejad and Bashar al-Asad. *Journal of Peace Research*, 45, 783-800.
- Malka, H. (2005). Forcing Choices: Testing the Transformation of Hamas. *The Washington Quarterly*, 28, 37-53.
- Maoz, I. & McCauley, C. (2008). Threat, Dehumanization, and Support for Retaliatory Aggressive Policies in Asymmetric Conflict. *Journal of Conflict Resolution*, 52, 93-116.
- Marfleet, B. G. (2000). The Operational Code of John F. Kennedy during the Cuban Missile Crisis: A Comparison of Public and Private Rhetoric. *Political Psychology*, 21, 545-558.
- Mark, C. R. (2004). *CRS Issue Brief for Congress. Israel: U.S. Foreign Assistance*. Retrieved February 18, 2009, from The Federation of American Scientists web site: <http://www.fas.org/man/crs/IB85066.pdf>
- Mash'al, K. (2004). *Hamas: Khaled Meshaal. Transcript of interview with Tim Sebastian on Hardtalk*. Retrieved August 20, 2008, from the BBC News Web site: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/hardtalk/3639093.stm>

- Mash'al, K. (2005). *Hamas Leader Khaled Mash'al: Eventually, Europe Will have to Deal with Hamas*. Retrieved March 13, 2008, from the Middle East Media Research institutes Web site: <http://www.memritv.org/search/en/results/0/0/0/2/10/0/0/0.htm?k=Khaled%20Mash'al>
- Mash'al, K. (2006). *Transcript of interview with Khalid Mash'al of Hamas BBC Radio 4 Today, 8 February 2006*. Retrieved February 23, 2008, from the BBC News Web site: <http://www.david-morrison.org.uk/other-documents/mishal-today-20060208.htm>
- Mash'al, K. (2007). *Our Unity can now pave the Way for Peace and Justice*. Retrieved August 23, 2008, from the Guardian Web site: <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2007/feb/13/israel.comment>
- Mayer, J. D. (2004). Christian Fundamentalists and Public Opinion toward the Middle East: Israel's New Best Friends? *Social Science Quarterly*, 85, 695-712.
- McClelland, C. A. (1976). *World Event/ Interaction Survey Codebook*. ICPSR 5211. Ann Arbor: Inter-University Consortium for Political and Social Research.
- McManus, J. (2003). *The Newsworthiness of Death*. Retrieved May 11, 2009, from the If Americans Knew Web site: <http://www.ifamericansknew.org/media/mcmanus.html#>
- McNeil, K. (2002). *The war on Academic Freedom*. Retrieved December 22, 2008, from The Nation Web site: <http://www.thenation.com/doc/20021125/mcneil>
- Mead, G. H. (1929). The Nature of the Past. In J. Coss (Ed.), *Essays in Honor of John Dewey*, (235-42). New York: Henry Holt & Co.²³⁹
- Mead, W. R. (2008). The New Israel and the Old: Why Gentile Americans back the Jewish State. *Foreign Affairs*, 87, 28-46
- Mearsheimer, J.J. & Walt, S.M. (2007). *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*. London: Allen Lane.
- Messick, D.M. & Mackie, D.M. (1989). Intergroup Relations. *Annual Review of Psychology*, 40, 45-81.
- Middle East Quartet. (2007). *Statement by Middle East Quartet, 30 May 2007*. Retrieved November 27, 2009, from the United Nations Web site: <http://www.un.org/News/Press/docs/2007/sg2128.doc.htm>
- Milburn, T. & Billings, R. (1976). Decision-Making Perspectives from Psychology: Dealing with Risk and Uncertainty. *American Behavioral Scientist*, 20, 111-126.
- Miller, R. (2007). *Why the European Union Finally Sidelined Hamas*. Retrieved May 25, 2009, from the Jewish Policy Center Web site: <http://www.jewishpolicycenter.org/52/why-the-european-union-finally-sidelined-hamas>

²³⁹ Lest på; A George H. Mead source page: http://www.brocksu.ca/MeadProject/Mead/pubs2/papers/Mead_1929d.html

- Miller, W. E. & Stokes, D. E. (1963). Constituency Influence in Congress. *American Political Science Review*, 57, 45-56.
- Milton-Edwards, B. (1996). *Islamic Politics in Palestine*. London: Tauris Academic Studies.
- Milton-Edwards, B., & Crooke, A. (2004). Elusive Ingredient: Hamas and the Peace Process. *Journal of Palestine Studies*, 33, 39-52.
- Minsky, M. (1975). A Framework for Representing Knowledge. In P. H. Winston (Ed.), *The Psychology of Computer Vision*, (211-277). New York: McGraw-Hill.
- Mintz, A. & Geva, N. (1993). Why don't Democracies Fight Each Other? An Experimental Assessment of the "Political Incentive" Explanation. *Journal of Conflict Resolution*, 37, 484-503.
- Mishal, S. (2006). *Hamas: The Agony of Victory*. Retrieved December 02, 2008, from The Institute for National Security Studies Web site: <http://www.inss.org.il/publications.php?cat=21&incat=&read=120>
- Mishal, S. & Sela, A. (2000). *The Palestinian Hamas: Vision, Violence, and Coexistence*. New York: Colombia University Press.
- Mohamad, H. A. (2007). The Bush administration and the two-state solution. In J. Hilal (Ed.), *Where Now for Palestine? The Demise of the Two-State Solution*, (99-122). London: Zed Books.
- Monroe, A.D. (1979). Consistency between Public Preference and National Policy Decisions. *American Politics Quarterly*, 7, 3-19.
- Morrow, J. (1987) On the Theoretical Basis of a Measure of National Risk Attitudes. *International Studies Quarterly*, 31, 423-439.
- Moscovici, S. (1988). Notes towards a Description of Social Representations. *European Journal of Social Psychology*, 18, 211-250.
- Mostafa, M. M. & Al-Hamdi, M. T. (2007). Political Islam, Clash of Civilizations, U. S. Dominance and Arab Support of Attacks on America: A test of a Hierarchical Model. *Studies in Conflict & Terrorism*, 30, 723-736.
- Myre, G. (2007). *Israel Transfers \$100 Million to Abbas*. Retrieved February 13, 2007, from The New York Times Web site: http://www.nytimes.com/2007/01/19/world/middleeast/19_cnd-mideast.html?ex=1326862800&en=80acbf52e8153794&ei=5088&partner=rssnyt&emc=rss
- N.a. (2006a). *Is there an International Coalition against Hamas?* Retrieved May 25, 2009, from the Reut Institute Web site: <http://reut-institute.org/en/Publication.aspx?PublicationId=274>
- N.a.(2006b). *Palestinian Anti-Terrorism Act of 2006*. Retrieved August, 05, 2008, from Govtrack Web site: <http://www.govtrack.us/congress/bill.xpd?bill=s109-2370>

- Nasrawi, S. (2006). *Hamas victory is dream and nightmare for Arabs*. Retrieved May 25, 2009, from the Tulsa World Web site: http://www.tulsaworld.com/twpdfs/2006/FINAL/W_012906_A_8.pdf
- OCHA; Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2006). *Palestinian death toll reaches 202 as 'Operation Summer Rains' extends into its tenth week. Situation report 7-24 August*. Retrieved August 23, 2008, from United Nations Information System on the Question of Palestine Web site: <http://domino.un.org/unispal.nsf/9a798adbf322aff38525617b006d88d7/bf57684b78898115852571d500465986!OpenDocument>
- Osgood, C. E. (1962). *An Alternative to war or Surrender*. Urbana:Univ. of Illinois Press
- Page, B. I. & Shapiro, R. Y. (1992). *The Rational Public: Fifty years of Trends in Americans' Policy Preference*. Chicago: University of Chicago Press.
- Pape, R.A. (2005). *Dying to win: the strategic logic of suicide terrorism*. New York: Random House.
- Pear, R. & Berke, R. L. (1987). *Pro-Israel Group Exerts Quiet Might as it Rallies Supporters in Congress*. Retrieved February, 14, 2009, from the New York Times Web site: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9B0DE2D9153BF934A35754C0A961948260&sec=&spon=&scp=2&sq=AIPAC%20is%20The%20most%20important%20organization%20affecting%20America&st=cse>
- Pearse, M. (2003). *Why the Rest Hates the West*. London: SPCK.
- Perle, R. (1996). *A Clean Break: A New Strategy for Securing the Realm*. Retrieved February 16, 2009, from The Institute for Advanced Strategic and Political Studies Web site: <http://www.israeleconomy.org/strat1.htm>
- Perle, R. (2006). *An Appropriate Response*. Retrieved February 16, 2009, from the New York Times Web site: http://www.nytimes.com/2006/07/22/opinion/22perle.html?_r=1
- Petras, J. (2006). *AIPAC on Trial*. Retrieved January 30, 2009, from The CounterPunch Web site: <http://www.counterpunch.org/petras01072006.html>
- Pihlblad, C. T. (1936). Student Attitudes toward War. *Sociology and Social Research*, 20, 248-254.
- Pressmann, J. (2003). Visions in Collision: What Happened at Camp David and Taba? *International Security*, 28, 5-43.
- Pressman, J. (2006). *United States' Policy toward Hamas: An Initial Assessment*. Retrieved September 22, 2009, from the Brandeis University, Crown Center for Middle East Studies Web site: <http://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/MEB7.pdf>
- Pruitt, D. G. (1965). Definition of the Situation as a Determinant of International Action. In H. C. Kelman (Ed.), *International Behavior: a Social-Psychological Analysis*, (393-432). New York: Holt, Rinehart and Winston.

- PSR. (No 16, 2005). *9-11 June 2005* .Retrieved September 02, 2009, from the Palestine Center for Policy and Survey Research Web site: <http://www.pcpsr.org/survey/index.html#head2>
- PSR. (2006). *Special Poll: Results of PSR`s PLC Exit Poll*. Retrieved September 02, 2009, from the Palestine Center for Policy and Survey Research Web site: <http://www.pcpsr.org/survey/index.html#head2>
- PSR.(No 21,2006). *14-16 September*. Retrieved September 02, 2009, from the Palestine Center for Policy and Survey Research Web site: <http://www.pcpsr.org/survey/index.html#head2>
- Ratnesar, R. (2002). *The Right's New Crusade*. Retrieved February 18, 2009, from the Time Web site: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1002356,00.html>
- Renshon, J. (2008). Stability and Change in Belief Systems: The Operational Code of George W. Bush. *Journal of Conflict Resolution*, 52, 820-849.
- Renshon, J. (2009). When Public Statements Reveal Private Beliefs: Assessing Operational Codes at a Distance. *Political Psychology*, 30, 649-660.
- Rice, C. (2006a). *Chicago Print Roundtable with Matt Nickerson, Chicago Sun Times, Ernie Torriero, Chicago Tribune and Stacy St. Claire, Daily Herald*. Retrieved February 11, 2007, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/64877.htm>
- Rice, C. (2006b). *Interview with Osman Mirghani of al Awsat*. Retrieved February 01, 2007, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/60034.htm>
- Rice, C. (2006c). *Remarks at the National Conference of Editorial Writers*. Retrieved February 11, 2007, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.trackpads.com/forum/us-state-department/544885-remarks-national-conference-editorial-writers-1-may.html>
- Rice, C. (2006d). *Remarks at the State Department Correspondents Association's Inaugural Newsmaker Breakfast*. Retrieved February 01, 2007, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/58725.htm>
- Rice, C. (2006e). *Remarks en Route London, United Kingdom*. Retrieved February 01, 2007, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/60016.htm>
- Rice, C. (2006f). *Remarks to Edvard R. Murrow Journalism Program Participants*. Retrieved February 11, 2007, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/64969.htm>
- Rice, C. (2007). *Interview with Nadia Bilbassy-Charters of Al Arabiya*. Retrieved May 15, 2008, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/secretary/rm/2007/feb/80559.htm>

- Richburg, K. B. & Moore, M. (2002). *Israel Rejects Demands to Withdraw Troops*. Retrieved April 4, 2006, from The Washington Post Web site: <http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A29032-2002Apr10?language=printer>
- Richter, P. (2006). *Hamas Poll Victory Tears at a Key Bush Alliance*. Retrieved August 20, 2008, from the Washington Report on Middle East affairs Web site: http://www.wrmea.com/archives/April_2006/0604016.html
- Right Web (2007a). *Profile; I. Lewis Libby*. Retrieved February 15, 2009, from the Right Web Web site: <http://rightweb.irc-online.org/profile/1271.html>
- Right Web (2007b). *Profile; John Bolton*. Retrieved February 15, 2009, from the Right Web Web site: <http://rightweb.irc-online.org/profile/972.html>
- Right Web (2007c). *Profile; Richard Perle*. Retrieved February 15, 2009, from the Right Web Web site: <http://rightweb.irc-online.org/profile/1315.html>
- Right Web (2007d). *Profile; Washington Institute for Near East Policy*. Retrieved February 15, 2009, from the Right Web Web site: <http://rightweb.irc-online.org/profile/1568.html>
- Right Web (2008). *Profile; Paul Wolfowitz*. Retrieved February 15, 2009, from the Right Web Web site: <http://rightweb.irc-online.org/profile/1390.html>
- Right Web (2009). *Profile; Elliott Abrams*. Retrieved February 15, 2009, from the Right Web Web site: http://rightweb.irc-online.org/profile/969.html#_edn21
- Robinson, G. (1997). *Building a Palestinian state: the incomplete Revolution*. Bloomington, Ind.: Indiana University Press
- Robison, S. B. (2005). *The Influence of Presidential Operational Code Beliefs on U.S. Foreign Policy Actions in the Middle East*. Retrieved January 12, 2010, from Louisiana State University Web site: http://etd.lsu.edu/docs/available/etd-10272005-123634/unrestricted/Robison_thesis.pdf
- Rokeach, M. (1960). The Organization of Belief-Disbelief Systems. In M. Rokeach (Ed.), *The Open and Closed Mind: Investigations into the Nature of Belief Systems and Personality Systems*, (31-53). New York: Basic Books.
- Rokeach, M. (1968). *Beliefs, Attitudes, and Values*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Rosati, J. (1987). *The Carter Administration's Quest for Global Community: Beliefs and Their Impact on Behavior*. Columbia SC: University of South Carolina Press.
- Rose, D. (2008). *The Gaza Bombshell*. Retrieved May 12, 2009, from Vanity Fair Web site: <http://www.vanityfair.com/politics/features/2008/04/gaza200804>

- Roseman, I. J. (1994). The Psychology of Strongly Held Beliefs: Theories of Ideological Structure and Individual Attachment. In R. C. Schank & E. Langer (Eds.), *Beliefs, Reasoning, and Decision Making: Psycho-Logic in Honor of Bob Abelson*, (175-208). Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Rosenberg, M. J. (2007). *Kangaroo Congressional Hearing*. Retrieved January 26, 2009, from the Israel Policy Forum Web site: <http://www.israelpolicyforum.org/commentary/kangaroo-congressional-hearing>
- Rothbart, M. (1981). Memory Processes and Social Beliefs. In D. Hamilton (Ed.), *Cognitive Processes in Stereotyping and Intergroup Behavior*, (145-181). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Rothbart, M., Fulero, S., Jensen, C., Howard, J. & Birrell, P. (1978). From individual to Group Impression: Availability Heuristics in Stereotype Formations. *Journal of Experimental Social Psychology*, 14, 237-255
- Rouhana, N.N. & Bar-Tal, D. (1998). Psychological Dynamics of Intractable Ethnonational Conflicts: The Israeli-Palestinian Case. *American Psychologist*, 53, 761-770.
- Roy, S. (1994). "The seed of Chaos, and of Night": The Gaza Strip after the Agreement. *Journal of Palestine Studies*, 23, 85-98.
- Roy, S. (1995). *The Gaza Strip: the political economy of de-development*. Washington DC: Institute for Palestine Studies.
- Sahliyeh, E. (1988). *In search of leadership: West Bank politics since 1967*. Washington, DC: Brookings Institution.
- Samber, S & Berger, M. E. (2002). *Speakers Stick to Consensus Theme at National Solidarity Rally for Israel*. Retrieved February 15, 2009, from the United Jewish Community Web site: <http://www.ujc.org/page.aspx?id=77096>
- Schafer, M. (2000). Issues in Assessing Psychological Characteristics at a Distance: An Introduction to the Symposium. *Political Psychology*, 21, 511-527.
- Schafer, M. & Crichlow, S. (2000). Bill Clinton's Operational Code: Assessing Source Material Bias. *Political Psychology*, 21, 559-571.
- Schafer, M. & Walker, S. G. (2006a). Operational Code Analysis at a Distance: The Verbs in Context System of Content Analysis. In M. Schafer & S. G. Walker (Eds.), *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*, (25-51). New York: Palgrave Macmillan.
- Schafer, M. & Walker, S. G. (2006b) Democratic Leaders and the Democratic Peace: The Operational Codes of Tony Blair and Bill Clinton. *International Studies Quarterly*, 50, 561-583.

- Schemo, D. J. (2002). *Mideast Turmoil: Demonstrators; Thousands Hold Rally in Capital to Back Israel*. Retrieved March 04, 2008, from The New York Times Web site: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9B01E6DF1E3CF935A25757C0A9649C8B63&sec=&spon=&pagewanted=2>
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the Content and Structure of Values. In M. P. Zanna (Ed), *Advances in Experimental Social Psychology*, vol. 25, (1-65). New York: Academic Press.
- Schwartz, S. H. & Bilsky, W. (1987). Toward a Psychological Structure of Human Values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 550-562.
- Seaver, B. M. (1998). The Public Dimension of Foreign Policy. *The Harvard International Journal of Press/Politics*, 3, 65-91.
- Shapiro, M. J., Bonham, G. M. & Heradstveit, D.(1988). A Discursive Practices Approach to Collective Decision-Making. *International Studies Quarterly*, 32, 397-420.
- Shlaim, A. (2000). *The Iron Wall: Israel and the Arab World*. London: Penguin Books
- Shaw, D. (2002). *From Jewish Outlook, Media are Another Enemy*. Retrieved September 13, 2007, from Los Angeles Times Web site: <http://articles.latimes.com/2002/apr/28/news/mn-40500>
- Sherif, M. & Hovland, C. I. (1961). *Social Judgment: Assimilation and Contrast Effects in Communication and Attitude Change*. New Haven: Yale University Press.
- Shikaki, K. (2004). *A Palestinian Perspective on the Failure of the Permanent Status Negotiation*. Retrieved September 02, 2009, from the Palestine Center for Policy and Survey Research Web site: <http://www.pcpsr.org/strategic/occasionalpapers/failurepsn.pdf>
- Shikaki, K. (2006). *Willing to Compromise: Palestinian Public Opinion and the Peace Process*. Retrieved September 22, 2009, from the United States Institute of Peace Web site: <http://www.usip.org/files/resources/sr158.pdf>
- Shikaki, K. (2007). *With Hamas in Power: Impact of Palestinian Domestic Developments on Options for the Peace Process*. Retrieved September 22, 2009, from the Brandeis University, Crown Center for Middle East Studies Web site: <http://www.brandeis.edu/crown/publications/wp/WP1.pdf>
- Siegmán, H. (2006). *Hamas: The Last Chance for Peace?* Retrieved May 24, 2006, from The New York Review of Books Web site: <http://www.nybooks.com/articles/18939>
- Simpson, J. (2002). *Simpson on Sunday: Israeli leader has more power in Washington than Powell*. Retrieved February 18, 2009, from the Telegraph Web site: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/israel/1390858/Simpson-on-Sunday-Israeli-leader-has-more-power-in-Washington-than-Powell.html>

- Slevin, P. & Allen, M. (2002). *Bush: Sharon A 'Man of Peace'*. Retrieved from The Washington Post Web site: <http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A12206-2002Apr18?language=printer>
- Smith, A. D. (2006). Ethnicity and Nationalism. In G. Delanty & K. Kumar (Eds.), *The Sage Handbook of Nations and Nationalism*, (169-181). London: Sage Publications.
- Smith, R. O. (2004). Between Restoration and Liberation: Theopolitical Contributions and Responses to U.S. Foreign Policy in Israel/Palestine. *Journal of Church and State*, 46, 833-860.
- Snyder, R. C., Bruck, H. W. & Sapin, B. (1962). *Foreign Policy Decision-Making: An Approach to the Study of International Politics*. New York: The Free Press of Glencoe.
- Snyder, M. & Uranowitz, S. W. (1978). Reconstructing the Past: Some Cognitive Consequences of Person Perception. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 941-950.
- Sontag, D. (2001). *Quest for Mideast Peace: How and Why It Failed*. Retrieved February 06, 2009, from The New York Times Web site: <http://www.nytimes.com/2001/07/26/international/26MIDE.html?>
- Srull, T. K. (1981). Person Memory: Some Tests of Associative Storage and Retrieval Models. *Journal of Experimental Psychology: Human Learning and Memory*, 7, 440-463.
- Stedman, S. J. (1996). Negotiation and Mediation in Internal Conflict. In M. E. Brown (Ed.), *The International Dimensions of Internal Conflict*, (235-266). Cambridge MA: MIT Press.
- Stedman, S. J. (1997). Spoiler Problems in Peace Processes. *International Security*, 22, 5-53.
- Stelzer, I. (2004). Neoconservatives and their Critics: An Introduction. In I. Stelzer (Ed.), *The Neocon Reader*, (3-28). New York: Grove Press.
- Stockton, R.R. (1987). Christian Zionism: Prophecy and Public Opinion. *Middle East Journal*, 41, 234- 253.
- Suedfeld, P. & Leighton, D.C. (2002). Early Communications in the War against Terrorism: An Integrative Complexity Analysis. *Political Psychology*, 23, 585-599.
- Suedfeld, P. & Tetlock, P. (1977). Integrative Complexity of Communications in International Crises. *The Journal of Conflict Resolution*, 21, 169-184.
- Tajfel, H. & Turner, J.C. (1986). The Social Identity Theory of Intergroup Behaviour. In S. Worchel & W.G. Austin. (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations*, (7-24). Chicago: Nelson-Hall Publishers.
- Tamimi, A. (2007). *Hamas: A History from Within*. Massachusetts: Olive Branch Press.

- Taylor, S. E. (1981). A Categorization Approach to Stereotyping. In D. Hamilton (Ed.), *Cognitive Processes in Stereotyping and Intergroup Behavior*, (83-114). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Taylor, S. E. & Crocker, J. (1981). Schematic Bases of Social Information Processing. In E.T. Higgins, C. P. Herman, & M. P. Zanna (Eds.), *Social cognition: The Ontario symposium Volume 1*, (89-134). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Terhune, K.W. (1964). Nationalism among foreign and American students: An explanatory Study. *Journal of conflict resolution*, 8, 256-270.
- Tetlock, P. E. (1986). A Value Pluralism Model of Ideological Reasoning. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 819-827.
- Tetlock, P. E. (1994). Political or Politicized Psychology: Is the Road to Scientific Hell paved with good Moral Intentions? *Political Psychology*, 15, 509-530.
- Tetlock, P. E. (1998). Social Psychology and World Politics. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske & G. Lindzey (Eds.), *The Handbook of Social Psychology 4th ed.*, (868-912). Boston: McGraw-Hill.
- Tetlock, P. E. (2000). Coping with Trade-Offs: Psychological Constraints and Political Implications. In A. Lupia, M. D. McCubbins & S. L. Popkin (Eds.), *Elements of Reason: Cognition, Choice, and the Bounds of Rationality*, (239-263). Cambridge: Cambridge University Press.
- Tetlock, P. E. & Goldgeier, J. M. (2000). Human Nature and World Politics: Cognition, Identity, and Influence. *International Journal of Psychology*, 35, 87-96.
- Tetlock, P. E. & Manstead, A. S. R. (1985). Impression Management versus Intrapsychic Explanations in Social Psychology: A useful Dichotomy? *Psychological Review*, 92, 59-77.
- The Pew Research Center for the People & the Press (2004). *Religion and the Presidential Vote: Bush's Gains Broad-Based*. Retrieved 09 March, 2007, from The Pew Research Center for the People & the Press Web site: <http://people-press.org/commentary/?analysisid=103>
- The Quartet (2006). *Quartet Statement on Middle East Peace*. Retrieved February 15, 2007, from U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/p/nea/rls/66038.htm>
- The Quartet (2007). *Quartet Statement on the Agreement to Form a Palestinian National Unity Government*. Retrieved February 15, 2007, from U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2007/february/80368.htm>
- Thibaut, J. W. & Kelley, H. H. (1959). *The Social Psychology of Groups*. New York: Wiley.
- Thurstone, L.L. & Chave, E.J. (1929). *The measurement of Attitude: a Psychophysical Method and some Experiments with a Scale for measuring Attitude toward the Church*. Chicago : University of Chicago Press.

- Tilly, C. (1985). War Making and State Making as Organized Crime. In P. Evans, D. Rueschemeyer & T. Skocpol. (Eds.), *Bringing the State Back in*, (169-191). Cambridge: Cambridge University Press.
- Tocci, N. (2007). *What Went Wrong? The Impact of Western Policies towards Hamas & Hezbollah*. Retrieved August 12, 2009, from the Centre for European Policy Studies Web site: <http://www.ceps.eu/node/1354>
- Triandis, H. C. (1995). *Individualism & Collectivism*. Boulder, Colo.: Westview Press
- Trice, R. H. (1977). Domestic Interest Groups and the Arab-Israeli Conflict: A Behavioral Analysis. In A. A. Said (Ed.), *Ethnicity and U.S. Foreign Policy*, (121-142). New York: Praeger Publishers.
- Trice, R. H. (1978). Foreign Policy Interest Groups, Mass Public Opinion, and the Arab – Israeli Dispute. *Political Research Quarterly*, 31, 238-252.
- Tversky, A. & Kahneman, D. (1982). Causal Schemas in Judgments under Uncertainty. In D. Kahneman., P, Slovic & A, Tversky (Eds.), *Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases*, (117-128). Cambridge: Cambridge University Press.
- UN News Center (2006). *Israel used disproportionate Force in Gaza, says UN Humanitarian Chief*. Retrieved September 27, 2006, from United Nations Web site: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=19305&Cr=middle&Cr1=east#>
- UN Security Council (2006a). *Middle East Situation, including the Palestinian Question (S/PV.5481)*. Retrieved September 02, 2008, from United Nations Web site: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/PRO/N06/413/66/PDF/N0641366.pdf?OpenElement>
- UN Security Council (2006b). *Middle East Situation, including the Palestinian Question (S/PV.5488/ S/2006/508)*. Retrieved September 02, 2008, from United Nations Web site: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/PRO/N06/428/93/PDF/N0642893.pdf?OpenElement> & <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/429/31/PDF/N0642931.pdf?OpenElement>
- UN Security Council (2007). *Middle East Situation, including the Palestinian Question (S/PV.5683)*. Retrieved September 02, 2008, from United Nations Web site: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/356/71/PDF/N0735671.pdf?OpenElement>
- U.S. Departement of State (2005). *Middle East and North Africa Overview*. Retrieved April 01, 2006, from the U.S. Department of State Web site: <http://www.state.gov/documents/organization/65472.pdf>
- Usher, G. (2006a). *Hamas Risen*. Retrieved May 02, 2007, from The Middle East Report Web site: <http://www.merip.org/mer/mer238/usher.html>
- Usher, G. (2006b). The Democratic Resistance: Hamas, Fatah, and the Palestinian Elections. *Journal of Palestine Studies*, 35, 20-36.

- Utenriksdepartementet (2007). *Utenriksministeren hilser Velkommen Palestinsk Samlingsregjering*. Retrieved August 22, 2008, from Det Norske Utenriksdepartement Web site: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/presesenter/pressemeldinger/2007/Utenriksministeren-hilser-velkommen-pale.html?id=450233>
- Vertzberger, V. (1990). *The World in Their Minds: Information Processing, Cognition, and Perception in Foreign Policy Decision-Making*. Stanford CA: Stanford University Press.
- Vlahos, K. B. (2002). *Pro-Israeli Lobby a Force to be reckoned with*. Retrieved February 14, 2009, from the FoxNews Web site: <http://www.foxnews.com/story/0,2933,53785,00.html>
- Walker, S. G. (1977). The Interface Between Beliefs and Behavior: Henry Kissinger's Operational Code and the Vietnam War. *Journal of Conflict Resolution*, 11, 129-168.
- Walker, S. G. (1983). The Motivational Foundations of Political Belief Systems: A Re-Analysis of the Operational Code Construct. *International Studies Quarterly*, 27, 179-202.
- Walker, S. G. (1990). The Evolution of Operational Code Analysis. *Political Psychology*, 11, 403-418.
- Walker, S. G. (1995). Psychodynamic Processes and Framing Effects in Foreign Policy Decision-Making: Woodrow Wilson's Operational Code. *Political Psychology*, 16, 697-717.
- Walker, S. G. (2002). Beliefs and Foreign Policy Analysis in the New Millennium. In M. Brecher and F. P. Harvey (Eds.), *Conflict, Security, Foreign Policy, and International Political Economy: Past Paths and Future Directions in International Studies*, (56-71). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Walker, S. G. (2003). Operational Code Analysis as a Scientific Research Program: A Cautionary Tale. In C. Elman & M. F. Elman (Eds.), *Progress in International Relations Theory: Appraising the Field*, (245-276). London: MIT Press.
- Walker, S. G. & Falkowski, L. S. (1984). The Operational Codes of U.S. Presidents and Secretaries of State: Motivational Foundations and Behavioral Consequences. *Political Psychology*, 5, 237-266.
- Walker, S. G. & Schafer, M. (2000). The Political Universe of Lyndon B. Johnson and his Advisors: Diagnostic and Strategic Propensities in Their Operational Codes. *Political Psychology*, 21, 529-43.
- Walker, S. G., & Schafer, M. (2006). Belief Systems as Causal Mechanisms in World Politics: An Overview of Operational Code Analysis. In M. Schafer, & S. G Walker (Eds.), *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*, (3-22). New York: Palgrave Macmillan.

- Walker, S. G., Schafer, M. & Young, M. D. (1998). Systematic Procedures for Operational Code Analysis: Measuring and Modeling Jimmy Carter's Operational Code, *International Studies Quarterly*, 42, 175-190.
- Walker, S. G., Schafer, M. & Young, M. D. (1999). Presidential Operational Codes and Foreign Policy Conflicts in the Post-Cold War World. *Journal of Conflict Resolution*, 43, 610-25.
- Watson, G. & McGaw, D. (1980). *Statistical Inquiry: Elementary Statistics for the Political, Social and Policy Sciences*. New York: John Wiley & Sons.
- Weber, R. & Crocker, J. (1983). Cognitive Processes in the Revision of Stereotypic Beliefs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 961- 977.
- White, R. K. (1968). *Nobody wanted War: Misperception in Vietnam and other Wars*. Garden City, N.Y.: Doubleday.
- Wilson, S. (2006). *Palestinians on Financial Brink, Envoy Warns*. Retrieved August 23, 2008, from The Washington Post Web site: http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/02/27/AR2006022700514_pf.html
- Windmueller, S. (2003). *Are American Jews becoming Republican? Insights into Jewish Political Behavior*. Retrieved 15 March, 2009, from the Jerusalem Center for Public Affairs Web site: <http://www.jcpa.org/jl/vp509.htm>
- Winter, D. G., Hermann, M. G., Weintraub, W. & Walker, S. G. (1991). The Personalities of Bush and Gorbachev Measured at a Distance: Procedures, Portraits, and Policy. *Political Psychology*, 12, 215-245.
- Young, M. D. & Schafer, M. (1998). Is there Method in our Madness? Ways of assessing Cognition in International Relations. *Mershon International Studies Review*, 42, 63-96.
- Zakaria, F. (2002). *Colin Powell's Humiliation*. Retrieved January 3, 2009, from the Newsweek Web site: <http://www.newsweek.com/id/64362>
- Zdaniuk, B. & Levine, J. M. (2001). Group Loyalty: Impact of Members' Identification and Contributions. *Journal of Experimental Social Psychology*, 37, 502-509.
- Zeevi, D. (2006). *What do Palestinians Really Want? The Social Implications of the Hamas Victory*. Retrieved September 22, 2009, from the Brandeis University, Crown Center for Middle East Studies Web site: <http://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/MEB3.pdf>
- Zogby, J.J. (2001). *A Dangerous Appointment*. Retrieved March 8, 2009, from the Arab American Institute Web site: <http://www.aaiusa.org/washington-watch/1552/w041601>

Appendiks I

Indeksene for VICS identifiseres som P-1-5 / I-1-5, hvilket refererer til de korresponderende nummer i Georges filosofiske og instrumentelle beliefs²⁴⁰. I det følgende forklares utregningen av de enkelte indeksene, samt logikken bak identifiseringen av ulike elementer i en leders operasjonelle kode²⁴¹.

Filosofiske beliefs

P-1 Hvordan oppfattes den politiske verden: vennlig, blandet, fiendtlig

Indeks: (% positiv andre -attribusjoner) minus (% negative andre - attribusjoner).

Intervall: - 1,0 (fiendtlig) til +1,0 (vennlig).

Både den første filosofiske og den første instrumentelle oppfatning antas å være overordnet de øvrige. Med dette menes (basert på kognitiv konsistens teori) at de andre oppfatninger innen hver kategori påvirkes av og er teoretisk og empirisk knyttet til disse. Derfor er indeksen for denne oppfatning (P-1) særlig viktig for å favne balansen i en leders oppfatning av andre aktører på den politiske arena. Implisitt vil en leders forestillinger (images) om andre aktører, politiske ideer, og handlinger, reflektere hans/hennes oppfatning (beliefs) av politikk, politisk konflikt, og andre aktører.

Indeksene varierer mellom -1,0 og +1,0 hvor lav skåre indikerer at subjektet oppfatter andre som mer fiendtlige, mens en høy skåre indikerer at andre oppfattes som mer vennlige.

P-2 Mulighet for å realisere fundamentale verdier: optimisme versus pessimisme

Indeks: Gjennomsnittintensiteten til uttalelser om andre, delt på tre.

Intervall: -1,0 (pessimistisk) til +1,0 (optimistisk).

Denne indeksen går lenger enn til kun å se på balansen mellom uttalelser som indikerer samarbeid eller konflikt. Den inkluderer måten subjektet oppfatter intensiteten i andres handlinger på. En leder vil kunne anse den politiske arena i balanse mellom godt og ondt, men dersom han oppfatter intensiteten i andres onde handlinger som større enn intensiteten i

²⁴⁰ Navnet på de ulike filosofiske og instrumentelle beliefs er noe endret av Walker et al. (1998) siden George reformulerte dem, men innholdet/betydningen er den samme.

²⁴¹ Denne gjennomgangen er basert på Schafer, M. & Walker, S. G. (2006). Operational Code Analysis at a Distance: The Verbs in Context System of Content Analysis. In M.Schafer og S. G. Walker (Eds.), *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*, (25-51). New York: Palgrave Macmillan.

andres gode handlinger, vil han være mindre optimistisk med hensyn til egne muligheter for suksess.

For å kalkulere denne indeksen må hvert verb vektes i samsvar med intensitetsverdien til dets kodekategori (-3 til +3)²⁴² og deretter deles summen på totalt antall kodete verb.

P-3 Forutsigbarheten ved det politiske univers: lav til høy

Indeks: $1 - IQV$ ²⁴³

Intervall: 0,00 (lavest forutsigbarhet) til 1,0 (høyest forutsigbarhet).

Denne indeksen bygger på informasjonsteori (Garner, 1962) og tar utgangspunkt i at *usikkerhet* korresponderer med fordelingen av den totale variasjonen av observasjoner på tvers av et sett kategorier. *Sikkerhet*, derimot, korresponderer med et distribueringsmønster av total likhet innen en kategori innen et sett kategorier. Av denne grunn fastsetter VICS forutsigbarhet ved å benytte et spredningsmål som beregner variasjonen i klassifisering av observasjoner på tvers av verbkategoriene (-3 til +3)²⁴² når subjektet uttaler seg om andre aktører. Altså; desto flere ord/handlinger subjektet attribuerer til andre desto mindre forutsigbare er deres handlinger.

P-4 Kontroll over den historiske utvikling: lav til høy

Indeks: Selv- attribusjoner delt på (selv- attribusjoner + andre -attribusjoner)

Intervall: 0,00 (andre har kontroll) til +1,0 (selv har kontroll).

Litteratur rundt temaet makt og kontroll (Kaplowitz, 1978; Langer, 1983) er utgangspunktet for denne indeksen. P-4 indeksen uttrykker hvorvidt subjektet anser "selv" eller "andre" for å utøve størst aktivitet på den politiske arena. Det vil si at dersom subjektets retorikk uttrykker at "andre" viser mer politisk handlekraft, så oppfatter subjektet at "andre" har mer kontroll/makt; og omvendt.

P-5 Tilfeldighetens rolle (betydning): lav til høy

Indeks: $1 - (P-3 \times P-4)$

Intervall: 0,00 (lavest tilfeldighet) til 1,0 (høyest tilfeldighet).

²⁴² -3 (straffe), -2 (true), -1 (opponere/protestere), 0 (nøytral), +1 (oppfordring/støtte), +2 (love), +3 (belønne).

²⁴³ Det mål på spredning som brukes her er; Index of Qualitative Variation (IQV): "The index of qualitative variation is a ratio of the number of different pairs of observation in a distribution to the maximum possible number of different pairs for a distribution with the same N and same number of variable classifications".

$$IQV = \frac{\text{Number of different pairs}}{\text{Maximum different pairs for same N}}$$

(Watson & McGaw 1980:88)

Hvilken rolle tilfeldigheter spiller, er logisk relatert til de to forrige filosofiske beliefs; dess mer forutsigbar den politiske verden er og dess mer kontroll/ makt subjektet mener å ha på den politiske arena, dess mindre tilfeldigheter oppfatter subjektet at det politiske univers styres av.

Instrumentelle beliefs

De to første instrumentelle oppfatningene omhandler subjektets syn på mål, formål, strategier, og taktikk til eget bruk på den politiske arena. Spesielt undersøkes subjektets syn på samarbeid og konflikt slik det blir referert i retorikkbruken. Dette er delt inn i to store handlingskategorier; strategi og taktikk. Strategi varierer i retning mens taktikk varierer i intensitet.

I-1 Strategiens retning: samarbeid, blandet, konflikt

Indeks: (% positive selv- attribusjoner) – (% negative selv- attribusjoner)

Intervall: -1,0 (konfliktstrategi mest hensiktsmessig) til +1,0 (samarbeidsstrategi mest hensiktsmessig).

Denne første instrumentelle indeksen har paralleller til P-1. Imidlertid summerer denne indeksen balansen mellom uttalelser om samarbeid og konflikt når subjektet snakker om ”selv” og inngruppen. Logikken her er at desto mer subjektet taler om samarbeid, desto mer vil strategien han/hun legger opp til, være rettet mot samarbeid; og omvendt.

I-2 Styrken på taktikken

Indeks: Gjennomsnittintensiteten til selv- uttalelser delt på 3.

Intervall: -1,0 (meget konfliktfull taktikk) til +1,0 (taktikk som er meget samarbeidende).

Denne indeksen måler subjektets oppfatning om hvilken intensitet en gitt taktikk bør ha. Denne indeks har paralleller til P-2. Verbene blir vektet på 6 punkts-skalaen (se fotnote 242) og man ender opp med et gjennomsnittsnivå på konflikt/samarbeid i subjektets retorikk.

I-3 Risiko-orientering: motvilje til aksept

Indeks: 1-IQV for selv - attribusjoner.

Intervall: 0,00 (motvilje mot risiko, lav forutsigbarhet) til 1,0 (aksept av risiko, høy forutsigbarhet).

Risikonivå kan relateres til spredning av handlingsalternativer. Diversitet i handlinger betyr at risikoen ved hver enkelthandling synker. Lavere handlingsdiversitet betyr høyere risiko om den type handling svikter (Milburn & Billings, 1976; Morrow, 1987). I denne indeksen

uttrykkes spredningen av de seks verbkategorier (se fotnote²⁴²) i subjektets ytringer ved hjelp av spredningsmålet IQV (se fotnote 243)

I-4 Viktigheten av riktig timing: Lav til høy fleksibilitet

Indeks: I-4a: 1- den absolutte verdi av (% positive selv -attribusjoner minus % negative selv -attribusjoner). **I-4b:** 1- den absolutte verdi av (% ord minus % handling)

Intervall: 0,00 (lav endringstilbøyelighet) til 1,0 (høy endringstilbøyelighet).

Denne instrumentelle oppfatningen omhandler hvordan subjektet "timer" atferden, fortsatt basert på en undersøkelse av handlingsdiversitet i subjektets retorikk. Tanken er at diversitetsnivå bidrar til innsikt i den relative frekvens, og derfor fleksibiliteten i subjektets handlinger. I-4a undersøker subjektets handlingsdiversitet med hensyn til samarbeid og konflikt. I-4b undersøker subjektets handlingsdiversitet med hensyn til fordeling av ord og handling. Skårene for I-4a og I-4b indikerer altså hvordan subjektet mestrer to former for risiko, noe som utdyper subjektets risikoorientering (I-3). Den første balanserer risikoen for å bli dominert av andre mot risikoen for at situasjonen blir fastlåst; den andre omhandler balansen mellom risikoen for å gjøre for mye mot risikoen for ikke å gjøre nok.

I-5 Nytteverdien av ulike metoder: lav til høy

Indeks: % transitive verbkategorier (straff, trussel, opponere/protestere, oppfordring/støtte, love, belønne)²⁴⁴.

Intervall: 0,00 (lav nytteverdi) til 1,0 (høy nytteverdi) for hver av metodene (kategoriene)

Denne indeksen undersøker subjektets oppfatninger av nytteverdien til ulike taktikker som markerer politisk maktbruk eller samarbeid.

²⁴⁴ Eksempel: summen av alle selv -ytringer kodet "straff" delt på antall selv -ytringer.

Appendiks II

Tabell for tolkning av kalkulerte VICS indisier²⁴⁵

Filosofiske beliefs

P-1 Hvordan oppfattes den politiske verden (Fiendtlig/Vennlig)

Fiendtlig

Vennlig

Ekstremt	Meget	Definitivt	Noe	Blandet	Noe	Definitivt	Meget	Ekstremt
- 1.0	-.75	-.50	-.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1.0

P-2 Muligheter for å realisere fundamentale verdier (Pessimisme/Optimisme)

Pessimistisk

Optimistisk

Ekstremt	Meget	Definitivt	Noe	Blandet	Noe	Definitivt	Meget	Ekstremt
- 1,0	-.75	-.50	-.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1,0

P-3 Forutsigbarheten ved det politiske univers (Lav/Høy)

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

P-4 Kontroll over den historiske utvikling (Meget lav/Meget høy)

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

²⁴⁵ Etter tabeller utformet av: Walker, S. G., Schafer, M. og Young, M. D. (1998). Systematic Procedures for Operational Code Analysis: Measuring and Modeling Jimmy Carter's Operational Code. *International Studies Quarterly* 42, 175-89 og Schafer, M. & Walker, S. G. (2006a). Operational Code Analysis at a Distance: The Verbs in Context System of Content Analysis. In M. Schafer & S. G. Walker (Eds.), *Beliefs and Leadership in World Politics: Methods and Applications of Operational Code Analysis*, (25-51). New York: Palgrave Macmillan.

P-5 Tilfeldighetens betydning (Meget lav/Meget høy)

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

Instrumentelle beliefs

I-1 Strategiens retning (Konflikt/Samarbeid)

Konflikt

Samarbeid

Ekstremt	Meget	Definitivt	Noe	Blandet	Noe	Definitivt	Meget	Ekstremt
- 1,0	-.75	-.50	-.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1,0

I-2 Styrken på taktikken (Konflikt/Samarbeid)

Konflikt

Samarbeid

Ekstremt	Meget	Definitivt	Noe	Blandet	Noe	Definitivt	Meget	Ekstremt
- 1,0	-.75	-.50	-.25	0.0	+.25	+.50	+.75	+ 1,0

I-3 Risiko-orientering (Meget lav/Meget høy)

Motvilje

Aksept

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

I-4 Viktigheten av riktig timing (Meget lav/Meget høy)

A) Mellom samarbeid og konflikt

Fleksibilitet

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

B) Mellom ord og handlinger

Fleksibilitet

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.25	.50	.75	1.0

I-5 Nytteverdi av ulike metoder (Meget lav/Meget høy)²⁴⁶

A) Samarbeid; støtte/appellere, love, belønne

Nytteverdi

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.08	.16	.24	.32

B) Konflikt; opponere, true, straffe

Nytteverdi

Meget lav	Lav	Medium	Høy	Meget høy
0.0	.08	.16	.24	.32

²⁴⁶ Selv om denne skala kan variere mellom 0.0 og 1.0 er det usannsynlig at de ytterste grensene nåes (Walker, 2000). Derfor er det mer hensiktsmessig å gradere skalaen som over. I analyseresultatene i dette studiet viste det seg at enkelte (4) resultat var høyere enn .32. Jeg har allikevel ikke valgt å utvide skalaen, men beholdt den som over da dette var mest hensiktsmessig for å formidle den relative forskjell i vektning av det ulike metodens nytteverdi.

Appendiks III

Analyseresultater

	Bush- adm. Periode 1	Bush- adm. Periode 2	Hamas Periode 1	Hamas Periode 2
Filosofiske beliefs;				
P-1 Hvordan oppfattes den politiske verden	-.90	-.50	-.84	-.83
P-2 Muligheter for å realisere fundamentale verdier	-.50	-.33	-.58	-.71
P-3 Forutsigbarheten ved det politiske univers	.25	.08	.24	.33
P-4 Kontroll over den historiske utvikling	.77	.88	.48	.71
P-5 Tilfeldighetens betydning	.81	.93	.88	.77
Instrumentelle beliefs;				
I-1 Strategiens retning	-.45	-.38	0,0	-.27
I-2 Styrken på taktikken	-.37	-.27	.07	-.18
I-3 Risiko-orientering	.27	.20	.14	.16
I-4 Viktigheten av riktig timing				
A) Mellom samarbeid og konflikt	.55	.62	1,0	.73
B) Mellom ord og handling	.06	.05	.08	.05
I-5 Nytteverdi av ulike metoder				
A) Straffe	.02	.01	.02	0,0
B) True	.56	.45	.19	.45
C) Opponere	.21	.23	.29	.19
D) Støtte/appellere	.17	.27	.08	.22
E) Love	.03	.02	.39	.12
F) Belønne	.02	.01	.02	.02